

AUREL TURCUȘ

POEZIE
ÎN GRAI BĂNĂȚEAN

volumul I

Consilier editorial:
Prof. dr. ing. Horia Ciocârlie

Coperta:
Alex Şurtea

Tehnoredactare:
Simona Burcea

© Editura ORIZONTURI UNIVERSITARE
Timișoara

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Poezie în grai bănăţean / ed.: Aurel Turcuş. – Timișoara :

Orizonturi Universitare, 2009

2 vol.

ISBN 978-973-638-413-4

Vol. 1. - Bibliogr. - ISBN 978-973-638-414-1

I. Turcuş, Aurel (ed.)

821.135.1-1

Tipar executat la ART PRESS Timișoara
Tel./Fax

Poezie în grai bănăţean

volumul I

ediție îngrijită de
Aurel Turcuș

EDITURA ORIZONTURI UNIVERSITARE

Timișoara, 2009

Motto

*„Sub lumina ha șierească,
Pă largu pământului,
În bătaia vântului,
Fire dulșie omenească,
Graiu blând și cumpătat
Ca în dulșiele Bănat
Nu mai cred să se găsească“*

VICTOR VLAD DELAMARINA

Se dedică această culegere împlinirii a 115 ani de la apariția în „Dreptatea” (Lugoj) a poeziilor în grai bănățean ale lui Victor Vlad Delamarina și aniversării a 130 de ani de la nașterea lui George Gârda, autorul celebrului volum de versuri: *Tăt Bănatu-i fruncea*, publicat în anul 1908.

Argument

În anul 1974 - Gabriel Țepelea, autorul temeinicului studiu - *Literatura în grai bănățean* - a publicat la Editura Facla din Timișoara volumul *Ano, Ano Lugojano*. Versuri în grai bănățean. Lui îi aparțin selecția poeziilor, prezentările autorilor și ampla introducere a lucrării. El menționa: „Culegerea de față este o continuare și o completare a unor lucrări anterioare: *Plugarii condeieri din Banat, 1984 (...)* și *Literatura în grai bănățean*, studiu realizat la îndemnul lui G. Călinescu în 1947. În această lucrare G. Țepelea își propunea „analiza condițiilor istorico-sociale, talentele și perspectivele literaturii în grai bănățean axată pe cultul valorilor locale [dorindu-se] să se scoată în relief contribuția specifică a Banatului, la spiritualitatea românească“ (*Introducere*, p. 5).

Un asemenea deziderat îl au toate culegerile de poezie în grai bănățean. Acestea au mai apărut abia după anul 1989, când libertatea de exprimare și crearea unor condiții prielnice, pentru larga afirmare publică a rostirii în grai, au condus la publicarea mai multor volume colective.

Începutul l-a făcut Cenaclul radiofonic *Gura Satului*, prin cele trei culegeri publicate la Editura Mirton din Timișoara.

În anul 1999, Ștefan Pătruț - remarcabilul poet în grai, animator al creației de acest gen și cercetător al fenomenului respectiv, a publicat *Antologia poeziei în grai bănățean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, care este o oglindă veridică a evoluției creației poetice dialectale din Banat, până la acel moment. Dezvoltarea acestei mișcări literare se dovedea a fi uimitoare.

Un asemenea fapt îl învederau și volumele *La Poșmândre*,

publicate de cenaclul radiofonic, omonim, din Caransebeş, prin grija Dorinei Şovre şi a lui Constantin Şovre, precum şi culegerile *Bădiţa Mihuşa şi urmaşii săi* (Casa de Cultură „George Suru“ din Caransebeş), la care se adaugă *Grai şi suflet* (antologie a Cenaclului „Aurel Novac“ din Bocşa) şi *Antologie de poezie în grai* (selecţie din creaţiile prezentate la Festivalul „Tata Oancea“, într-un pătrar de veac), ambele lucrări fiind publicate sub egida Casei de cultură din Bocşa.

O amploare deosebită cunoaşte şi poezia în grai bănăţean la fraţii noştri români din Voivodina Serbia. I. Stoitş şi V. Barbu a îngrijit o culegere de poezie în grai, *Când urducaţi drămbon în bucfarie*, apărută cu sprijinul Studioului de Radio Reşiţa.

Au apărut foarte numeroase volume de autor - aşa cum se vede şi în prezentările poezilor din această culegere.

S-a publicat multă poezie în grai în reviste literare de profil, apărute în întreg Banatul istoric. Cea mai longevivă şi mai bine clădită publicaţie dintre acestea este *Tăt Bănatu-i fruncea*, editată de Asociaţia Scriitorilor în Grai Bănăţean (preşedinte Ion Ghera, vicepreşedinte Ion Căliman), care reflectă, în toată complexitatea ei, larga mişcare literară în grai, de pe aceste meleaguri.

Tocmai o asemenea reflectare se doreşte să existe în paginile acestei culegeri de faţă, structurată - amplu - în două volume, primul cuprinzând poeţi din Banatul României, al doilea - poeţi din Banatul Serbiei. Masiva culegere de 700 pagini, aici fiind cuprinşi 107 autori (67 din România, 40 din Serbia), dă seamă, într-un mod cât se poate de convingător, în privinţa potenţialului extraordinar al creaţiei poetice în grai bănăţean - un fenomen singular în literatura română. O asemenea creaţie este abordată atât de poeţii culţi, cât şi de condeierii ţărani. Maria Mândroane are în pregătire o culegere de poezie dialectală a condeierilor plugari. Mi-a oferit-o spre a o folosi, pentru alcătuirea culegerii de faţă. Pentru generosul ei gest, îi mulţumesc şi pe această cale.

AUREL TURCUŞ

Dimitrie Acea

S-a născut în 7 martie 1941, în satul Sculia, jud. Timiș.

A urmat școala primară în satul natal, gimnaziul la Gătaia, școala profesională de mecanică agricolă la Biled, liceul seral la Bocșa Vasiovei.

Timp de aproape 26 de ani a lucrat la Uzina constructoare de mașini agricole din Bocșa Română și peste 15 ani la Cooperativa de credit din Bocșa Montană, de unde s-a pensionat. Locuiește în Doclin, jud. Caraș-Severin.

A scris poezie și proză de pe când era elev la școala profesională, iar versuri în grai bănățean a început să creeze în anul 2000, la îndemnul lui Ștefan Pătruț. A publicat volumele de poezie: *Mă dușiam fâlos la joc*, Ed. Marineasa, Timișoara 2001, *Mă întorc la coasă iară*, Ed. Eurostampa, Timișoara 2002, apoi la Editura Marineasa: *S-o sfăgit dulșia cu acra*, 2003, *La fata de măritat*, 2004, *Cu flori la preociasa*, 2004, *Raiu nostru dă la sat*, 2006, *Stă biserica-ncuniată*, 2007, *Ninsă-i șura mea bătrână*, 2007 și *Răsturnat bătrânu plug* (2009).

În volume colective: *Șie ne fașim oamini buni* (împreună cu Iosif Cireșan Loga și Tiberiu Popovici), Ed. Marineasa, 2003, *Grai și suflet* (Antologie a Cenaclului „Aurel Novac” de pe lângă Biblioteca orășanească din Bocșa, Ed. Timpul, Reșița 2002), *Culegere de poezie în grai bănățean* (Alcătuită și publicată prin grija Consiliului Județean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș), Ed. Eurostampa, 2009.

Colaborări la publicațiile: „Redeșteptarea” (Lugoj), „Confluente” (Oravița), „Valea Bârzavei” (Bocșa), „Tăt

Bănatu-i frunca”.

A fost cuprins în dicţionarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Bănat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Mă duşiam fălos la joc

Cu chimiaşa dăzbumbată
Mă duşiam fălos la joc,
Ungie m-aşciepta o fată
Suptărea, frumoasă foc.

La-nvârcita pră supt mână
Amândoi nie potriviam:
Ea pră paşi ei stăpână
Când pogan o răsuşiam.

S-o gătat spră sară jiocul.
Fiecarie înspr-acas
Să-îndrieptau, bată-i nărocu,
Io cu ea am măi rămas.

Viniau vaşili şi porşii
Dân izladz, dă la păscut.
Îi ȕucam budzâli roşii
Şie cu farbă li-o făcut.

Dup-o vriemie, fiecarie
Ş-o văzdut dă calea lui.
Umbra-adusă dă-nsărarie
O-ascuns forma satului.

M-am întors acas la şină.
Dă mâncat, n-am prea mâncat:

Ochii negri dă vieșină
Suflietu m-or tulburat.

M-am încins prăstă poniavă
S-adorm, să mă oginiesc;
N-am făcut niși o ispravă.
C-am lăsat-o, mă căiesc.

Trăbuia s-o fur atunșia
Și în lumie să fujim,
Ca lumina-n întunieric
Amândoi să nie topim.

N-am făcut-o-n sara aia;
Și-am avut, niși adz nu șciu.
Poacie că numa dă aia
O tot capt, până mi-s viu.

Fata nu-i. O luat-o altu
Măi isteț și măi în grabă
Și-n atâța ani în liecie
O făcut dân ia o babă.

Bănățanu

Bănățanu o fost fruncia,
El niși astădz coada nu-i,
Că până și-n America
Să cunoașcie fala lui.

Țarina la el e-o mină:
Cât cie uiț, dă aor îi.
Bun dă lucru bănățanu-i,
Tot fala românului.

L-or spart ruşi,
Nu în doauă,
Nişi în tri şi nişi în patru,
Ci în noauădză' şi noauă . . .

I-or luat avierea toată:
Marve, caii şi coşia,
Că, bolândz şi fără mincie,
N-or şciut să-i ia omenia.

L-or suit în bou -vagoanie
Şi l-or dus în Bărăgan,
Dar o doviegit şi-acolo
Şie-i mincia dă bănăţan.

Hărnişia n-or putut-o
Să i-o-năbuşă dăloc,
Ungie el îş pune mâna,
Dumniedzău pune năroc .

Ninsă-i şura mea bătrână

Ninsă-i şura mea bătrână
A dân gial, dă la şălaş,
Unge-am izăflat ogină
Când vinam dă la oraş.

Spartă-i uşa mea bătrână
Şi dă ploi, ca şi dă vânt,
Ş-aplecată, să dărâmă
Sprijinindu-să-n pământ.

Spartă, şura mea-i putâne,
Nu-i un prun pră lângă ea,

Oare o măi fi vr-un mânie
S-o răgic la loc să stea?!...

Vriemea sin-o fi-nventat
Și oprire nu –iâo dat?
Naua carie cage mâne-n
Câce iern n-o flușturat!

Șura mea-i putrădzătură
Ea ca mân-o fi pământ.
Nu mă măi întorc pr-acolo
Să măi fluier și să cânt.

N-oi măi sta supt pruni-n pârgă,
Oasâli să mi li-ogin
Și ca-n ani cinerieți
Cu bribieți să mă-nghin.

În amurg

Pârâiașu' al să taie
În livedz fânița-n douauă
O săcat și-i cât o ață
Parcă umiedzâtă-n roauă.

Numa-n el colcăie viața, -i
Plin dă pești și mormoși
Și-n amurg, orăcăicie
Prăstă tot s-aud dă miarși.

Îl măi treșie-așa-ntr-o fugă
Și vr-un șarpie rătășit.
Șe s-ascunge să nu-l vadă
Cocostârcu-nflămândzât.

Îi chicit în boghii, fânu'
Gat-acasă dă cărat
Cu paş rari l-or duşie boii
Şe la car i-am înjugat.

Toamna-i parcă măi aproape
Dăcât vara dă sâlaş,
Baş ca mânie pică bruma
Baci-o vântu-al nărăvaş.

Ş-o-nşiepe sâ pişie niaua,
Umplând drumu dă troienie
Parc-o dună spratâ-i şieriu
Şî sâ scutură dă penie.

Şî pră el care-i ca plumbu
Nor aliargă după nor,
Ş-atunşi frigu cu-aşa vremie
N-o trânci lângă cuptor.

S-o văitat

Iar mi s-o văitat cumnata
Că sâlit-o fost, săraca,
Într-un târg să-ş vindă vaca,
Să-ş înmormântădză soacra.

M-am uitat la ea cu milă,
Cât i-i mincea dă săracă;
Dă când ea îi vintă-n lumie,
N-o avut nis grajgi, dar vacă!

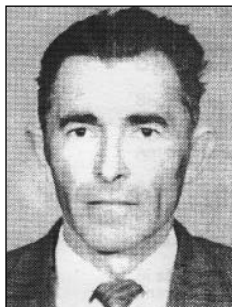
O avut într-o poiată
Doi ieduţ ş-o biată capră;

Pr-a lor priet, nis până-i lumia
Nu pucea să-ngroape-o soacră.

Dar dân sărăsia soacrii
I-o rămas și ei d-o vacă,
Numa nu s-o cumpărat-o,
Câ la mince-o fost săracă.

Bani cum i-or vint în mână
S-or și dus, iar ea, buimacă,
O rămas numa cu doru
Dupâ soacr,-or după vacă...

Ioan Albu

S-a născut în 9 februarie 1939, la Gherteniş. A urmat şcoala elementară în localitatea natală, gimnaziul la Berzovia, Şcoala Pedagogică la Timişoara, Facultatea de Filologie la Institutul Pedagogic de trei ani din Cluj.

A activat ca învăţător la Ghertiniş, apoi a fost încadrat în postul de profesor la Şcoala cu clasele I-VIII din Berzovia, unde, o perioadă, a fost director.

Colaborări la „Flamura”, „Fruncea”, „Tinerii” (Reşiţa), „Foaia Oraviţei” (Oraviţa), „Almanahul Banatului”, „Renaşterea bănăţeană” (Timişoara), „Redeşteptarea” (Lugoj), „Tibiscus” (Uzdin, Serbia), „Timpul”, „Revista noastră” (Reşiţa).

A fost cuprins în volumele colective *Botezul câmpiei cu lacrimi de mătase*, Uzdin, 1994, *Primul lup de mare* (Centenarul Victor Vlad Delamarina) Ed. Mirton Timişoara, 1996, *Antologia poeziei în grai bănăţean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Grai şi suflet* (antologie a Cenaclului „Aurel Novac” din Bocşa), Ed. Timpul, Reşiţa, 2002.

A fost inclus în dicţionarul *Creatori în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Car cu boi

prietenului Ștefan Pătruț

Dă cu sara Maica găcea straița cu mâncare,
pune săpile bătuțe în șireghia dânapoi.
Gimineța, tata Moș umplea... cârșegile cu apă,
le punea în car și porneam la drum cu caru cu boi.

În urma noastră, Baba Ana închigea poarta,
O auzeam cum să sfăgeșce cu gășcile dă sub dud.
Caru cu boi înainta pră drum plin dă prau,
scârțâitu lui prălung, în urechi, și az îl aud.

Am trecut pră lângă școală (m-am șerut
la dom'vățători).

La biserică ne-am închinat, făcându-ne crușe.
Io stăceam cumince în șâreghea dânaince
și mă ghingeam până unge ne-om dușe.

Am ajuns într-un târziu în gealul Culmii,
acolo am dăjugat boii și ne-am pus să mâncăm.
Pră o poneavă, Maica o răsturnat toată mâncarea
și ne-o spus: „atâta vă dau, măi mult nu avem!”

După-aia, or trecut la săpat pră rând,
pră mine m-or pus să păzăsc boii dă lanț.
Trăgeam pră Florean și pră Coderean măi aproape,
să pască-năince, să nu iasă dâן obraț.
Sara, rupt dă tăbărit, ne-am suit în car
și pră drum ne-am întors acasă, târzău.
Boii făceau acu pași tot mai mari,
Dâן grăgini venea miros dă foiofiu.

Toamna, am cărat cucuruzu prân ploaie,

Caru înainta cu greu pră drum plin dă glod.
După şe-am dat toată cota la stat,
pre puţân cucuruz ne-o mai rămas în pod...

acu mă ghingesc cu tristeţă la caru cu boi,
Câce drumuri, pră câmp, cu el am umblat!
Ajută-ne, Doamne, să scăpăm dă nevoi,
că prea mult am tăcut şi prea mult am rebdad.

Casa noastră

(poezie în grai bănăţean)
- se dedică prietenului meu
Viorel Popiţan,
profesor în Gura Humorului.

Casa noastră dă prin vale
stă-aplecată într-o parce,
un băgrin îş vâra creanga
prântră două ţagle sparce.

Gârbovită şi bătrână
dă atăcea ploi şi vânt,
parc-ar sta să se închine
cu ferestrele-n pământ.
Cât am fost odată-n casă –
mă ghingesc dă mulce ori –
că n-aveam toţ loc de masă
nici măcar în sărbători.

După ce-am plecat la şcoală,
or murit al casei toţ,
o rămas odaia goală,
fără copii, fără nepoţ.

Poarta mare dă la drum
îi căzută dîn țâțâni,
iar prân curce nu s-auge
nici măcar lătrat dă câni.

Câce hoară-aveam în curce,
câce oi aveam atunci,
caru cu doi boi d-ai galbeni
șî în ștal încă doi giunci.

Or venit așa dodată
vremuri grele prăstă noi
șî în casa d-altădată
s-or ivit numa nevoi
ș-am perdut și car șî boi.

Acum crește bruscălanu
pân la trepce la târnaț,
doi păanjeni, dă o grindă,
stau alături spânzurați.

Iară io mă uit dîn poartă
cum suspină casa noastră
șî, cum bace Vântu-al Mare,
tot lovește în fereastră.

Șî lovind în ea, lovește-n mine
șî mă şușcăi în suspine,
însă nu m-auge nime.

Viorel Ancateu

S-au publicat foarte puține date referitoare la biografia acestui poet. Se consemnează doar că s-a născut în județul Arad, că este de profesie medic și că a publicat volumul *Povești șoage cu uica Laie*, versuri în grai bănățean, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj 1993, cu o prefață de Romulus Vulcănescu (Ștefan Pătruț, *Creatori în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Ed.

Dacia Europa Nova, lugoj, 2003, p. 7).

În prefața scrisă de reputatul etnolog Romulus Vulcănescu, intitulată *Un nou poem în grai bănățean*, se arată că: „Poemul eroi-comic bănățean al dr. Viorel Ancateu, compus în versuri de lungă respirație ritmică și de certă claritate ritmică, în 23 de episoade, prin conținutul, stilul și mesajul lui, va intra inevitabil în seria operelor de acst gen, în tradiția bogată și valoroasă a literaturii române“.

Să șcim ge cine borbim (II)

Mă gângesc să scriu o carce, un lucru binie făcut
Șî, socot că să cuvinie, ciar ge-aici, ge la-nceput
Să vă spun că-i o poveste cu un om ge pă la noi,
Paore, cum nu îi altul șî pă care-l știț șî voi.

Uica Laie-a lu Fălosu, îi ge-aicia dintr-un sat
Nu gearce ge la Lugoj. Da, să știț că în Bănat
Poț să îl găsești oriunge, ge la Marga la Murani,
În Berzovia, la Dobra și ciar întră gugulani.
Om înalt și lat în spacie, să încruntă căce-odată,
Păru-i înspicat și poartă o musteață tușânată.
Cie-i în gușă, și-n căpușă. Sâmt, dacă îți dă o mână
Că nu-i om cu două feță, și priciepi că-i numa vână.

Nu târpeșcie niedreptacea, nici minciuna, nici cielaina.
Da, când cie cunoașce bine, șcie și să țână taina.
Harnic, priceput la toate tătă zâua roboceșce
Are vacă, oi, grăgină, câta vie, iel chiceșce

Cie să străcă; O văcăluit și casa, o făcut cuină ge vară.
În podrom are răchie și vin negru. Cătă sară,
Iarna îș facie ge lucru în podrum, să pritociască
Zama la cureci; pă urmă, ge grijă, să nu riciască

Umple o uiagă mică cu răchie, cam un deț,
Care, cu brânza și clisa, pântru iel au mare preț.
Iel sângur îș taie porcu, și-i binie ca să aflaț
Că nu îl întrecie nime, la șoncuri și la cârnaț.

Soarcea nu ș-o facie omu după cum îi placu lui,
Numa să găseșce-ascunsă, cum ar fi în bățăcui,
Și, când scoț țadula care ț-o arată pă nievastă,
Poț să prinț nărocu-ăl marie, ori să dai ge o năpastă.

Mărioara lui, muierea, îi și ea ge-aici gin sat,
Și o să aflaț povestea cum a fost când s-or luat.
O fost mândră și suptăre, ea, în cinereța iei,
Da, s-o împlinit cu vremea, nu mai îi ca în potrei.

Harnică și priciepută, tătă zâua cocileșce.

Mulge vaca, dă la hoară, spală. Şî, când să chiceşce
Cu ăli mai frumoasă poale, cu iile înflorace
Şî opreg cu fir ge aur, cosuce ge ea, ciar toace,

Cine-o vegie îş dă sama că ea îi frumoasă
Şî să trecie cu vegerea, ciar dacă-i câta cam grasă.
Niamurile lor gin vatră: doi copii şî 5 nepoţi,
Care stau în alce sacie şî îs cunoscuţ ge toţi.

Trăbă să mai şciţ că lumea îi mai zâcie iei şî Nana
Şî că îi văruică bună ciar cu Ana Lugojana.
Cuscree lor îs mai geparce, tumna pă la Orăşcie.
Poace-o şciţ pă Şofronica şî pă bagea Văsălie.

Nu vreau să vă ţân cu vorbe şî să mai înşâr poveşci,
Dară uica Laie-i priecin cu Mărin gin Băileşci.
S-or liegat ca fraţ gie crucie când ierau în cătănie,
Nea Mărin, Veta şî Sucă or fost la iei în gostie.

Uica Laie-i om ge glume, bun ortac şî cum să cage.
Io vă povestesc aicia câteva-ntâmplări mai şoage
Şî ge-o fi să râgeţ câta şî să vă învesăliţ,
Însamnă că am brogit-o şî pucem fi mulţămiţ.

Vorbe vorbe şî iar vorbe

Sâmbăta-i mai mult ge lucru, şî în cuină şî p-afară.
Mama şî cu fata să zoresc ca până-n sară
Sarmile să fie gata, pita şî plăcinta, coapce,
Vaca mulsă, casa lună, tăce Ţoalile curace.

Socru şî cu ginerile să agiută amândoi:
Dau mâncare şî adapă, caii, vaca, porcii şî ali 40 ge oi.
S-or sălit să spargă lemnice ş-or gătat până în sară

Ge chicit loitra, șâregia și patru fușcei la scară.
După cină, când bătrânii ostăniț or adormit,
Laie și cu Nana, sânguri, mai gintâi s-or drăgălit.
Și, așa cum să întâmplă păstă tăt și cu tăt natu,
Și iei, după scurtă vremie, s-or gedat unu cu altu.

Numa, că oricie muiere, musai, vrea tăt să cunoască
Și îl ispicea pă Laie cu-ntrebări să-l spovegească.
- Dragă Laie, spunie-acuma, pântru cie-ț placie ge minie,
Că în sat îs mulce fecie, care umblau după cinie?

Iacă, să îm spuni tu, dacă Floarea lu Budac nu-ț placie?
- Io nu zâc că îi urâtă, dară șcii că-i prea bărnacie.
- Da atuncia cum să facie că nu țe-o plăcut brândușa?
- Mă, tu ce glumești cu minie. Nu o vez că îi cât ușa?

- Da Sofica a subțire, care îț facie oci dulci?
- Aia îi o sgârănită și nu vrea să aibă prunci.
- Și Persida a lu Sarmă, chicită și rumenită?
- Are mulce arunielie și o șciu că-i milogită.

- Și Lenuța lu Pituță, șciu că ce-ar fi vrut în casă
- Îi prea moale, mătăită și o șcii că-i năsfiroasă.
- Da Anuța lu Piperca, vrenică, mică și iuce?
- Tăț o șciu că-i placie sfada și că îi bună ge hârge.

Io nu zâc, îi placie casa și îi bună găzdăriță,
Dară cinie să târpească s-aibă-n casă-o pilăriță!
- Și mai șciu pă una care umblă să-ț fie drăguță.
- O cunosc și io? Hai spunie. – Veta a lu Grămăduță.

Da acuma, spune-m Laie, cum o fost cu-a lui Borugă,
Când ai fost cu Aurica în grăgină, la ierugă?
- Cum să fie? Ma-m dus să prind pește cu-o ungiță ge bumbușcă,
- Ș-aț stat pitulaț în iarbă ca să-l pringet dacă mușcă!

- Da ge unge le şcii tăce, când tu tăt acasă stai?
- Lasă asta. Tu ce-ogoaie, că cu minie dai ge bai!
Atunci Laie schimbă foaia ş-o întrebă iel pă ea,
Cum să facie că-n tăt satu, ea cu Florea să-mpăca?

Şcia Laie ăl mai binie că ea n-o avut drăguţ,
- Tare le plăcia ge cinie lu Trăian şi Păvăluţ.
Ai văzut că-ţ ţânia calea şi ficioru ge birău.
- Care, ăla ge-are guşă şi glas ca ge fătălău?

- Să-l lăsăm pă Florea-n pace, că-i beţac şi bătauş,
Da cie zăci ge Ion Noşiţă? – Ală mic cât un scăluş?
- Noa atunci George-a lu Prună, că ăla îi om întreg.
- Doamnie apăără-mă, Laie, şcii că-i jâmb şi îi peleg.

- Ce-ai să zăci ge Pătru Moalfă, bun ge să îl ţâni în poală?
- Oameni ge-ăşcia nu îm trabă, că are prea multă geală.
- Să îm spuni cie vină are Mitru a lu Căptălan?
- Îi spânacic, n-are barbă, vorbeşce ca un mârţan.

- Da obraji lu Văsăle, raş, rotunz ca pomoroanca?
- Are buza dăbălată şi să uită-un pic a poanca.
- Spunie nu ți dor ge Gligor şi n-ai gânduri cu păcece?
- Laie, nu mă iei în taină. Şcii că îi pieptos în space.

- Dară Costi a lu Zamă, drept, înalt, ca un husari?
- Săsăie când spune vorba, ghinţi-s rari, urecile mari.

Iac-aşa Nana şi Laie, ca muierea cu bărbatu,
Să mâncau ge drag, şi, iuce, s-or gedat unu cu altu.

Ge la pătică la privată

Aţ văzut că uica Laie în căşlegi o fost răcit,

Pomeneșcie-n două vorbe că o răgușât,
Da, ge tusa aia sacă, și să rușâniadză,
Așa că aflaț acuma gin ciele care urmează:

Avea uica Laie-o tusă gin alea cu opinceli.
Dau să-i sară ocii-afară și cojocu ge pă iel.
Tușă Mărioara-i zăce: geaba bei numa răchie!
Du-ce Laie la pătică să îți dea v-o doftorie.

Iel în viața lui, săracu, doftorie n-o luat,
Da, ge gura iei, acuma, ca să scepe, s-o-mbrăcat
Și s-o dus tușând într-una, până gios la fărmație,
Cale cam ge-un kilometru, tumna lângă primărie.

Niaua să pusă să mare, că o nins o săptămână;
Geru-i aspru, că-nghețasă și ciutura la fântână.
Suie Laie patru trepcie și scoțând gin cap clăbățu,
Îs spunie în gând c-acuma ori mormântu ori ospățu.

Să bagă în fărmație și vege numa-o cocoană
Îmbrăcată-n alb, curată, care suga o boamboană,
Ondolată, rumenită, și purta oceri ge soare;
Nu-nălțuță, cam micuță, cu cizmuță în picioare.

- Ce dorești mata-l întrebă, ca să șcie cie să-i deie;
Și, în timpu ăsta, doamna, învârcea în mână-o cheie.
- Nișce bumbi ge-ăia ge tusă, că tușăsc ge mă astup.
Vreau să beau unu aicea. Și mai dați-m ș-un sirup

Pă care să-l iau acasă, zâua, noapcea, cum or fi;
Fac orice, poace, cu leacuri, tusa s-o mai ogoi.
Doamna scoase o șcățulă gin fioc. – Costă cinci lei;
Astea-aicea sunt pilule; bei cu apă dacă vrei;

Și-i arată, la o masă, pă un taț, nișce pahare.

- Iară apa-i la-ngemână, colo-n canta aia mare.
Uica Laie îi plăceşte şi să-ndreaptă să ia apă,
Bea un bumb, tuşeşte-odată şi, când da ca să înceapă

Să mai ceară şi sirupu, iacă sună telefonu.
Uica Laie să gângeşte: mă-ntâlnii cu ghinionu.
Opt minuce mai trecură cu mu, mu şi na, na, na.
Doamna dăzmierda cu vorba şi nu să mai termena.

- Numa ge-ar vini odată că tuşasc ge să mă rup!
Mai aşcept două minuce ca să-mi deie şi sirup.
Da, ge gincolo, cu vorba, na, na, na şi mu, mu, mu,
Uica Laie să răgică şi-ş zâce: acu-i acu!

Şi, cu paş mărunţ iel iasă; răbdarea-i făcută praf;
Buie trepcile cu grijă şi, ge-un stâlp ge telegraf,
Să sprijoanie cu o mână şi stăcea aşa prostit...
C-am agiuns şi io acolo, baş atunci, s-o nimerit.

Gin pătică să apropie doamna, c-un şal la grumaj:
- Măi tuşăşci, moşule dragă? – Cregeţ că mai am coraj?!
Am avut noroc cu caru, că taman da ca să iasă
Ge la firmă camionu şi ni-o dus ge grab-acasă.

L-am luat ge subsuară, ni-am băgat până-n ocol
Ş-am vrut să-l agiut pă scară, dară iel, fără ocol
Să-ndreptă în dos, pân şură şi să dusă pân poiată,
Că avea o grabă mare, şciţ voi unge: la privată.

O vinit pă urmă-n casă şi s-o încălzât în Țoale.
Ce-am mai răs, că, în şcătuică, bumbii ierau pentru foale!
O vinit şi baba Sida, i-o dat lapce fiert cu miere
Ge albine. Ş-or găsât la o muiere

Tri kile ge răghiţ negre. Le-o luat, le-o răzuit,

I-o dat zama ca s-o beie, și tusa s-o ogoit.
Și, pă urmă, în tri zâle, Sida, cu leacuri ge-ai iei,
Mi l-o vingecat cu totu, că i-o fiert și flori ge tei.

Să cugetă cum îi în lume

Zălile încep să scadă și nici toamna nu-i geparce;
O trecut altă negeie, alț copii încep la carce.
Vremea să petrece mâlcom cu tic-tac și nu nie iartă,
Nie mai pune-un an în cârcă și, încet, încet nie poartă

Tăt năince, înăince, nici o dată înapoi.
Numa gândurile noașce ș-amincirile gin noi
Nie pot facie ca în urmă să privim ca p-o fereastă,
Să mai răscolim trecutu și ce-o fost cu viața noastă.

Uica Laie stă ge strajă, cugetând în miecea lui;
Când zâmbeșce, când să-ncruntă, după farba gândului.
După întâmplaria aia, când o prins lotru la hoară,
O-nțales că-i trăbă cânie, ca nici capu să nu-l doară.

Ș-o crescut un cățalandru care-acuma-i ca un leu.
Nu poace să scoată nima ge la firmă v-un tuleu,
Să umble pă la hambarie, la depozit, nici poveste,
Fin-că Leu facie rondu, latră ca să dea ge veste,

Să sloboage ca niebunu, rupe, sere la bătaie
Și nu lasă gin cie pringe, pân nu-i spunie uica Laie.
Noptâle-s cu lună plină, să arată toamnă lungă;
Rândunica-nvață puii pântru zbor, ca să agiungă

Tăț cu binie-n țări mai calge, unge-ntruna îi tăt vară,
Oare cie le-ngeamnă-ncoace ge să-ntorc la primăvară?
Binie, înțălăg, că iele nu samână, da culeg;

Dac-acolo-i cald şi binie, cie nu stau un an întreg?
Cinie oare le tăţ poartă, le rupe viaţa-n două,
Le-aduce să-şi facă cuibu, patru pân la şasă ouă,
Şî, când puii pot să zboare, când îi vremea să petreacă,
Lasă casă pustiită, să adună şi iar pleacă.

Da, îi drept c-aicia, iarna, lor li-i greu, le-omoară geru.
Ce le facie să să-ntoarcă, nu poace să-m spună crelu!
Anu asta pregăceşte niauă multă, iarnă grea,
C-am văzut că-s mulce-alune şi ghindă geasemenea.

Învăţaţi tăţ gin lume greu m-or facie să pricep
Cum ge îi sărată marea? Cu-ntrebarea asta-ncep:
Că, iei zâc că apa dulcie îi gin ploi şi gin izvoare,
Şî-i sărată numa aia care cure păstă sare.

Căce ape curg în lume, toace-s dulci şi nesărace
Şî să varsă toace-n mare. Oare-atuncea cum să poace
Că ge la-ncieputul lumii, marea-i tăţ aşa sărată,
Ea nu cure păstă sare ş-atunci cum ge îi murată?

Apa mării să-ncălzăşce şi gin aburi să fac nori.
Dară sarea ge-unge vinie, mă întreb ge două ori?!
Trăbă să-l întreb pă Pătru, că iel poate o-nvăţat.
Să lăsăm sarea şi apa, să n-ajung şi io sărat.

Plancile gin lumea asta, şcim şi noi că-s mii şi suce;
Unile cresc păstă casă, alcile îs mai mărunce.
Noi cunoaştem că să zicie: gin stejar, stejar răsare;
Unile nie dau foloasă, alcilie-s otrăvitoare.

Cinie facie ca bureţi să crească şi buni şi răi?
Buruiana, pământida mai cresc iele şi pă văi,
Da, să înmulţasc mai iuce întră grâu şi cucuruz,
Că, ge nu s-ar da cu prauri, tragi la sapă ge asuz!

Omu rău și buruiana nu trăbă lăsaț să crească,
Fin-că, dacă îi îngădui, apucă să se sporescă
Și agiungi să duci la moară grâu cu prea multă neghină,
Ge îț stracă tătă pita, că-i otravă, nu-i făină.

Cinie nu să miră, oare, cum ge fiecare floare
Are-n ea, după făulă, forma iei ș-altă coloare?!
Cât-asemănare iară întră oameni și albinie:
Cum trugesc tăț laolaltă, ca să meargă treaba binie.

Petru Andraş

S-a născut în localitatea Căvăran (denumirea nouă: Constantin Daicovicu), jud. Caraş-Severin, în 9 septembrie 1948.

A învăţat la şcoala din comuna natală, la liceul „Traian Doda” din Caransebeş şi la Facultatea de Fizică a Universităţii din Timişoara. S-a impus în învăţământul cărăşan, ca profesor şi director la Liceul „Traian Doda” din Caransebeş.

Alături de Dorina Şovre şi Constantin Şovre s-a implicat în întemeierea şi finaţarea Cenaclului radiofonic *La Poşmândre* din Caransebeş. S-a remarcat ca fiind unul din cei mai activi colaboratori ai emisiunilor cenaclurilor radiofonice *Gura satului* de la Radio Timişoara, *La Poşmândre* de la Radio 11 Plus – Caransebeş şi *La givan* de la Radio Tv Europa Nova din Lugoj. A colaborat la publicaţiile „Redeşteptarea” - Lugoj, „Vrerea” – Timişoara. A debutat editorial cu volumul *Nu treşi drumul ficum*, Editura Ionescu, Caransebeş, 1998.

Împreună cu Ion Ghera şi Ştefan Pătruţ a publicat volumul *Săraşi bogat*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999.

A fost inclus în volumele colective: *La poşmândre*, vol. I, Editura Ionescu, Caransebeş 1998, vol. VI, Editura Tibiscus din Uzdin (Serbia), 2003, *Antologia poeziei în grai bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Bădia Mihuţa şi urmaşii lui*, Editura Mirton – Timişoara, vol. I 2001, vol. II – 2002.

Cum îi să fi măritată

Dă șinși ani, poace măi bine,
Fata a mai mare, Veta,
A lu Lae Chisăliță,
Fașe la oraș naveta,

Că-i la un ștab secretară
Pă la Fabrica dă pită.
Cum n-o dat sămn dă măritat
Lumea zâșea că-i vrăjâtă.

A ei or căzut la gânduri
Și pă suflet li s-o pus;
Că i-o zâs Lae: - Ajiunge!
Dăstul cu vâșca ne-ai dus.

Vorbili dân sara asta
Să ți le baji în cap bine:
Ai șe-ț trăbă și averea
Nu am strâns-o pântru mine.

Eșci șităvă, nu oglavă,
Eșci frumoasă, nu urâtă;
Mumă-ta nu să arată,
Da și ea îi năcăjâtă.

Fecili dă seamă tea,
Toace îs la casa lor
Numa tu ce-ai pus dă două;
Că n-o scăpat pețători

Să nu-i gășășci o fălincă.
Așa nu măi merje, fato!
Și s-o țanut dă capu ei

Până când o măritat-o.

La o lună, după nuntă,
Ăce vine în gostăie
Sora măi mică a-lu Lae,
Dă-i noră la Goloşăie.

- Vino, să ce iau în braţă,
Tuşe-o tuşă pă nepoată!
Ia spune-mi tu la ureche,
Cum îi să fi măritată?

Mă gângesc, lasă ruşănea,
Şci, la lucruri, nu prea sfince...
- Şe să zâc, îi o „schimbare”
Că-i măi ghes... ca înăince!

Ia-mă cu cine!

Ajiuns în târgu dă marve,
Cu coşia, cu Ion Creţu,
El, să vindă două capre -
Io, să văd cum jioacă preţu
La purşei ai d-o lună;
Dup-un şeas d-alergătură,
M-am gândit că n-ar fi rău
Ca să bag şeva în gură.
Aşa că am loat straiţa
Dă sub şăţu dân coşie,
C-aveam pusă în ea pită,
Brânză, clisă şi răchie.
Mă băgai într-o căfană
Să stau ca domnii, la masă.
Am beut răchia-n lece

Ș-am mâncat șe-aveam d-acasă.
Când dădui să ies afară,
Ochii-mi cad p-un afiș mare
Șe avea un scris pă el
Ș-o uiagă în pișioare,
Cam la jiumătat' dă litră,
Lângă ușă, p-o măsuță
Erau tot uieji dân ălea.
- Doamnă dragă, ești drăguță
(Zîc uneia fărbută)
Să-m spuni, că nu văd prea bine,
Șe-i scris pă afișu ăla?
- Taico-i scris: - Ia-mă cu cine!
Aflând care-i tărăpaina
M-am tras înșet la o parce,
Băgai o uiagă-n straiță
Șî p-aiși țî drumu, frace!
N-am făcut niși zășe metări,
Că o doamnă-n halat roșu
Strâga, fujind după mine:
- O furat o „COLA” moșu!
S-o proțăpît în fața mea
Șî dă straiță o apucat:
- Dacă ce pringea patronu
Plăceai dă ce-ar fi usturat!
- Nu ț-am furat niși o „COLA”.
Uiaga loată-i umplută
C-un fel dă șeai dă zahăr ars,
Ce-ogoișce șî ascultă:
Scrie-p-afiș „Ia-mă cu cine”?
- Scrie! – Atunși nu-mi dai gloabă
Șî dacă măi țăpi la mine,
Iau una șî pântru... babă!

Rar, dă două ori pă zî

Cum aveam lipsă dă bani,
M-am dus la oraş cu vaca
A bătrână, făr-un corn,
Ca să o dau la ORACA.

Am plecat cu noapcea-n cap
Din Zăgujăni cu ia pă jios,
Să fiu dăvreme-n oraş,
Că m-o zâs Gin a lu Gros,

Dă-i căsap la abatori:
Şe ți-i suta, şe ți-i mia;
Mişcă din urechi ş-o dai
La calitatea a-ntâia.

Asta pot să-ţ aranţăz
Dacă ajiungi până-n şapce,
Dai şe trăbă, unge trăbă
C-altfel, Petre, nu să poace!

Brânza dă oaie, răchia,
Să şciţ e-or făcut minuni.
Mă bace-ăl dă sus dă mint
Că n-am căpătat bani buni.

Aşa că m-am înţăles
Cu căsapu, ca la două
Să-l omenesc în piaţ
La berăria a nouă.

Când mă bâzgoiam pe Dâlmă,
După țăţâni pântru poartă,
Unge-s tandări şi tărăbe,

Dă șine dau? Dă Ion Boată.

O țară călămășit,
Primu bărbat a lu Lina,
Veșina dă păstă drum!
Îm pusă pă umeri, măna

Și zăsă: - Mă frace Petre,
Poț și tu să dai o bere,
Că am rămas fără bani
Și dă marț, fără muiere.

Că a mea, slabă dă mincie,
Prostătă dă finu Ches,
M-o lăsat! Și șci dă șe?
Șică mă-mbetam cam ghes!

Să nu crez că mi-i ușor,
Îi tare greu, habar n-ai!
- Mă, Ioane, ia spune drept:
Cât dă ghes ce îmbetai?

- Dacă tot ești curios,
Ăce-ț spun, zîse Ion Boată,
Rar, dă două ori pă zî
Și... toată sara, o dată!
*) *Caransebeș*

Pușcoășea

Dîn lemnu dă soc dîn pod
Pus bine dă astă-vară
O trăbuit să fac țăvi
Și după aia mosoară,

Că țăsa mama obele
La război în patru iță
În ortășie cu Lica,
Nora lu Lae Furchiță.
Când șiocârțam prima țăvă
Ăce vine moșu Gaiță
Să-ntrăbe dacă n-avem
Să-i dăm o straiță.
Când văzu șe fac, îmi zîsă:
(Trăgând sucala d-o parce)
- Jaida, să ce-nvață moșu
Cum să fașe o pușcoășe!
O țăvă dă două pelme
Făcută dîn lemn dă soc
Pă care împinji cu-n bât
Dîn câlț un mic floștomoc.
După șe-am prins rânduiala
Dîn bâcili dă soc, drepce
Am făcut vo opt pușcoace,
Țăvili să măi așcepce!
Am cemat atunși copiii
Dîn veșini, miși șî măi mari
Șî ne-am împărțit în două:
Unii hoț, alți jândari.
Ne-am jucat până-ndăsară,
Că ne plășea cum pocnea
Când dopu dă câlț șchipiț
Dîn pușcoășe-afar' sărea.
Poace ne-am măi fi jucat,
Numa ne-o strîcat socoata
Cu o joardă dă băgrin,
Când gece păstă noi tata.
Am căzut la dătorie
Lângă jâreada dă paie,
După-atăcea-mpușcături

Și o mamă dă bătaie,
Că n-am făcut niși o țavă
Și am stat numa la joc.
Cred că m-o bătut dă șiodă
C-am strîcat blaga dă soc.
Da i-am plăcit-o și io,
Când m-o pus iar la mosoară,
M-am făcut că mă împegec
Ș-am spart lada la sucală!

Iancu Almăjan Bănățanu

S-a născut în 6 decembrie 1941, în localitatea Măidan (Brădișoru de Jos), județul Caraș-Severin. A urmat școala primară în Măidan, apoi clasele V-XI, la Anina, unde tatăl său era minier. Examenul de bacalaureat l-a susținut la Liceul din Oravița, în anul 1959.

A continuat studiile la Școla Militară de Ofițeri (arma chimie militară) la Câmpulung Mușcel și la Sibiu, instituție pe care a absolvit-o în anul 1962, având gradul de locotenent.

Până la pensionare, a activat ca militar în garnizoanele din Timișoara, Brașov, Sfântul Gheorghe, Șinca Veche, Reșița. Ca specialist chimist, Iancu Almăjan Bănățanu a lucrat în mai multe arme: mecanizate, grăniceri, vânători de munte, apărare civilă.

A început să scrie poezii în grai bănățean, în anul 1980 când s-a stabilit în Reșița. Cu începere din anul 1985 a participat la aproape toate activitățile întreprinse pentru promovarea creației literare în grai bănățean, între acestea un loc însemnat avându-l festivalurile *Tata Oancea* (Bocșa), *Victor Vlad Delamarina* (Lugoj), *Nichifor Mișuță* (Caransebeș), *D. Izverniceanu* (Oravița).

I-au fost recitate sau a recitat din creația sa la emisiunile *Gura satului* (Radio Timișoara), precum și la *Radio Reșița* și la *Terra Sat*. În prezent este pensionar, colonel în rezervă.

La satu meu

O, sat ca din povastă și casă dî la țară
O, Frunce, Față Mare, o Tâlvă și Colnic,
M-am dăpărtat dă cini, răvin acuma iară
Să dapăn aminciria și să fiu iar mic.

Să fug pră Valia Mare și să culieg colia
Să prind lăstunu iuce cu sare și alun
Să duc marvili sara cu Lena și Măria
Sadă copilăria tot cinăr să rămân.

Să jioc în Dunărice cu drag în prăvălie
Igile să rănască în sărili dă vară
S-ascult Ogașu Mierlii în cânt dă ciocârlie
Că veșnică și dulșie îi viața dî la țară.

La ure cu bacia Pătru, pră Stârmină m-am dus
Șî-n Crac cu moșu Muică am mers să iau albine
Ce vremuri și ce oameni, ce mulce au apus
Dîn vrere și dorință rănasc acu în mine.

Am fost cu moș Alexa să dăltuim în piatră
Ș-am fript clisă pră criangă, coleșă am mâncat
Moș Iancu cu clănetu ni-o adunat la vatră
Șî sara cu muronii pră drum io m-am jiuat.

Aud cum bace clopot, în tângu-i dă aramă
În vis văd moș și babe cum mierg la-nchinăciune
Cum sunit trist dă clopot, săcenii mei îi chiamă
Să miargă să pitriacă săcian la-ngropăciune.

Aud cum urlă vântu prîn lunci și văgăuni
Șî văd cum curjie apa dă ploaie prîn obor
Cad țigle dă pră casă și să dăramă pruni

Văd cum coboară dacii, dîn vis şi dîn ogor.

Dăparce-n colţ dă ţară, tu satu meu iubit
Cu bucurii, năcazuri, tu dragă Brăgişor
Nu ci-am zuitat vrodată şi păru m-o albit
Tu m-ai născut dîn cini, în cini vriau să mor.

BRĂSOV 1979

La crucia dă pră Lăculeţă

MOTTO:

”...La o coşie dă prostăie,
îi musai şi filozofie...”

Scrie-ntr-o carce, nu ştiu care, că-ntră copii şi moşi i-o punce
Şi ca s-ajiuji cum eşci acum ai tricut tot prîn cinireată
Dar anii pus-au în păr niauă şi pus-au şanţuri mari pră frunce
Io m-aminciesc dă toace aşcia la crucia dă pră Lăculeţă.

Crucia-i dîn piatră şi-i cioplită dă cini şcie ce ortac
Şi gialu cu răscruci dă drumuri, la noi, să chiamă Lăculeţă.
Nu-m măi aduc amincie bine, dă când îi şi dîn care vac,
Dar io m-am dus pr-acolo, taichii, dă mulce ori în cinireată.

În lacu Maniu, lângă crucie, pringiam pră vremuri lipitori,
Să sugă bolili dîn şăle, să ge la oameni sănătate
Nişi nu măi fîn io mince bine, m-am dus dă nu ştiu cîce ori
Dar anii trec şi viaţa trece că aşa-i lumia, măi ortace.

Slobod fugiam pră lângă crucie şi cu pişioarili prân iarbă
Şi mă scăldam în lacu Maniu, ca toţ copii dă prân sat.
Odată-n limpezâşu apii, văzut-am fire albe-n barbă,
Unge mis anii cinireţii şi mumă...cini mi i-o loat?
Pot să mă duc la Piatra Crucii, pot să mă duc şi az şi mâne,

Pot să mă duc pră zî cu niauă, pră vremie bună or cu ploii,
Dar macăr când io mă voi duce, doar anii trec, crucia rămâne,
Aș scrie într-un cubert, la cine, să îm ge anii înapoi.

Și mă măi duc, măi rar acum, la crucia dă pră Lăculeță
Măcar că sânt o jăle mare ș-un dor mireu nămângăiat,
Că-i grieu, nipoace, și amarnic când ci-ngirept spră bătrâneată,
Când prișepi că tricură anii și că puceria ci-o lăsat.

RĂȘIȚA 1981

Givăniț româneșce

Io ci-aud la troacă, zău că nu să poace
Să vorbim ca lumia binie ni să șăge
Și știu că romănu îi macitor în toace,
Țucu-vă, aliejiț iarba dă buiege.

Ascultaț pră taica , vorbiț româneșce
Dacă-n fielu îsta - aș givăni prîn sat,
Că limba română nu să pogogeșce
Lumia-ar zîșe-atunșia că m-am îmbătat.

Cu cuvinte șoage să buzuminieșce,
Vorbîț să-ntăliagă lumia dî la sat.
Lucruri nă-nțălesă ia nu li târpeșce,
Ia șcie că limba-i ca un împărat.

Nu stâlșiț prîn șpiluri limba me română,
Fașiț ustănială și vorbiț frumos
Dă când îi romănu limba lui străbună
Și vă înțălieje și ăl mai dă jios.

Iaca așa, cu taica , lăsaț mișculanță,
Spuni-ț româneșce pră unge îmblaț

Şi dăşchigiţ uşa care are clianţă,
Că nu ni-s românii paori blăstămaţ .

Nu zuitaţ vrodată, românu-i cu şcoală
Cu războaie-n şăle şi năcaz la fel,
Nu-ş spală obrazul nicicând cu imală
Şi-s dă prîntru precini toala dă pră el .

Cu cringinţă-n suflit, lumi să ni cunoască
Aşa îi românu , pră limba-i stăpân.
Givăniţ prîn lumie-n limbă româniască,
Nu şchipiţ prîn vorbe paoru român .

RĂŞIŢA 1992

Delia Pia Bârlea

S-a născut în 9 mai 1920, la Lugoj, fiind fiica vrednicului profesor Victor Bârlea, care a lăsat urme importante în istoria vieții culturale a orașului său.

În localitatea natală a urmat școala primară și liceul, apoi a continuat studiile superioare la Institutul de Educație Fizică din București.

Cu începere din anul 1970 s-a integrat în viața cenaclieră bucureșteană, fapt ce a stimulat-o să acorde o mai mare atenție creației sale literare, care, în tinerețea sa, fusese destul de prolifică. Publicase comedia într-un act *Licu cel viteaz*, Timișoara, 1935, *Amintiri din copilărie*, I, București, 1939, *O brazdă în ogorul neamului*, București, 1939, *Povești populare*, București, 1939, *La ce duce beția* (dramă în două acte), București, 1940, precum și volumele, la care, din păcate, nu este consemnat anul apariției: *Andrei zgârcitul* (tragedie într-un act), Lugoj, *Florica cea miloasă* (piesă într-un act pentru școlari), Timișoara, *Moș Dincă la doctor* (piesă comică într-un act), Lugoj.

În anul 1974 a fost cuprinsă în volumul *Ano, Ano Lugojană*. Versuri în grai bănățean. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Editura *Facla* Timișoara.

S-a stins din viață în 17 octombrie 1993.

În anul următor i-a apărut, în Norvegia volumul postum *Versuri și versuri în grai bănățean*.

A fost cuprinsă în *Antologia poeziei în grai bănățean*, de Ștefan Pătruș, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999.

Jioc cu cliombi

Cliomb în valie! Cliomb în geal!

Iac-o o vorbă legănată,
Iac-un joc cu ghişitoare,
Jioc cu cliombi şi cu cliomboanie
Şi-l jucam dămunt – odată –
Când trăia maica Petcoanie.

- Cliomb în valie! Cliomb în geal!
- Cu câţ pui, maico? Câţ pui?
- N-am mult! N-am mult!
- Vai do minie, socotit-am binie,

Un cliomboni şi o cliomboanie,
Două clioambe văduvoanie,
O puichiţă-n cotăriţă
Ş-un cocoş... suit pă coş.

Aşa-i jocu cu cliomboanie;
Jioc cu vorbă legănată
Şi-l jucam dămunt – odată –
Când trăia maica Petconie.

Neua d-întâni

Şieru-ş scoasă cojocu
Dîn iernat – bată-l norocu!
Năimi-n clacă priedcinie
Carie să i-l piepcinie.
Dar d-atâta scărmanat
Foştomoaşie-o lăpădat.
Păstă sacie şi livedz
Cât în jur cu ochii viedz!
Şi tăt cad fără hogină
Fluturi albi dă năftălină.
O crecut spuma-pucerie!

Baş ca-n hălbile dă bierie.
Dă m-aș țânie lacomă...
Mai c-aș fașie plapumă...
Nu mi-s niși năpăsătoareie,
Că-i dripită în pișioarie...
Și mă rog dă după-ochieț...
S-o ajungă un înghieț...
Că dă nu... niși o scofală!
Până sara-i... tăt imală!

Imn! Logoju meu fălos

Tare-i mândru prân Lugoju,
Când crep nușile în coj
Și când frunza în castan
Prins-o rujini dă dohan.
Și-l las doru să mă poarce
Prân Lugoju, câ a meu îi foarcâ-a...
Când pă ulița Gușata
Pă-unge a jiucat „cacica” tata,
Când mai sus la Graf în vini
Cu pomet, struguri, gutâni...
Când măi sus da satu Tapae
P-unge or păscut Vasi și capre.
Hei! Logoju dân bătrâni
Cu-uliți strâmbe în „Buchini”,
Cu căș dă paori făloș’
Cum or fost dân moș’-strămoș!
Dară moara a spănească
N-o fi tăt logojănească,
Cu Cimiș, sălși, apă lină,
Cu-ntreșeri pă sandolină?
Ai vigani la vale înoată
În gropan poduț cu piatră,

Că scalda lu Marţi baci
Or mâncat-o vârcolaşii
În ocol la prota Țucu,
Martore rămas-o nucu,
Cu copilăria mea.
S-o culeg de-aş mai putea...
La biserica c-un turn
Prântr-un parc
Mă înturn.
Mincea, vedz, ți să mă toacă,
Dar țin mince io ș-o toacă!
Lângă a cu turnuri doaua
Ș-o zăgit o școală noauă,
Iar măreață, prăstă drum
Și ie poștă! Nu fiecum!
Lumea dân Logoj îi mică;
Când văd precini, mă furnică.
Mulț' îș' caută acu hogină
În progage, sub tulpină.
Oameni cinări, case noi,
Răsărice – mușuroi!
Prân străz' măi cu lărgământ
Fug motoară turuind.
Nu-s ducheauri. Măgăzâne
Cu mândreață dă vitrine!
Nu-s măi calfe, niși săgârt';
Tăț' purtăm păpuși cu scârț!
Mulce ar măi fi dă spus!
Că or fi cu jiosu-n sus,
Că or fi cu susu-n jios!?
Imn! Logoju meu fălos!

București, 1972

Ionel Iacob-Bencei

Ionel Iacob (Bencei fiind pseudonim literar) s-a născut în 18 decembrie 1940, în Beceu de Jos, jud. Timiș.

A urmat școala primară la Bencec, gimnaziul la Pișchia, liceul C.D. Loga Timișoara (seral) și studii postliceale de administrație publică locală. Până la sfârșitul anului 2000, a lucrat, ca inspector, în Administrația Publică Locală din Timișoara.

Frecventează Cenaclul de satiră și umor „Ridendo” din Timișoara, din anul 1977. A fost vicepreședinte al acestuia în perioada 1983-1995, iar din luna ianuarie 1996 este președinte în exercițiu.

A fost inițiatorul constituirii, în anul 1990, a Asociației Umoriștilor din Banat. Este membru fondator al Cenaclului radiofonic „Gura Satului” (1991) și membru fondator al Uniunii Epigramiștilor din România (1994) și membru de Onoare al acesteia, din 2000, membru fondator al Asociației Scriitorilor în Grai Bănățean.

Până în anul 1989 a colaborat la „Drapelul roșu” și „Orizont” din Timișoara; „Urzica” și „Perpetum Comic” din București.

După evenimentele de la sfârșitul anului 1989 a colaborat la „Luptătorul bănățean” (decembrie, 1989), „Renașterea bănățeană”, „Merci, Pardon, Scuzați” (la care, în anul 1990, a fost secretar responsabil de redacție), „Anotimpuri literare” din Timișoara, „Epigrama” (București), „Acus” (Sibiu), „Haz de necaz” (Câmpina), „Hohote” (Târgu Jiu), „AG... pe rime”

(Piteşti), „Bobârnacul” (Bistriţa), „Viaţa Buzăului” (Buzău), „Pupăza” (Vişeu de Sus) ş.a.

Volume de autor: DINserTARELE cenzURII (epigrame, epitafuri, cronici rimate, fabule, parodii, pamflete), Editura POPA’S ART, Timișoara, 1993, *Epigrame și epitafuri*, Ed. Mirton, Timișoara 1994, *De la rondel la duel... epigramatic* (rondeluri lirice și satirice, cronici rimate, poezie, proză scurtă, parodii, epigrame), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1995, *Dă dor, dă jăle, dă drag* (poezie și proză dialectală, poeme, parodii, pamflete, rondeluri), Ed. Mirton, Timișoara, 1996, *Risipite prin sertare* (interviuri, memorialistică, poezie dialectală, epigrame, cronici rimate), Ed. POPA’S ART Timișoara, 2004, *Epigrama iacobină de la începuturi până în...* 2006, Editura Eurostampa, Timișoara, 2007, *Robii pământului* (evocări, interviuri, poezie dialectală, comentarii), Ed. Eurostampa, Timișoara 2007, *Satirice* (rondeluri, fabule, pamflete, proză umoristică), Ed. Eurostampa, Timișoara 2008, *La învierea de apoi a cailor* (poeme), Eurostampa, 2009, *Traista cu amintiri*, Eurostampa 2009.

Volume colective: *Gura satului*, Ed. Mirton, vol. I – 1973, vol. II – 1994; vol. III – 1996, *Ca-n sat la noi* (poezie dialectală, în colaborare cu Ștefan Pătruș și Petru Chira), Ed. Dacia Europa Nova, 1999, *Antologia poeziei în grai bănăţean* de Ștefan Pătruș, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj 1999, *Culegere de texte în grai bănăţean*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2009 – lucrare alcătuită și tipărită prin grija Consiliului Judeţean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Judeţului Timiș.

A apărut în vreo 50 de culegeri și antologii de creații umoristice – satirice. El însuși a îngrijit o seamă de lucrări de acest fel, între care unele sunt legate de viața Cenaclului „Ridendo” din Timișoara.

Crez

Cât trăim pe-acest pământ,
Până morții îi dăm vamă,
Lucru-n Lume nu-i mai sfânt,
Ca și dragostea dă mamă.

Când familia-i întreagă,
Casă faină și bogată,
Tare bună ți' și dragă
Calda dragoste dă tată.

Cât trăiț pe-acest pământ,
Bine, rău și cum să poace,
Puneț dragoste-n cuvânt,
Ca și dragostea dă frace.

Cât trăim pe-acest pământ,
Nime-n Lume nu ne-adoră,
Cu o pildă sau cuvânt,
Ca și dragostea dă soră.

Cât trăim pe-acest pământ,
Să sâmțâm până-n rărunchi
Dragostea în Domnu' Sfânt,
Dă mătușă și dă unchi.

Cât trăiț pe-acest pământ,
Duhu-al Bun să v-ocrocească;
N-aruncaț pucerea-n vânt,
Fașeț boamba să rogească.

Cât trăim pe-acest pământ,
S-avem a măi grea povară,
Dă la leagăn la mormânt,

Dragostea dă Neam şi Ţară.

Dor...

Dor dă sat şi dor dă Ţară,
Dor dă vânt dă primăvară,
Dor dă iarbă şi dă şeri,
Dă corastă în cineri.
Dor dă neamuri, dă veşini,
Dor dă floarea dă bagrini,
Dor dă precini, dor dă casă,
Dă livadă şi dă coasă,
Dor dă sapă şi pământ,
Dă spic legănat în vânt,
Dă peciţă şi polog,
Dor dă marve în ştălog.
Dor dă ghiţă în dricală,
Dor dă cai şi dă taşală,
Dor dă hoară în avlie,
Dor dă plug şi dă coşie,
Dor să-m fie codru gazdă,
Dor dă paore în breazdă,
Dă ogor şi dă sămânţă.
Dor dă conşi şi dă cătrânţă
Şi dă fece mândre-foc
Şe miroasă-a busuioc
Când în joc prindz să le clacini.
Dor dă sat şi dor dă dacini,
Dor da mugura pă ram,
Dor dă Ţară şi dă Neam.

... Şi dă doru ăsta mare
Osia inimii mă doare.

Țăranii mei

„Țăranii mei cu ochii plânș,
Atâta ani aș fost constrâns
Să dușeș toamna în hambar
Opt... „telegrame la hectar.”

Țăranii mei plecaș dă mult
În alce lumi, ș-acu v-ascult
Givanu vostu înțălept:
„Să stai cărnit, să jiugești drept!”

Țăranii mei bătuș dă vânt,
Sudoarea voastră dân pământ
O-ajiuns pă mâni la năsătui
Șe trag ca căinii dă șiocâi...

Țăranii mei udaș dă ploi,
Dripiș d-atăcea „vremuri noi”,
Să vă lăsaș mai mult lăstari
Și cu pământ, și cu bucfari.

Țăranii mei brăzdaș pă frunș,
Dâș pustă, dă la geal sau munș,
Pușân îi bine, mult îi rău,
Da'mulșămiș la Dumnezeu.

Țăranii mei cu suflet bun,
Sătui... dă munca în comun,
Năgejdeș noastă îi în voi –
Să schepe țara dă nevoi.

Țăranii mei cu niaua-n păr,
Sătoș dă bine ș-agevăr,
Niși lacrimi nu aș mai avut,

Da' tot n-aţ luat cu împrumut...

Țărănși, negrice dă friptori,
Când scoceţ pita dân cuptori
Cu lacrimi coaja s-o stropiţ
Șî morţi să vi-i pomeniţ!

Țăranii mei frumoş la chip,
Căzuţ la Plevna sau la Ip,
Cu nume dă eroi și sfint,
N-aveţ niși cruşe la morminţ.

Învie-i Doamne doar un șias
Sau pune-le un părăstas
C-or fost și ani la „colectivă”
Când n-aveau grâu niși dă colivă.

Țăranii mei cu-atâta morţ
Ș-atacea bontăniri la porţ,
Vă țuc obrazu-nlăcrimat
Dân parcea fiului plecat.

Carce pântru un țaran

Paore dripit dă mulce
Șî lăsat fără pământ,
Șine poace să ce-asculce
Fără pic dă greomânt?

Niși un om întreg la mince
Nu ce poace osângi,
Că tot mori și tot învii.

Ț-or luat boii, ț-or luat caii,

Ț-or luat sufletu dân cine
Când viniră toț „niznaii”
Să ce-nveță-a trăi bine.

Ț-or luat șoncu dân cămară
Și acovu dă untură,
Porcu dân cocet șî hoară,
Și coșiiili dân șură.

Ai fost boactăr la făbriică,
Căruțaș la „colectivă”,
Cu o pensie-așa dă mică
Cât să ai pântru colivă.

Ț-ai luat lumea-n cap cu anii,
Ce-ai zuitat dă sat șî casă;
Pân avlie, căptalanii
Or crescut pădure gheasă.

Șine poace să-ț dea ție
Cinereta prinsă-n jiuș,
Pana dă la pălărie,
Fluieratu după plug,

Vorba tea a înțăleaptă,
„Brău”, „Jiocu-teu-dă doi”,
Jiugecata tea a dreaptă...
Doamne, adă-Le 'napoi!

Cuptușât dă boli șî friguri,
Dup-o vreme, ce-ai predat,
Că niși bece cucuriguri
Nu s-or auzât pân sat.

Dăzrădășinat dă glie

Şi străin la cine-n sat,
Cum să-ţi trăbuiască ție,
Iar, pământ pântru lucrat?
Paore dripit dă mulce,
Gorgonit dă la oraş,
Dă la pustă, dă la munce,
Ciar dă-i greu, să nu ce laş!

Închinare lor...

... Să duc veşinii mei, să duc
Ca toamna frundzâli dă nuc
Şi-n urma lor ugesc copii,
Ugesc năcazuri, bucurii,
Nepoţ rămaş, nepot plecaţ,
O frundză moartă în târnaţ,
Un câne care latră-ntruna
Tot aşceptând să vină buna
Să-i pună blidu cu mâncare
Când zâua mere la culcare.
În care steauă v-oginiţ
Veşini dă răle biruiţ?
V-aşcept ş-acuma la givan,
În graiu nostu bănăţan,
Iar noi, copii, în miez dă noapce,
Să stăm cu gurili căscace...
Să mă iertaţ ai dân Benşec,
Pă toţ nu pot să vă petrec.
V-am petrecut d-atâcea ori
La Rugă şi la sărbători,
La coasă şi la şâruiţ,
La asfinţât, la răsărit,
La săşerat, făcut peciţă,
La încărcat pă pomociţă

Sau când aț treierat acasă
Bucace dân sudoare scoasă.
Vă văd și la cules dă vii,
Și la scădatu dă copii.
Mai văd ș-acu cu ochii minți:
Im văd veșinii și părinți
Umblând cârpiț și roș dă boli –
Să poată să ne dea la școli;
Cu porcu dân voreț luat
Că biru nu l-or achitat.
Pierdut-am cai, pierdut-am boi,
Viniră alce „vremuri noi”
În care se iera a meu,
Iera a nostru și a teu.
La înșeput o fost un pic,
Apăi mai mult ș-apăi nimic.
Pă unge da cu sapa moșu,
Acuma crește spinu roșu
Și să acață dă ștălapi.
Visăm la crumpi, sătui dă napi.
Ne dau pământu înapoi...
La fiecare casă-s doi
Șe dzâc c-au dreptu la pământ.
Al triilea, dă mult îi sfânt:
El o murit dăfinitiv
Când l-or băgat în „colectiv”
Sau deportat în Bărăgan;
Că ăla, da, o fost țăran.
Cu vaca în ștălog durmea
Până vițălu izbucea;
Țânea răchia-n vas dă dud,
Dușea în cindă mielu crud
Și să scula cu noapcea-n cap
Mergând la holdă numa trap.
... Dân casa mea dă la Benșec,

Cu amincirea vă petrec
Pă voi şe vi-s pă veşi rămaş,
Dă ea, la şapce-ş-opt dă paş.
M-aş duşe noapcea la mormânt –
Să strâng că vi să dă pământ;
Da' dau 'napoi ca un răcul –
Că voi aveţ „pământ” dăstul...

Pledoarie pântru ţărani

Pân oraş, dă ani dă zâle,
Mă loveşce în timpane
Vorba unu-i „nime-n lume”:
„Ia ascultă, bă, ţărane!”

Gimineaţa pleşi la slujbă,
Stând pă trepce la traivane;
Ce trezăşci că-ţ zâşe unu:
„Ia ascultă, bă, ţărane!”

După-amiazăţ, înspră casă,
Meri să-ţ cumperi macaroane,
Da' ş-aişea audz vorba:
„Ia ascultă, bă, ţărane!”

S-or dăşchis, d'o vreme-ncoaşe,
Fel dă feluri dă căfane
Şî ce baji să bei un „ţitro”;
- Bea cu paiu, bă, ţărane!

Pă la gară, căceunu,
Are patru geamantane;
Vrei să treşi, da' el îţ zişe:
- Nu pe-aicea, bă, ţărane!

Chiar ș-acasă, îndăsară,
Bace unu în betoane;
Îndrăznești să-i spuni să gace.
- Schimbă placa, bă, țărane!

Uita-așa, dă ani dă zale,
Mă lovește în timpane
Vorba asta tare proastă:
„Bă, țărane! Bă, țărane!”

Și cum șciu că pă la țară
Nime-așa nu ce zogoane,
Vreau să le gireg, az, una
La tot ășcia cu... „țărane”.

Voi șe vă umflaț atâta,
Ca și lapcili-n oloane,
Rumegaț puțân n’aincie,
Că țăranu-i cu-omenie,

Dă a dzâșe: Bă, țărane
Să închină la icoane
Și-ș răgica pălăria
Când salută „orășane”!

Nu ca cine care portu
Și givanu le-ai zuitat.
Așadar, țân cu țăranu,
Cu țăranu-agevărat.

...Parcă văd, dă mâne, proșcii,
Strânș la mince cu gălane,
C-o să strâje după mine:
„Ia ascultă, bă, țărane!”

„Baba dă martie” la Beşec

Dă givan, în soba mică,
Iaca stau moş Văsălică
Şi cu baba Părăschie;
Moşu „trajie” dân răchie,
Baba toarşe
Şi să-ntoarşe,
Cum stă lângă cobileţ,
Fire şoadă,
Ca să vadă
Pân fereasta cu ochet
Dă-s la ştreăşină sloieţ,
Dacă ninjie, troieneşce,
După cum să pomeneşce
C-ar fi „babili” dă răle.
Şi-ţânându-să dă şăle -:
- S-o pornit o ţără bură,
Păstă şură,
Cri-că dă la Miazănoapce...
Moşu strânjie dân măsăle:
- Ia mai taşi şî tu dân gură!
Şi s-apucă mai dăparce
Ca să beie dân răchie,
Da' pă babă n-o îmbie –
Că l-o prins cam tare frigu
Când o tras fân cu cârligu
Pântru vacă,
S-o răniască păstă noapce
Ca să facă
Bani pă lapce.
- Moşule, mai pune-un lemn
În şpoiert,
C-am pus la fiert
Nişce crumpi,

Ca să îi store
Și c-o coastă dă la porc
Avem tătă săptămâna...
-Babo, tu vrei să gaț cu lâna
Și dă aia,
Mânșe-o gaia!,
Fași așa dă rar mâncare...
Că m-am săturat dă crumpi!
- Țucu-ț ochii tei ai scumpi!
Dacă găt dă tors dă șubă
Îț mai fac și... „crumpi în dubă”.
... Scormoneșce moșu focu,
Pune-un jâp și-ș caută locu
Lângă „sfertu” dă răchie.
Săre baba Părăschie
În „păpuși”:
- Un’ ce duși?
- Pân-aîșea la fereastră.
Vaiș’amar dă viața noastă,
Doamne, cum mai „ninjie-n cruși”...
Hai să vedz șe poace-o „babă”!
Infoiat cum îi căraba,
Dzâșe el, cu nasu roșu:
- Ei, d’a ficea poace baba,
Dacă nu mai poace moșu!
... La Benșec, în soba mică,
N-o rămas dăcât pogeaua;
Baba și moș Văsălică
S-or topit și ei... , ca niaua.

Unge-i niaua...

Lui Marius Munteanu

Unge-i niaua..., bat-o vina!
Oare o-nghiţat-o vântu
Sau s-o dus la rădăşina
Vieţi şe o dă pământu?

Poace s-o suit la şeri
Şi colo pân luna mai
Ploaie ca dânr-un cineri
Buturit, s-avem mălai.

S-o ascuns în v'o pădure,
În „Burău” sau pă „Ogaş”?
Primăvara o s-o fure,
Dacă vine, mintunaş.

În grăgină-nşepe buna
Ca să pună nişce straturi;
Stau pă gard, la soare, duna
Şi dricălili dânr paturi.

Bunu fierbe în voreţ,
Pă săjiac, la scroafă, mandra;
Latră cânilu-n cocet –
Că i dor să pleşe vandra.

După-un gial răsăre luna;
Sara şerne ca făina.
Dânr târnaş ne străgă buna:
„Hai copii, că-i gata şina!”

La Murani şî la Bencei,
Să întrebă cucuveaua
Stând pă cupa dă tului:
Unge-i niaua...? Unge-i niaua...?

Gabriela V. Berculean

S-a născut în 8 iulie 1937 în orașul Rădăuți. S-a stabilit în Lugoj în anul 1944. După absolvirea Liceului „Iulia Hașdeu” din Lugoj, și-a continuat studiile la Institutul Pedagogic de 2 ani, devenind educatoare – profesie pe care o va practica în localitatea bănățeană Scăiuș, unde va cunoaște tradițiile populare ale locului. A scris în grai piese de teatru pentru copii, între care mai cunoscută este creația *Lă givan*, rămasă probabil în manuscris. Nu știu dacă a reușit încă să-și tipărească volumul de poezii *Nemoșaguri și veșini*. S-a făcut cunoscută îndeosebi prin participarea la festivalurile literare „Victor Vlad Delamarina”.

A debutat în „Redeșteptarea” (Lugoj) în anul 1993.

I-au apărut versuri în *Antologia poeziei în grai* de Ștefan Pătruș, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999. Acesta a inclus-o și în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Om cumincie

Vică Coadă a lu Cincău
Lucră dă cu zori dîn grieu!
Ba la holdă, ba acasă,
Da' lu' Mărie nu-i pasă!
Că Mărie, a lui muierie,

Nu şcie dăcît să zbierie!

- Iuda şcie cum tăt faşi,
C-ai cărat numa tri saşi!
Io mă-nverpelesc dă numa
Şî tu şăz cum şăgie buna!

- Taşi, muierie, nu fi proastă!
Că-i plină cotarca noastră!
Măi mierieu! Nu aşa-n grabă!
Că ni-e bieciejîm, măi dragă!
Numa că nu am murit!

- Cruţă-cie Vică! Cie cruţă!
Că aviem şî vriemie multă!
Cucuruzu îi strâns tăt,
Da' nu l-ai suit în pod!
Numa cu şie-i în cotarcă,
Nu-i gata az triaba noastră!
M-am găsit şî io ortac,
Harnic numa, ca un drac!

Vică n-arie şie măi zîşie!
Iacă sara stă să pişie,
Şî Mărie îi tăt vorbeşcie,
Sîmcie că şî amieţăşcie!
Şî îi ud tăt în spinarie,
Şî cagie dă pră pişioare.

Da o lasă să vorbiască!
Şî cât poacie să-l căzniască!
Prie îi om dă omenie,
Şî o şcie pră Mărie!

- Doamnie, dă şie-o trăbuit,

Să dau dă un zăbunit!?
Scoală și dă la purșiel!
Nu să mișcă-n niși un fiel!
Și măi scoacie oțăr dă apă,
Că mă ciem că vaca criapă!
Și nu îm măi sta în drum!
Dă duhan îț argie acum?

- Dacă nu-m dai tă mâncarie!
Ca tăt omu! Ce flecarie!
- Măi vriei, poacie, și să mânși!
Țiță nu vriei, ca la prunși?

Nima-n lumie!

Patru moș stau ș-oginesc
Și dă toacie givăniesc:

- Șcii că Tică a lu Fărâmbu
Iar o fașie pă bolându?
O bătut-o pră Mărie,
D-or găsât-o drași o mie!

- Șciu, zâșie a lu Rujinitu,
Că m-o zâs a lu Flieznitu.
Că iel i-o scos-o dîn mână
Că plânjia rău a bătrână!

- Bată-l DUMNIZĂU biețac!
Zâcie Laie a lu Bic.
- Samănă cu feita lor!
Râgie Gligor a lu Pășor.

- Nu măi viez dăcât menuni!

Şi așa cum binie spuni,
Tică-i marie blăstămat!
Că îi şcie întriegu sat!

- Iacă Ion a lu Părpăulă,
M-o zâs Ginu a lu Păsulă,
O pliecat ca ieri d-acasă,
Şi dă vinit nu-i măi pasă!

Solomie mi să cîntă!
Că criez că baş îi bolândă!
Cum că Ion îi dărinat
Şi la Ana o pliecat!

- Carie Ană? Zî-m şî mie!
- Ana a lu Bieşielie!

- Puşcie-l DUMNIEZĂU să-l puşcie!
Că-s găşşcie tăt la slucie!
Zîcie moşu Suică a lu Bia
C-o şcie din Găvoigia!

- Tăt așa îs Gimîşcaru,
O pliecat cu-a lu Picariu.
Şi şie gogie o câşcigat?
Că tăt ia l-o lăpădat.

- Oamieni slabi! Ca vai dă iei!
Nima-n lumie! Şi dă vriei
Pot să-ţ baţ d-ajiaba gura!
Fac şie vrieu, ca şî acuma!

Az Mărie a lu Vasa
Ş-o Lăsat lucru şî casa,
Stă după fieriang în taină
Cu gura numa şielaină.

- Iacă Tie a lu Lincu
Calcă adâșit cu stângu,
Iar o fi sărit v-un gard,
Dă acuma îi bieciag.

Și Mărie a lu Brancu
Givănie cu a lu Țancu
Șie gogie or fi-mpărțât,
Dă atâcea-or fi vorbit?

Nică Cant iar s-o-mbietat!
Să scoboare jos în sat,
Să măi bie un diet, dă poacie,
Că nu i-or ajiuns ieri toacie!

Și părincilii iut vinie!
Să grăbieșcie și nu-i binie!
Așa tăbărît și gras
Acu-l viez căzut în nas!

- Nu cie laș dă „șpionat”!
Zbiară Pătru, a iei bărbat,
„Talpa iadului”, muierie,
Ai să fii! Zâșie cu fierie!

- Las să fiu! Mărie zâșie.
Frasu acu să cie apușie,
C-altă triabă nu măi ai,
Dăcât să viez d-al meu trai!

Io mi-s ră! Tu iești ăl bun!
D-ai pucie, ai durmi-n prun!
Nu ci-e saturi d-a lui Zamă!
Ai puni-o și în căigană!

Florin Bogdea

S-a născut în 23 mai 1977 în Caransebeş, jud. Caraş-Severin. A urmat şcoala generală şi liceul în oraşul natal, apoi Facultatea de Matematică a Universităţii de Vest din Timişoara. Este profesor de matematică la G.S.F. Caransebeş.

A fost laureat în cadrul Cenaclului „La Poşmândre”, cu care a participat la emisiuni de radio şi televiziune (Caransebeş, Reşiţa, Timişoara).

A fost cuprins în volumele IV-V *La Poşmândre* (Editura Tibiscus, Uzdin, 2001 şi 2002). Colaborează la revista *Tăt Bănatu-i fruncea*.

Încurcătura

Într-o bună gimineată,
Ghiţ-a meu, becheri din fire,
Zâşe tare hotărât:
- Io mă duc la mănăstire!

- Păi dă şe ce duşi, mă Ghiţă?
Îl întreb cam curios,
Tu n-ai fost în viaţa te,
Şe-i cu gându ăst frumos?

- Io mă duc, taico Ionele,
C-am păcătuit nespus,

Vreau să văd și eu o dată,
Cum ce iartă Al Dă Sus,

Nu sfârși bine vorba,
C-o plecat ca vijulia,
Drept în geal la mănăstire,
Dă să menună și Mia,

Mia, baba a dân colț,
Care află tot șe mișcă,
Șăge-n scamnu dî la poartă,
Și d-n gură ce mai pișcă.

După vreo trisfert dă șeas,
Ghița-al meu și apăru,
Drept în ușa din târnaț,
Cam pălit mi să păru.

Șe îi Ghiță, și șe ai,
D-ai venit așa dăvreme...
Șe s-o întâmplat acolo,
Mi să pare-ai luat și pelme?

Taico Ioane, șe să-ț spun,
O fost bine cât o fost,
Dar dup-aia n-am târpit,
Cre' că-s tare păcătos!

Cum șăgeam noi în jenunchi,
Unu dân năpoiu meu,
Mă împunsă în rărunchi,
Mulțămind lu Dumezău.

Io să fac ca toată lumea,
Împunsăi pă-l dânaince,

Ăsta-m dăce două pelme,
Şî-m făcu că nu am mince.

Io să fac la fel atunşi,
Îi trăsăi vro două pelme,
Ălui dă şăgea năpoi,
Dă-nşepu a meu a jeme.

Ş-uice-aşa dân una-n alta,
Ne încăierăm toţ,
Unii împărţau la pelme,
Alţi să trăjeau dă moţ.

Şî să vez babili toace
Cum trăgeau una în alta,
Când căgea Măria grasă,
Când Voichiţa a dân Balta,

Fecili să împinjeau,
Şî să luau dă chică:
- Tu ai fost cu Gin a meu!
- Ba tu cu Ionică!

Uica Ion şăgea în scamn,
Şî croia vro doi,
Le strâga că or băgat,
Oili-n trifoi.

Îm zăsăi în gându meu:
„Mă, ni-s tare păcătoş,
D-aia trajem tot la pelme,
Oamini, muieri, babe, moş!”

Dară drept să-ţ spun io, taico,
Nu am măi putut tărpi,

Cre' că mi-s măi păcătos,
Poace d-asta n-oi muri.

Mă gânțesc că Dumezău,
M-o ierta în mila Lui,
C-am luat și eu dăstule,
C-am prîn cap vro șinși cucui.

Năravu

Șe-o pățât uichițu Ion,
Pî la trei as-gimineată,
C-o venit cam clăcinat,
Dî la birtu dân piață.

Când dă să intre-n curce,
Îl așceptă gița Veta,
O tăulă dă muiere,
Și cu gura ca trompeta.

- O măi dat și Dumezău
Să măi vini și tu p-acas,
Iară ce-ai făcut năhoadă,
Ca și porcu ăla gras.

Să ce duși să dormi acu,
Drept în coșină cu el,
Că nu ce primesc în casă,
C-ai beut ca un purșel,

Cînd văzu uichițu Ion,
Să sui înșet pă scară,
Și îș dăce drumu-n fân,
Pă poiata a dă hoară,

Nu trecu un sfrt dă şeas,
Că uichiţu-o adormit,
Ca un lemn trâncit la vatră,
Dă zâşei c-o şî murit.

Şî să vez atunşi muierea,
Până unge s-o gângit,
Să îl baje-n copârşău,
Ca să creadă c-o murit...

Şî să chinui mătuşa,
Să îl baje-n copârşău,
Poace că s-o spăria
Şî i s-o va faşe rău.

Să gângi că poace-aşa,
Îl dăzvăţă dă beut,
Să nu măi vină acasă,
Învârcindu-să şî mut.

Şî şăzu biata muiere,
Toată noapcea lîngă el,
Îi privi orişe mişcare,
Ca şî oaia lu un miel.

Când să vegeră dă zăuă,
Uichiţu bace-n copârşeu:
- Dăşchige-oţără mă veşine,
Dacă ce lasă Dumezău!

O ai murit meta dă mult,
Sau îşci cam proaspăt ca şî mine?
C-aş vrea să ce întrăb şeva,
Că nu mă sâmt aşa dă bine.

Bucuroasă gița Veta,
Îi vorbi înșet șâ gros:
- Șe mă-ntrăbi că-s vechi p-aișea,
Ș-am rămas piele șî os?

O' nu ai meta p-acolo,
O uiagă cu răchie,
Să m-o dai cu împrumut
Până pî la Săncilie?

La târg

Să veget șe măi menune
S-o-ntâmplat la târg măi ieri,
O venit uichițu Ion,
Cu un cal șî vr-o șinși meri.

- Bună zâua, uico Ioane,
Șe măi vinz, meta p-aișea,
O vinz calu, o vinz merii,
O ce-nvârț cu baba Prișea?

- Ba vind calu, mă nepoace,
Că merii îi duc acasă,
Să-i săgesc pă Măgulișe,
În grăgina a dă coasă.

Să îm fac-oțâr dă zamă,
D-aia dă ce amece,
Care dacă bei măi multă,
Stai cu nasu în omece.

- Bine, uico, șî cât șeri,
Pă prostanu ăst dă cal?

Că după căce văd eu...
Pare bun ca animal!

- Mă, acesta îi cal dă rasă,
Ăl măi tare în ogor,
Şine-l cumpără pă ăsta,
Nu-i măi trăbuie trăctor!

- Bine uico, stai oţâră,
Mi să pare că nu vege,
Ia dă-i drumu numa căta,
Ca să pască iarבă verge.

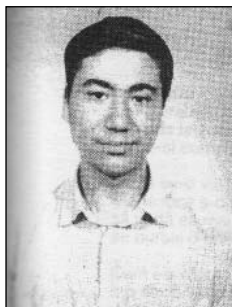
Cum îi dăce uica drumu,
O luă ca vijălia,
Şi îş dăce-n primu prun,
Dă să scutură şî glia.

- Bine, uico, păi metale,
Vrei să vinz un cal beceag,
O nu vez, nu vege bine,
Dă-i măi bine un toiag!

- Bine, bine, mă nepoace,
Nu o fi un cal frumos,
Da are şî el un dar,
Chiar că-i orb, îi curajos.

O nu vez cum dăce-n prun,
Cu viteză şî curaj,
Ăsta-i cal dă rasă, frace,
C-o plecat făr-demaraj!

Sergiu Boian

S-a născut în 10 februarie 1983, în Herendești, jud. Timiș. A urmat școala în satul natal (4 clase), gimnaziul și liceul la Lugoj, studiile superioare la Universitatea de Vest din Timișoara.

A debutat în anul 1997 în „Redeșteptarea”, a avut emisiuni R-TV Europa Nova din Lugoj, colaborează cu poezii în grai bănățean, la revista „Tăt Bănatu-i fruncea”.

A debutat editorial cu volumul *Cătră mileniu șie vine*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999.

Ștefan Pătruț, care l-a apreciat în mod deosebit și l-a cuprins în *Antologia poeziei în grai bănățean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Ed. Europa Nova, Lugoj 2003.

Cuniu

Sare Ion, cum îi nățâfăr,
într-o sară cu frig mare
șî să cam născocoreșce
cătră muierea lui, Floare:

- Floare, vedzî-mă cum mi-s!
prăstă tri dzâle, tăman,
am să câștig miliardu,

s-ajung paore pogan...

- Sărac tu şi câştigatu!
Ț-ai gășât; n-am șe să dzâc!
tu în tătă viața te
nu ai câșcigat nimic!

- Șeva oi fi câșcigat,
da uice acu să vedz
dacă nu-m schimb miliardu
numa în dă hăle verdz!...

Ș-atunși ieu mărșână bună,
nu măi trag pr-asta dă lanț,
dă să rid dă mine tăț
c-o țân propcită dă șanț!

Îm măi ieu, Floare, să șcii
dă șe tu niși n-ai habar
un tălifon d-ăl la modă,
cum îi spune „celular”!

Atunși ogină și trai
cu băuturi scumpe, tari,
o dau naibii dă răchie,
beu coniac ca domnii-ai mari!

Și dân hăi cât or rămâne,
țî-i dau țâie, fă șe vrei,
numa să îmi spuni acuma
șe comege fași cu ei?

- Api, Ioane, -m iau un cuni,
numa-așa mă scap dă răle,
ca să pot pune pră el

tăce mofturii tele!

Purșei

Laie Burfă într-o dzî,
pră o vreme cu cârșei,
s-o dus la Lugoș în târg,
ca să-și cumpere purșei.

După șe-o vinit acas',
Mărie iuce s-o dat,
să vadă ea mai întâi
șe purșei o cumpărat.

Cum i-o văzut, o sărit,
s-o stropit șî dă năroi:
- Laie, întoarșe coșia
șî să pleși cu ei 'năpoi.

Șine-o măi vizut d-așcea!
că tu ciar sameni pră ei,
să-m iei mozomaine negre,
niși nu dzâși că îs purșei!

Nu-i primesc la casa me,
vinge-i un' s-o nimeri!
Da-n vorețu meu nu-i baji,
asta trăbe să o șcii!

- Mărie, lasă așia!
Să-i vedz numa la mânare!
„Leagă-țî-i șî dă grumadz,
că îs mândri la coloare...”

„Io mi i-am ales, Mărie,
d-aficea ce măi întorşi;
în târg m-am făcut socoata
să măi schimb rasa dă porşi!

- Ai scimbat-o cum ți mincea!
Da d-ăi albi nu ai gășât?
Ai cumpărat șioare d-așcea,
tu nu vedz că ce-ai prostât!?”

„Negri, albi șe am io treabă?
Să mânșe! tu să trăiești!
Și dă vrei tăț albi să fie,
poț să-i și fărbluiești!”

Gheorghiuță Brebenar

S-a născut în 2 martie 1964 la Bocșa, jud. Caraș-Severin.

Școala generală a urmat-o la Ocna de Fier și Liceul Agroindustrial, la Timișoara – secția mine – petrol – geologie, pe care l-a absolvit în anul 1982.

A lucrat la OCAOTA Reșița. Din 1996 s-a pensionat de boală.

Este membru al Cenaclului „Aurel Novac” de la Casa de Cultură din Bocșa.

A debutat, în anul 2000, în revista „Bocșa culturală”, nr. 9. În anul 2001 a publicat poezii în volumul colectiv *Vi-l prezentăm pe Tata Oancea*, editat de Casa de Cultură, din Bocșa și în antologia *Grai și suflet* a Cenaclului „Aurel Novac” din Bocșa. A debutat editorial cu volumul *Iarna îi ca o mireasă*. Prefață (*Gheorghiuță și literatura dialectală*), de prof. dr. Călin Chincea, Ed. Marineasa, Timișoara, 2006.

Este inclus lucrările lui Ștefan Pătruț: *Antologia poeziei în grai bănățean*, 1999 și *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, 2003, ambele apărute la Editura Dacia Europa Nova din Lugoj.

Şine-o făcut trăgula

Şine-o făcut trăgula, numai Dumnedzău iel şcie.
Tot întreb, pie unu altu, şinie ar pucia să fie?
Că acela cari-o făcut-o, trabă să fi fost în starie,
Ca să măistorească sculie, țăvi, burii și vr-o căldarie.

Că trăgula cum o șcim, îi fracie bun cu... căzanu,
Și ni-e ortășim cu ia, toată luna și tot anu,
Numai să înflorească prunii, c-atunși viața îi mai bună,
Altfel ni-e căinăm cu toți, suduim și șier și lună.

Dumniedzău iel să-i fierească, la pruni să lie geie toacie,
Soarie, apă, tot șie trăbă, altcum iară dăm gin coacie,
Nie pringie vri-o șloguială, nie chirșim tăman ca lula,
Când vasu-n podrum îi gol, gia-ntaina șăgie trăgula.

Ți dor să o țâni în mână, și să trași cu ia răchia,
Dar gie unge? Vasu-i gol, crișla, vadra și buria,
Ș-atunșia cum să nu-ț vină? Sudui tot șie-ț vinie-n gură,
Prunii carie n-or rogit, vas, burie și... trăgulă.

Dar așa cum îi prie sacie, la toț oamienii pogani,
Carie lucră, cât îi dzâua, Dumniedzău să lie gie bani,
Mie multă sănătacie, spor în casă, în avlie,
Și-n podrum dacă să poacie, vasă plinie cu răchie.

Cum niși io nu am vri-o mincie, nu cried că măi mult ca...
lula,
Î-m dzășieț că să tac dracu, să nu măi dau cu... trăgula,
Ba măi mult să-m scoacieț vorbie, că-m plașie să biau
răchie,
Io o gust, că-i tare faină, și măi scriu vri-o poezie.

Șinie o făcut căzanu?

Șinie o făcut căzanu, șinie l-o inventat?
O fi fost un om cu carcie, ori un mare învățat?
Tuot mă-ntrăb și îm storc capu, șinie ar pucia să fie?
Auz tu? să-i facă mincea baș căzanu cu răchie!

Îi gin tablă gie aramă, galbină parcă-i gie aor,
Îl gășăști în tuot Banatu, în alvie la vri-un paor,
Da căzanu ăsta dragă, trăiește sucie dă ani,
Că-i făcut numai gin mână... lucrătură gie țâgani.

Numai iei șciu cum să-l facă, să-l bată și să-l lipiască,
Îl brogiesc să-l vindă binie, lucrătură țâgăniască.
Măi anțart trășiau țâganii, cu bulibașa Pătru Bumb,
I-or făcut căzan lu Ică, și în iel i-or băgat plumb.

Ca să tragă-n greutacie, fără niși oțâră milă,
L-or umplut așa cum trăbă, ca să tragă grieu la chilă.
Am bieut l-am luat în probă, n-am sâmtât ca să mă ungă,
Ba măi mult m-o luat cu friguri, mi s-o făcut gura pungă.

Avieț grijă, căscaț ochii, când vriei să-ț alieji țâganu,
Să îl cauț, să-l cunoști binie, pie-l carie-ț fașie căzanu,
Nu cie bucuri ca nepoți, când văd pomu gie Crășiun,
Dacă-ț bagă plumb cu ruptu, ala nu-i căzan ge-al bun.

Și niși nu îi vri-o mirarie când boliești și șăzi în pat,
Doftoru să-ț gie viedictu, că ai cancier la ficat,
Șinie o făcut căzanu, să-l gie Domnu sănătacie,
Că o fost un om cu școală și cu multă facultacie.

Tăt la sat îi veşnişia!

Câtă linişcie-i în sat,
Parcă-i Raiu gie plăşierie,
Căşălie or adurmit,
Câinii parcă-or amuţât,
Satu doarmie în tăşierie.

Rar s-augie vriun mârţan
Carie miaună în noapcie:
Ori mâţa ş-o găsât drăguţ
La vrio casă măi gieparcie.

Găinilie toacie dorm
În corielnic, sus, pe băt.
Cocoşu-i gie unu sânгур,
Da parcă-i pria amărât

Fiincă iarna asta, dragă,
O vienit cam amânat,
Gi-am gânşit că nu măi vinie
Şi ne faşie gie ruşânie,
Să nu ningă păstă sat.

Cum o fost şi la Crăşiu:n
Nu tu frig şi nu tu niauă,
Duşan fest s-o pregăcit,
Ca s-o tragă în potreauă.

Babilie s-or bucurat
Că nu-i niauă,-i cald şi-i soarie,
Dar şi dacă ar fi nins,
Să văitau şi s-ar fi plâns,
Că-au rieumă la pişioarie.

Moși, câta măi bechieri,
Fac manievrie... prân podrum,
Cu vriun șol, ori vrio uiagă,
Că la sat îi multă... trabă
Și, ca să scapie gie babă,
Îl șânstăsc pe Moș Crășiun.

Iac-așa-i aiși, la Fier,
Ba!... în toată România!
Bini-o zâs ăl cari-o zâs,
Că la sat îi... veșnișia!!!

*23 ianuarie 2005
Ocna de Fier*

Grigore Bugărin

S-a născut în 21 mai 1909 în satul Ohabîţa, jud. Caraş-Severin.

A urmat şcoala primară în localitatea natală, gimnaziul şi învăţământul mediu la Şcoala Normală din Caransebeş.

A activat ca învăţător şi revizor şcolar la Lugoj, precum şi ca funcţionar, la Inspectoratul Şcolar din Timişoara. A fost membru şi, o perioadă, secretar general al Societăţii Scriitorilor din Banat, iar bogata lui activitate publicistică l-a autorizat să fie jurist consult al Sindicatului Ziariştilor Profesionişti din Banat.

A colaborat la ziarele „Răsunetul” (Lugoj), „Acţiunea” (Lugoj), „Reşiţa” (Reşiţa), „Vestul” (Timişoara), „Cuvântul satelor” (Lugoj), „Înnoirea” (Arad), „Banatul” (Timişoara), „Drapelul roşu” (Timişoara) şi la revistele „Fruncea” (Timişoara), „Luceafărul” (Timişoara), „Cuget clar” (Bucureşti), „Societatea de mâine” (Cluj), „Gând românesc” (Cluj), „Hotarul” (Arad), „Gândirea” (Bucureşti), „Scrişul bănăţean” (Timişoara).

Cu poezii în grai bănăţean a colaborat la „Fruncea” din anul 1937: *La nana-n vale, Copiii lu Briedişianu, Pr’acasă, Coru lui Vidu* (nr. 3, 17 ianuarie); *Carce cătră frace-mio, Nepoata Babu Florea, Deputatu şi Ion Obeală, Bănăţeana* (nr. 4, 24 ianuarie); *Bănăţeanu, Piălia dă notar, La birt* (nr. 6, februarie), *Şiegmie dă-mprumut, Luţă* (nr. 7). *Răsplată dă la urmă, La răscucuit* au fost publicate în „Fruncea calendarelor”, Timişoara, 1938.

Volume: *Simfonia rustica. Sonete*, Ed. Fruncea, Timişoara, 1935, *Cântece de seară*, Biblioteca Luceafărul, Timişoara, 1936, *Căutarea dragostei*, Sonete, Biblioteca Luceafărul, Timişoara, 1937, *La mama-n vale*, poezii în grai bănăţean, Ed. Fruncea, Timişoara, 1937, *Ameaz liniştit*, Lugoj, 1939, *Împăratul*, poem, Timişoara, 1942.

A decedat în 9 septembrie 1960.

Postum i-a apărut volumul de versuri *Cântecele mele*, Ed. Litera, București, 1980.

I-au fost publicate poezii în volumele colective: *Ano, Ano Lugojano*. Versuri în grai bănățean. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Ed. Facla, Timișoara, 1974, *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în *Culegere de texte în grai bănățean*, Ed. Eurostampa, Timișoara 2009 – lucrare apărută sub auspiciile Consiliului Județean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș.

Grigore Bugărin este inclus în dicționarul *Creatori în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean* de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003, *Dicționarul Scriitorilor din Caraș-Severin*, Editura Timpul, Reșița, 1999, *Din Galeria personalităților timișene* de Gheorghe Luchescu, Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Timiș, Timișoara, 1996.

Nepoata babei Floarea

Niși năcaz ca ăsta-n lume
N-o mai fost și n-o mai fi,
Năcăjită mi-o fi viața
Până când m-oi prăpăgi.

Poace asta mi-i nepoata,
Lioarfa asta măscărită,
Cu sprânșenie șiupelice,
Șine dracu-o mai mărită?
Ș-are ștrimfii baș ca piălia
Buturiți și dă mătasă,
Și s-o tuns ca Bată-l crușia,
Nu mai stau cu ea în casă.
Și păpuși d-ăi cu călcânie,

Nalţi aşe d-o palmă bună:
Asta nu-i în toată mincia,
Mai sciu io? O fi nebună!

Nu să suie până-i hău
La bisărică în gial,
Şî-o măi spus – Doamne fiărăşcie!
Că-s dîn piălia dă fişcal.

O lăsat şiupag dă pânză
Pântr-o zdreanţă d-a nemţască,
Ş-opriegu dă tăt dragu,
Şî cătrînţa rumânească.

S-o niemţăt şi arie sucnie
Nu măi poartă mândre poale,
Şî-i strânsă ca Năcuratu
Cu o chingă prăstă foale.

Nişi ca slujnică n-aş lua-o,
Să mi-o giăie dă pomană.
Îş dă pră obradz c-o dzamă
Işcă-i lapcie dă cocoană.

La nana-n vale

Vidu, fala rumânească,
Din Logoj şi dîn Bănat
Doinitori cum nu-i pră lume,
S-o fost dus dîn sat în sat.

Ş-o culies atâcia doine
Ş-o culies atâcia flori,
Brâu şi iegeri şi bătucie,
Poşovăişi, momir şi hori.

S-aduzî cum în cântaria
Șe-o cântăm noi, măi rumâni,
Cântă șieru-n frumusețea
Unui cor dă hieruvimi.

Șî-i atâta dor în doină,
Încât codrii să-i cutrămuri,
Șî-i cântarie-n lumie noauă
Din alea trecucie vremuri.

Într-o dzî dă vară caldă,
Cum trieșia printr-o pădurie
Audzî cântarie mândră
Par-că sufletu să-ț furie.

Șî suind așcia d-a lienia
Prântră faji, micuță cale,
Dăslușî în doina noauă:
„Prăstă gial, la nana-n vale...

Taica Vidu, om dă liăciă,
S-așădză pr-un mușuroi
Și s-o fost adus amincie
Dă pră când iera la oi.

Șî mi s-o gânghit atunșia;
„Suflet mare-n ăst popor,
„Câcie șcie iel să spună
„În cântaria lui dă dor!

„Prăstă gial, la nana-n vale,
„Prăstă munți noști Cârpați,
„Acolo ungie răsărise
„Dă la fraț înstrăinaț.

„Că un suflet rău, sălbatec

„Trândăfiru măi frumos,
„Să să ducă viers dă lacrămi,
„Să să ducă viers duios.

„Dă mi-o da subjugătorul,
„Ori dă nu mi-o da tâlharul,
„Ni-om duşie în țara noastră
„Și ni s-o sfârși amarul.

„Că un suflet rău, sălbatec
„Multă vriamiă ni-o robit,
„Și dă țara noastră mândră
„Pre noi ni-o fost dăspărțit”.

Așa s-o ghinjit atunșia
Vidu, bănăţan dă fruncie,
Pră îngusta călișoara
Șie dușia pră șea dă muncie.

S-o-ntors în Lugoj cu gându
Ca să scrie doina noauă
Și s-o lasă pră vieșie,
Fraț Rumâni, avierie voauă.

Și s-o câncie-ntătdăuna
Niamul dă cântări viestit,
Și-n vieșie să răsunie,
El „Răsunet” l-o numit.

Să luaț amincie bine,
La șe Vidu o fost dzîs
Și căutaț să întăliejeț
Șie-i în cartea asta scris.

Ana Caia

S-a născut la 19 septembrie 1949, în comuna Obreja, jud. Caraș-Severin. Aici a urmat primele șapte clase, apoi și-a continuat studiile la Liceul „Traian Doda” din Caransebeș (secția umană) pe care l-a absolvit în anul 1967. Din perioada aceasta le poartă o frumoasă amintire scriitorilor Sorin Titel (pe care l-a avut diriginte), Nichifor Mihuța și George Suru. În anii 1967-1970 a frecventat școala postliceală sanitară, specialitatea obstetrică și ginecologie, din Craiova. În anii 1970-2000 a lucrat ca asistentă medicală principală, la Spitalul Clinic nr. 5. Timp de doi ani (2000-2002) a lucrat în Israel.

La întoarcerea în țară, și-a deschis o mică afacere pe cont propriu, activitate comercială pe care o mai desfășoară și-n prezent.

Încă din timpul liceului are preocupări literare; atunci a frecventat Cenaclul literar de la Casa de Cultură din Caransebeș. În Timișoara participă la întrunirile de lucru ale Cenaclului Asociației Scriitorilor și al revistei „Orizont”. A colaborat cu poezii, proză, reportaje culturale în revistele „Orizont”, „Paralela 45” (supliment de cultură, literatură și artă al ziarului „Renașterea bănățeană”), „Columna 2000”, „Coloana Infinitului” și „Tibiscus” din Uzdin (Serbia).

Volume de poezii: *Naufragiu în alb* și *Aripi de lut*, ambele apărute la Editura Eurostampa din Timișoara, în anul 2009.

La cules dă cucurudz

Dă vo tri nopt şî giumace,
Cage brumă pă răzoare.
Poamili să coc pă crendgi,
Agemenice dă soare.

Neamurili şî veşinii
Să adună-n ortăşie,
Împrumută cotăriţă
Loitre mari pun la coşie.

Pă la holge larmă mare,
Răsăce şî vorbă multă;
Doda Lena cânt-o doină
Şî ailalţ tac ş-o ascultă...

Să-ntrec care măi dă care,
Ca să gace măi dăvreme mie,
Să nu-nşiapă vriemie ră –
Dă care orişini să ciemie.

28.08.2009

Pântră doinie şî balage

Păstă „Baltă”, sus pă geal,
Taica stă cu noi la mei
Şî, dân bâce dă sălcută,
Fluer faşe la toţ trei...

Suflăm care măi dă care
Cât ne ţân bojoacili,
Ferişit că Baba Dochia-ş
Lapădă cojoaşili

Ne oprim și taica spune
Măi o dată pântru toț
Iovan Iovgovan sau, poace,
Iancu-Jâianu, la nepoț,

Să nu uice nișiodată
Să-și cinstască 'naintași
Și să ducă măi dăparce
Focu' viu și la urmași

Cari-or veni, păstă vremeie
Și n-or măi trăi la sat,
Pântră doinie și balage
Și povești dă năuitat...

28.08.2009

La sălaș

Mi-amincesc dă taica-moșu
Cum șăgea, propcit în boată,
Când pădza vo doaua noacini
Și-s fășea pă rând socoată:

- Dradgii moșului nepoț,
Ascultaț șe spunie moșu,
După șe-oi muri, eu șciu
Că mult n-o cânta cocoșu'

Și-o să îl zuităț și, poace,
Niși la crușe n-oț vieni,
C-o-ț pleca dân sat cu toț
Și-o-ț ave sârvici, copii,

Grij, năcazuri și ispice,

Mulce-n lume dă vădzut
Şî, şîni şcie, dacă gându'
Vă mai poartă spre trecut...

- Taico, nu, noi n-om uita
Nişi poveşcili, nişi sfatu'
Că. Pă cât vegem cu ochii,
Cum ieşci tu nu măi îi altu!

28.08.2009

La maistoru croitoriu...

La maistoru croitoriu
Şî la Paşci şî la Crăşiu
Să prăfiră lume multă,
Ca să aibă-un ţol măi bun.

Dîn postav, somot sau ştofă,
Dîn şe crege fişecare,
Îş comanda şeva nou
Pântru sărbătoarea mare.

- Țucu-ți mânili dă maistor,
Păstă rînd, ce rog, mă badgi?
Vreu şî laibăr şî căpuce
Ş-o păreche dă nădradgi!

Iel răgică dîn sprânşene,
Să scarpină după şeafă,
Să socoace dacă poace
Goruță, la rînd, să-ncheapă

- D-oi pucea, cred că li-oi coasă
Şî dă n-oi dormi dă fel.

Cum să ce las să ce duși
La Oraș* sau la Otăl** ...

.....

Bace hărangu, să ceme
La biserică tot natu
Șî, gataț dă sărbătoare
Toț străbat, dăgrabă, satu'

Numa' maistoru măi calcă,
Cu piglaisu-nfierbântat,
La nădragii lu' Goriță,
Că d-abia dă i-o gătăt...

30.08.2009

*) *Caransebeș*

**) *Oțelu Roșu*

Gelu Cîmpeanu

S-a născut în 20 iulie 1974, în satul Sinteşti, jud. Timiș. A urmat școala elementară în satul natal, gimnaziul la Margina, liceul teoretic la Ilia, Școala Tehnică C.F.R. din Timișoara.

Ultima lui funcție, până la pensionare, a fost aceea de șef al autobazei Făget.

Este membru al Cenaclului literar „George Gârda” din Făget și membru fondator al Asociației Scriitorilor în Grai Bănăţean.

A publicat în: „Tăt Bănatu-i fruncea”, „Bănat” (Lugoj), „Vatră nouă” (Gearmata), „Redeșteptarea” (Lugoj), „Tibiscus” (Uzdin, Serbia) ș.a.

A avut colaborări la TV Europa Nova – Timișoara, Radio Timișoara (*Gura satului*), TV Reșița, Lugoj.

Volume: *Strigare păstă sat* (poezie în grai), Ed. Nagard, Lugoj, 2006 și *La răscrucea anotimpurilor* (poezie în limba literară), Ed. Nagard, Lugoj, 2009.

Se află sub tipar, la Editura Nagard, *Bănăţănilor spră luare amince*, Epigrame, Catrene și constatări epigramatice.

A fost cuprins în dicționarul, publicat de Ștefan Pătruț – *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj 2003, *Antologie de poezie în grai* (din colecția Festivalului de poezie în grai „Tata Oancea”). Selecția textelor, cuvinte introductive: Iacob Roman, Mioara Drăguț, Ed. Marineasa, Timișoara, 2003 și în *Panorama poeziei românești* (1970-2005), alcătuită de Horia Țăru și Mariana Țăru, Ed. Mirton, Timișoara, 2007.

Așceptăm cu drag Creșionu

La Creșion s-o gătat postu, popa m-o dat gizlegare
La dulșeața muierească, beutură și mâncare...
Așceptarea o fost lungă și rebdarea pă măsură,
Să-i dăm trupului șe-i plase și șe-i bun la biata gură.

Muierile zburdă și îs tare bucuroasă,
Când le budulesc bărbați pi la părțile păroasă.
Tătă lumea îi voioasă, gi la hăl cu barba sură,
Gi la babile “iertace” pân-la hăl cu țâța-n gură.

Vinu-i bun, răcia-i tare, rânduice stau pă coș
Șoncurile și slănina, cârnaț buni și caltaboș.
După lunga așceptare, nă sâlim la tăce helea,
Gi să umflă maiu-n noi și ne măi împunje fierea.

Da nu-i bai, că să gidau și az-mâne-i primăvară,
Dau urzâșile pă coastă, loboda răsare iară.
Spunem NU la beutură și la carne afumată,
Cu muierile-i măi greu, s-o lăsăm pă altă dată...

Făget, 23 decembrie 2002

Confraților mei gi condei

Az îi iară sărbătoare
Și aiși s-adună lume,
Or venit cu mic cu mare,
Oameni faini și gi renume.

Grăitori în dulșe grai,
Tăț poetș gin “uniune”,
Gi pă strămoșăscu plai,
Or venit să spună glume.

Oameni ocoş, talentaţ,
Az îş dau mână cu mână,
Petreşem ca întră fraţ,
Slăvind patria română,

Slăvind limba strămoşască
Şi dreptacea, şi creginţa,
Ginta noastă românească
Va cunoaşte biruinţa...

Caransebeş, Cimişoara,
Făjet, Bocşa şi Uzdâni,
Gin Lugoj şi tăta ţara,
Fraţilor, să fim români!...

Păstraţ graiu românesc,
Graiu nostru drag şi sfânt,
Pintru care az trăiesc,
Pintru care nu măi sunt;

Pintru şei şe ne urmează
Cu condeiu să slujească,
Dragostea le fie trează
Pintru limba românească!

Fraţ poet, scrieţ tăt natu,
Graiu întră noi îi puncea
Şe uneşce tăt Bănatu
Care-o fost şi fi-va fruncea!

Caransebeş, 23 martie 2001

Cum îi turcu-aşa-i piştolu

Mă uit în jiuş şi, zău, îm treşe
Năgejdean-şele şe-o să vie

Și nu mă-mbet cu apă reșe,
Când văd atâta sărășie...

Alejem tăt la patru ani
Alț domni, ca să ne șcimbe viața,
Nu-i pită la copii, nu-s bani,
Și zîlnic să subțâie ața.

Gi șomeri îi țara plină,
Nu-s bani gi țoale și mâncare,
Nu-s bani gi apă și lumină
Și foamecea îi tăt măi mare.

Țaranii-s robi pă glia lor
Și pita-o cumpără pă bani,
Năcazurile îi omor
Și nu vom măi ave țărani.

Gi n-șe-o fost bun, rămas-o scrum,
Niși turșii-n vremuri n-or furat
Cum fură domnii gi acum,
Și țara-or scos-o la mezat.

Ge-atâcea lipsuri și nevoi,
Az cinăretu-n lume pleacă,
Năgejdea o murit la noi,
Popor sărac, țară bogată!...

Făget, 14 februarie 2001

Iarna gi tranziție

Afară ninje linișcit,
Da-n sobă nu măi arge focu,
Iar noi pă lângă mama stând,
Ades ne blăstămăm nărocu...

Făină nu-i în ladă, nu-i,
Slănina în cămară-i gata,
Cârnaţi nu măi stau în cui,
Duhanu gi țăgări îi gata;

Butoniu gi răcie-i gol,
Păsula, crumpii, iară-s gata
Și suflă vântu rotocol
În bugilarișu lu tata;

Mălaiu, grău și ovăsu
S-or potopit la inundații,
Da na-i inge-ț spune păsu
Ș-inge trimice răclămații...

Az mamile-ș adorm copiii
Cu grija zilei ha gi mâne,
Le spun că s-o scumpit benzina
Și o crescut prețu la pâne.

La gura sobii, tata moșu
Întruna păcâne țăgarea,
S-o săturat ge-atâta “roșu”
Și îl aspeasă disperarea.

Tăt frunzărește-o carce lată
Și parcă zîșe-o rugășiune:
“Popor sărac, țară bogată”,
Da până când și pintru șine?!...

În gând măi are o sclipire
Ș-așceptă zăua ha gi mâne,
Tăt murmurând ca gin Psaltire
Atât: “Gișceptă-ce române!”

Făget, 20 decembrie 1998

Ioan Cîrdu

S-a născut în 12 august 1924, la Fizeș, comuna Berzovia, județul Caraș-Severin.

A făcut numai cele șapte clase primare. Dar, fiind iubitor de carte, a citit mult, devenind un bun autodidact.

A fost agricultor, președinte al Cooperăției de Consum din Berzovia, primar, director al Căminului Cultural.

A activat în cenaclurile „Paul Țârbătiu“ și „Berzobis“. S-a stins din viață în 30 aprilie 1985.

A publicat în „Îndrumătorul cultural“, „Flacăra“ (București), „Semenicul“, „Flamura“ (Reșița), „Orizont“ (Timișoara), afirmându-se ca poet țăran.

I-a apărut doar un volum de versuri, *Obârșii* (Prefață de Aurel Turcuș), Ed. Litera, București, 1979.

Din creația lui de condeier țăran i-au apărut poezii și în volumele colective *Stare de dor: poeți și pictori țărani*. Antologie alcătuită și îngrijită de Ioan Meïtoiu, Ed. Sport - Turism, București, 1983, *Flori lângă izvoare*, antologie de versuri alcătuită de Ion Meïtoiu, Ed. Albatros, București, 1985, *Antologie de poezie în grai* din colecția Festivalului de poezie în grai „Tata Oancea“, Bocșa (1975-2003). Selecția textelor, cuvinte introductive: Iacob Roman și Mioara Drăguț, Editura Marineasa, Timișoara 2003. În lucrarea aceasta a fost publicată poezia lui Ioan Cîrdu - *La tăiatu porcului*, singura, se pare, creație în grai a acestui poet, cunoscută până în prezent.

A fost inclus în lucrările: *Un fenomen bănățean: țărani, scriitori, țărani gazetari, țărani compozitori*, Ed. „Timpul“, Reșița, 1994, *Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin* de Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiș, Nicolae Sârbu, Editura „Timpul“,

Reşiţa, 1998, şi *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean*, Editura Europa Nova, Lugoj, 2003, Petru P. Ciurea, Constantin C. Falcă l-au introdus în volumul *Cărăşeni de neuitat (Partea I)*, Editura Eurostampa, Timişoara, 2009.

La tăiatu' porcului

Dă tri zile să-nţăleg Ghiţă şi Măria lui
Să facă să iasă bine, cu tăiatu' porcului.

Acum îi vremea lor, porcii îi taie tăt natu'
Nu îi bine să-l mai ţanem după ce-o trecut Ignatu'.

- Mărie, şinie să-l taie, c-o bătrânit Ioca Nică,
Iar ai cineri nu-s acasă, îs cu toţii la Fabrică!

- Măi tu, Ghiţă, ar fi bine, să-l taie veşinu Mitru,
Are ciochersă mai bune, şi un pic mai lung cuţātu'.

Noa, asta fie voia teă, dar nu-l mai vreau şupilit,
Îi şoricu' mult mai bun, când faşem porcu' pârlit.

Gimineată dă gimineată, la Măria şi la Ghiţă,
Vine Mitru cu veşinii, prind porcu şi'l guiţă!

- Țineți bine că ne scapă, răgicatu' -l sus dă coadă,
Leagă-i lațu' la picior, fă-i un nod și îl înnoadă!

După puțanică trudă, porcu-i trâncit la pământ,
Nu îi mort, că mai sughiță, n-avu ultimă' cuvânt!
Adă cratița măi iuce, piargem sângele în tău,
Și-i bun pentru sângețe și-i bun pentru borândău.

Să-l pârlim cum îi mai bine, adă tri sarșini dă paie,
Să să vadă și la noi, foc mare și vâlvătaie!

Dî la coadă pân' la flit, focul arge, pârjolește,
Dar deodată, fără veastă, porcul sare și porneășce!

Cu flacăra în spinare, la pișioare și la sân,
O scapat, îi prân grăgină, lângă boghia de fân.

Hai să-l pringem, măi, odată să-l tăiem, să roagă Mitru,
Iar Maria-l ocărește – dracu să îți ia cuțatu'...

Noroc că fu neauă multă, pră paie și peă tului,
Că ar fi ars tot nutrețu' – și-ar fi răbdad bieți miei!

Pătru Chira

S-a născut în 4 iunie 1938, în localitatea Chişoda, judeţul Timiș. A urmat primele patru clase în satul natal, gimnaziul (clasele V-VII) la Școala generală nr. 10 din Mehala, cartier al Timișoarei și și-a continuat studiile la Școala Medie Tehnică Financiară din orașul de pe Bega (1952-1954).

A început să lucreze fiind angajat ca muncitor necalificat la Uzinele Mecanice din Timișoara, perioadă în care a urmat liceul seral (secția umanistă) la Școala Medie nr. 1 (Colegiul Bănăţean) din Timișoara. După absolvirea liceului, în anul 1964, a putut să ocupe un post de contabil la U.M.T. De aici, în 1969, s-a transferat în postul de contabil de la Stațiunea de Mașini Agricole – Freidorf (Timișoara) – secția Giroc.

Și-a completat studiile, urmând, timp de doi ani, școala postliceală de contabilitate și, în 1970 un curs de topografie, care îi va marca schimbarea carierei, pentru întreaga viață, întrucât, având această specialitate, s-a angajat tehnician la IPROTIM și a rămas în acest post până la pensionare, în 1998.

A debutat, cu epigramă în anul 1966, în ziarul „Drapelul roșu” din Timișoara. Debutul său editorial a avut loc în 1975, fiind inclus în volumul colectiv *Antologia epigramei românești*, București, coordonator: Giuseppe Navara. Va mai publica în încă 8 volume colective, apărute în perioada 1994-2004, colaborarea lui remarcându-se îndeosebi în *Gura Satului la Radio Timișoara*, III (Editura Mirton, 1994) și în antologia *Gura Satului* (Ed. Mirton, Timișoara, 1996).

Volume de autor: *Femeia-eterna poveste* (epigrame), Ed. Mirton, 1997, *Chemarea pământului* (versuri în grai bănățean), Ed. Mirton, 2004, *Romanța unei iubiri* (lirică de dragoste), Ed. Mirton, 2006.

Activează în cenacluri timișorene: „Ridendo”, CARP (al pensionarilor), „Liviu Rebreanu”, „Constantin Brâncuși”. Din vara anului 1991 s-a remarcat cu o contribuție substanțială în cadrul Cenaclului Radiofonic „Gura Satului” din Timișoara. Are colaborări la publicațiile „Drapelul roșu”, „Orizont”, „Renașterea bănățeană”, „Timișoara”, „Tăt Banatu-i fruncea”, „Coloana infinitului” (Timișoara), „Lumina satului”, „Dialog cu cetățenii” (ultimele două apărând la Giroc, jud. Timiș).

Chemarea pământului

Cum mă suduie pământul
Asudând sub pașii mei,
Șe-s măi rari șî-i bace vântu
Șî d-o vreme-s tăt măi grei...
Az când anii mulț la număr
Mi s-adună și să pierd,
Vreau să plâng la voi pă umăr
Șî în vers să vă dăzmerd.
Doru mi-i dă anii cineri
Cu șiurele la opincă,
Postu lung dă Sfânta Vineri
Și cocaia lu Băgingă,
Câni mânjăț pă bot șî labe
Vândruind prân satu-ntrăg,
Dor dă fece, astăz babe,
Și-or luat p-atunși opreg.
Dor dă clipa năpereche,
Prinsă-n cânce la ureche
Tăt măgarii dân Giroc!
Dor dă Ioța lu Peroni!

Doru-mi-i dă popa Aga
Şi părincili Băloni,
Dă gieşi cu cruşe-n space,
Cu stihare şi răpiz,
Staguri mari şi colorace
Şi dă străiţa cu covriji...
Să-m dăşchidă iară uşa
Piţărăii dă Ajun
Doru-mi-i dă baba Puşa
Dor dă doru mieu năbun!
Trascuri bubuind ca tunu
Baş la Boanţă în Socac.
Dor dă Spircu şi dă Lină,
Dor dă Pepi Pălăghenţu
Dus în viaţa dă apoi!
Pătru Moise, cântăreţu,
Să măi cânce şi la noi!
Tată, să nu-mi plânji dă milă!
Mamă, nu mă drăcui,
Că-m duc viaţa me în sâlă
Şi mă ţan dă bolânzâi!
Satule, frunce bătrână,
Îţ cânt fala strop cu strop,
Că în brazda-ţ dă ţărână
În curând o să mă-ngrop,
Iar în vremea care vinie,
Io cu gându mă împac...
Tu, pământ, mă cerni la cine...
Stai o ţară să mă-mbrăc!

Gura satului

- Audz', Chio, şcii că Laie,
Al măi sur ca şi o oaie
Şi pă piele-i numa blânge,

Îmblă sara la bolânge,
Prins în boată mereuț,
Calșe-l vaca lu' Pătruț!

- Floare, văd că nu îi bine,
Că nu vine și la cine.
Ai ajuns la bătrâneată,
Dar gândind la cinereață,
Ciar și tu nu ești străină,
Dar dă asta nu-ț bag vină,
Toată lumea o știut,
Numa Chenta n-o văzut!

- Chio, cred că fași o smintă!
Parcă tu ai fost măi sfântă,
Iară fata, Solomie,
Șine-i tată să măi șcie?!
Pătru, noapcea, la fabrică,
Tu acas'
Cu Iosâmică,
Tata noapcea ca frumoși
Până și-or cântat cocoși,
Cucurigu, dragule,
Lugu, lugu, tontule!...

Pătru, cum îi mototol,
Tăt șe-i creșce în ocol
Îi a lui, c-așa să fașie,
Că îi plașie, o' nu-i plașie!
- Floare, tași, să nu mă spuni,
Parcă-a noștri-or fost mai buni?
Nu ce fașie-acu curău
Că ce șcie Pătru-mieu:
Ce-ai țanut dă capu' lui,
Șcie lumea, ani dăstui...

Nu mă fă la cin' să săr,
Să-ţ' pun mânili în păr
Şi să mătur tăt socacu'
Şi d-a lungu' şî d-a latu'!
Mie-mi spuni acu poveşti,
Că ş-acu tăt aia eşci!

- Stai puţân, muiere bună,
Nu fi ludă şî năbună!
Şie tăt îmbli cu pleneta?
Nu m-o spusă cine Chenta
Că şî Niţă Tutuloni
O îmblat ca şî străgoniu'
În colectiv după cine?..
Dacă tac..., să-ţ' pară bine!..
Givănind dă ale lor,
Treşe-o fată ş-un fişior
Mână-n mână, ochi în ochi..
- Schipe-i, Chio, că-i giochi!
- Floare, ia să-mi pun ocheti..
Doamne iartă-mă, că-i Cheţi,
Fata te cu Ion a meu;
Ptu'! Bătu-ne-ar Dumnezău,
Hai să ne gângim la taţ
Nu cumva să fie fraţ?!

Pământu' nostru al de toate zălele

Pământ, pământ, pământ, pământ!
Pământ cu umbră şî cu gropi,
Cu-adâncuri şî cu munt şî vânt
Tu ne răsfeţi şî ne îngropi!
Ce frământăm cu paşii goi
Şi-mpodobit cu flori şî pini

Ce scalzi în rouă și colori
Și-n cine pringem rădășini.

Tu-nserși să ne saturi pă toț
Dîn bogățâia-ți năcurmată,
Pă înțălepti și idioti
Șerându-le sudoarea plată.

Da numa unii-ți dau sudoarea
Dă secole flămânzi și goi
Și numa ei îți șciu valoarea
Scăldați de soare și de ploi.

Când răzbunarea îi o armă
În mâna ălor dă nimic,
Privești cum sufletul ni-l sfarmă
Și tu, pământ, nu zîș nimic!

Când să aruncă-n vâlvătaie,
Claponii prefăcuț în ciurș,
Le-astupă gura cu gunoaie,
Ca-n gura lor să nu ce spurș

Viața-nșepe să mă doară
Și ce întrăb cerșând la porț
Pă ai dă sufletu ne-omoară...
Pământule, cum dă-i suport?

Ultima întâlnire

S-o dus ani, parcă-or fost dzâle,
Veacu s-o topit ca fumu'
Io în scamnu' cu rocile
Îmi căutam prân stăle drumu.

Nu vegeam, s-aud nişi vorbă,
Trăbuia să mă căznesc
Dân avlie până-n sobă,
Patru şeasuri să răzbesc
Mă pripeam lenos la soarie,
Trămurând, lovit de vreme
Şi dân mâni şi dân pişioare
Ca o sătă care şerne;
Păru îmi era ca varu,
Işi şi cole cât-un fir,
Molărât, bată-l amaru,
Ca şioclođu' la pobir.
M-o zuitat oricare boală
Moarcea nu m-o dat vr-un sămn,
Sî cu anii strânşi în poală
Mă cregeam Matusalem
Ca pâ tronu' lu Apolo
Scamnu mieu cu două roţ,
Fu împins dă colo-n colo
Dă nepoţii la nepoţ.
Baş în zăua a dă rugă
După un veac cum i-am pricit,
Iată moarcea vinie-n fugă
Pă gostâie-n asfinţit.
- Gata esci dă drum, bătrâne?
- Gata mi-s, poţ să mă iei,
Dar măi lasă până mâne,
Ca să poţi şi tu să bei.
- Termină cu păcăleala!
Nu mă poţi prostî şi-acuma,
Ia-ţi cu cine-afuriseala
Şi să ni-e vegem dă drum.
La vegerea hădă a morţii
Mult mă iuţi prăcum îi vântu,
Spăimântaţi toţi strănepoţii

Or fujit d-or rupt pământu.
- Stați pă loc dă ște vi-i frică
N-are treabă ea cu voi!
Ia pă mine mă rigică
Pântru viața dă apoi.
În pustiul trist al vieții,
O-ntâlnii d-atâcea ori
Dă prân anii cinereții
Și pă soarie și pă nor
Cum pă tri cărări o viață
Titdăuna am îmblat,
Fie sură-o gimineață
Pân' la urmă m-o zuitat:
Și-am plecat printră tunele,
Amândoi dă subțiori,
Ca doi preceni către stele,
Cu răchia după noi.

Tri flacăre

Doamnie greu mi-estă cuvântul
Când gângesc că pă pământ
La mulț nu le scim mormântu',
Alții-s fără de mormânt.

Cum ar fi și uica Relu –
Al dântâi boem dân sat –
După cum io fost lui felu,
Niși acum nu l-am zuitat.

Doamnie, oare câtă vreme
M-am bătut cu sărăcia,
Dă când anii puș pă fugă
Mi-or furat copilăria!

Uica Relu cumsăcage
Cum mereu s-o respectat
O intrat ca la părage.
'N tri fiacăre în sat.

Într-unu pălăria,
În altu băţu' ăl cărn;
El, cocon dă mâna-ntâia,
În al triilea stăpân.

Nelu, Lia luî Geganu,
Pepi Fleică şi cu Nicu
Io cu sora şi cu Leanu
Ne jucam în drum popicu.

Prau să nălţa spră stăle,
Şunăviţi ca la război,
N-am văzut nişicum că vine
Uica Relu cătră noi.

- Măi copii, tuşe-vă moşu,
Văd că az vi-s tare mult.
Şi cu mâna tremurândă
Ne-o-mpărţât la tăţ bumbuş.

Văd c-aveţ cu voi ş-o fată;
Când măi are moşu bani
O să-i cumpăr altădată
O păpuşă cu găitani.

Pân' la bertu lu' moş Tetu
Urează cu voce cruntă,
Înşirând tăt alfabetu'
Şinte lor, ca şi la nuntă.

- Bogătani și baceți doba
Cu averile dân sat
Unu-i mare în Chișoda
Ebu Dabu-a lu' Ignat!

Fășeți dar și voi ca minie
Nu v-ascungeți în cotârși,
Căși cu banii dân dricală
Cumpărați numa lisărși.

Dar cum vremea-și fașe felu'
Păstă tăt șe-avem în gând,
O plecat și uica Relu
Cum plecăm și noi pă rând

Ploaie pă Chișoda noastră
Cum or fost și alce ploi;
Vremea bace în fereastră,
Treșe ia, treșem și noi.

Iosif Chirilă

Ada D. Cruceanu)

S-a născut în 11 mai 1924 în Slatina-Nera, jud. Caraş-Severin, localitate în care şi-a trăit, ca ţăran, întreaga viaţă. După propria mărturisire, el „a fost şi a rămas toată viaţa lui condeier plugar.”

S-a stins din viaţă în ziua Sfinţilor Paşti a anului 2005.

În anul 1997 a publicat, la Reşiţa, volumul de poezii *Adiacente* (Cuvânt de întâmpinare: Traian Jurchelea; postfaţă:

Moda

fragment

Şe să vedz'! Vr-un an să fie,
toată lumea să ajită,
că Măria a lu' Foale
să mărită.

N-o gătat a unsprădzăşea
şi nişi bacaloreatu'
nu-i măi trăbă, c-o ajiuns-o,
aspru gând cu măritatu'!

Alţii în pământ, cu sapa
dau să-ş cauce nărocu'

așa și Măria noastră...
Și-i frumoasă, bat-o focu'!

M-o plăcut și mie, taică,
poace ș-astăz' m-ar plăsea,
că-i atâta dă frumoasă,
să tai calu' lângă ea!

Dacă nu-m' plăsea și mie,
stai acu și ce scocoace:
o, pățaniile ășcea,
le țâneam în mince toace?!

Ș-apoi cum s-o spun, d'odată
o cuprins-o, s-o sfârșască,
nu măi una, nu măi alta
gându, să să cuibărească...

O aflat pră Irimia,
al cu casa lângă Sfat,
fost director, subdirector,
pră la Bănșile dă stat;

un om sfârșiov, făr mustață
slab și parc-ar fi un spân,
câta gârbovit dă șăle
și o leacă cam bătrân...

Nouă ierni rostogolice,
cum ai da cu nouă bani
dă când Irimia nostru
o-ncheiat șindzăși dă ani;
și-o tricut așa prîn viață,
șe să vă mai povistăsc,
d-o ajiuns, cum dzâc ai nostri,

ş-o rămas jiune nemţasc.

Dar Măria a lui Foale,
Cu-a ei mince, dă copil,
l-o ales pră Irimia,
fâncă are 'tomobil.

Țân părinți, că n-o lasă,
bat cu vorba dzîua toată,
dar cu toată sfătuiala,
ieş' cu Dracu' la socoată?!

O cărat-o Irimia
toată vara cu măşîna,
iar pră la-nşeput dă toamnă,
o vinit să-i şeară mâna...

Măi, părinț', ca părinț',
n-ar do vrea și n-ar do da-o,
dar nu poț' cu tărtăroaica,
atunși omu' dzîşe: Ia-o!!!

Sprincenă ca căprioara
Ş-o loat țealele, Măria,
o țîşnit pră uş-afară
şi-o plicat cu Irimia.

Or rămas părinți-n casă,
amărât', ca orşăcare;
dzâşe omu': creşci pră Dracu'
şi-i poț' grija, să-l faşi mare!

Arcadie Chirșbaum

S-a născut în 27 iulie 1941, în localitatea Briceni, județul Hotin, Republica Moldova.

A urmat școala primară, gimnaziul și liceul la Făget, apoi, după satisfacerea stagiului militar (1959-1961) și-a făcut studiile superioare la Institutul Pedagogic din Timișoara.

A lucrat, ca profesor, la Școala generală din Birchiș, județul Arad (1965-1966), apoi, la Liceul “Traian Vuia” din Făget.

Este membru al cenaclurilor literare “George Gârda” (Făget), “Apostrof” (Caransebeș); “Ridendo” (Timișoara), al Uniunii Epigramiștilor din România.

A publicat în “Caietele literar-artistice”, editate de Cenaclul “George Gârda”, “Orizont” (Timișoara), “Flacăra” (București), “Tibiscus” (Uzdin, Serbia), “Renașterea” (Lugoj), “Renașterea bănățeană” (Timișoara), “Orient latin” (Timișoara), “Viața arădeană” (Arad), “Tăt Banatu-i fruncea” ș.a.

Colaborări la TV Europa Nova Timișoara, TVR Timișoara, TV Reșița, Radio Reșița, Radio Timișoara, Radio Arad.

Volume: *Alegro ma non troppo* (fabule/Editura Facla, Timișoara, 1983), *Redivivus sus scrofa* (fabule), Ed. Helicon, Timișoara 1998, *Sperietoarea* (fabule), Ed. Nagard, 2006.

Volume colective: *Atelier al cercurilor literare*, Ed. Facla, Timișoara 1977, *Anotimpul surâsului*, Timișoara 1982, *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *La Poșmândre*, Ed. Tibiscus (Uzdin, Serbia), 2002, *Panorama poeziei românești* de Horia Țâru, Ed.

Mirton, Timișoara, 2007. *Antologie de poezie în grai*, alcătuită la Casa de Cultură din Bocșa, Editura Marineasa, Timișoara, 2003.

La acestea se adaugă prezența cu creații în vreo 15 culegeri de epigrame, apărute în diferite orașe ale țării.

Ca poet în grai bănăţean, a fost inclus în dicționarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Șe drăguță

O tăhulă gi muiere,
Mare, groasă ca ș-o buce,
M-o fost prins cu glas gi miere
Și m-o zâs: “Mă Ioane, duce-n
Fras, nu fi buzdură,
Fiincă vreau să șaz cu mine
Și să-ț trag o țucătură,
Să să-nfoaie maiu-n cine!”
“Care mai? Șe țucătură?
Tu pă mine? Ba pă dracu!”
Și zicând așa gin gură,
Mă trăgeam ’năpoi ca racu
Și-m fășeam o socoteală:
Dacă-i vorba pă țucace
Asta îi cu ameteală:
O mă țucă, o mă bace!
Și-i zîșem ’năince tare:
“Șaz muiere, ce socoace,
Io mi-s mic, tu iești pre mare,
Altă faită! Nu să poace!...”

N-apucaî să-m spun io gându,

Că m-o prins tãhula-n brațã,
Vez, șcia cum vine rãndu...
Io zberam, gi-m venea greață,
Ca ș-o marvã la tăiere,
La cãsapu Giță Nelu,
Da' gãmanu gi muiere
Iuce m-o fãcut șî felu,
Cã m-o prins așã gi bine,
Nu șciu cum, pã gigisupt,
Fãrã grijã, o rușãne,
M-o țucat pãnã m-o rupt...

.....

Vez așã pãții rușãne,
C-am rãmas gi-atunși c-o fricã,
Ș-acu mã gãngesc cã-i bine
Ca sã-m calt drãguță micã!

La târguit purșei

Cum îi vremea, drajjii mei,
Ca sã cumpãrãm purșei,
Io cu Nelu am plecat
La moșîia lui gin sat,
La Sînceșci, pã Fãrcãzîia,
Inge-ș are el moșîia...
Mama lui, draga gi ea,
I-o pricit lui cam așã:
- Gin strãbuni îs nișce leji
Cum purșeii sã-i aleji:
Dupã formã șî culoare,
Cã-s gi carne, o' unsoare,
Dupã chile, dupã rãt,

Să nu fie baş urât...
- Nelule, îi zâsă mama,
Când îi cumperi, să iei sama,
Țân, la cine, ce iubesc,
Da' nu pot să nu-ț privesc,
Să mânșe, să doarmă bine,
Și să sămene cu cine,
Ca să pună șeva chile,
Câce-or măi ave gin zîle,
Să fie frumos și greu,
Cam așa ca Nelu-a meu,
Care-o fost gi mic vigan,
C-o crescut el într-un an
Cam cât alți cresc în tri,
Cum vă măi zâsăi, copii...
Și s-ajungă la Creșiun
Baş ca cine, numa' bun!

Și s-o dus Nelu școlat,
Purșeii i-o cumpărat,
Ș-am venit noi la Creșiun,
Să vegem Porcu gi-i bun...
Mândru-i, Doamne, țâne-i felu,
Că-i frumos, pogan ca Nelu,
Cred că, dacă-i dăm răchie,
El și să vorbească șcie...

Când în U.E. am intrat,
Porcu trăbuie școlat:
Cum la troacă tră' să steie,
Cum să mânșe și să beie,
Chile el să aibă-o sută,
Că atunși luăm vălută,
Cum șer ăia la Externe,
Pucem exporta Guverne!...

Dacă vrei să vez purșei,
Vină să îi vez p-a mei,
Vini la mine la moșie,
C-or venit ei pă gostâie,
Tăț priecenii pogani,
C-am crescut la ei mult' ani...
I-am țanut cu cotoroaie,
Cu cântări și vorbe șoage
Și, cum m-o plăcut și mie,
Măi cu samă cu răchie...
Și acuma Nelu-a meu
Îi măi bun ca Leu' greu,
Că să umflă ca un ștab,
Nelu-i gras și Leu-i slab...
Da' să șcie az tăt natu,
Gin Sânceșci în tăt Bănatu,
Gi la domni pân' la prostime,
Porc ca Nelu n-are nime!...
Da' la mine gi măi buie,
Io îl bag pă Porc în U.E.!

Doamne, sacă-l!

Io cu soacra mă am bine,
Cred cu tărie mă iubeșce,
Că atunși când dă gi mine
Tătă mi să ozvrățășce!

Cum mi-s iuce io, gin fugă,
Am ieșât gin frizărie
Și am dat drept păstă soacră,
Să vez atunși poezâie!

Ș-o țapat mânile-n sus,

Cred c-o zîs şeva cu facă-l,
Țuluind pă drum s-o dus,
C-o urare: Doamne sacă-l!

O fost marț, tri șeasuri răle,
În care m-o fost pricit,
Numa-n vorbe dulși gin hăle
Șe să spun la țulăit.

Io m-am dus, cum o zîs soacra,
O țără măi morșelit,
Drept acasă la muiere,
Ca să-i spun șe am pățit.

- Șăz, bârbace, ce ogoaie,
Și nu fașe niși o criză,
Asta-i o strigare dulșe,
Cum să-ț spun io, gi surpriză!

Așa da, îmi vin în fire,
Nu măi vreu să deie-n gută,
Sacă-l, Doamne, -i prețuire,
Că-i surpriză d-a plăcută!

Nu-s tăț oamenii p-o formă,
Niși nu-i lumea baș nebună,
Că odată o veșină
M-o pus și o vorbă bună:

- Are omu casă marie,
Șcii, mătușo, că rău nu-i!
- Să ce umfle, mă nepoată,
Dracu, baș cât casa lui!

Am beut gi-atunși răchie,

Cam o buce ș-un acău,
Să zăuit ște m-o zâs mie...
Și mă rog la Dumnezău

Să n-asculce el gi soacră,
Să-m deie muieri și bani,
După aia să mă sășe...
Da la vo sută gi ani!

Care-i măi gișcept?

După ște gătară treaba,
Or turbat, să iau gi piept,
Să sfăgesc Moșu cu Baba
Care-i gin ei măi gișcept?!

Și s-or luat ei gin nimic,
Gin a Domnului lucrare,
Cum că ea-i cu capu mic,
Și la el câta-i măi mare.

Baba bleoscoveșce Moșu:
- Tu să șcii, ași-n voreț,
N-o cântat nișicând cocoșu,
Când o tras vo doi-trii deț.

Și nu ce umfla în pene,
C-ai un cap gi-i dai ocol
Cam o zî, că-i cât o spene,
Da înlontru-i locu gol.

Are, n-are cap muierea,
Ea îl mână pă bărbat,
Dumnezău i-o dat pucerea,

Că-i măi prost şî dărinat.
Mâniat zăsă Lăiţă:
- Tu ce râz, că-n loc gi cap
Ai aclo o ludăiţă,
Să n-o perz', când treşi la trap.

Io-am greşit când ce-am luat,
Dumnezău să mi ce ţână,
Paric-am fost şî blăstămat:
Ai cap mic, mince puţână...

Şi n-ar fi nimic la mince,
D-ai ajiuns o babă sură,
Ai pus ghince păstă ghince
Şî o cleanţă-n loc gi gură.

- Moşule, taşi şî m-ascultă,
Nu vorbi tu fără rost,
Că la mincea me ha multă
Dumnezău m-o dat on prost.

Şe-i drept, ai tu capu mare,
Baş ca Păpu gin Bichigi,
Da în cap ți să clotoare
Creierii că îs cam mişi.

Şî oricum vrei ca s-o dai,
Io să şcii că nu greşăsc,
Ăla nu-i cap, îi ludai,
Baş gin hăla dă-l porşiesc!

Vez așa îi rânduiala,
Şî așa ne-o-mperechiat,
Lovească-ce ameteala,
Io-am gânşit şî tu-ai lucrat!

.....
Io, gi după gard, cumince,
Ascultai șî cred ca voi:
C-or avut numa o mince,
Laolaltă, amândoi.

Fotbalu' la Făget

Mare pacimă-i fotbalu,
Păcimaș îs șî la noi,
Dau șî bani șî știu să zbiere,
Drucări faini ca șî la voi.

Jioacă tăț, șî mic șî mare,
Numa' ca să baje gol,
Numa' lopt vez în tăț locu',
Șî pă drum șî pîn ocol.

Numa' inge trăbă nu-i
Că arena nu-i ocol,
Nu-i niși drum, nu-i niși alșeva,
Șî aclo îi locu' gol.

Martș șî vineri îi fotbal,
Da' fișiorii vin în sâlă.
Șe să fugă ei gi-a proasta,
Vin tri-patru gi prăsâlă.

Da' duminica, cân' vine,
Tăț să duc la ștadion,
Ca să vadă gol cum bagă
Broicea, Piști șî cu Ion.

Faini copii, tăţ în izmene
Scurce şi cu strafuri groasă,
Tăt echipament a-ntâia,
Nu-s nişi rupce şi nişi roasă.

La-nşeput tăţ ca ţugu',
Gi îi scipi, să nu-i gioci,
Da-n răpriza gi la urmă
Le cam iesă spir pă oci.

Şî să dau gi şeasu mortî,
Vă spun fără vorbă multă,
Parică-ueji au la pişioare
Şî gi cap nu măi ascultă,

Care cap? Şe dacă-i mare?
Trăbă ca să fie bun?
Cu antrenament la "Padeş" *),
Cu Bitter şi cu tutun?

M-am gândit cum ar fi bine:
Să vegem un gol gi soi
Şî pîn poartă pă la alţi,
Nu numa' goluri la noi.

Gi-ar fi un teren la "Padeş",
Şe antrenament ar fi,
Măi o bere, măi o pasă,
Şî cu tactica la zî.

Or îmi cumpăr io izmene,
Iau oldboii gin Făget,
Blagoi, Gurzu şi cu Manea,
Ş-avem goluri berechet.

Poace s-or trezi și prunșii,
Or jiuca și-nșet, înșet,
O-nvia iară fotbalu'
Ca 'năince la Făjet!

**) Restaurantul „Padeș“ din Făget*

Ion Colojoară Vrani

S-a născut în anul 1932, în localitatea Vrani, jud. Caraş-Severin, numindu-se Cristiu Ioan Titu. Pseudonimul Colojan şi l-a luat după numele unchiului său.

A urmat 7 clase în satul natal. Încă pe când era pe băncile şcolii i se vedeşte talentul literar. A fost stimulat să scrie şi de ţăranul Ilie Crăciunel din Răcăjdia, stabilit, prin căsătorie, în localitatea Vrani.

Fiind mobilizat tatăl său în Primul Război Mondial, Ion Colojoară nu şi-a putut continua studiile, aşa că a rămas, acasă, la coarnele plugului.

În noaptea de Rusalii – 18 iunie 1951 – împreună cu ai săi şi cu 62 de familii din Vrani, a fost deportat în Bărăgan, de unde s-a întors acasă, în anul 1956.

Cu începere din anul 1970, el a făcut parte din Cenaclul „Paul Târbăţiu”, care şi-a avut sediul în mai multe localităţi din Caraş-Severin: Grădinari, Greoni, Oraviţa, desfăşurându-şi o bogată activitate, sub îndrumarea unor spirite generoase, precum sunt Ada Cruceanu, Iacob Roman, Ionel Bota, Ion Frumosu.

Începând din anul 2002, a făcut parte din Cenaclul „Căraşul”, care a editat revista bianuală „Vatra Căraşului”, destinată, în principal, creaţiilor condeierilor ţărani. De-a lungul timpului a colaborat la publicaţiile „Vasiova” lui Tata Oancea, „Flamura”, „Timpul”, „Semenicul” (Reşiţa), „Orizont” (Timişoara), „Vatra Căraşului” (Oraviţa).

A fost cuprins în volumele *Stare de dor* (antologie îngrijită de Ion Meişoiu, Bucureşti 1983) şi în *Antologie de poezie în*

grai (1975-2003), Editura Marineasa, Timișoara 2003.

În anul 2003, a publicat, la Reșița, volumul de poezie *A treia tinerețe*.

Carce catră Tata Oancea *(fragment)*

Muierea me dă sărbători
O pus pră draperii piglaisu'
Io mă gângesc ca-n mulce ori
Să pun prăstă arcii plivaisu'

Scriu slova măi dă cimpuriu,
Că șciu că șieriu îi dăparce
Și al dîntâi aș vrea să fiu
La Tata Oancea cu o carce !!!

...am fost copil când l-am văzut
În odăița dîn obor,
S-o aplecat să-i dai țucatu'
Pră umăru' obrajiilor.

În prag s-o arătat măicuța
Și-n ochii ei văzui un rost
Crezând că dau cu periuța,
Că vreu să fiu primit ca gost...

Vai, cât dă multă bunătace
M-o-nvăluit! Ce să măi scriu?!
M-or îmbiat cu căce toace
În șeasu veți lor, al viu!!!

M-opresc dîn toată amincirea,
Io carcea trăbuie s-o-nșep

Şi năgrăbindu-mă cu firea
Suşesc şi scot al minţi şep...

Iubice priecene, mi-s Ion,
Al dîn Vrani, cum Ț-am măi spus,
Trecură anii, îs ani mult'
Dă când Țărâna ce-o ascuns...

Dar tu ca suflit an dă an
Stai sus, cum stă d-asupra luna,
Io nu ce văd nişi cât un lom
Dar şciu că Ț-ai primit cununa.

În Lumea tă, așa întreagă,
Ai fost feşcilă într-un său
Şi mincea tă sfântă, întreagă
S-o închinat lu' Dumnedzău!.

Nu ce-ai grăbit să pleşi în slavă,
Cât ursătoarea tă o vrut,
Să laş' livada cu otavă
Şi să rămâni n-ai măi putut

Opreşce trenu-n patru locuri,
Şnelţugurile cum le-ai scris
Cobor prî la sălaş şi blocuri.
N-am vrea să fim așa cum ni-s...

Am vrea chemarea dîn Țărână,
Să ne cuprindă cam pră toţ',
S-avem din câmp o pită-n mână,
Să dăm pră masă la nepoţ'.

ÎȚ'scriu dă pră pământ acuma,
Cu-apropieri dă sărbători...

Așa m-o învățat și muma
Să n-avem viață fără' sudori...

Să știi dă noi iubice Tată
Că Vlfeemul l-am văzut
Și pașea sfântă docamdată
S-apropie dă înșeput.

Dîn Cimișoara taica Pătru
Adușe-n traista lui cu glume,
Pră bina Vasiovii vineri
Dîn ce în ce mai multă lume...

Păcat!. Acuma să vedz' țara
La Alba-Iuliei cum vine,
Să vedz' la Vasiova gara
Șnelțugu' cu vagoane pline;

Să vedz buticuri și dughene
S-audz și ropot dă arâng
S-o-ntors copilăria-n vreme,
Mă bucur, nu mă mir că plâng...

Opinca noastră țărănească
O cam rămas prăcum o șcii,
Că jejecele dî la mână,
Tot jejece-s or' cum ar fi

Dar câta, câta rânduială
Ajiunje și acas la ea;
Nu-i smintă, s-o scumpit șerneala
Și s-o uscat pră pana mea...

Ion Curea

S-a născut în 30 martie 1901, în satul Iertorf, jud. Caraş-Severin.

După absolvirea şcolii primare din satul natal, a urmat şase clase la liceul din Biserica-Albă (azi în Serbia), liceul la Braşov şi la Lugoj. Studiile superioare şi le-a făcut la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Cluj – secţia matematică.

A activat, puţin timp, ca profesor la Liceul „Coriolan Brediceanu” din Lugoj. În perioada 1931-1939 a fost asistent la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Cluj. Aici şi-a susţinut lucrarea de doctorat în anul 1937, cu tema *Determinarea polului ceresc pe cale astrofotografică*. A avut o strălucită carieră universitară, aceasta împlinindu-şi-o îndeosebi la Timişoara. (1940-1945; 1948-1977). În Timişoara a înfiinţat Observatorul astronomic, Planetariul, Noua staţiune seismologică ş.a. În perioada 1963-1971 a condus Universitatea din Timişoara, fiind primul rector al acestei instituţii.

Descoperirile sale ştiinţifice (în seismologie: „Undele Curea” sau „Formulele Curea”), numeroasele lucrări ştiinţifice publicate de-a lungul întregii sale vieţi l-au impus în lumea ştiinţelor din România şi din străinătate.

A publicat, în 1928, poezii în grai bănăţean în „Semenicul” din Lugoj. I-au fost incluse poezii în volumele colective: *Ano, Ano Lugojano*. Versuri în grai bănăţean. Selecţie, prezentare şi introducere de Gabriel Ţepelea, Ed. Facla, Timişoara 1974, *Antologia poeziei în grai bănăţean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Culegere de texte în grai bănăţean*, Ed.

Eurostampa, Timișoara, 2009, lucrare alcătuită și tipărită pentru uz intern, de Consiliul Județean Timiș și Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș.

Referințe la Ioan Curea, ca poet în grai bănățean, există în *Dicționarul Scriitorilor din Caraș-Severin* de Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiș, Nicolae Sârbu, Ed. Timpul, Reșița, 1999 și în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Mince și prostie

Niță-al nostru-i domn acuma
Ș-încă domn dă hăi cu carce
Și dîn paore, săracu,
O ajiuns așa dăparce.

N-o-nvățat ca coconii
Hăi dă domn, pră bani și milă
Și-o munșit că dâ n opincă
Domn ce fășiai tare-n sâlă.

Dar iel nu să țânie mare...
Cum îs unii domni nărodz,
Iel oricui dă bună dzăua
Și vorbiașce baș cu toț!

Și ni-e spunie apoi tăce
Căce șcie ș-o vădzuț,
Însă lumia să cruțiășce
Că-s minuni dă năcriădzut.

Iși-că soarelie când miărjie
Stă pră loc, noi nie-nvărcim,

D-apoi asta nu să sâmcie
Şî noi d-aia, viedz, nu şcim.

Stălie-apoi nişi n-ar fi mulce,
Că un niamţ le-o numărat
Şî li-o scris pră tăce-n carce,
Ba şî numie le-ar fi dat.

Iară luna când îi plină
- Să tăt stai şi să ce mieri –
Îşi-c-ar fi mai mică dăcât
Ori şie stauă dă pră şieri!

D-apoi aşcia, hai să dzîşiem
Că aşa li-o fi-nvăţat,
Dar să spui că Sîncilie
N-are car – asta-i păcat!

Şî că nu trăzniaşce-n diavol
Când îs viore şî ploi,
Când dă frică, Bată-l Cruşia
Să piciăşce prântră noi.

Dar că norii ar fi ăia
Hăi dă tună şi trăzniesc,
Că iei mărg pă sus d-a rostu
Ş-unii d-alţi să şiocnesc...

.....

Baba Măra şi cu moşu
Stau culcaţ pră fân în pod.
Plănuind cum face carcea
Dîn cumince om nărod...

- Măi și văst-ai, dzășie baba,
C-ăsta-ntruna, nie-ngiemna
Să-nșcolăm și noi nepotu,
Ca s-ajungă tăt așa...

- Apoi diă, răspungie moșu,
Nu-i mirarie, tră să fie
Unge-i multă mince, dragă,
Și oliacă dă prostiie!

Dă năgeie

Luna plină printră stălie
Să răgică linișcită,
Îi târdzâu și lumia toată
Doarmie dusă, ostănită.

Numa Pau și cu Păra
Dă cu seara înșiepură
O dispută. Și iel rabdă
Fiindcă-o șcie riă dă gură.

Îs culcaț sub poarta cășii,
Pot s-audă și veșinii,
Și-s cu fată mare – acuma
Nu le șăge, dar viedz bini.

Parcă ea nu pântru fată
Să trugește-ncă d-asară,
Că Ispasu e aproapie
Și Lenuța va fi iară

Tot ca și la Paști chicită?!
Iar iel bâva vria să prindă,

Că, viedz Doamne! Bani nu are
Şi dân grâu nu vriă să vândă.
- „Dar c-aşa-i fost totdeauna
Şi cu cleşciile îi scoasă
Orişie ţoală de la cinie
Par-că Veta-i mai frumoasă,

Sau mai bună, mai bogată
Dar părinţ dă treabă arie
Las' să-şi facă nunta strâmba,
Să viegem şie bine-ţ parie”.

- „Dar tu n-ai să scii nimica,
Numa ieu le-nghit pră toace,
Ieu mă uit la joc cum Veta
Cu văruichele-şi dă-n coace.

Şi rădzând cu înţălesuri
Să ni-arăce la ha lumie
Că ni-s goale şi săraşie
Şi dă gură doar ni-s bunie.

O, să şciu că mânc şienuşă
Şi n-o las aşă să iasă,
Nu-mi fac fata dă ruşânie,
Dacă ție nişi nu-ţ pasă”.

- „Ia să taşi dân gură-odată,
Până şie-ţ vorbiesc cu buna,
Că-s sătul de-atâcea fleacuri
Cât mi-ai torăit întruna.

Iar să dăm bani pră mătăsuri
Şie odată doar le-mbracă,
Şie mai vrei că tot cu moda

Ai mâncat și biata vacă.

Hai să dorm c-o fi dăstul,
Lasă-ce dă șipăgare,
De-ar avea năroc atâta
Fata, căce țoalie are”.

Însă Păra șcie una,
Când cu vorba nu-l învinjie,
Ca p-o cârpă mi țî-l sușie
Când s-apuc-o țâr dă plânjie.

- „Măi tu, Păro, fii cumincie,
Șie ce-ai pus pră plâns acuma?”
Și înșiarcă bietu Pau
Să o-ndupleșie cu gluma.

Dar când ea e foc și pară,
Dă glumit credz c-o să-i vină?
Îl împinje și să dușie
Sughițând colo-n grăgină.

Acolo să linișciășce
Șî ascultă c-o uriăche,
Când îl sâmșie, iar să-nșiapă
- Sciț povestea, doar e veche.

- „Măi muiere, unge drac ieșci
Vino-ncoașia, nu fi proastă!
Nu mai plânjie dă pomană,
N-o să las eu fata noastă.

Iaca fașiem cum ai dzîs tu,
Juncu ăla o să-l vingiem,
M-am lăsat, nu-l iau păriăche,

Că noi tot la car nu-i pringem.

D-apoi viedz, tot n-o s-ajungă,
Ar mai trebui vr-o mie,
Tu şie dzâşi? Să dăm şi scroafa?
Că-mi ajiunje un porc mie!

- „Să o dai c-apăi şi eu am
Nişce bani făcuţ pră ouă,
Tot nie faşiem cheltuială,
Să o faşiem – toată nouă!”

Acasă

Mi-s aproape, văd şi satu răsărind cole-n-ntr-o parce,
Însă drumu care-acuma de acas' mă mai desparce
Ie mai lung ca hăl pră care vin mereu de-atâta vriăme,
Iară turnul să rigică par-că-n şiodă să nă chiăme...

Inima o ia la fugă, ochii-nşiep să lăcrămiedză,
În zadar şciu pă d-a rostu tăt cum are să urmiădză...
Şi cregiam că doru triăşe când trec anii, însă iată
Par-că-s tăt copilu care vini-acas' întânia dată.

Văd pră mama cum aşciaptă ca să vin dă prân cea lume
Şi spunându-mi pân la capăt tăt ce şciă ia, anume
Că veşina e fujită, ş-a lu doda-i măritată,
C-au peţit pră fata popii, iar Cizu are-o fată.

Apoi tata îmi înşiră tăt şe mi-o mai scris la vreme,
Întrebându-mă la urmă şi făcând lu mama sãmne,
Dacă n-am vr-o veste bună, fiindcă, viedz, ar vrea să şcie
Că-s la rând cu tătă lumia, şi-apăi fie şi-o să fie!

Îmi arată-n urmă mânzu, grapa noauă și grăgina,
Iară mama dă o fugă să să lauge la veșina...
În sfârșit, porniesc pră luncă rătășind la întâmplare
Dup-un chip dă băiețandru, care-n gându mieu răsare.

Iată-l tremărând la scaldă, vinețat dă frig și foame,
Că trăiașce dzâua-ntreagă doar cu apă și cu poame,
Iată-l și păzându-ș boii, linișcit ca omu mare,
Sau colea probând să triacă puncea râului călare,

Sau mergând în lunca popii cu „ortașii” după mure,
Ori șercând din plopilor șeia puii uliului să-i fure,
Iar gățând cu vânătoarea și rupând cămașa noauă,
Răsușesc câte-o țigare cu tutun luat pră oauă.

Iată-l june în vacanță, îmbrăcat mereu dă gală,
Cu cămașă înflorată și purtând cu-atâta fală
Băsmăluță și inele: o comoară fiecare,
Că-s luace dă pră geget sau dân sân dă fată mare.

Iară toamna în livadă, învelit în șiața sură,
Despărțându-să dă doda pântr-un an dă-nvățătură
Și șchimbând apoi cămașa cu căputu ros la coace
Trist oftează-n banca strâmtă, șie pripit trecură toace!

.....

A-nsărat, copiii-n rânduri chiuind porniașc spre sat
Ieu alerg la iei cu gându că-s ortac întârziat.
Dar vădzându-mă micuți spărieț dân joc s-opresc,
Înțăleg atunși că-s „domnu” și dă mine să sfiesc.

Iosif Romulus Dobrin

S-a născut în 5 februarie 1892, în Lugoj.

A făcut şcoala primară, liceul la Lugoj, facultatea de drept la Budapesta şi la Cluj.

A colaborat la „Drapelul” şi „Răsunetul” din Lugoj, „Carpaţii” din Cluj.

De sub teascurile Tipografiei Corvin din Lugoj, în anul 1933 i-a apărut volumul *Poezii în grai bănăţănesc*.

A fost inclus în lucrările publicate de Ştefan Pătruţ *Antologia poeziei în grai bănăţean*, 1999 şi *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean*, 2003, apărute la Editura Dacia Europa Nova, Lugoj 2003.

Ca la noi...

În târnaţ la Giorgie-acasă

Stă dă vorbă, ciacia Ginu:

- «Nu măi dă Dumniedzău, ploaiă,

Mi s-o dus, Giorgie, tăt fânu.

Nişi ăl cururudz nu faşiem,

Poacie-aşa, nieşcie pobir,

Că'i stricată lumia-asta,

D'aia dzău nişi nu mă mir!

Ori părincilie, că'i popă,

La Biserică nu vine.

Satu-i plin az dă naiclaubări

Abliegat, şică-i măi binie.

Da' și pră'i dî la pucierie
Grozavi maistori dă dat sfaturi
Lie plăciesci ștaier, biemiesung,
Drașie, dacă poți să-i saturi!

Când îs bani, îi fură alții,
Că tăt natu îi la oală.
Bieți slujbași, pensionișcii
Îs tăt rupt, o, îi gură goală.

Dacă nu'ț plăcieșci porțîia
Îi măi binie, ți-să iartă,
Ba mai șcii, mânia-poimânie
Îț' măi dau și o colaină.

Pră orbieț, să-l facă gazdă
Ori, pămâncie nu-mpărtăără?!
Ș'atunși macăr o lopată
Să îi de - nu să-ngrijiră!

Să nu criedz, că's măi buni unii
Dăcât alții la povieșci.
Iei fac liejia, conversată,
Dzău, că stai și cie crușieșci!

N'am măi audzît pră lumie,
Poț' tu să'm' tăt poviestășci!
Io să fac la dătorie
Și tu, mă, să m'o plăciesci?!

Pântru c'ai avut, viedz, vina,
Că ți-ai tras și dă la gură
Și ci-o pus potcă, la bancă
Să-ț duși banu - ți-o făcură:
Ca sfoarțchinslărli-ț ieu banii

Adunaţ dîn grieu, cu anii.

.....

Dac-a, fi pră alcie vriemuri
Şică's turşi, nu înţălieg,
Da' la ăia-i rând, mă Giorgie,
Ai noşci tăt da-ntoarsa mierg!»

- «Baş că'i dzîsa, ciacio Ginie,
Şcii cum şică vorba vinie:
Cât îi lumie şi pământu
Numa' ca la noi - la nimie!»

La comedgie

Şie gongulă, forfocială!
Vorbă, ca la târgu'l marie.
Să zgâmbaie tătă lumia
La-l dă zbiară-aşa dă tarie:

- «Haida să viedgiet' minunia!
Numa doi lieiuţi dă plată!
O muierie cât un muncie
Şi cu barbă ciar dă capră».

Buie lumia la comedgie,
Să vadă, c'ăşa-i tăt natu!
- «Lasă-mă în paşie, Ioanie,
Io nu vrieu să văd pră dracu!»

Da' ungie să poţ cu Ionu?!
N-arie grijă, vrie să vadă,
Dacă-i vorba şi pră dracu,

Ori nu-i iel, muierie șoadă!

Baci' un muziclonț dîn dobă
Dă tri ori și șie să viedz?!
O nămilă dă muierie
Îmbrăcată'n țoalie vierdz!...

Și pră cap ari-o măramă,
Da' șie barbă - d'un cot, mamă!
Ș-un copil, o momâiață,
Îl țânie, viedz tu, în brață.

Și când Ion, c-așa îi firia,
L-o lăsat Dumniedzău - Toma -
Să'n cinjie, să pună mâna,
Să'i vadă barba și forma

Îl apucă muziclonțu
Dă mână, șică: «Na-ț' plata!
Țânie polu, fii cumincie,
Tași dîn gură, c-ăsta-i tata!»

Victor Vlad Delamarina

S-a născut în 31 august 1870, în Satu Mic (astăzi Victor Vlad Delamarina) din apropierea imediată a Lugojului.

A urmat școala primară cu limba de predare maghiară și germană, la gimnaziul din Lugoj, Colegiul „Sfântu Sava“ din București, Liceul Militar din Craiova, Liceul Militar din Iași, Școala Superioară Militară de doi ani din București, devenind sublocotenent de marină.

Ca practicant în marină, s-a îmbarcat pe bricul Mircea, cu care, în vara anului 1891, a luat parte la croaziera pe ruta Constanța - Constantinopol, Chios, Rodos, Pireu, Salonic și retur. Această experiență a fost prezentată de el în lucrarea *Călătoria bricului Mircea (1891)*.

Ca ofițer de marină a participat la călătorii, cu crucișătorul *Elisabeta*, pe Marea Neagră, Marea Mediterană și Marea Adriatică.

A scris încă de pe când era elev. Din însemnările lui de călătorie a publicat în anul 1893, în „Familia“. În anul următor, Valeriu Braniște i-a publicat poezii în „Dreptatea“ din Timișoara: *Toaca din Lugoj, Liricul modern, Singuru păcat, Țucă-l moșu, Mă Cimișe, N-am ghișit-o, Poezie și proză, Lu Ana lu Gică, Progresiva, Poeților profunzi, Coada vulpii, Pământu, Al mai tare om dânu lume, Noi ni-s acasă, Papricașii nașului, Carce în deparce, D-a baba oarba, Calu lu Doancă*.

Prin poeziile în grai bănățean apărute în periodicul timișorean, Victor Vlad Delamarina a întemeiat în literatura română o nouă direcție lirică, aceea care folosește, ca mod de

expresie, lexicul dialectal. Importanța unei asemenea creații, pentru îmbogățirea patrimoniului literar național, a fost pusă în lumină de o seamă de istorici literari, precum sunt Titu Maiorescu, Ilarie Chendi, I. D. Suciu, Gabriel Țepelea, George Muntean, Al. Bistrițeanu, Virgil Vintilescu, acesta din urmă ocupându-se de Victor Vlad Delamarina, din perspectiva unei cuprinderi monografice a vieții și operei sale. Astfel, în anul 1967, sub auspiciile Casei regionale a creației populare Banat din Timișoara, Virgil Vintilescu a publicat monografia *Victor Vlad Delamarina*. Ediția a II-a, revizuită, a acesteia, a apărut în anul 2007, la Editura Zamolsara din Timișoara.

Victor Vlad Delamarina a decedat pretimpuriu, în 3/15 mai 1896, la Pietroasa Mare, jud. Timiș și a fost înmormântat la Lugoj.

Dăm, aici, o prezentare selectivă a publicării postume, în volum, a operei sale poetice, constituită din 21 de poezii: *Poezii bănățene. Întocmiri*. Adunate și aranjate din însărcinarea despărțământului Lugoj al Asociațiunii de dr. Valeriu Branișce, Lugoj 1902; *Poezii*, București, 1922; *Poezii bănățenești*, Biblioteca populară „Astra“, Sibiu, 1928; *Poezii în grai bănățean*, cu o introducere de prof. Alexandru Bistrițeanu, Biblioteca „Luceafărul“, nr. 7, Timișoara, 1936; Alexandru Bistrițeanu, *Doi scriitori bănățeni: Victor Vlad Delamarina și Ioan Popovici Bănățeanu*, Editura Scrisul românesc, Craiova f.a. (Cuprinde toate poeziile lui Victor Vlad Delamarina cunoscute până atunci); Victor Vlad Delamarina, *Al mai tare om dâן lume*. Ediție îngrijită și prefațată de Simion Dima, Editura Facla, Timișoara, 1972. În lunga vreme trecută de la editarea ultimă a operei poetice a lui Victor Vlad Delamarina, au mai fost publicate o parte din poeziile sale în volumele: *Ano, Ano, Lugoiano*. Versuri în grai bănățean, selecție prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Ed. Facla, Timișoara, 1974; Ștefan Pătruș, *Antologia poeziei în grai bănățean*, Editura Dacia Europa Nova, Colecția Grai bănățean Lugoj, 1999; *Culegere de texte în grai bănățean*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2009,

lucrare apărută sub auspiciile Consiliului Judeţean Timiș și
Centrul de Cultură și Artă al Judeţului Timiș.

Mă, Cimișe!

Mă, Cimișe, dragu meu,
Vreare-aș fi io-n locu teu
Numa-o vară, numa una!

Numa-atunși io aș avea
Parcea mea ca parcea tea.

Tu ieșci drac împelițat
Cum nu-i altu prân Bănat
Fiece fiin'că țuși întruna!

Fiece-n umbra sălșilor
Cam în șioda măișilor.

Mă, Cimișe, făt frumos,
Făt frumos și drăgăstos,
Ieșci viclean pă vreme caldă.

Cu răcoare și cu peșci
Fiecele mi le momești.

Mă, Cimișe, io ce știu
Cum ce mișci ca-arjintu viu,
Când s-arunc' fecel'e-n scaldă.

Tu trânești, iele trânesc
Și cu cine să iubesc.

Până-n Sebeș* țuși-l'e

Pă rând tăce mândril'e
Nu ți-i greu d-atâta miere?!

Dar tu nu ce becejești,
Țuși și fuji! Lotru mai ieși!

Dă la Sebeș la Lugoj
Ce dăzmierz dă ochi frumoș
Țuși la fecie cum să șiere!

Cum ce-o făcut Dumnezău
Baș așa dă nătărău?

Dân Lugoj dacă ce duși
Până-n Cimișoara țuși
Și la Panciova, ștregare,

Ce pornești îmbătrânit
Către Dunăre-ostănit.

Dunărea, ca un potop,
Mi ce-nghice ca p-un strop
Ș-apoi ce-nneacă și-n mare!

D-aș trăi ca cine, mă,
N-aș crâcni; îneșie-mă!
* *Caransebeș*

„Țucă-l moșu“

„Țucă-l moșu, țucă-l moșu“
Iera vorba unui moș,
Când vegea copii drăcoș?
Tot cutrierînd Logoju.

Moşului i-o fost zănatu
Să şierşască la criţari.
N-aduna iel bunuri mari,
Dar îl miluia tot natu.
„Viaţa-mi ieste spră osîndă
Pîn la-o sută am vr-un an“ -
Să jel'ea el în givan
Cu vorba lui bună, blîndă.

Chipu lui bătrîn şi dulşie
Samănă, mă gângeam ieu,
Baş cu a lu Dumnezeu
Şî-m'venea să fac şî cruşie.

Toţ copiii-l luam cu buna,
Nu ca p-ăilalţi cal'işi
„Moşu ţucă 'pii mişi“ -
Răspungea şî iel întruna.

Dă colaşi şî vr-un ou roşu,
Cînd pomana să împarce
Pă la Paşci, îi făşiam parce
Şî lu bietu „Ţucă-l moşu“.

„Dumnezău să ce trăiască!
Şî pă voi pă toţi d'aişi,
moşu ţucă pii mişi!“
Zişea iel să mulţămească.

Într-o iarnă d'a cumplită,
Iar veni moşu-n oraş
Gârbovit, zdrenţos, golaş,
După zilnica lui pită.

Fiin'c-o vint la noi, - vezi bine,
Baș în zîua dă ajiun:
N'o fi moșu „moș Creșiu“?
Mă gângeam ascuns în mine.

Sara-n vremea dă colindă,
Când sărbătoream la pom
Ies afar' ș-aud un om
Spunând slujilor dîn cindă:

„Ia săriț' afară-n stradă
Oameni buni a lu' Cristos
Și vegeț că colo jos
A căzut un om grămadă!“

L-or adus omu-n căldură
Și l-or pus la sluji pă pat
„Țucă-l moșu“-i înghiețat!
Am strâgat io ca d-arsură.

Și frecatu-l-or cu neauă
Și i-or dat să bea vin fiert.
Dar tîrziu și în deșert...
După șeri căzusă-o steauă.

Și s-o stâns moșu, - fireșce!
Un biet suflet chinuit.
Pămîntu l-o înghițit,
Dar pomina-l mai trăieșce!

Toaca la Logoj

Baș dă pupi frăgaru-ăl mare
Și bași Ioți-a lu Toboc

Sus în vârf bace cu foc
Toaca dă păreche n-are
Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

Logojenii toţ să miră
Cum dă n-au şî iei năroc!
Toaca lor parcă-i dă soc
Glasu iei nu să răsfiră.
Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

Dar şî Ioţi-i zmău dă fire,
Nu-i ca alţi motântoc,
Dânră toţ' ai care toc
Iel bace mai cu sâmţâre:
Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

Gîmineaţa cu cocoşî
Să acată-n frag dăloc
Ş'apoi ţânce: toco-toc
Până vin ouăle roşii!
Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

Cum dă-i aşa maistor Ioţi,
Calfa aia lu Toboc,
Care toacă-aşa cu foc
Dă ne mirăm noi cu toţi?
Toc! Ticotoc! Toc! Ticotoc!

Nu-i baş lesne nişi la toacă
Şî lui Ioţi nu-i dă joc!
Dă cu drag! Cu duh! Cu foc!
Ptui! Să nu mi să ghioacă!
Ti! Tico! Tico! Ticotoc!

Sânguru păcat!

Sub lumina ha șierească,
Pă largu pământului,
În bătaia vântului,
Firie dulșie omenească,
Graiu blând și cumpătat
Ca în dulșiel'e Bănat
Nu mai cred să să găscască!

Șie mândrețuri prân câmpie!
Șie dă holge cu rod bun!
Creșce prunu lângă prun
Și struguri frumoș' în viie!
Bănățanii-au ochi frumoș'
Iei îs vredniși, sănătoș'
Și tot natu-i d'omenie!

Cum răsună-n ghies pădurea
Dă glas dulșie dă șimpoi,
Ori dă fluier dă la oi!
Dar auzătu-s-o p-aiurea,
Ca săceanu lucrător
Ca-n Bănat să cânce-n cor?
Pui rămaș că: nicăurea!

Dă cregință ș'a lui faptă
Bănățanu ăl frumos
Totd'auna i fălos!
„Tu șie ieșci?” dă-ntrebi, ce așteaptă
Dă la orice băiețan:
„Bage, io mi-s bănățan!!”
O fi vorba lui gireaptă...

P'îngă tăce estea bun-e,

Care îs pă la Bănat
Iestă ş-un micuţ păcat,
Nu vă râgeţ, - dar l-oi spuné:
Farba şî albel'el'e
Stracă bănăţanel'e
Ca pă flori o uscăşiué!

N-am ghişit-o!

Câce stel'e îs pră şieri
Tece îs luşioasă,
Câce fece-or fi muieri
Tece îs frumoasă.
Ca şî perăl'e dîn pom
Tece o să-m' placă
D'aia, batăr că mi-s om -
Nu-mi găsăsc ortacă!!

Aşa îm trec veril'e
Şî iernil'e iară,
Dă vin primăveril'e
Iacă-mă şî-n vară!

Şî cad frunzăl'e dîn pom,
Toamna o să treacă
Şî io, batăr că mi-s om,
Nu-m găsăsc ortacă!

Dântr'atâcea mândre dzic:
Una-oi fi iubit-o
Mai mult ca p-alcel'e-un pic,
Hm! Da' n-am ghişit-o!

Ăl mai tare om din lume

Trâmbiț, dobe, larmă, chihot,
Fluier, strigăt, râs și ropot...
Șie să fie? Șie să fie?
Iacă-n târg, „minajărie”!
O „comegie” d’a cu fiară
Șî-mprejur lumie și țară.

În căl’etcă, o măimucă
Baș ca omu mânca nucă;
Alta, blăstămată, șoadă,
Să țânea numa’ în coadă,
Ș-alcel’e, mâncale-ar focu –
Nu-ș găseau o clipă locu.

Lupi, urși, mâțe, oi, cornuce,
Fel dă fel dă joavini sluce,
Chițorani, ariși și vulturi
Dă prân lume, dîn țanuturi
D-elea gâbe, d-elea rel-e
Feri-mă, Doamne, dă iel’e!

Mulce-am văz’t, pă bani viedz bine,
Cum nu vege orisîșine.
D-apăi l-am văzut anume
P-„ăl mai tare om dîn lume”
Care să juca cu l’eii
Șî-i băcea dă-i lua toți zmeii!

Cui l-o doborî-n țărână
Ișia că-i plăcește-n mână
O hârcie d-a d-o sută
Fără dă n’iși o dispută.
Dar cum mi ce puni cu neamțu,

Care-n ghinţ îţ rupe lanţu?

Să loviau fişiorii-n coace:
„Şine-i? Unge-i? Care poace?”
Când d’odată, - iacă-amarul!
Sandu Blegia – tăbăcaru,
Să sufulcă şi tuşeşce
Lângă „comegianţ” să-opreşce.

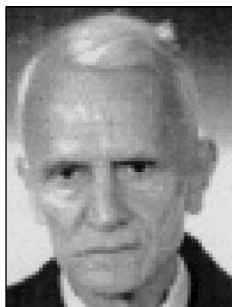
Să râgea neamţu dă Sandu,
Dară Sandu, fişiorandu,
Mi-l cuprinsă dă subsoară
Şi nu să lăsă cu „doară”!
Strânjie-l! Suşie-l! Zi-i pă nume!
Ălui mai tare dân lume!

Gâbâia neamţu, - a silă
Dar lui Blegia nu-i fu milă...
Hopa-ţupa, ţupa-hopa!
Ş-o găşât nemţoniu popa!
Ţân’e-l, lasă-l! Ia-l dă mână!
Zdup cu neamţu în ţărână!

„Bravo! – Sandu să trăiască!”
Dar când fu să îi plăcească
Işie neamţu: „Abăr, frace...”
Nu să pringe, că-i pă space!”
Vrea: Că-i pungă şi că-i ceacă
Suta zuitată s’o facă!

„Nu ce jioşi cu mine, dragă,
Asta viedz în cap ţ-o bagă!
N-ascult vorbe io, - şi glume
Când mi-s io mai tare-n lume
Ş-adă suta!” – işie Blegia
Că dă nu: ’ţ fac prau comegia!!!”

Ioan Fărcaș

S-a născut în 14 august 1929, în Sărăzani, județul Timiș. A urmat școala primară în satul natal, Liceul Comercial la Lugoj, Facultatea de Finanțe, Credit și Contabilitate la București.

S-a stabilit în Lugoj, unde a fost contabil-șef, șef birou preț-cost, apoi a lucrat până la pensionare la organizare-normare la Banca de Stat, filiala Lugoj.

Colaborări la publicațiile: “Pițigoii”, “Urzica”, “Șopârta”, “Papagalul”, “Fruncea”, “Lugojul”, “Epigrama”, “Redeșteptarea”, “Renașterea bănățeană”. “Tăt Bănatu-i fruncea”.

S-a manifestat într-o largă sferă a creației literare: poezie în grai, dar și în limba literară, epigramă și proză.

Volume: *Epigrame cronologice*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1995, *Poante în tranziție*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1996, *Prin schimbătoarele schimbări*, Ed. Lugoypress, 1997, *La tăiat dă sciompi*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998, *Bătuți pe umăr* (catrene și epigrame), Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998, *La givan* (în colaborare cu Ștefan Pătruț), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1995.

Ștefan Pătruț l-a inclus în *Antologia poeziei în grai bănățean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

S-o ciemut muiaria

Mariă pacostiă-i şî asta
ca să-ţ ciemi dă tăţ nievasta,
Fincă jiugeşi ca nebunii
Şî ciă faşi dă miru lumii.

Îi ca şî cum ieşci furat:
Hoţu ariă un păcat,
Iar tu cu-ndoiala-n spaciă
Faşi o miă dă păcaciă

D-aia Lică a lu Arvinciă
S-o gânşit măi înăinciă
fapta să o doviegiască
şî dup-aia să vorbiască.

Într-o zi când o pliecat
Cu năimitu într-alt sat
O pus oala cu zmântână
Supt divan pă lângă lână,

Iar d-asupra, calculat,
Baş o mară o liegat,
Să să ugiă d-aspiesat,
Numa dacă-s doi în pat,

Când s-o-ntors cu straiţa goală
S-o dus iuciă driept la oală,
Să să stâmpiăriă la fiăriă
Şî s-o prindă pă muiăriă

Da minune-agievărată
Mara lui o fost uscată,
Iar în oală, cam stătut,

Untu sângur s-o făcut.

Viăstia iuciă o pornit
Și o vorbă s-o scornit:
Că muiăria și în pat
Scoaciă untu la bărbat.

La târg

Moșu Pătru lu Țurcan,
Dă stătură mijloșă,
O fost un săcian pogan,
Driept, da iuciă dă mâniă.

Într-o zî, s-o dus la târg
Cu bani puș dân luna mai,
Strâns pî la păduri cu sârg,
Ca să cumpieră doi cai.

După șie o colindat
Târgu tăt pân la hotar,
O găsat șie o căltat:
Cai dă lucru și tovar.

I-o căltat la ghinț, grăbit,
La copiciă și tăbuală
Și, dup-aia, mulțămit,
O triecut la târguală.

Când o fost să să-nțăliagă,
Unu, fără dă rușâniă,
Mariă cât o zî întriagă,
S-o băgat că dă mai biniă.

Iar când Pătru o zâs: - Mă,
Dă şie târgu mi-ai stricat?
Iel strigă: - Liăjia-i a miă,
Că am fracia arvocat!

Pătru, tariă mâniat,
L-o lovit cu pumnu-n faţă,
C-o căzut cât fu dă lat
Şi cu sânjiă pă mustiaţă.

Iar dup-aia în pişioariă
L-o călcat şi în jienunchi
O-nşieput la pumni să-i cariă
Şi în foaliă şi-n rărunchi.

Lumia-n târg s-o adunat
Şi, aflând cari-o fost triaba,
Fiecăriă o strigat
După cum viegia gâlşiava.

Unii-or zâs să nu-l omoară
Pântru cai, şi ciar coşiă,
Alţi-or zâs să-i diă păpară,
Să să-nviaţă omieniă!

Că la târg i-o rânduială
Dî la cariă nu cie traji:
Când un om îi la tomnială,
Păstă iel să nu cie baji!

După aia or pliecat:
Pătru, fără cai dă rasă,
Ăl bătut, la arvocat,
Ăl cu cai, la iel acasă.

Dă atunși, la târguală,
Tătă lumia înțăliăjiă:
Unigie-i liăjiă nu-i tomnială,
Da ungie-i tomnială-i liăjiă!

Strigoniu

Șică-n Clișiova-n viechimiă,
Pî la Bârlia, mi să pariă,
Să vorbia că nopacia viniă
Un strigoni cu zgomot mariă,

Că, bătrânu șie-o murit
Când vinia dânspră Susani,
S-auzea un durăit
Parcă dăscărcău bulvani.

Să dușia dup-aia-n casă
La șpoiărt, pă după pat,
Și șăgia pă scamn, la masă,
Lângă noră și bărbat.

Dârdâind în pat dă frică,
Iei viegiau orișă mișcariă,
C-or făcut lumina mică,
Înainciă dă culcariă.

Viăștia când s-o dus pân sat
Și pă tăț îi prinsă frica,
Fracili lu ăl pliecat
O zâs: - Io nu cried nimica!

Că-ntr-o noapciă-ntuniecoasă
Iel s-o pus la privieghiat

Şi, triecând pă după masă,
Lângă pat s-o aşăzat.
Când strigoniu o vinit,
Lângă iel s-o îngbiesat,
Că o spus, îngălbienit:
- Acu cried, i-agievărat!

Ş-o măi zâs: - Nu am criezut,
Da io mor, mi-s cierminat,
Iar când luna o triecut
Baş aşa s-o întâmplat.

Viăstia-o miers păstă hotăriă,
Că s-o dus dân sat în sat,
Şi în tăţ, cu mic, cu mariă,
Multă spaimă s-o băgat.

Ciar ş-acu, bătrâni, coconi,
Noapcia să ascund în pat,
Şică viniă ca strigoni
Comunismu şi-o crieapat.

Că şi Marx o prieviestit,
Înăinciă d-a fi tropa,
Că strigoniu pomenit
Bântuiă pân Eoropa.

Ande Pătru-Făgețanu

S-a născut în 5 martie 2007 în localitatea Făget.

După ce a muncit o lungă perioadă la Uzinele Mecanice din Timișoara, s-a pensionat de boală. Cu toate că era „plin de viață”, veșnic jovial, (dar și-a luat în serios boala), tratându-se medical, viața i-a fost scurtă, decedând la vârsta de 51 de ani, în 22 noiembrie 2008.

A fost unul din membrii de bază ai Cenaclului literar Constantin Brâncuși din Timișoara și colaborator al cenaclurilor CARP (al pensionarilor) și „Liviu Rebreanu” din metropola de pe Bega.

A publicat poezii în revistele „Coloana infinitului”, „Lumină divină”, „Nădejdea noastră”, „Tăt Bănatu-i fruncea”. Și pe el l-au provocat emisiunile „Gura satului” de la Radio Timișoara și „De vorbă cu paorii” de la TV Europa Nova, astfel prenumărându-se printre colaboratorii acestora.

I-au apărut două volume de versuri în grai bănățean: *Moș Gligor ș-a lui motor*, 2007 și *Bună dimineață, babă Mărcinasă*, 2008, ambele fiind publicate de Editura Egis din Timișoara.

Atacu' la... cuibărie!

I
La dugheanu' hăl gin colț,
Să afla țitro, bombonț,
Țucăr candel, mentosanie,
Pintru oricarie piersoanie,

II

Şie vroia să pilăriască.
Marfa pucea să o plăciască
Cu-o băncuţă, gi tri lei, gi-a nouă
Ori la schimb, cu şieva... ouă!

III

Noi, copiii, prichindei,
Cum nu pre aviam niscaiva lei,
Dăgiam iama, fieşcarie,
Prân poduri, pă la cuibarie;

IV

Cum cotcodza, câcie-o găină,
Pă-ntuneric, ori lumină,
Nie şupiam, copii barbari,
Drept la găini, la cuibari.

V

Zăpşam cu grijă, uaălie!
Nie umpliam căciulilie
Cu micuţălie ouţă,
Proaspicie şi cam călduţă!

VI

Buiam scăriţa, înşiet
Să nu fac „gaura-n... bugiet”,
Duşiam marfa la dughiană;
Căpătam, la schimb, bomboană,

VII

Țucăr candel, aninat,
Țitro, gi-ăl acidulat,
Caramelie, şocolată, ori glucoză,
Doamnie! Viaţa era tarie roză!

VIII

Măi era în dughiană șieva!
Bomboanilie gi Vinga
Fainie erau, făr' măsură;
Iucie să topiau în gură!

IX

Adz, șî dacă tragi cu tunu',
Bombonț gi Vinga, niși unu'
Orișâcât ni-om ștrofoca
Nișigicât n-om măi afla!

X

Ăsta-i un lucru știut:
Și-o fost fain, o dispărut!
Nu măi găsâm, nișiodată,
Gi la Vinga, șocolată!

XI

Da' niși țucăru' candel
Nu măi dăm, nișicum gi el;
Și-o fost vechi, nu-i măi nimic;
Niși ciocolata... „Pitic”!

XII

Doru-mi gi vriemia-n carie,
Dăgiam iama, prân cuibarie,
Șî ni era dulșie traiu;
Acuma, îi... „chinu șî vaiu”!

Prântră suce gi... păharie

1) Prântră suce gi păharie,
Ce pă mesă, s-'oginesc,
Doar două,-n colț, îș vorbesc,

Vorbe săci, uluitoarie!

2) Unu', şcirbit pă la buze,
Gi o mână gi beţâv,
- Un om rău şi uscăţâv, -
Gi un samăn vre să s-amuze!

3) Replici zboară, păstă mesă,
Reşi, dure, usturătoare,
Şi multi-insultătoare,
Doar gi iele înţăleasă!

4) Şi giodat' s-auge larmă
Carie tulbură localu'
Şi îţ' atragie audzu'
La sticlilie, şie să sfarmă.

5) Vai! Sărmanilie păharie
N-or şciut că-s ascultace,
Gi un chelnăr, măi gin space,
Ş-acu' zac gios, ciobuşoarie!

6) Şi verdictu' vine-ndată
Gin a chelnărului gură,
Şie s'-amuză, şi murmură:
- „Râge ciob gi... sticlă spartă!”

Ion Frumosu

S-a născut în 26 ianuarie 1920, la Ciuchici, județul Caraș-Severin.

A absolvit doar clasele de școală primară și a mai făcut cursuri scurte de specializare în zootehnie și contabilitate.

Până la colectivizare și-a lucrat pământul. Apoi a fost brigadier zootehnist și contabil la Cooperativa Agricolă de producție din Ciuchici.

A debutat cu versuri în „Fruncea” din Timișoara în anul 1939. A colaborat la „Luceafărul”, „Voința Banatului”, „Scrisul bănățean”, „Orizont” din Timișoara, „Semenicul” (Reșița), „Cuvântul satelor” (Soșdea), „Flamura” (Reșița).

A fost membru al Cenaclului condeierilor plugari „Paul Târbățiu” din Caraș-Severin.

Volume: *Oameni dintre apele doinelor, Povestiri din Caraș*, Editura Facla, Timișoara, 1972, *Pământ, oameni, flori*, versuri, Reșița, 1974, *Întoarcerea spre începuturi*, Amintiri, Editura Facla, Timișoara, 1980.

În volume colective: *Plugari condeieri din Banat*. Antologie și prezentare de Gabriel Țepelea, Editura „Cercul bănățenilor”, București, 1943, *La cota fierbinte*. Culegere de versuri alcătuită de Petru Oallde, Reșița, 1972, *10 poeți țărani*. Antologie alcătuită și îngrijită de Ioan Meițoiu, București, 1973, *Stare de dor*, poeți și pictori țărani, ediție alcătuită și îngrijită de Ioan Meițoiu, Editura Sport Turism, București, 1983.

A fost cuprins în lucrările: Gheorghe Jurma – *Mic dicționar al personalităților din Caraș*, Reșița, 1976, Tiberiu Chiș – *Pe urmele lui Ion Frumosu* (volum comemorativ liliput, Reșița, 1996), Iosif Stănilă – *Un fenomen bănățean, țărani scriitori, țărani gazetari*,

îărani compozitori, Editura Timpul, Reşita, 1994, Ştefan Pătruţ – *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean*, Editura Europa Nova, Lugoj, 2003, Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiş, Nicolae Sârbu – *Dicţionarul scriitorilor din Caraş-Severin*, Editura „Timpul”, Reşita, 1998, Petru P. Ciurea, Constantin C. Falcă, *Cărăşeni de neuitat*, Partea I, Editura Eurostampa, Timişoara, 2009.

A decedat în 19 septembrie sau (după unele surse biografice) în 8 noiembrie 1986.

Dăspră visuri

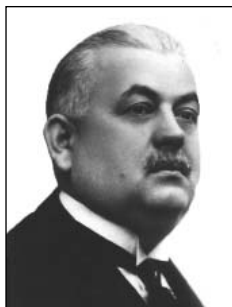
Dzâc unii măi şciutori
C-atunşi când visădz' că zbori,
Suflietu'-făr' să cie-ntrăbe,
Pliacă pră unge nu trăbe.

Şi, îngăduită dă criăl,
Ia şi mincea după iăl
La şpaţâr - să cie cruşieşti!
Tocma-n vânăţări şiereşci...

D-aia-n visuri d-aşciat' pare
Că işci soi dă zburătoare,
Ca ş-un hului, bunăoară,
Ca ş-un stârc, o' ca o şioară.

N-aş vigea-n dăşcea nimic,
Dă n-aş jugieca un pic:
Suflet, mince... şciu prea bine,
Că-s tăman aşa ca minie!

George Gârda

S-a născut în 5 septembrie 1879, în localitatea Mănăstur, din apropierea Făgetului, jud. Timiș. A făcut școala primară în satul natal, apoi, cu începere din anul 1892, a urmat Liceul Maghiar din Lugoj, de unde, după absolvirea cursului inferior de 4 clase, s-a transferat la Liceul românesc „Andrei Șaguna” din Brașov, prestigioasă instituție de învățământ la care și-a luat examenul de bacalaureat.

Studiile superioare și le-a făcut la Universitatea din Budapesta, unde, în anul 1908 și-a susținut examenul licență la Facultatea de Drept. La 24 mai 1909 și-a dat examenul de cenzură, la Budapesta.

Și-a început cariera juridică la Lugoj, apoi la Făget, lucrând ca avocat stagiari, sub îndrumarea unor specialiști din aceste localități. În anul 1909, la Făget și-a deschis un birou avocațional. A lucrat, aici, în avocatură toată viața. A participat la Primul Război Mondial, fiind mobilizat în armata austro-ungară, având gradul de căpitan. În luptele din Galiția, în 1915, a fost rănit la picior. Fiind internat la spitale din Viena și din Lugoj, și-a petrecut timpul învățând limba franceză, ajungând să o vorbească în mod curent, la fel ca și alte limbi europene, între care era germana.

După terminarea Primului Război Mondial, G. Gârdea a activat, cu multă dăruire sufletească, în vederea organizării românilor bănățeni pentru istoricele evenimente ale acelor vremuri. La Adunarea națională de la Lugoj, din 3 noiembrie 1918, la care au participat 5.000 de români, a fost ales comandant

adjunct al unui batalion al Gărzii Naţionale din această localitate. Prin strădania lui, s-a înfiinţat Garda Naţională din zona Făget, iar el este ales comandant al acesteia. Având această funcţie, el sprijină, în mod substanţial, pe delegaţii bănăţeni, să poată participa la Marea adunare naţională de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918.

După săvârşirea Marii Uniri, Gârda a fost ales deputat în Parlamentul României. A rămas memorabil discursul său **Bănatul nu-i pierdut**, rostit în prima adunare constituantă a României întregite, în anul 1920.

Prima poezie reuşită în grai bănăţean scrisă de G. Gârdea este *Izâmbanu*, creată în anul 1902, în Mănăştur. Majoritatea poeziilor sale au fost scrise între anii 1903-1904. După cum consemnează autorul, la sfârşitul lor, acestea au fost scrise în localităţile Mănăştur, Budapesta şi Făget; excepţie face poezia *Masa Poganilor* care a fost creată la Biserica Albă (azi, în Serbia).

În anul 1902 a publicat în „Drapelul” din Lugoj poeziile *La urlaub* şi *Izâmbanu* (nr. 111 şi 123); în 1903: *Suspin* (nr. 21), *Că tăt Bănatu-i fruncea* (nr. 24), *L-o luminat* (nr. 24), *Chinezul nost* (nr. 41), *La Dărăbielu* (nr. 83), *Coru de la Chizăteu* (nr. 93), *Ha măi şoadă* (nr. 107), *Ce-ai dus* (nr. 114), *La vânat* (nr. 135); în 1904: *L-aşa cap aşă căciulă* (nr. 9), *Fişcalii şi Scimbarie* (nr. 24), *La tiatăr* (nr. 31), *Vizurâpieltu* (nr. 46), *Onvieţu nu-i cătană* (nr. 62), *Iei stâng luna cu şpriţu* (nr. 70), *Soţialistu* (nr. 82), *D-a ficea* (nr. 96), *O-nvieţ şî bica* (nr. 121); în 1905: *Masa poganilor* (nr. 83), *Jos niamţule, sus niamţule* (nr. 100).

În „Calendarul Poporului Român” din Budapesta, în anul 1904, a publicat poezia „Feciorul Chinezului”.

Şi-a înmănuşiat poeziile în grai bănăţean în volumul *Tăt Bănatu-i fruncea*, Budapesta 1908. Ediţia a II-a a apărut la Bucureşti, în 1921, apoi abia după 75 de ani, a fost tipărită tot la Bucureşti (Editura Paco, 1996), ediţia III, sub îngrijirea poetului Traian Iancu. O seamă din poeziile lui Gârda au fost cuprinse în volumele: *Ano, Ano, Lugojano* versuri în grai

bănățean. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Editura Facla, Timișoara 1974, Ștefan Pătruș, *Antologia poeziei în grai bănățean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *George Gârda și Teodor Crețu-Toșa*, Ediție îngrijită de Ioan Gh. Olteanu, Vasile Barbu și Ioan Vodicean, Editura Augusta Timișoara și Asociația Literar Artistică „Tibiscus”, Uzdin 2001, *Culegere de texte în grai bănățean*, Editura Eurostampa, Timișoara 2009, lucrare apărută prin grija Consiliului Județean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș.

Poezia lui George Gârda a intrat în atenția unor critici literari, precum G. Călinescu (menționându-l în *Istoria literaturii române*, 1941) și mai ales Gabriel Țepelea teză de doctorat (*G. Gârda și literatura dialectală bănățeană*), susținută în anul 1948, la Universitatea din București, conducător de doctorat fiind G. Călinescu – lucrare valorificată în studiul *Literatura în grai bănățean. G. Gârda și alți continuatori ai lui Victor Vlad Delamarina*, (publicat în volumul „Studii de istorie și limbă literară”, Editura Minerva, București, 1970, p. 217-319, reeditat în volumul *Plugarii condeieri din Banat*, Editura Marineasa, Timișoara, 2005, p. 115-220). La acestea se adaugă articolul lui V. Vintilescu din volumul *Secvențe literare. Repere literare bănățene*, Editura Facla, Timișoara 1987 și studiul *George Gârda (1879-1948)*, cuprins în lucrarea *George Gârda. Teodor Crețu-Toșa*. Ediție îngrijită de Ioan Gh. Olteanu, Vasile Barbu și Ion Vodicean, Editura Augusta, Timișoara și Societatea Literar Artistică *Tibiscus*, Uzdin, 2001, p. 5-48.

A decedat în 23 decembrie 1948, în Făget.

Că tăt Banatu-i frunce!

La târg mergând pă izâmban,
Colo p-a tria glasă,
Givănie Stan cu Iorgovan
În limba lor d-acasă.

„Hei” Multe-avem noi în Ardeal!
Grăiesce Stan cu fală,
Bănatul vost dîn mal în mal
E o nimica goală!

Metropolit! Voi nu aveţi,
Căci e la noi acasă;
Iar catedrala să o vedzi,
Ce mare-i şi frumoasă!

Avem şi oameni cultivaţi,
Gazete cu renume,
Avem profesori, avocaţi,
Cum nu mai sînt pră lume!”

.....

„Nu cie-nfoia așa pogan,
Ca un tutcan dîn coadă!
- Răspungie-atunşia Iorgovan –
Că vorba ți-i pria şoadă!

Mietroplit! Binie c-avieţ!
Dă ăsta nu nie doarie,
Dar pă vlăgica nost să-l viedz,
Că-i sfânt ca mândru soarie!

Cu cătiedrala dă la voi
Tu stai să-ţ ieş dîn firie!
Ieu nu mă laud, dar hai la noi
Să viedz tu mănăstirie!

Ş-audz la oameni învăţaţ
Cum nu măi iest pă lumie!...
Voi numa-n bobot îi lăudaţ,

Dă ție nu-i spuni pă numie?

Mocioni! Mă! Rumân bogat!...

Îl șcie, mă, tăt natu'

Îl șciu copiii dî la sat,

Ș-îl șcie șî-mpăratu!..

Iar Bredișian îi arvocat

Din viță păorească,

Îi floarea noastră dîn Bănat –

Christos să ni-l trăiască!

Și tăt în creșciet să șăgieț

Pân v-o duriă crielu,

Voi nișiodată n-o s-aveț

Țăitung ca Dărăbielu!

Cu mulcie vă născăcoriț,

Dar una să o șcii tu:

Că niși când n-o să-nfăptuiț

Un cor ca a lu Vidu!

Și dac-un viac tu ci-i lăuda,

Să șcii, că și atunșia,

Ca și acu, ț-oi arăta

Că tăt Bănatu-i fruncea!"

L-o luminat

Cu bufariu-n mână popa

O pliecat pă drum grăbit,

Ca să spună șî lu prota

Cât îi iel dă năcăjit.

.....

„Am și ieu crieșcini ca dracu!
Să le aibă iadu parcie!
Că d-aficea îmi bat capu
Să-i învăț o țără carcie.

Ca dă naiba fug dă minie,
La biesărică nu-mi vin,
Iar d-o lună și măi binie
Birtu jiemie – așa-i dă plin!”

.....

Prota-atunșia foc și pară...
O pliecat îndată-n sat,
Ca să facă dă ocară
Pă poporu blăstămat.

În școală i-o adunat,
Multă sfadă iel li-o spus:
„Dă popa n-aț ascultat,
Bată-vă tatăl dă sus!”

.....

Audzând așa cuvincie,
Tăt poporu s-o mâhnit,
Iar un bătrân măi cumincie
S-o sculat dă o grăit:

- „Domn’ le prota! Să trăieșci!
Numa lucru-i cam șudat:
Noi d-ale popii povieșci
Tătdăuna – am ascultat.

Dar acu priă aspră vieșcie

Dă pământ ni-o predicat:
Dzășie că pământu iăstă
În mișcarie-i ne-nșietat.

În predică iel ni-o spus
Că să-ntoarșie tăt pă dos!
Atunși noi... dă își dă sus
Ni-om suși cu capu-n jios?

Va să dzâcă: lumia pierie!!
Atunși cu noi șie măi arie?
Noi trăim fără durierie
Cu răchie și mâncarie.

Stăm la birt pă lângă miesă,
Uiaga tăt astupând,
Ca pământu să n-o viersă,
Când pă dos s-o fi-ntorcând!”

Izîmbanu

„Uicie, Ioanie, Izîmbanu!
Mă, trăzi-l-ar Dumniedzău!
Așa joavină-nfierată
N-am vădzut dă când mi-s ieu!

Uice lampa albă-n fruncie!
Uicie coșu în spinarie!
Uicie șie dă căși în coadă,
Șie pișioarie scurcie arie!

Uicie niemți cum scot capu
Și nemțoanie cum se uită!...
Oarie cum dă nu să-mburdă

Cu atâta lumie multă? –
Da-i strâns păstă piept şi foalie
Tăt cu fierie-ncârligacie
Şi cum fujie-alunecând
Pă pişioarie-nverigacie!

Pufăie pă nări întruna,
Gâfăie lung şi-nghiesat,
Şi-aşa buie dă năpraznic
Ca un drac împieliţat.

Mă! Hai iucie să ne-ascungiem
În pădurie sus pă coastă,
Că d-apucă pă cărarie,
Vai şi-amar dă pielea noastră!”

Tăt paore-i mai bine

Başi Giorgie şăgie lângă foc
P-un scamn cu tri pişioare,
Iar Solomie în târnaţ
Îndrugă la fuioarie.

.....

„Tu Solomie!” – dzîşie iel –
Ieu tarie mi-ş pă gânduri,
Că dacălu m-o dat un sfat,
M-o dat d-atâcia rânduri:

Să-l dăm pă Ghiţă la uşcoli,
Că tarie îi cumincie,
Să-nviăţă mult, să-nviăţă limbi,
Să miargă înăincie!

Că are cap, că dîn bufari
Iel dzâșie tăt d-a rostu
Și șcie cătichisu-ntrieg
Tăman ca Tatăl nostru.

La izămient orașia
Ca apa iel ț-o spunie
Și grămătica ha măi gria
O szâșie dă mienunie!

Să-l fașiem domn la vr-un oraș
Ca să trăiască binie,
Să nu mai umblie morșielit
Și chinuit ca minie!”

.....

- Planu vost ar fi frumos!”
Răspunge Solomie,
- Dar carie domn ar fi măi bun?
Cie rog să-mi spuni șî mie”.

„D-apăi niși dascăl n-ar fi rău,
Că arie plată bună,
Șî arie marie șinstie-n sat
Iar banii-i vin la lună.

Dar popă cried e-ar fi măi bun,
C-arie pământuri mulcie
Șî fie moarcie, ori bociedz,
Lui tăt vienit i-adușie.
Ori doftor d-ăi cu ochilari,
La carie orișie boală
Îi varsă banii-n bugilari
Cum torni păsula-n poală.

Dar îi mai marie-un arvocat,
Că umblă în căruţă
Şi pîntru-o vorbă la bieţarc
Iă-ndată şinşi băncuţă!”

.....

- „Tu ieşci bărbat, tu fă şie vriei”
Grăieşce Solomie,
„Dar ieu cu mince miă-îţ dzâc:
Nişi una să nu fie!

Că viedz că dascălii dă az
Cam tăţ mor dă oftică;
Şi popă dă şie să-l şi fac,
Dacă nu-l fac vlăgică?

Iar doftor d-ăia din şpitari,
Spurcat d-atâcia boalie:
Nu-l fac, pădzască Dumniedzău,
Să şciu că mor dă foamie!

Ş-apăi dă arvocat? Nu-l dau,
Să vină şi-mpăratu,
Că arvocaţi-s bielitori
Şi-i blastămă tăt natu.

Şi şie să-l dau d-aişi d-acas?
Să crească-n căşi străinie?...

.....

„Dăcât un domn dă hăi d-ai spus,
Tăt paore-i măi binie!”

Fișioru lu chiniezu (de la Mănăștiur)

Da'nvățat măi poacie fi
Ș-a lui chinezu fișior!!...

.....

- D'apăi viedz! Că nu d'aficea
O umblat pe la ușcoli! –

La iel masa-n orișie vriemie
Îi tăt plină de bufarie,
Câtă unu, bată'l focu,
Îi ca la grunbuc dă marie!

Dar și'maistor de scrisoarea
Ha măi faină de pe lumie,
Că orișie învățătură
Iel în patru limbi ț-o spunie.

Ungurieșcie: ca și apa,
Iar niemțășcie: pe d'a rostu;
Latinieșcie și grieșieșcie:
Șcie, ca și Tatăl nostru.

Iel esplică – rățâpisuri,
Cărț vienice de la „Masă”,
Veeslă scrisă'n orie șie limbă
Spunie, când ț-o prociestiadză.

Îț șiecieșcie cărț de marvie,
Obligații și contraturi,
Și îț spunie dân țăitunguri
Politică pân'cie saturi...

D'a măi mierjie pe la Pieşta
'Şi' că numa doi ani arie,
Apăi iesă de fişcal
Şi's dăşchigie cântălarie.

.....
.....

Doamnie-ajjută'i la aliejieri
Să încheapă ablegat,
Că pe ungunii đîn dietă
Să mi'i jioaşie re... gu... lat!!!

Adrian Gherhard

S-a născut în 21 martie 1965 în Oțelul Roșu, Județul Caraș-Severin. În localitatea natală a urmat școala generală și liceul. La începutul activității sale literare s-a făcut cunoscut cu poezie postmodernistă, fiind cooptat în Cenaclul „La Poșmândre“ din Caransebeș și beneficiind de îndemnul și sprijinul moral al doamnei Dorina Șovre, conducătoarea acestui cenaclu, a scris, cu fervoare, și poezie în grai bănățean. A fost cuprins în volumele III-VI - *La poșmândre* apărute, prin grija Doinei Șovre și a lui Constantin Șovre, în anii 2000-2002, la Editura Ionescu din Caransebeș și la Editura „Tibiscus“ din Uzdin (Serbia). Publică în „Redeșteptarea“ și „Tăt Banatu-i Fruncea“. A colaborat la emisiunile de radio-tv din Caransebeș („La Poșmândre“) și Reșița.

Suflăce în fulji dă neauă

Norii să strâng pă aleasă
Duși dă noapcea șie-o trecut
Numa' luna, făr' să-i pesă
Întră ei s-o așcernut.

Vântu' să propceșce-n șopru
Niși nu intră niși nu iesă
Pă un scamn lângă șpoiert
Mama ștrimfi dă lână coasă.

Fruudzăle dă nuşi căzuce
Lângă staulu dă oi
Şăd grămadă adunace
Plângând parcă nuşii goi.

Fuljii mari ca dă pămucă
Pă ţâgla căşi să lasă,
După iei să-mburdă alţi
Ostăniţ' dă noapcea groasă.

Iarba-i strânsă păstă gealuri
Când suflăcili ălor mult'
Bat în apa dă pă maluri
Cu pişioarăle, dăscult'...

Aşceptăm să pişie iarna
Fuljii albi ai tuturor
Să aducă daruri sfince
În odăi românilor.

Înstrăinaţî

În satu' nost ţânie păcatu'
Că-i sat dă muncie or dă pustă,
În suflăce să zbrace plânsu'
Da' nima parcă nu ne-ascultă.

Țăranu-i apă şi cu sânjie
O cumpănă şie-o scoace apa,
Țăranu' în țărână plânjie
Cu mânili, cu plugu şi cu sapa.

Ne-am înstrăinat fără să vrem copiii
Cân la oraş i-am dat la şcoală
Să fie domni lipsăţ dă griji,

Să-ș poarce număle în fală.

Le-am dat pucere și nărocu'
Și lacrăma care cuvântă,
Le-am dat o parce dân tot locu'
Și Țoala bătrânească, sfântă.

Dân noapce-n noapce-i tot mai grieu
În viața asta, oltonită...
Și plâng p-ascuns, în crezu' mieu
Cum șciompu' cășii mult zăuită.

Țăranu-i apă și cu sânjie,
O lacrimă dân șier, căzută,
Țăranu în țărână plânjie
Cu Țoala bătrânească ruptă.

Măi șcii tu, mamă?...

Măi șcii tu, mamă, șie-i tășierea
Și cum să zbacie ea în noi?
Cum treșie limpezând durărea
Lăsându-ne în suflet, goi.

Oh! Căce nopt' îm' dușie plânsu'
Încorligat în ceamă și nevoi,
Îm' curie stălele în sânjie,
Îm' curie visăle șuvoi.

Nu am răgaz otava s-o ascult
Cum iară rupie dân țărână,
Niși greierii dân fănu' verii
Șie cântă-ngrămăgiț dă lună.

Măi șcii tu, mamă, cum ai dzâs

Cân povestam sara în cuină?
Că gincolo dă şi-om fi fost
Vom fi tot împreună...

Îm' port' dă grijă în poveri
Ce-ascult ş-acu cu gându'
Trecut-au mulce primăveri
Ş-aşcept să-m vină rându'.

Beceag dă viaţă mă aşcern ca apa
Acolo unge-i săşietă măi mare
Şi ud şelui rămas duar faţa
Cu stropii rătăşiţ dân soare.

Mă duc ca az', mă duc ca mânie,
Mă duc tot în gostâie,
Ş-aşcept şi io – măi şcii tu, mamă?
Să strănjiem strugurii dân vie...

Umbra bunii mele

Oceşată, luna ruptă
Scarmână în gând, străină,
Mă pomen târdzâu, în noapce
Aşceptând buna să vină.

Bace-n poartă: Şioc! Şioc!
Ca un vânt tăcut dă sară,
Îm mut ochii în alt loc
Păstă negura d-afară.

Toamna-i răşie, dărânată,
Cu o noapce plină-n stăle
Pă un bord şădzând la poartă
Parcă-i umbra bunii mele.

N-o aud, că nu mă ceamă,
Nu-i văd ochii ăi fierbinț'
Duar un câncec, bag dă samă
Cage-n dor dân șier cu sfinț'.

Șioc! Șioc!... măi bace-odată
Și mă uit să văd măi binie
Poace toamna s-o mânaiat
Ș-o trămes vântu la minie.

Niși nu știu s-o-ntâmplat,
Toace s-or oprit în loc,
Șăd cu fața pă ochiece
Sufletu' mi-i numa' foc.

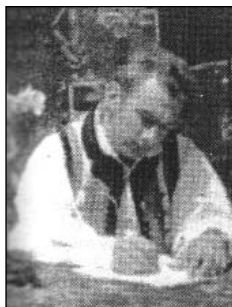
Lapcele în raină nu-i,
În cârșeag un strop dân râu,
Dântr-o pită, nu știu, Doamne,
o-ncolțat un bob dă grâu.

În poiană, la izvor
Unge pașii-m' țăs în soartă
Șăd toț' caii-mpegicaț'
Cu o lacră-mă sărată.

S-o dus buna după iei,
Mereuț, da pă pișioare,
Cu un zbiși strălușitor
Ca o rază dî la soare.

S-o dus baș în noapcea asta
Și să pierge-n gându' mieu,
Aplecată-n altă lumie
Unge-oi zăbovi și ieu...

Radu Georgescu

S-a născut în 6 octombrie 1942, în satul Zorani, comuna Margina, jud. Timiș.

A decedat în 9 ianuarie 2002 și a fost înmormântat în Margina.

A urmat școala elementară din Zorani, gimnaziul la Margina și s-a inițiat în contabilitatea agricolă, prin frecventarea unor cursuri de scurtă durată. Ca autodidact și-a însușit o bogată cultură.

A debutat, în anul 1967, în Caietul literar al Cenaclului „George Gârda” din Făget. A colaborat la „Redeșteptarea” (Lugoj) și la emisiuni literare ale unor posturi de radio și televiziune din Lugoj, Caransebeș și Timișoara.

Volume: *Ilior Voinicul* (basm versificat, în limba literară), Editura Dacia Europa Nova, lugoj, 2000, *Viața pământeană a Mântuitorului Iisus Hristos* (în versuri), Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2002 și *Scrie Ioane* (poezie în grai bănăţean), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2002.

A fost cuprins în *Antologia poeziei în grai bănăţean*, de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999. Acelaș autor l-a inclus în dicționarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Partidu vânătorilor

Doamne, scumpă-i libărtacea și ca ea democrația
Că să râd gi noi, măi oameni, și copii gin clasa-ntâia.

M-am uitat acu-ntr-o sară, iacă la televizor
Ș-am văzut pensionați c-au și iei părtidu lor.

N-am văzut pă preșădince, niși nu știu cum să numiește,
Fiincă tăleviziunea fașe pâc! Și să grăbeșce,
Nu cunosc legislătura, nu le știu programu lor,
Că aiși îi altă treabă-oamenii măi pier și mor.

Atunși mă cuprinsă șiuda și mă prinsără fiorii
C-am rămas fără partid numai noi – noi vânătorii!
N-avem mamă, n-avem tată, frunză verge gi pă coastă
Frica, spaima ROMSILVA, or pus frâu la viața noastră.

Taxăle gi vânătoare an gi an să măjorează,
Nime nu măi intervine, nime, nu să-ntăresează
Și-i păcat, că printră noi is și oameni ge-i măi mari
Ingineri, profesori, doctori – poace și parlamentari.

Fondu care ni-i dat nouă, agică la vânători,
Îi curat teren agricol și îi populat cu șiori
Nemți și italienii vin și pușcă-n libărtace,
Noi, români, - în țara noastră – stăm cu mânila
la space...

Că așa-i frumos să fie, să ne vingem și vânatu
Pă valută, drajii mei, că-i la scripițală statu!
Am spus asta, nu gin ură și niși dușmănie n-am,
Toace vor rămâne punce pântru noul nos' program.

Vânători gin tăt județu, fac apel acu la voi,
Nime nu șcie să mintă măi a dracului ca noi!
Nime n-are-așa pișioare ca să umble pă pământ,
Fie ziuă, fie noapce, gol gi țoale și flământ!

Avem imn frumos, măi oameni, care să măi cântă încă

„Îmi luai puşca rujinită şi plecai p-o vale-adâncă”.
Aşadar, faşet cereri şi sămnaţ, ţucă-vă tata.
On program, on prăşădince, ş-uce-aşa părtidu-i gata!

Scrie, Ioane

Într-o sară, Ion cu Marea, după şe-or gătat cu treaba
S-or încis frumos în casă, cum fac moşu şi cu baba
Or dat drumu ei la câne, uşa o înţepeniră
Şi să pusără pă vorbe, ş-apăi mulce povestiră.

Prima dată, Ion ca omu, spusă cum că sămănatu,
Discuitu şi sămânţa, ba în şpeţial aratu,
S-or scumpit grozav gi tare, fiincă s-o scumpit benzâna
Părălel cu asta, statu o scumpit şi motorina.

- Dragă Mareo, zăsă Ion, aşcia nu găsec motiv
Cum să-mbutuşă ţăranii şi să-i baje-n colectiv.
Ne constrâng aşa gi tare şi ne fac atâta greu
Până fain-frumos guviernu ne împinje-n C.A.P.- eu...

Placă-a noşcii, vin a noşcii, iar ne puniem preşădince,
Iar ne faşiem că lucrăm şi furăm ca înainte;
Nu măi dăm impozit, babo, nu ne năcăjăşce nime,
După mincea mea ge-acuma, io socot că îi măi bine!

- Tu ai bolânzit, mă Ioane, o săracu, o săracu!
Poţ tu după nouă ani iară să ce scrii lu' dracu?
Dacă scrii, ca mâne crip şi mă spânzure gi vie,
Marea ta la C.A.P.-eu, până-i lumea nu să scrie!

Cum scumpesc ei tăce hălea, - cum zăşş tu – motorina
Şi noi le scumpim purşeei şi curiciu şi slăina.
Las' să vadă Văcăroiu, care-i prin ministru nost

Că așa cum îi țăranu, s-o lotrit și nu-i măi prost!
- Până una-alta, babo, iei s-or dat cu-americanii
Și nu să gângeșce nime cum trăiesc la noi țărani.
La tălevizor, noi doi, tătă sara ne-am uitat,
D-ai văzut tu v-on țăran senător sau deputat?

- Noa, cu asta ai dreptace, fă-le tu o torogoată,
Amineșci-le gi Cuza, cum o fost cu moș Ion Roată,
Acu nime nu ce țucă-cum să zâc – unge ce doare,
Tocmai printru asta, Ioane, scrie, ca să-i doară-n foale!

Nicolae Gheju

S-a născut în 3 august 1948, în satul Soceni, comuna Ezeriş, jud. Caraş-Severin. A frecventat şcoala generală, apoi a urmat şcoala profesională şi liceul seral din Reşiţa.

În anul 1963 s-a integrat într-o echipă de căluşari, fapt care va constitui începutul unei bogate activităţi artistice, îndeosebi ca vătaf al formaţiei.

A început să scrie poezii prin anii 1963-1964. Din 1983 a făcut parte din Cenaclul literar „Paul Târbăţiu” din Grădinari, jud. Caraş-Severin, apoi din cenaclurile „Tata Oancea” şi „Aurel Novac” din Bocşa. A colaborat la publicaţiile „Reflex” (Reşiţa), „Tăt Bănatu-i fruncea”, „Bocşa culturală”, „Valea Bârzavei”, „Vatra Caraşului” şi „Tibiscus” din Uzdin (Serbia).

La ierugă

Mă jiucam prângă ierugă
Şi ţucam fata dâן fugă;
O ţucam şi o muşcam
Dar altşeva nu-i făşeam.
Dă căce ori ne-ntâlneam
La ierugă ne jiucam
Cât dă mişi eram
Puţină dragoste aveam.
Ş-acu am trecut dâן fugă

Pră unge o fost ierugă
M-am uitat, nu îi măi fata,
Dar am gășât bătrâneța.
Măi bine n-aș fi trecut
Poace că n-aș fi gășât
Dar pră unge-am fost cu drag
Nu puceam ca să nu calc.
Frică mi că oi muri,
Cu ea nu m-oi întâlni,
Că ea îi dusă dăparce,
Bătrânețele-s aproape.
Ș-acu când ne întâlnim,
Dă dureri ne povestâm.
Când soarile-o scăpătat
Măi odata ne-am țucat,
Să-l păstrăm ca amintire
Pântru noua revenire
Tot la salca dă la apă
Unge ne-ntâlneam odata

Ajiutori

Miergând odata pră un gial,
Un moșneag cu zbișiu-n mână
Tot dăgea într-un măgari,
Să-l scoată dîntr-o țâțână.
Moșu mic, cu pălărie
Dă a naibii șie era,
Nu împinjea dă coșie
Și măi rău îl zbișiuia.
Un voinic cu straița-n space
Șie treșea întâmplător,
Dzâsă că dă șie îl bace
Și nu îi dă ajiutori?

Pusă umăru-n coşie
Şi o mână pră jenunchie,
Măi strângă la măgari tare
Şi împinsă, cum el şcie.
Moşu-atunşia dzâsă iar,
-Tu să şci, dragă voinişe,
Că dă prân țățâna asta,
N-aş fi scos-o c-un măgar!

Ion Ghera

S-a născut în 15 iunie 1947, la Ohaba-Mâtnic, județul Caraș-Severin.

Și-a făcut școala primară în satul natal, liceul la Caransebeș, Facultatea de filologie la Timișoara. Ca profesor de limba și literatura română și ca director la școala din Ohaba-Mâtnic, Ion Ghera are merite deosebite, fiind un dascăl pilduitor și un promotor al vieții culturale a localității. În cazul său se poate afirma, cu toată certitudinea, că: „Omul sfințește locul”. Dar, partea cea mai frumoasă privind existența exemplară a acestui om al obârșiei sale este aceea a dăruirii sale totale, creației poetice. Rezultatele s-au vădit la o vârstă mai înaintată, dar pe măsura acesteia fiind și maturitatea literară. Scrie, cu același binecuvântat har literar, atât poezie în limba literară cât și în grai bănățean, fapt care a fost apreciat la nivel național, fiind primit, prin urmare, în Uniunea Scriitorilor din România.

Fără îndoială că, dintr-o asemenea perspectivă a valorii literare a poeziei sale, precum și a experienței și priceperii sale în domeniul administrativ-cultural, Ion Ghera a fost ales în vara anului 2003, președinte al Asociației Scriitorilor în Grai Bănățean, implicit devenind și membru al colegiului director al publicației „Tăt Banatu-i fruncea”, periodic al acestei A.S.G.B.

Un merit aparte al lui Ion Ghera constă în organizarea la o înaltă platformă spirituală și ospitalieră a Festivalului de poezie în grai.

E de reținut că Ion Ghera, Dorina Șovre și Petre Andraș au întemeiat Cenaclul *La Poșmândre* de la Radio 11 Plus

Caransebeş.

Colaborează la publicaţiile: „Orizont” (Timişoara), „Timpul” (Reşiţa), „Redeşteptarea” şi „Tăt Banatu-i fruncea” – publicaţie a Asociaţiei Scriitorilor în Grai Bănăţean.

Participă cu creaţii la emisiuni de radio şi televiziune din Caransebeş, Lugoj, Reşiţa, Timişoara.

Volume: *Cireşul păsăresc*, versuri, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Spin alb*, epigrame şi cugetări în versuri, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Ohaba-Mâtnic în inima mea*, versuri în grai, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2000, *Duminica soarelui*, versuri, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2000, *Ţăran dă Ohaba-Mâtnic*, versuri în grai, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003, *Spin galben*, epigrame şi alte catrene, Ed. Nagard, Lugoj, 2006, *Lacrimi de pământ*, versuri, Ed. Nagard, Lugoj, 2006, *Setea de lumină*, versuri, Ed. Nagard, Lugoj 2007. Un volum în colaborare cu Ştefan Pătruţ şi Petru Andraş, *Săraşi bogaţ*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999.

Poezii în grai bănăţean ale lui Ion Ghera au fost incluse în culegerile *La poşmândre*, vol. I, Editura „Ionescu”, Caransebeş, 1998, vol. II, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2000, *Nichifor Mihuţa şi urmaşii săi*, vol. I, Editura „Ionescu”, Caransebeş, 2001; vol. II, Editura Mirton, Timişoara, 2002 şi în *Antologia poeziei în grai bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999.

A fost introdus în dicţionarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Grupa lu' Mitică

Prolog

Cu puşti flămânde şi avide

O, vânătoarea, în Carpați,
Nu este setea de-a ucide,
Ci-i sportul bravilor bărbați.

La semnul sevei călătoare,
Cu frunțile lovind în nori,
Cu roua crudă în picioare,
Trec cetele de vânători.

Partea I-a

'Năinceă-i Mitru Cărăula,
'Năpoiul lui, la pas domol
Merg trii, constituind pătrula,
Tuță cu Șmit și cu Bândol.

Măioru, Ady și cu Lae,
Pășind, vorbesc că nu-i năroc
Ș-ar trăbui să iă o oaie
Să-i frigă coanțali pră foc!

Pimi cu Suia, tari în vână,
Îs măi beăcheări și măi pogani
Ș-au în pufoșili dă lână
Răchia veăche dă trii ani.

Țăranu o rămas în urmă,
C-o mână într-un pozonar...
Dacă socot, i-o mică turmă,
Păzășce-o Țîrule, c-un par!

Că vor înglemenii cu toți,
Dă porși 'năince le-or veni,
Da porc la porc nu-ș scoace colți...
Tu să ai paru, orișe-ar fi.

Lepa cu Țapu și cu Gică
Să nu să-ndepărtează-n van,
Că-s buni și ei, la o agică,
Să-i apeărea da vr-un fazan.

Ș-or mers, așa, o cale lungă,
Pră lângă carpeni groș în trunchi,
Trăjeau din stâcle, să le-ajungă
Coraju până în jenunchi.

Partea a II-a

P-o creastă-n Ogașu lu Foale,
Frumoși noști vânători
Or aruncat sticlili goale,
Ș-or făcut crușea dă trii ori,

Apoi, s-or așădzat la locuri,
Băceau gonași prîn tufiș...
O capră pântră șase focuri
O dispărut în aluniș,

Trii porși ca trii vițaii ieșiră
Și năacînș dă pocnituri,
Fără să lasă niși o dâră,
Or șcers-o ceăfări prîn păduri.

Un iepure, țântă măi mică,
Dacă d-un plop era legat,
Grupa condusă dă Mitică
O lună nu l-ar fi pușcat.

Epilog

După șeă s-or șcers pră bot
dă vânatu năochit,
or plecat la Caraibot,
tot așa cum or venit.

Sîmu așcepta-n zădar,
cu ciuganea înșintată,
Bibițoaneă, dă grătar,
s-o lăsat pră altădată.

După șeă or băut rum,
după șeă or mîncat ciorbă
șî s-or oginit, dă drum,
le-o venit poftă dă vorbă

Unu să lăuda cu foc,
că, d-ar fi să să măsoare,
niși o sută, la un loc,
nu-l întrec la vîânătoare.

Altu măi moțat ca el,
s-o jurat că nu-i minșiună,
cînd o tras într-un purșel
o cădzut șî o grăsună.

Iar al triilea i-o-ntrecut,
că ungiva pră Lupoane
o pușcat, măi la-nșeput,
o scroafă cu patru coarne.

„Măă!” o dzîs unu Mitică,
„Az vă spun una frumoasă:
Mie dă porși nu mi-i frică,
dă cînd stau cu ei la masă!”
Măidă, măido să să bată,
că-s cu toți iuț dă mață...

Vedz, nu-i bine nișiodată
să spuni agivăru-n față!

Tălifonu

O veşină
o dat tălifon la o altă veşină,
să-i spună:
„O şcii, pră cutare,
aia' cu nasu mare
şî cu poalili boadză,
gimineată şî la amiadză,
că sara nu să văd,
dă întuneăric,
dar eăle-s neăgreă, prăpăd.
Nişi nu auge bine
şî nişi nu veăge cumsăcage,
că fest să-npiăgică şî cage.
Într-o dzî s-o dus
la-nvălit pândza, în vale,
s-o înglemenit dă mirare,
când o audzît,
că fată-sa nu-i fată mare.
C-o amăjit-o a lu Peăle,
c-o ia dă muire,
dacă-i dă şeă-i şeăre.
Să ne păzască Iisus,
da ea cum măi poace,
să umble cu nasu pră sus?
Şî pră cap poart-o dolamă
şî, parcă, nişi nu mă bagă-n samă,
când ne întâlnim, aşa,
duminica
ori în dzîle dă lucru la sapă,
când vine la izvor după apă.
Şî are pişioare,
nişce răşchitoare,
adusă,

ba nu, fusă.
Când vorbeășce, Doamne feri,
parcă s-ar sfăgi dzășe muieri,
vărbeășce ca pr-un mosor
cât un pișior.
Șî-i grasă
Cum-i, dă Rusale, o masă.
Da, las-că nu să omoare cu lucru,
c-al ei, năucu
lucră sîngur
șî-n țarină șî-n grăgină,
s-o țînă,
ca pr-o rejină;
să dă cu Pătru lu Cleănșiu, d-a dura,
pră uneă apucă,
pră luncă
ori prîn pădure,
când să dușe, să culeagă mure”.
Veșina, șeă asculta,
O pestât cât o pestât
Șî după aia
O înșeput să zbiere șî mai urât:
„Tu, șiumă bătrână,
bună dă spăriat șiorili-n grăgină,
babă, cu-atâța nepoț,
țî șiudă, că nu măi poț?
Drăcoaică împielițată,
vânăță ca pruna,
îț spun una:
urăto,
dăsplecito,
uscato,
că, dă n-ai avea piăle șî țoale,
oasăli ț-ar cure la vale.
Cârnă,

fârnă,
aiurită,
dă răchiă aburită,
năsâmţită ca un petroni,
cu foalili cât un butoni,
ieşitoare
pântru mic şi pântru mare”.
Şeă să-ntâmplasă:
tălifonu sunasă
greşit,
tăman, unge n-o trăbuit.
(şeă amară ursătă
Baş, la veşina bârfită.)
A care-o-nşeput
Atât o măi putut,
Să-ş facă cruşe, ca la icoane
Şi să dzăcă:
„Bată-le Dumnedzău dă tălifoane!”

Rugă la Ohabă

Bat clopocili, şi-n prograge
ţăranii givănesc cu domnii,
pră oameni şi pră fapce cage
lumina aorului tomnii;

Păřincili cu ochi dă soare,
bineăcuvântă cu iubire,
ălor, şe-aşceptă îndurare,
cu duh le-ă spuneă dănsăltire.

Apoi el iă dă mân-o fată
şi-nşeape hora şi dă doi,
fată şeă n-o măi fost jiucată,

trii paș năince, doi năpoi.

Dzîc săxăfoanili turbace,
cu sârme și bănuț găcice,
să pune lumea pră jiucace,
pră strâgături și chiuice.

Îi rugă cum în tot Bănatu
nu o măi fost și n-o măi fi,
fieărbe în clocot întrăg satu,
ploaie dîn șeri cu bucurii!

Litre umpluce cu răchie
pră jiucători îi înconjoară,
țănuțu tot i-o bucurie,
Ohaba mea îi cât o țară!

Bat clopocili, bat întruna,
țărani givănesc cu domnii,
dă sus, pră toț, aruncă Luna
lumina aorului tomnii!

Tunelu

Moșu Gruia căce șcie, Moș Gruia căce-m spune,
Dzău, că nu leă pot chici, ca să leă trămet în lume...
Într-o sară, numa noi, beam răchie d-a dă prune
Și Moș Gruia povestea: „Ioane am fost dus în lume,
Să-m văd țara, să-m văd neamu și să mă dăzmeceșesc,
Nu-i nimic ca românismu, pîntru careă măi trăiesc.
Am lăsat plugu în breazdă și caii să s-oginească
Ș-am bățut în lung și-n lat Țara Noastră Românească.
Am plecat eo, pră pișioare, la gară la Cornuțal,
Și când trenu o venit, iuceă m-am suit în el.

Era sara amurţită şi a noptilor rejină
Arunca prăstră ţinuturi mierie coapce dă rujină,
Greierii, prân ale colţuri, făşeau mare tărbăoi,
Gându meu pleca 'năine şi să întorşea 'năpoi.
Am vădzut livedz dă aor şi grâne scursă dăn soare,
Cucurudză dă şerneală, dî la Sfânta Născătoare.
Trenu meu fujea-n găloape, dă să clăcina pământu,
Ş-am trecut o noapce-ntragă numa cu visu şi gându.
Gimineaţa, şeă să vedz, ungiva o roată mare
O ieşit dă dup-un geal, prăcum fundu dă căldare,
Şi m-o făcut ochii mari şi m-o spălat dă rujină,
Aruncând pră toată ţara pândză albă dă fănină.
Dar n-o trecut multă vreăme şi n-am măi vădzut nimic,
Am urbit, străgam eo tare, ajiutaţi-mă un pic,
Am urbit în trenu ăsta, Doamneă, scapă-mă dă el!"
Iar un cinăr o dzăs tare: „Nu, treăşem prântr-un tunel!"

Aieăveă

Iacă-i o sară dă iarnă şi zmicur la cucurudz
Şi-l aşcept pră Moşu Gruia, să îm maşine-n audz.
Pră şpoiert, o căldăruşă clococeăşce cu ludăi,
Câinii, lătrând pră afară, să iau după oameni răi.
Văd, cu ochi cârpiţ dă somn, prîntr-o palmă dă uiagă,
Cum pră şeri o găinuşă să şiuşilă năintragă,
Iarna pân-la primăvară ş-o lăsat la noi stătuia...
Iacătă-l că vine-n sobă, plin dă chige, Moşu Gruia.
„Bună sara, mai copile, şi spori mare la lucrat!"
Dzâşe tare Moşu Gruia, stând în boată rădzîmat.
„Bună sara, Moşu Gruia, şi bine-ai venit la mine!
Când ceă văd şi ceă ascult am năcazuri măi puţine,
Mi-s măi mare şi măi tare ca o piatră dîntr-un munce
Şi parcă o altă lume mi să rânduie supt frunce".
„Măi române, lasă lucru şi ţîn-ce, ca să nu cadz,

Când oi înșepe să scot, cu șe-am venit în grumadz:
Ieri am fost plecat la moară, într-un sat măi dăpărtat,
Și cum era cam năloagă, la întors s-o îmbăznat.
Dar, acuma îi acum, țin-ceă, să nu cadz, cu-o mână,
Prî la jiumătace drumu m-am întâlnit cu o Zână.
Era cinăra, frumoasă, era îmbrăcată-n soare,
Mii dă raz-o luminau dí la cap pân-la pișioare.
Ba mai mult, am givănit cu frumoasa dă lumină,
Că cemată s-o suit, lângă mine, pră fănină.
Noapcea o fujit dă noi ș-or rămas zorii stăpâni,
Parcă 'năinta un Soare, tras dă caii mei bătrâni.
Dântră tot șeă m-o spus Zâna, atâta țin mince bine,
Nișceă gânduri încurcace, spusă Ioane dăspță cine.
Ș-o măi dzîs, că lumea toată îi umplută dă năbuni
Și că dzîlili, copileă, nu-nșep pîntru toț dă luni
N-am prea prișeput eo mulceă și-ț spun drept, m-o fost
cam frică,

Cum dă scie Zâna asta dăspră cineă, la agică?!
Îm băceam capu, mă Ioane, să-nțăleg și să țin mince
Iară ea dăgea dânu gură, cu poveșcili 'năince.
Dar odată o tăcut, ș-am rămas și mut și prost,
Nu măi era lângă mineă, ca și cum niși n-ar fi fost...
Dzîua s-o dus în ogașă și iar noapcea s-o lăsat
Iară io, cu caii mei, m-am băgat mereu în sat.
Și mă jior c-or fost aieve toace căce-am povestît,
Numai să nu spuni la nime, că mă leagă năgreșît...
Și dăscină-mă la mince, șineă m-o șinstît coșia?!

„Moșu Gruia, o fost, sigur, MAICA PREĂJISTA, MARIA!”

Fujitu

Cânva m-o spus Moșu Gruia, că trăim tot moi mereu,
Că ni-s dzîlili și anii, cumu-i muncili dă greu,

Că di-la-nşeput dă vreăme, pân'otără măi 'năince,
Oamenii trăiau măi lesne şi sărbătoreau în mince;
Îş sărbătoreau cu fală dreptace şi nădreptace
Şi în cap păstrau cu grijă mulcea şioburi dă păcace.

Iacă şeă-m dzâşea Moş Gruia, dăspră şeă era fujitu:
„Fujitu îi o-ntâmplare şi dîn lume o venitu.
Dacă doi cineri dîn sat voiau ca să să uniască,
Nu măi aşceptau peţitu şi fujiau la jiune-acasă...
Mâne dzî fierbea tot satu, c-o furat-o pră mireasă.
Părinţi ălor în cauză, cunosceau poveasta toată...
Cuscii împuşcau, zgârşitii, şi doi iepuri dâintr-odată.
Ăi care-ş aduşeau noră, să scăpau frumos dă nuntă,
Fără să măi răboşescă şi cu cheltuială multă!
Ai cu fata zbierau tare, trii dzâle sau măi puţine,
Că n-o recunosc ca fată, că i-o făcut dă ruşine,
Că nu-i doare nişi otără, dacă o găseşce moarcea
Dar de fapt, ei minţau lumea dă şe-i așa mică parcea.

După două săptămâni să-ntâlneau la împăcatu
Ferişit şi cu credzutu, că or păcălit tot satu!”

Livia Ilcău

S-a născut în 5 februarie 1942, în localitatea Valcani, județul Timiș.

Școala primară a urmat-o în comuna natală, liceul seral în orașul de pe Bega, Facultatea de Filologie la Universitatea din Timișoara, la fără frecvență, în timp ce lucra ca muncitoare.

Postul care i se cuvenea potrivit sensibilității sale de artistă – interpretă de muzică populară – și de poetă, atât în limba literară, cât și în grai bănățean, l-a ocupat în anul 2005, acesta fiind cel de etnografie și folclor de la Școala Populară de artă din Timișoara.

A debutat cu poezie în „Învierea”, publicație a Mitropoliei Banatului, apoi a colaborat la revistele: „Clipa”, „Coloana Infinitului”, a Asociației Culturale „Constantin Brâncuși” din Timișoara, „Nădejdea noastră”, „Lumină divină”, „Petrolistul” din metropola Banatului, „Tibiscus” (Uzdin - Serbia) etc.

A publicat, în colaborare cu Pătru Chira, volumele: *Vânătoarea de ciocârlii* (1998), *Ingerii luminii* (1999), *Cântecul de lebedă* (2000), *Poșta lu' Cupidon* (poezie în grai bănățean).

La piaț

Lume multă, lumie șoadă
Care punie pă țarabă
Fel dă fel pântru vânzare
Bani să fie-n pozonarie.

Crumpi d-ai mişi şi crumpi d-ai mari
Gumă pântru brăzinari
Şi izmene dă pămucă
Lângă nişce miez dă nucă.

Şlarfi dă şomat şi dă gumă
Şi buedz pântru reumă,
Leacuri pântru flueroanie,
Pălării pântru cocoane.

Lâng-o straiţă cu păsulă
Vin d-al roşu ş-o trăgulă,
Peparcă şi părădaisă
Bugi roşii dă mătasă.

Biberoanie şi răchie
Suport pântru pălărie,
Ca să nu-ţi pierz dobitocu'
Când tragi una cu ficiocu'!

Pătrunjel şi cu mărari
Pampy – antâia la sugari, –
Şeapă verge laminată
Pă' la olteni cultivată.

Suşitor dă măsurat
Spăcili la care-i beat,
Sămânţă dă arpăjică
Ovă mişi dă bibilică.

Bugii mişi şi bugii mari
Bugilari pântru pilari,
Nuty... Hozli cu găuţani
Pântru babe din Valcani.

Ba mai vedz un pecec frace
Legat cu un șnur la space,
Strâmt și prins dă căce un șnur
Șie să trăjje pă contur.

Miere dulce dă albină,
Ovă faine dă găină,
Vergeață și cu spenad,
Drod la chilă pântru gard.

Lână pântru ștricuit
Țăgări pântru dohănit,
Sucne miși și sucne mari,
Hamuri pântru armăsari.

Crăstăveț și lubeniță,
Kity-Ket-uri pântru mătă,
Șioareși strâmț purtați dă altu
Râmași dâla răposatu.

Călărabe și curechi
Pămucă pântru urechi.
Surd să fii ca și țâmențu'
Când vorbeșce Parlamentu'

Ochelari pântru eclipsă
Să nu vedz dă șie duși lipsă,
Prăpăgit și vai și amar
Fără-un leu în pozonari.
25 V 2000

Sărut palma de pământ

Doamne câtă frumusețe

Țese primăvara-n flori,
Când își cerne cerul roua
Borangic de stele-n zori.

Câmpu-i verge dă mătasă
Presărat dă maci ca focu'
Romaniță, albăstrele
Sfânt pământ al țării mele.

Eu cuprind cerul și zarea
Într-o lacrimă ce-mi cade,
Amintiri pe-un colț dă țară
Care pe obraz mă arde.

Când gângesc șe mult mă doare
Drumul prăfuit dă viața,
Când luam roua în pișioare
Și-adunam florile-n brață.

Dân pământul azi pustiu
Șe mi-o fost leagăn la țară
Când bunicii puneau grâu
Pentru pită-n primăvară.

Azi pământu mi-i străin.
Numa lacrima îmi cade,
Păstă brâu dă maci în grâu
Simt pământu' cum mă arge.

Dor dân dor aduc țărani
Sărut palma dă pământ,
Mai străină-n satu meu,
Parcă nu am fost nicicând.

Unge-i maica a bătrână

Unge-i maica a bătrână,
Ce torcea caer dă lână
Și punea fuioru-n spată
Să țasă poneava lată?

Unge-i conciu înflorat
Țăsut în război la sat,
Pă el pupi dă trandafir
Șâ bănuț cusut cu fir

Unge-i brâu șâ cojocu',
Opinca șe-o știut jiocu',
Că niși-iarba n-o clăcinat
Când sorocu l-a jiucat.

Unge-s viorelili
Bujorii, zorelili,
Busuiocu dân grăgină
Șâ măicuța mea bătrână.

Ascea tăce îs la șier,
Că nișicând ele nu pier,
Numa mâna șe-o cusut
S-o făcut pământ dă mult.

Eu îngenunchez plângând
Că n-o pot zuita nicicând
Și-i caut umbra pă pământ
Lacrimi prin iarbă picând...

Șâ mai cred că mama bună
Țasă dân raze de lună,
Borangic dă rouă-n zori

Păstă lacrimi, păstă flori.

14 XI 2001

Mâtu lu Stela

O ajuns un mâţ d-al mic
Să mă bolânzască-un pic,
Banii să mi-i cheltuesc
Şi pă el să-l slugăresc.

Coşuleţ cu danteluţe
Kitika-turi pentru mâţă
Şi pesac d-al parfumaţ
Şi-un bliduţ pentru mâncat.

Pântru pureşi o zgărđiţă,
Vitamine pentru mâţă.
Pântru colici la stomac
Medâţănuri pentru leac.

Jucării pentru jucat,
Ghem dă lână spânzurat.
Zdrăncănele să se joaşie
Să strofoaşie tăt şi-ei plaşie.

Ficăţal dă pui prăjât,
Lapce pântru încălzât.
Ciocolată, bombonele...
Mă! Şe faşi cu zâlili mele?

M-am băgat la cişi pândar,
Mozomaină si măgar.
Tătă ziua m-ai întors...
Ia mă roage şi un os.

22 VI 2004

Miru lumii vai-șî-amar

Miru lumii vai-șî-amar,
Sămnu meu electoral
Nu-i un mâț, sau poace-un cal
Îi o tufă dă păsulă,
Păstă o rânjită gură.
Dacă vreau să candidez...
Păsula tare-o rânjăsc...
Boambe nula! Lipsă tri...
Ca șî minie n-o măi fi.
Mă!... Votați-mă pă mine!...
Ce-ți dau eu nu îți dă nime:
- Vă dau flori șî crizanteme,
Brășinari pântru izmene...
La ăi dăjghinați dă chiși –
Flueroane în bobriși.

Uiaga, cu boamba lată,
Să fi-ți cineri c-altădată...
Lor, șie au lună-n chelie,
Le dau floare dă „suschie”.

Să le crească păru marie...
O tufă la fiecare.
Cârlonțată-nbârligată,
Na! Vegeti dacă-am fost votată?
Care îs clamponi în sat,
Și-ncă nu s-or însurat,
Le aduc, dâd dâpărtare,
„Glomfabile” domnișoare.
Șî după șe m-ați votat
„M-am ușchit și v-am lăsat.”

Petru Ionică

S-a născut în 8 martie 1934, în Timișoara (cartierul Mehala).

A activat ca instructor de carte în cadrul serviciului Studii și marketing la S.C. TIMLIBRIS S.A. Timișoara (fostă Întreprinderea Centrul de difuzare a cărții Timiș).

A debutat cu poezie în revista „Orizont”, în 1989. A mai colaborat la publicațiile „Renașterea bănăţeană”, „Meridianul Timișoara”, „Pardon”, „Foaia bănăţenilor”, „Orient latin”, „Anotimpuri literare”, „Vrerea”, „Eminescu” din Timișoara, „Arca” din Arad, „Ardealul” din Deva, „Suflet nou” din Comloșu Mare, „Tăt Banatu-i fruncea”.

A publicat trei volume de poezie: *Păsările cerului*, Editura Eurobit, Timișoara, 1993, *Stropi de rouă*, Ed. Mirton, Timișoara, 1999, *Din prea multă iubire*, Editura Mirton, 2000; romanul *Vis spulberat*, Ed. Eurobit, 1996; evocări - *Măhala Capitala*, Ed. Mirton, 2000; proză scurtă – *Dincolo de cuvinte*, Ed. Mirton, 2001; glume – *Haz la necaz*, Ed. Mirton, 2001.

Rugă

Ungie ești bătrâne plug
Ce ara-i brazdă adâncă
Pântru pita bănăţană,
La tăt natul să ajungă.

Ce-o zuitat copiii tineri,

Or fugit tăți la oraș,
Lăsând holda, ca să plângă
Paorii fără urmași.

Plânge satul dân câmpie,
Vremili s-or destrămat;
Dăspră pita bănățană
Multă lumie s-o zuitat.

Bacie vântul prân buiază,
Câmpul iar nu-i sămănat
Și pustiul să așterne
Prăstă bietul nostru sat.

Holgili plâng în tăcere,
Cântă bufa pântră vii.
Dă-ne, Doamne, iar pucere,
Să rămânem încă vii.

Să punem plugul în brazdă,
Iară holda bănățană
Să-nflorească, să rogească,
Să ne-aducă-n lume faimă!

La Ștrand

Într-o zi, caldă dă vară
Am pus grâul în hambară,
C-o trecut munca a grea
Eu îi zâc lu Sofi-așa:

- Măi Sofico, eu mă duc
La oraș să cumpăr plug.
- Tu nu pleși fără dă minie,
Bagă-n cap asta mai binie!

Luarăm banii dâ n dricală
Şi pornirăm înspră gară.
La oraş ajunsî cu binie,
Ne băgăm prân magazâne.

- Veţi şi-e faşi acum cu banul,
C-am intrat pră Brâncoveanu.
- Nu-ţ fă grijă, măi bărbacie,
C-o să cumpărăm dă toacie.

Ne-am suşit, ne-am învârtit
Şi apoi ne-am despărtât;
Am pornit la întâmplare,
Baş pră uliţa a mare.

Şi cum îi căldură mare,
O pornii eu pră pişoare;
Nu şciu cum mă învârtesc
Şi la ştrand eu nimăresc.

Şi-e să vezi, arşiţă, Doamne,
Lumie multă fără ţoale
Şi cum soarili mă-nmoaie,
Mă gângii să fac o baie.

Şi cu gândul mieu bitang
iuce mă băgai la ştrand,
Mă băgai, plăcii cabină
Şi pornii înspră piscină

Şi la omul fără vremie,
Rămăsăi doar în izmene
Şi intrai în apa caldă,
Ungie fiecii să scaldă.

Mamă! Unili stăceau la soarie,
Crăcănace dă pișoare,
Prăstă ochi cu ochelari
Să-i firească dă țânțari

Unse cu uloi dă-l bun,
Dă le fașie pielea scrum,
Să-ntorșiau mereu pr-o pracie,
Baș cum spunie șî la carcie

Una mă privea în față,
Alta să uita cu greață.
Bacie soarili pieziș,
Eu mă uit tăt pră furiș.

Doamnie, asta nu-i drăptacie,
Că nu am șî eu o parce
Dă plăcerile lumești,
Ca să simt că mai trăiesc.

Mă uitam cu jind la ele
Șî simțeam fiori prân piele.
Doamne, eu m-am hotărât
Să mă las dă păorit.

Nu știu câtă vreme treșe
Șî Sofica mă găsește,
Fașie semn să ies afară,
C-o să-mi tragă o papară.

- Ioane, uită-ce în altă parce,
C-o să cazi iar în păcace;
Mergem noi acuș acasă
Șâ ce pun să tragi la coasă.

Că tu eşti biceag la cap,
Ca să umbli dăzbrăcat;
Poftili dân nou ce mână
Ca să faşi faptă păgână?

Hai acasă mintenaş,
Nu te mai las la oraş;
Locul teu îi lângă mine,
Că atunşi îţi merge binie.

x x x

Mâne zî, necaz mai mare,
Nu făcu nişi dă mâncare;
O văzu-i ascunsă-n sobă,
Fără să mai zâc-o vorbă.

Şi intrai mireu în casă
Şi o văd că-i furioasă.
Să dăzbracă şi îşi pune
Bikini, dăia, cum li-e spunie.

- O mi-s bună doar la muncă,
Să trudes, să ţân o casă?
Şi io-s ca ălea dă la ştrand,
Numa tu ce faşi biceag!

Şi așa, vai, dăspuiată,
O plecat, cântând, la sapă.
Totă lumea s-o uitat,
Că-i bolândă dă legat!

Şi d-atunşi mă ţânie-n ştreang,
Să nu mă mai duc la ştrand!

2 Mai 2005

*) Stradă în Timișoara

Vine iarna

Vine iarna, bat-o vina,
Că mi-o ruginit grăgina.
Prăstă holgie, bacie vântul,
Fuge vremea ca și gândul.

Câinii stau ascunși în paie,
Vremea-i rea și nu s-ogoaie.
Ciorili s-or strâns pră casă
Și reuma nu mă lasă.

Cucuruzu-i în cotarcă,
Grâul tăt l-am măcinat,
Mulțumită, baba mea
Fașie pită și colac.

Mâța toarșie sub șpoiort
Și visează șoricei,
Eu mai duc nișcie tulei
Pântru vacă, pântru miei.

Să sloboagie fulgi dâni nori,
Mă gângiesc la sărbători,
Tai un porc și un curcan
Pântru goștii și-o să-i am.

Lemnie am adus dăstule,
Ca să fie cald în casă,
Sara, mai trag un trabuc
Și dă lumie niși nu-mi pasă.

Vinu-i tras în damijană,
Și răchia pusă binie,
Căci-o sticlă eu mai beau,

Baba strâgă iar la minie.

Vin veşinii la givan,
C-am făcut răchia bună,
Dacă nu-i zogon acasă,
Ea să gată într-o lună.

Dascălu îi om cu carcie
Şî la vin faşie socoata,
Dacă beau cum îl împarcie,
Pân' la vară nu-l dau gata.

Popa o aflat povasta
Şî o zâs iucie prezent
Şică, să-i mai treacă greaţa,
Bea răchia, ca medicament.

x x x

Zâua, ne mai givănim,
Dăspră lumie, dăspră viaţă;
Baba pune ochilarii,
Ca, în ac, să bagie aţă.

Şî mai ştopluie un ştrimf,
Eu mai dohăn o ţăgară,
Ea oftează dân rărunchi,
Eu mai ies oţâr pra-fară.

Un cocoş s-o mâniat
Şî pră gard s-o cocoţat,
Trâmbitează mult bolândul,
Să îmi tulbure iar gândul.
La copii îmi fugie dorul,
Că i-am dat la-nalte şcoli,

Îi adevărat, îs mândru,
Că am astfel dă fișiori.

Unul fașie inginerie,
Altul, mare procuror,
Eu n-am avut parcie
Dă norocul ăsta-l lor.

Am muncit o viață-ntreagă
Și la stat și colectivă,
Ca să cresc copiii mari,
Și să-i scap de sărășie.

Iaca-acum, la bătrâneță,
Mă hogin cu baba mea,
Și visăm la tinereță
Și-am avut-o, hăt, cândva!

La târg

Dacă toamna o vinit,
Iar să țâne târgu mare,
Îi frumos și fain chicit,
Ca dă mare sărbătoare.

Și-e să vezdi, menunea lumii,
Prăstă tăt marfă bogată,
Ca să pleci cu mâna goală,
Nu să-ntâmplă nișiodată.

Oale, cigăi și butoaie,
Porși, găini, rățe, ciurcani,
Murături, cășuli dă oaie
Poți să cumperi, dă ai bani.

Boi şi animale mari,
Cai frumoşi şi doi măgari
Rugie pântru la coşie
Câcie, şi mai câcie-o mie.

Cărămidă pântru căşi,
Uşi dă sobe şi fireşci,
Halaviţă şi gogoşi.
Zău, privind ce zăbuneşci.

Într-un colţ pră o poneavă
Iacă-un moş vingie o curcă,
Vrea să mai câşciugie-un ban
Pântru iarna care-i lungă.

Treişie lumea şi întreabă
Cum dai ciurca, pră o sută?
El răspungie, vorbă şoadă,
Că o dă doar pră valută.

Uită-cie şi dumneata
Cât dă grea-i, îi numai carne,
Poţi să mânşi dân ea o lună
Şiţi rămâne şi dă sarme.

Moşule, tu eşci glumeţ,
Doar n-o faşie cât un bou,
Nu-i bai, eu ţan mult la preţ,
Ciurca mea n-o dau cadou.

Şi pră loc s-o năcăjit,
„Am adus-o dân Remecea,
Daia în târg eu am vinit
Ca s-o dau baş pră-dafecea?“

Treșie lumea-n stânga-n dreapta,
Să mai uită, să tocnesc,
Prețul care-l cere moșu
Îi un lucru nefiresc.

Și-e ce miri, așa-i în viață,
Prețu-i preț, nimica nou,
Astăzi să vingie-n târg
O ciurcă, pră preț dă bou!

Hop, s-oprește și-un țâgan,
Ia ciurca, o cântăreșcie,
Moșule-ț dau pră ea un căzan,
Poaci-o fi că îți făleșcie.

Moșul țâne tăt la preț,
Și-n final nu vingie ciurca.
„Dă n-o vând, baba-i bolândă,
Când mă-ntorc, mă ia cu furca!“
x x x

Și dă frica babei, turbă;
El să scarpină-n chelie,
prost am fost, că nu am dat-o
Pră căzanul dă răchie!

Ion Jorz

S-a născut în 2 februarie 1960, în Caransebeș. Aici și-a făcut școala și își trăiește existența.

A colaborat la “Flacăra” (București), “Tribuna” (Cluj-Napoca), “Ramuri” (Craiova), “Luceafărul” (București), “Confluente” (Oravița), “Semenicul” (Reșița), “Timpul” (Reșița), “Redeșteptarea” (Lugoj), “Tăt Bănatu-i fruncea” (Făget).

I-au apărut volume de poezie postmodernistă. Publică critică eseistică și cronică literară în reviste de specialitate. Colaborează la posturi de radio din Caransebeș, Reșița, Timișoara.

S-a afirmat în cadrul cinaclurilor “La Poșmândre” și “Nichifor Mihuță” din Caransebeș.

I-au apărut poezii în culegerile de poezie “La Poșmândre” ale membrilor cinaclului omonim.

A fost cuprins în *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova Lugoj, 1999, în culegerile *Bădia Mihuță și urmașii lui* (vol. I – 2001, vol. II - 2002), Editura Mirton, Timișoara și în *Antologie de poezie în grai* din colecția Festivalului de poezie în grai “Tata Oancea”, Bocșa (1975-2003).

Ștefan Pătruț l-a inclus în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Vin Pașcele, cu colași

Vin Pașcele, cu colași
Și cu ouă fărbuice,
Cu miros dă cozonași
Și cu babe pocăice.

Iară trăbă țoale noi
Și păpuși, la copilaș',
Că nu-i scoț' dân casă goi,
Și-i și rugă la oraș^{?)}.

Pântru fece, rumenele,
Și tri rânduri dă costumie,
Ca să să schimbe cu iele
Și să le-arace-la lume.

Pântru babă-o cârpă noauă
Și vo' doi metări dă stambă,
S'aibe dă o sucnă noauă
Cân' o sta afar' la stradă.

Noapcea, să ai grijă mare,
Dă nu vrei să ai givan;
Că muierea, păru-l are
Chicit coc pă un borcan.

Gimineăță, ouă sparce,
Și o taină, o poșmândră
La bisărică în curce,
Până intră toț' la slujbă.

Nima nu dă ascultare,
La ureche țân givan;

Şi să uită după Țoale,
Să nu fie dân alt an.

Ba că „Băla” îi în roşu
Şi-i vopsăta pă la ochi,
Dăşi an i-o murit moşu’;
I-o fi frică dă giochi.

Iacă-tă şi prândzu mare;
Dzupă, m’el fript, prăjătură,
Şi apoi, după mâncare
Răchie, dă beatură.

Dup’atâtă ostăniaală
Nu şci’ cum s-ajunji în pat;
Un somn bun, că mâne, iară
Le iei toace dă la cap.

*) *Caransebeş*

Greu îi ca să fi’ dă gazdă

Iacă-tă’ i şi Sfântu Gheorghe
Şi mă şciu toţ’ pă dă rost;
M-o venit şi mie rându’
Să fiu gazdă-n loc dă gost.

Încă dân făcut dă dzăuă
Niamurili m-or venit;
Ş-o’ să şcea o dzî, o’ doauă,
Pă mâncare şi durmit.

Or ajiuns cu mic cu mare,
Or venit cu toţ’ la rugă;
Am fost gost la fiecare

Și-să rând să fiu dă slugă.

Am intrat în zoru' ăl mare,
Nu știu dă șie să m'apuc,
Să-i împart pă fișecare
Pân'gă masă, la flușciuc.

La prândz, dă-le dă mâncare,
Numa'alerji, nu stai pă loc,
D'abie ce țâni pă pișioare,
Da' trăbă să-i duși la joc.

Iacă-i noapcea și să șiere
Să le puni și dă șinat;
Tu speli și clotori tănere,
Iei dorm duș' la cin' pă pat.

În zori, alt' alergătură,
Tarăraiunșiepe iară;
Iar'mâncare, beutură,
Iar la joc când să însară.

Musai să ne dăm pă brazdă,
Că mulț'ani am fost doar goșci
Ș-am ajiuns la rând, dă gazdă,
Am ajiuns la rând dă proști.

Anu' ăsta m-am jiuat
Să bag samă un' mă duc;
Că d'o iau dân sat în sat
O să dau iar dă bucluc.

Ceacea Ion şi uica Nielu

Ceacea Ion şi uica Nielu
Or găcit lucru-n avlie
Ş-or ghingit să facă fielu'
La un lităr dă răchie.

Uica nielu, măi becheri
Şi măi hoţ l-a dus cu vorba,
L-o lăsat pă ceacea Ion
Să aducă dân beşi holba.

Şi s-or pus pă beătură
Până noapcea, la poşmândre,
Iar şie le ieşa pă gură,
Numa' d-alea, dă-le „sfince”.

Uica Nielu-i da cu capra
Spânzurată dă bărsiere,
Ceacea Ion îi da cu ţapu'
Că vre să-i afle muiere.

După şie or gătat holba
Alt' uiagă-o apărut,
Şi baba lu' uica Nielu
Să îl ia la zogonit.

„- Mă Nielule, nu să cage
Să ţâni oamini-n pişioară,
O nu vedz că noapcea cage
Şi mâne, la lucru, iară...”

Nielu, cu răchia-n cap,
N-o luvat samă la sfadă,
Iel căuta să aflie ţap

Pântru sângura lui capră.

„- Duce, babo, șî mă lasă!
O nu vedz că trabă am?
Șî tu, caceo, vedz dă stâclă,
Că numa o vață am.”

„- Să bem că ne fașiem cuscri;
Io pun capra, tu puni țapu’
Șî pă iedz când om lua bani
N-o să ne măi doară capu’.”

„- Bacem palma ș-o răchie
Sama să aduși dăgrabă
Șî un pecic dă hârcie
Să îț fac contrac’ pă capră.”

„- Pântru două suce dzâle,
Uită-așea-ț’ fac contrac’,
Toată țara să mă șcie
Că-ț’ dau capra după țap.”

„- Da să nu măi spuni la nima,
Că asta-i capră cu mince
Șî d-o pașci pă la Tighina
Îț fată ș-un prășădince.”

Toț prostanii au „mobil”

Toț prostanii ș-or luat „mobil”,
Să poată să șce dă taină;
Nu le trăbă niși un drot,
Supt chimeșă or’ supt haină.

Ş-or luat ş-ăi dă ne conduc,
D-ălea mişi, cam cât şcăţula,
Şî nu vreau ca să îî spurc
C-ăşcia doar munşiesc cu gura.

Că or vădzut iei la mozi
Că ăi dă îs oamini mari
Şî când să şpăţur' pă uliţ,
Givănesc la „şelulari”.

Şică n-ar măi da în groapă
Ăl dă-i prost, sărac dă har,
Dau ăi dă, aflaţ în grabă,
Merg vorbind la „şelular”.

Lumea dă dăşcept ce ţâne,
Baş d-ai mince dă copil;
Eşci dă preţ şî dau pă cine
Dac-ai tălifon mobil.

Lică Lăzărescu

S-a născut în 14 iulie 1939, în satul Sintești, comuna Margina, județul Timiș.

A urmat școala elementară în satul natal, gimnaziul și școala profesională la Hunedoara, calificându-se în meseria de instalator. O lungă perioadă de timp a lucrat la Fabrica Chimică Margina, de unde s-a pensionat în anul 1990.

Este membru al Cenaclului literar-artistic „George Gârda” din Făget și membru fondator al Uniunii Scriitorilor în Grai Bănățean, înființată la Uzdin (Serbia), în anul 2000. Activează în cadrul Asociației Scriitorilor în Grai Bănățean și colaborează frecvent la publicația acesteia „Tăt Bănatu-i Fruncea”. A mai publicat în „Gazeta făgețeană” și „Făgețeanul” (Făget), „Redeșteptarea” (Lugoj), „Scărpinatu” (Uzdin - Serbia). A colaborat la emisiuni cu profil literar de la posturi de radio și televiziune din Lugoj, Timișoara, Reșița, Arad.

A debutat editorial, în anul 2006, cu volumul *Gi dragul lumii*, Editura Nagard, Lugoj.

A fost cuprins în *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruș, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Panorama poeziei românești (1970-2005)* alcătuită de Horia Țâru, Ed. Mirton, Timișoara, 2007, *Antologie de poezie în grai* din colecția Festivalului de Poezie în Grai „Tata Oancea”, Bocșa (1975-2003). Selecția textelor, cuvinte introductive: Iacob Roman, Mioara Drăguț, Ed. Marineasa 2003, precum și în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean* de Ștefan

Pătruţ, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Gi doru drăguţilor

Ce frământ şî ce tăt suşi
Ca urzariu pus la grindă,
Gura mândri să o ţuşi,
Da a iei să nu ce prindă;

Nişi nevasta să nu sîmtă
Că ce-abaţ tu gi la cale,
C-afufui o sumnă strâmtă,
Cu nimic pi gi la vale...

În sat tăce îs măi bune,
Scovearda şî gimicuşu,
Când mândra uşa-ţ gişcune
Şî-ţ arată şî culcuşu...

Nevasta-n gură ce ţîne,
Dai să fuji, da nu ce lasă,
Să n-ajiungi tu gi ruşîne,
Ia ce faşe om gi casă...

Gândurile le şeşeşe,
Că pârlazuri vrei să sări,
Gi lucru mult îţ prieşeşe,
Da tu nu dai acăţări...

Ce uşci, lume, pă pişioare,
Ce prăpăz gi doru lor,
Gi dor multă lume moare,
Gi doru drăguţilor!...

La casa părintească

Baş ca cucu îi fişioru,
Jăle lasă-n urma lui,
P-inge-ş pune iel pişioru
Îi ca-n vatra focului.

Da-ş găsi nănaşu, finu
Bine l-o încloştorat
Şî-nşepu amaru, cinu,
Că fişioru s-o-nsurat._

Jinere ajiunsă mânzu
La ge-alea răle gi gură,
Nu-i pria flutuşcu, prânzu,
Nişi zgurimea gi prescură;

Nu-l lăsau să s-oginească,
Hai la fân, hai la săpat,
P-a lui când s-o drăguţască?!...
Că pica iel lom pă pat...

Ia, ca floarea înflurită,
Când albinele tăt trag,
Gi becheri iera dorită,
Ca să treacă a iei prag...

Aşa az, aşa şî mâne,
Gi greu jinerele-o muţit
Nu cu fân mândra să ţine,
Iei îi trăbă drăguţit.
Iel, cu şe amaru lui?!...
În nimica n-avea sfege
Şî osu grumazului
Iera cârn ca o şârege.

Într-o zi îi zisă maica:
- Las-o focului avere,
Că io n-am făcut cu taica
Şe-ţ faşe a te muiere!...

Gi robie îl scăpară,
Într-on an l-or îngălat,
După aia-l însurară,
Îi ca regile-n pălat.

Şine voia poa' să facă
Socrilor cu beceşug?
Ce storc ca pă biata vacă
Şi la muls, da şi la plug!...

Jinere şine să duşe
Bine ocii să-i belească,
Poace viu nu să măi suşe
Iel la casa părincescă...

Ca iegea

Lună plină, lună plină,
Doru greu tu mi-l alină,
Sloboage-m, soro, o scară,
Pân-la mândra tu mă cară

Şi mă lasă baş în zori
La mândruţa întră flori,
Să mă vadă pă lumină,
La mine iară să vină,

Io în braţă să o strâng,
Să o ţuc, să nu măi plâng,

Am greșit, nu măi greșim,
Să nu ne măi gibășcăm,

Să nu fim pă placu lor,
Răilor, dușmanilor,
Să fiu iar cu mândruța
Ca toarta cu căldăruța...

Ca noi, Doamne, îs puțîni,
Ca iegera să ne țîni,
Precenii ne omenească,
Torogoata ne doinească...

Vină, draga me, în vis,
Oare-așa ni-i noauă scris?!...
Trăscăr ca lovit gi boală,
Nu-i ca să m-adoarmă-n poală...

O așcept sară gi sară
La mine să vină iară,
Așceptân-o, am să mor,
Mor topit ge-a mândrii dor...

La pețat

Hai, că-i vremea gi-nsurat,
Până când postu să lasă,
Că sacile-o măsurat,
Să-ș aducă noră-n casă;
Ba că-i mică, ba că-i mare,
Tulpinoasă, -o' zăpeșită,
Ba că traje gin țigare,
Că umblă tăt călmeșită;

Ba că-i şcirbă, o ghinţoasă,
Ba că are ocii mari,
O la gură îi pre roasă,
JenuŃi îs vârv gi pari;

Ba că-i surdă, ba că-i mută,
La alt an, Ioane, ce-nsori,
O cât baţ tu căş o sută,
Gi ajiungi, dacă nu mori...

Baş ca vespile în moacră,
Ca să-i sîmtă iei dulşeaţa,
Ar fi dat şi după soacră,
O, lovi-l-ar guta, greaţa;

Are dascăl o veşină,
L-o şcolat gin cinăreţă,
C-o avea acas la şină,
Numa peră pădureţă...

La mine-i ca la căfană,
Iepure în picătoare,
Cu ahaia mânşî tărhană
Şî-i fii capră-n zăcătoare.

Au, cu lanţă la pişioare,
Gin ocol tu nu măi scăpi,
Nu măi vez tu căprioare,
Ai gi coasă şi să sapi,

Ş-alţi să să hărănească
Gin şe tu cu greu astrânji,
Fierea-n hăia să pomnească,
Tu gi doru lor să plânji.

Bosâioc la șingătoare,
Prins la conși, pus la urece,
Co io mi-s ha strângătoare,
Au, io mi-s a te părece...

Lângă ha ca fraga coaptă
Nu ce las io ca să peri
Și îi spune numa-n șoaptă:
Mâne să fie ca ieri!...

Constantin Miu-Lerca

S-a născut în 15 august 1908, în localitatea Cacova (azi Grădinari) din jud. Caraș-Severin.

A urmat școala primară în satul natal și liceul la Oravița. Există surse biografice că ar fi urmat studii de drept și de matematică, dar fără a se preciza locul și perioada în care le-a făcut. Că a absolvit o facultate, cu profil științific trebuie să fie o certitudine, întrucât, mult timp, a fost profesor de matematică și fizică la Lugoj.

El, însă, s-a afirmat, în primul rând, în perioada interbelică, printr-o excepțională activitate de jurnalist: redactor șef la „Vestul” (Timișoara): 1932-1938 și, apoi, redactor la „Dacia” (Timișoara): 1941-1944. A colaborat la multe publicații apărute în răstimpul dintre cele două războaie mondiale: „Deșeptarea” (Reșița), „Fruncea” (Timișoara), „Luceafărul” (Timișoara), „Revista Institutului Social Banat-Cișana” (Timișoara). După 1944 a publicat în „Drapelul roșu” și „Orizont” (Scrisul bănățean) din Timișoara, „Semenicul” (Reșița), „Albina” (București), „Argeș” etc.

A debutat cu poezie în „Progresul”, Oravița, 1925.

Volume de poezie: *Biblice* (Tipografia românească) Timișoara, 1932, *Colinde, Colinde* (muzica Filaret Barbu; coperta de A. Demian), Timișoara 1940. *Sus stele, jos stele* (poezii: 1930-1970), Ed. Cartea românească, București 1971, *Unde concentrice* (cu o prefață de Ovidiu Papadima), Ed. Facla, 1975, *Pajura cu două capete*, Ed. Cartea românească, București, 1978, *Efemerele anotimpuri* (cuvânt înainte de Al. Jelebeanu),

Ed. Facla, 1983.

A decedat, la Pitești, în 7 august 1985.

I-a rămas în manuscris volumele *Pamflete* și *Satul regăsit* (versuri).

Poezii de-ale sale au fost cuprinse în numeroase volume colective. Voi aminti doar pe cele constituite din poezii în grai bănățean. *Ano, Ano, Lugojano*. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Ed. Facla, Timișoara, 1974, *Antologia poeziei în grai bănățean*, de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999, *Culegere de texte în grai bănățean*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2009.

Despre poezia sa s-au pronunțat Șerban Cioculescu, Nicolae Manolescu, Nicolae Țirioi, Al. Jebeleanu, Gh. Jurma ș.a.

A fost inclus în dicționare literare sau de personalități ale culturii, dintre care amintim doar pe cele apărute în Banat: *Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin* de Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiș, Nicolae Sârbu, Ed. Timpul, Reșița, 1999, Gh. Luchescu, *Din galeria personalităților timișene*, Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției Populare Timiș, Timișoara, 1996, Ștefan Pătruț, *Creatori în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Ed. Europa Nova, Lugoj, 2003, Petru P. Ciurea, Constantin C. Falcă, *Cărășeni de neuitat*, Partea I, Editura Eurostampa, Timișoara, 2009.

La tabla crăiască*

Tie Scurtu-i după nume,
Lung la vorbă, bun de glume,
om ca el să-i cauți pereche.

Cu clăbățul pe-o ureche
s-așezase ca la clacă
și-ncepu ca să-și desfacă

iarăşi sacul cu minuni:

- Apăi, iaca, oameni buni...
şi molatec, îşi răsfaţă
vârvoriciul din mustaţă,
... am păţat-o c-o zmăoane
de muiere, - o spăiloane,
pentru-o gură de trifoi...
Ci mi-l încolţiră doi:
- Ai mâncat-o tu?
- Amaru...
Unu ca şi voi, măgaru...

Râsete. Tuşi odată.
- Mă purtă la judecată,
Baba, la chinez, o vară –
ş-apoi la domnie iară.

- La oraş mărita lege
se făcu că nu-nţălege
Cum mă cheamă acurat
ba un domn m-o întrebat
dacă-mi zice şi ceşilă.
Ce să mint? Spun „da”, de silă,
dar că pe-al ce-mi zice-aşa
io-l dau dracului să-l ia!
N-o fi priceput prea bine
cu porecla mea cum vine,
domnu, ba s-o mâniat,
că-s aspri, şî m-o luat
l-alte întrebări. Or scris
cîţi ani am, de unde mi-s,
tata, mama... – Abia gătară.
Şî mă scoaseră afară.
De trifoi nimic. Ce-ţi pasă,

Tie, zâc, și dau spre casă.
Dar acasă cin-te lasă,
că-s pândurii pe la uși
de șălboc anume puși.

- O trecut așa o vreme,
Și iar fură să mă cheme.
Un pândur mă ia, mă duce,
Îmi făcui la ușă-o cruce,
de năroc ș-apuc să tun.

- Iar m-ntreabă, iar le spun,
Când io da, băboanea ba!
Domnii-n limba ei ca ea...
Io că-i ceacă... Ei că-i pungă...
Io că-i gard... Ei, nu, că-i strungă...
pân m-or amețât de cap.

- Dau cu gura ca să scap:
luminată judecată,
bată-l strechia să-l bată
de măgar, că l-am fost dus
la păscut ș-o țâr m-am pus
ca să șăd, de ostenit.
Cum și cât am ațâpit,
să mă omorâți, nu știu,
Mă pomen. Dau să m-ațâu
după potcă. Ce să vezi?
Stă măgaru – așa cum șezi
dumneata, sătul, culcat –
și spre pildă-am arătat
la un domn. Nici n-am gătat
bine vorba, că sări
domnu, și mă măscări
fără să pricep nimic.

- Tac, ascult, mă mir, și zâc:
Dac-o stat măgaru-aşa,
acolo, ca dumneata,
vina lui, nu-i vina mea...

- Nu mi-s om umblat în lume,
Ce-o fi înţăles, anume,
Luminata judecată,
Dar fu foc de mâniată.
- Zâs-or iară ce-or tot zâs,
că m-or dus și m-or închis.
Lege-i asta, oameni buni?
Ș-apoi judecați și voi:
pântru-o gură de trifoi...

**Tribunal, în perioada stăpânirii habsburgice în Banat*

Iosif Cireșan Loga

S-a născut în 10 august 1914 în satul Duleu, județul Caraș-Severin.

A absolvit doar 4 clase elementare, dar este un autodidact de excepție.

În anii 1941-1943 a participat la luptele de pe frontul de răsărit și a fost decorat cu medalia „Bărbăție și credință”. În 1944 a luat parte la luptele de pe frontul din Moldova. În toamna anului 1944 a căzut prizonier în luptele de la Arad. În 1945 a fost eliberat din prizonierat și s-a întors acasă, în satul Duleu.

În anul 1947 a înființat grupul de partizani din Munții Arienișului și, până în 1949, a luptat în cadrul acestui grup. În perioada 1952-1954 a fost deținut politic la Canalul Dunăre-Marea Neagră. În răstimpul 1954-1962 și-a câștigat pâinea, fiind țaran la coarnele plugului.

Cu începere din anul 1954 a început să scrie în mod sistematic.

Timp de șase ani (1956-1962) a fost episcop al bisericii ortodoxe din Duleu.

În anii 1962-1973 a fost angajat al Întreprinderii miniere Bocșa, la centrala hidro, lucrând ca șef de tură.

S-a pensionat, de boală, în anul 1973.

Începând din anul 1970 a făcut parte din Cenaclul „Pavel Târbățiu” din Oravița. Alături de Dorel Teodorescu, în anul 1974, a înființat Cenaclul „Gheorghe Cătană” din Duleu.

Împreună cu Tiberiu Popovici, în anul 2001, a înființat Cenaclul „Aurel Novac” din Bocșa, care a editat revista „Valea Bârzavei”.

În anul 2001 a fost ales preşedinte de onoare al Cenaclului „Aurel Novac”, din Bocşa, iar în 2003 a fost desemnat preşedinte de onoare al Asociaţiei Scriitorilor în grai Bănăţean.

Volume publicate: *Am crezut că arde pământul*, vol. I, Editura Perenia, 1996, vol. II, Ed. Banatera, 1996, vol. III, Ed. Sigmus, 2000; *Locuri, fapte şi oameni*, Ed. Sigma, 1997, *Rezistenţa din munţii Arienişului*, Ed. Marineasa, 1997, *Prin roua vieţii*, Ed. Marineasa, 1998, *Monografia satului Duleu*, Ed. Modus, 2000, *Plângerile mele*, Ed. Marineasa, 2001, *Şe ne faşem, oameni buni?* (în colaborare), Ed. Marineasa, 2003, *Arestarea mea*, Ed. Marineasa, 2004, *Obiceiuri şi datini. Întâmplări şi povestiri ciudate*, Ed. Tim 2005, *Poezii din lacrimi*, Ed. Artpres, 2006, *Oameni şi locuri din Bocşa*, Ed. Tim, 2006, *Bună dimineaţa plug*, Ed. Artpres, 2007.

A fost inclus în volumul *Stare de Dor*, îngrijit de Ion Meiţoiu, Bucureşti 1983.

A colaborat la publicaţiile „Albina”, „Scânteia”, „Ziua” (Bucureşti), „Orizont”, „Renaşterea bănăţeană”, „Neuer Weg” (Timişoara), „Semenicul”, „Flamura”, „Timpul” (Reşiţa), „Confluente” (Oraviţa), „Vatra Caraşului” (Oraviţa), „Tăt Bantu-i fruncea” (Făget).

Dor

Dor, dor şi iară dor
Şe-l sîmt dup-al meu ogor!
După caru' al cu boi,
După strunga a dă oi!

Dor, dor şi iară dor
Dup-al meu obor
Plin cu mărăşini
Şi vindut la ai străini

Dor, dor, Doamne, prea dor
După vechiu' spor,
După doina dîn bătrâni,
Care să cânta prîn stâni.

Doru' îi jalnic și mare,
Doru' la inimă doare!

Paore

Paore ge altădată,
Tu n-ai plug și n-ai niși sapă,
Să traji brazdă prăstă brazdă
Și să fii o mare gazdă.

Scumpa coasă rosolită,
Șăge într-un cuni, rujinită,
Ge toț' paorii jălită;
Pră masă, niși mălai, niși pită.

Șe bune vremuri, dzuitace
Când paorele avea ge toace
Pră masă și în podrum
Casa toată în duium

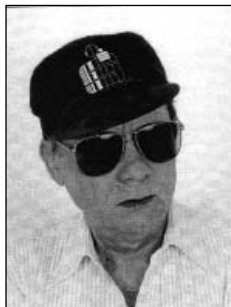
Dar adz în voreț...doar vântu',
Parcă s-ar sfârși pământu',
Numa' buedz', sărășie
Și pir prîn gospodărie

Sărășia cântă-n casă
Și să jăluie la masă,
Nu-i niși car și niși coșie
Flendură a sărășie

Casa me

Casa me cu trei ochet'`
Sî cu poartă la voret'`
nu-i măi..
Nu-i măi grajgi sî nisi cocet'`
Nisi măru' cu pomăria,
Unge petecui copilăria...
Făr' numa' o fântână părăsâtă
Șî cu spini acoperită;
gardu' bătrân dă nuiiele,
Toace durerile mele!
Să prăpăgiră, Doamne, toace,
O bufă chirăie pră noapce;
Pământu-i plin cu bruscăłani
Iar io mi-s sărăsit dă ani...
Măi trese-un an, mi-i tot măi greu,
mă-ndrept cu gându' spră Duleu,
Acolo-i, sâgur, măi usor,
Acolo, mă pro-ntore să mor!!!

Marcel Luca

Numele: Luca, prenumele Dumitru.
Pseudonim literar: Marcel Luca.

S-a născut în 1 iulie, 1946, în localitatea Ianova, județul Timiș.

Absolvent al Liceului de folologie-istorie din Timișoara (seral).

Ultima lui ocupație: editorialist (1999-2005) la revista agricolă *Anotimpuri* (seria nouă), Timișoara.

Până la apariția volumului în grai bănățean *Ghin a lu' Lunghin și dilemele tranziției*, Editura Marineasa, Timișoara, 1998 (și în ed. electronică, pe [www.bjt.ro/bv/Scriitori Bănățeni/LUCA marcel/luca_ghinalu'.pdf](http://www.bjt.ro/bv/Scriitori_Bănățeni/LUCA_marcel/luca_ghinalu'.pdf)., www.poezie.ro/index.php/poetry/94233/Ghin.lu, [www.agonia.ro/indexphp/poetry/94233/Ghin a lu](http://www.agonia.ro/indexphp/poetry/94233/Ghin_a_lu), www.banaterra.eu/romana/de/757), Marcel Luca a publicat două volume de scenarii și versuri și s-a remarcat cu brio pe tărâmul literaturii științifico-fantastice, el fiind un reprezentant de frunte al unei generații de scriitori timișoreni care s-au remarcat în acest domeniu. Contribuțiile sale, privind acest gen literar, sunt într-adevăr, de excepție, așa cum învederează prestația sa, în cadrul Cenaclului de literatură științifico-fantastică din Timișoara, publicațiile acestui cenaclu și, desigur, substanțiala creație epică a lui Marcel Luca, apărută în publicații, în volume colective și în propriile volume de autor. În acest sens, multe titluri ar fi de menționat, dar potrivit specificului prezentei culegeri de care mă ocup, voi da doar o informație referitoare la poetul dialectal Marcel Luca, anume că el a avut participări la Studioul teritorial de radio Timișoara, cu versuri umoristice în grai bănățean.

Ghin a lu' Lunghin şi visele irealizabile

Cum căldura-l moleşeşte,
Dacă stă măi mult la soare,
Ghin la Cimiş pescuieşte,
Gimineaţa, pră răcoare...

Cu o rămă ce să-ninge,
Vie-n mâna lui dă paor,
Până la urmă, iacă, pringe
Ciar un peşcişor dă aor!

Dară viedz, prins lângă dig,
Peşcişoru-i fermecat! -
Ca-n poveste, dân cârlig,
La pescar o cuvântat:

- Bage Ghine, bage Ghine,
Cum mi-s mic şi vreu să cresc,
Dă mă slobozăşci pră mine,
Trii dorinţe-ţ' împlinesc!...

Cum pescariu' nost' îi iuce,
N-o stat mult cu cujetarea:
- Duce-i unge îi vrei duce
Pră corupţi şi scapă ţara!

Iară pră politicieni
Fă-i să fie patrioţi,
Fără şpagă sau pomeni,
Ca să îi iubească toţi!

Şi a treia mia dorinţă,
Cum ni-o spus la slujbă popa:

“Ăi dân Vest, s-aibă știință,
Că suncem în... Europa!”

Întristat cum nu să poace,
Peștișoriu' daurit,
Dând dân aripi ca dân coace,
Cătră Ghin o agrăit:

- Io puceam să-ț' dau averi,
Sau pucere la bătaie,
Bani, muieri, dă ce îmi ceri
Ce nu pot?! *Mărg la tigaie!*...

Ghin a lu' Lunghin, și umorul guvernamental

Ghin văzând că-n țară toace
Numa' bine nu s-așcern,
Vria un sfat, dacă să poace,
Cu un șăf dă la Guvern.

După multă umblătură,
Cu nărocu-i la ison,
O aflat, pe-o “scurtătură”,
Un număr dă telefon.

Cum i s-o brogit - măi rar!
Că s-o nimerit în stare
Să-i răspundă-n celular,
Ăl dă-i șăfu' ăl măi mare!

- Domnule Primu' ministru,
Să-mi răspunget' “scurt pră doi”,
Dacă suncet' Antihristu',

Cum îi zvoana pră la noi?!

Că îi țara prăpăgită
Și vândută și furată,
Că-i corupție și mită,
Cum n-o foastă nișiodată!...

Prim-ministrul*, un “glumist”,
N-are samăn nimănu-i:
- Cum să fiu eu Anticrist?
Io mi-s doar... unealta lui!...

* La vremea aceea dl. Radu Vasile

Ghin a lu' Lunghin și sfera serviciilor

Precum tăți cei ce făceau
Vara drumul pân' la gară,
Cu păpucii plini dă prau,
Ghin dân tren, smerit, scoboară...

Lume multă, felurită,
Umblă ca arjintu' viu,
Dar ochește-ntr-o clipită,
Într-un colț, un lustragiu.

Țâgănoc, cu scule mulce,
Maistorul îl ia-n primire,
Fără câta să-l conzulce
Cătu-i prețu' “dă pornire”:

- Domnu' *fermier*, te-mbie
O “soluție *beton*”

Și păpușii să îț' fie
Ai mai faini dupe peron?

- Tulai Doamne, văcsuiește,
Măistoria ți-o arată,
Că io șciu cât prețuiește
Încălțarea, dă-i curată!

Ghin văzând că treaba-i gata,
Paor iel, da "domn" - s-o știi!
O-ntrebat care îi plata
Ș-o aflat: "Cincizeci dă mii" ...

I-o stat inima în loc:
- Mă țâgane, îi șelaină!
Prețu' nu-l plăcesc dăloc,
Ciar dacă lucrarea-i faină,

Maxim dau cincii mii dă lei!
Dar țâganu' râge tare:
- Uită-te la frații mei
(Doi "gealați", cu pumnu' mare)!

Ghin atuncia să ghingeșce:
Decât lat pră un peron,
Plata-i ieftină, fireșce,
Când soluția-i... "beton"!

Ghin a lu' Lunghin și instituția bancară

Cu televizor în casă
Și ziar, cu-abonament,
Iacătă, lui Ghin îi pasă

Că sunt *bănci* în faliment!

Ciar dacă-n zăitung citeşce,
Nu pria şcie unge-i vina
Şi dă unge să porneşce
Falimentu' la "*Albina*"...

Grija lui îi ominească:
Pântru-o marvă, d-a măi bună,
La o *bancă românească*,
O pus bani - "că să adună"!...

Iar acum, când îi sorocu'
Să primiască o dobândă,
Uită-ce care-i nărocu'
Dă la scrofa lui flămândă,

După care azi oftează:
Pântru că banca-i "lovită",
Ghin nu mai recuperează
Nici preţu' dă p-o copită!

Dacă n-o luat 'năpoi,
Macăr câta dâן şi-o dat,
Iel s-o ştofocat la noi,
Ăştialţi "bancari" dâן sat:

- Acum şciţi, loviţi dă soartă,
Banca-i bună într-un fel -
Doar când stai pră ia la poartă
Şi cu banii-n... portofel!

Maria Mândroane

S-a născut în 20 februarie 1960, la Ciclova-Română, jud. Caraș-Severin. Activează ca muzeograf-etnograf la Muzeul Satului Bănățean. Este doctorandă în antropologie culturală.

A publicat volumele de poezie în grai bănățean: *Steluța călăuzitoare*, Editura Eurobit, Timișoara 2001; *Măimuca*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2005; *Malul cu flori*, Ed. Tipo-Art, Oravița, 2005.

Colaborează cu poezie în grai la emisiunea *Dumineca la prânz*, de la Radio Timișoara. Se ocupă intens de scrierile condeierilor plugari din Banat, cărora le-a dedicat un festival pe care îl organizează anual la Muzeul Satului Bănățean și, a doua zi, într-o localitate timișeană.

Baba Eva, mânioasă

- O intrat buba în cine
Și dă zmoaceșe ce țâne,
Eșci lanț, rujinit și greu,
Traji în jios sufletu' meu!

... lasă o zî să-m' cihnească
Și fi gloată creșcinească
Că-i muri și tu ca mâne,
Moae-ț' sufletu' dă câne!

Şe-m' stai în casă, drujgială,
N-ai vr'un lucru pră afară?
Tot bombăni ş-arunşi băgău,
Ce zdumpăne şeasu rău?!

... mă bruşîş' cu noapcea-n cap,
Să nu pot treaba să-m' fac;
Stai în casă şi-m' tot toşi,
Cum gângeşci că ferb la porşi?

Făcuşi soba afumătoare,
Bacsama că-n dos ce doare
Că d-abia şe-am molărit
Şî casa ne-am rânduít ...

Mâne iar să fim ca-n cort ...
Mă astup şi nu măi pot,
Că-m slobodz' fumu' în nas
Şî-m' strîşi aeru' rămas!!!

... şi ce văd muiat, o şeară,
Cu mincea parcă năclară ...
Nu cumvra... Drău ce-o ras
Şî iar ai umblat la vas?

- Dar dă unge, şine poace
Că tu eşi cădet în toace
Io mi-s prostu', dă ce-ascult,
Să tac şi ... să exăcut!

Văd că n-ai ochi să vă vedz,
Tot pră mine-ţ' căşunedz;
Merg ş-afară, şe să fac,
Să-m' prind mincea cu-Al dîn sac?!.

Măi târzîu, căutând un fus
Găsî baba în țarcuș
Stîcla pră treisfert golită,
Pogeaua toată stropită

Dă răchie dă dovașe
D'abia scoasă pră trăgașe...
Să nu-l prindz' cu furu-n gușă
Moșu-o prisărat șenușă ...

“Iacă-tă șine-l dăjghină,
Dzîsă baba și să-nchină,
Moarcea al pestriț la mață,
Mi-l miruii dă gimineață!!!”

...mă miram io că m-aprobă
Și iut o ieșît dîn sobă,
C-altfel, cum îl șciu d-o viață,
Greu l-mbuni dă gimineață!”

Iarna-i zîua cât un țâr

Iarna-i zîua cât un țâr
Și-ț treșe cu câr, cu mâr
Noapcea-i cât un v'ac dă mare
Și cum lucru' mult nu are,

Moș Adam stă la adut
Și o ia la bani mănunt
Pră babă șe acu' tașe,
Toarșe, toarșe și iar toarșe.

Privind-o așa-n izâdă
Ii veni ca să să rîdă...

Lângă el stă sfânta prună
Galbena, şe-i ochi dă lună!

Faşe mărjele-n pă'ar,
Baba, tot fără 'abar,
Lângă sobă să-ncălzăşce
Şî nu măi cotcodăieşce

O zburat tare dăparce...
Şî cu moşu nu-s împarce
Gândurile şe dospesc,
Până şe-or ieşît dîn ches...

„Văd că-n gândul ei s-adapă...
Bagsama c-acuma-i fată
Jioacă hora şi să-nfoaie
Să zdromatică dă pişioare...

Şî ca pupu-al înflorit
Să gângeşce la iubit,
La mărjele şî inele
Şî la fala şe-i în ele...”

Îş dzîsă moşu' şî să râge,
Mînişile şî le strânje,
Dar cumva nădufu-ş' varsă,
Fîncă baba nu-i acasă...

- Omule! Şine ce screme?!
Le cam pierz dă la o vreme;
Ce-ai sfăgi şî n-ai cu şine
Ce râzi bacsama...dă cine!

Spune Eva şî să-ncinje,
Il zăpsăsă că să râge,

Trăgând răchie cu sânge
Fleoncocind ca prostu-n târg.

- Ba , vezi bine, nu dă mine,
Ce văzui acu' măi bine...
Și mă mir că bleonconită
Baș dă tot peligușită

Îm' legai soarta dă cine
Dă un vac...ș-altu' că vine
Tot ce strânje și ce laie,
Ce făcu o sușitoare;

Șcirbă, ludă și scobită,
Vînăt-verge, cufurită
Și vomvăită dîn chiși
Parca-i fi...un priculiși!

Mă înglimpi și-m' dai jîgoare
Dă mă strâcneșce prîn foale,
Dăsfrunzită ca o tufă,
Dă ce ia vântu...ce suflă!

...iar mă mir sărac dă mine
Șine mă-neurcă cu cine?
Feșior cum gogii mândria
Tu m-ai prăpăgit jiunia,

Cinereța dă-m' fu floare
În sfânt seas dă sărbătoare;
Îm' pușăș' răpelțu-n gușă
Tu o vânăță căpușă!

Ce șciu și nu pot să tac,
C-ai stat prăstă tot capac,

Tu ştii tot...fac or nu fac,
Să-m' potî bace toaca-n cap...

- Găsî şine să vorbească
Măi ia paru... dă ce-ngeasă,
Că-ţ' vin vorbele ciorchine,
Merje gura fără cine...

Io-s urâtă, tu frumos,
Eşti ca iancăru' pră dos
Cufăru ... arcăluit,
Gata bun, dă molăit;

Fie-ţ' vorba dă giochi
Şi-ţ' scoace bârna dîn ochi,
Că eşci clipan dus dă car
Cu ochii căzuţ în...par!!!.

Dă izdat

Iarna asta îi potcaşă
Şi nu vre să să îmbune,
Şeriul parcă tot să varsă,
Lumea ca să o dătune

Zloată, bură, minujîină,
Ploaie, neauă şi îngheţ
Ş-o ţine d-o săptămână
Vioru' rupe lăceţ;

Îţ ia ţigla dă pră casă,
Rupe garduri şi dăspoaie,
Ca omu' furia-ş varsă
Şi nicum nu să înmoaie.

Moșu' moșmonind pr-afară
Să să țină l-al vânt mare
Iaca... să fălincă iară
Tușășce și aer n-are;

S-o prins șeasu' rău în burtă
Ș-îl mușică la jîghiriță
I-o făcut Eva o turtă
Dă cucurudz cu țărăță ;

Compresatu-l-o la șăle
Cu oțăt și cu rachieă,
Ciaiuri ș-ale priscopelē,
Dă medicament să-i fie,

Ba încă s-o dus cu frică
La dispănsu' comunal,
După bumbi cu troaca mică
Și i-o cumpărat ș-un șal,

Lăturonii să-i micească,
Băi fierbinț pră la pișioare
Și i-o dat să-ș' poplicească
Blană caldă prăstă foale...

Și nu-i leac dîn ale toace,
Banii aruncați pră hău,
Moșu' țiță prăstă noapce
Și să sîmce tot măi rău;

Baba Eva-ngândurată
Ș-o pierdut somnu', îi pare
Că sfârșitu' iar s-arată,
Îi greu pusă la-nșercare!

În făcută dă gimineată
Adusă dă la fântână
Nă-nşepută şi cu gheaţă
Apa-leac. O pus fânină...

Masa o împlut-o toată :
O pus fier, bănuţ d-un leu...
Cu jăghiu să-nvârce roată
Să-l zogoane pră al Rău :

“Fuji Pogane, fuji Sătane,
Poşitură pră gunoaie;
Fuji Izdace, blăstămace,
Că nuiaua me ce bace;

Fuji poplicitură, fuji adunătură,
Că ce-mpung cu foc şi ură,
Ce tai cu fieru' rujinit,
Să pleşi dă unge ai venit...

La ale nouăşnouă dă răscruşi
Pră nimeni să nu încruşi;
La ale patruşpatru dă hotare,
Moşu meu iar să să scoale...

Că ce şchip în faţă
Şi ce-mpung dîn dos;
Ce cos cu aţă
Şi făcut cocoloş

Ce arunc pră pustii
Să numai poţi să fii
Rău blăstăm şi mânătură
Să crăpi pră afundătură...

Phu, phu!
Cu masa sfincelor,
Cumincelor
M-am legat,
Și dă pogan m-am lăpădat!!!

Iar pră Adam l-am scăpat...

Să rămână curat
Dă boală ușurat,
Ca auru' al străcurat
Cu maica Domnului,
Veghindu-l la pat!."

Cântă șiomvica

În plațu lu Ion Popică
Huhuruzue-o șiomvică
Stă în colțu' dă grăgină,
Pră gard, în salca bătrînă,

Bab-ascultă și să strînje
Ochiu' stâng într-una-i plânge
Dă trei nopt' strîga o-mbrîncă
Bată-l Crucea o încârcă;

O luat Eva o prăjîină
Să o-mpungă-n în slăbină
Dar șiomvica-n loc să tacă,
Bace danga și nu pleacă.

Stă ciulum, plescită-n salcă
Ș-o ține numa pr-o placă,
Huhuruzășce cum îi vine,

Dă-nghiaţă sânjele-n vâne.

- Moşule, să plânge baba,
O tu vedzi... cam cum stă treaba?
Îndăpart-o, fă un bine,
Aia... cântă pîntru mine!!!

- Şchipă-n sîn, că-ţ' faşi năluşi,
Unde babo să te duşi,
Io mi-s primu şe-oi porni;
Nu mă poşi bidănuî...

Tu, muiere, o sufulşi
Şi totuna ce descurşi
Dar io?!... mă ia Dumnedzău,
Că sorsamu'... mi-i prea greu!!!

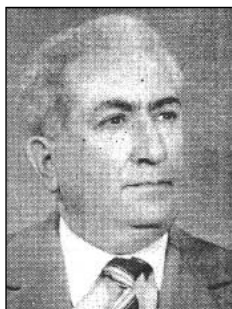
...Cînd o fi să să-mplinească
Prîn somn să mă şiumilşească,
Că n-aş vrea să-m' scăp pră vâne
S-ajiuñji să scoţ' dă su' mine!

Du-o potcalui şiomvică
Nu că dă ea m-ar fi frică,
Dar dă dzîşi, iaca mă duc,
Prăstă plăţuri ţ-o arunc...

O aud... îi cam năroadă,
Mă duc, o îmflu dă coadă
O dăspănuşăsc dă pene,
Că parcă... înglimpă-n săle.

Îi suc guşa, o dătun
Şî-n troc la câne o pun!!!
Aşcea toace... nu-s nimică
Că, şe-ar pucea o şomvică?!

Nichifor Mihuță

S-a născut la 13 februarie 1927, în Zervești, jud. Caraș-Severin.

A urmat școala primară în satul natal, liceul în Caransebeș, studiile universitare la Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj.

A activat, ca profesor de limba și literatura română, la Vadu Crișului, județul Bihor, Jdioara și Topolovățu Mare, jud. Timiș, Sacu, jud. Caraș-Severin și la

Liceul Nr.1 Caransebeș.

A debutat în presă, în „Primăvara Banatului” (Lugoj) din 25 mai 1944. Până la instaurarea regimului comunist în România a mai colaborat la „Țara visurilor noastre” și „Voința Banatului” (Timișoara), „Provincia” (Turnu Severin). Cu începere din 1947 până la sfârșitul său din viață, în 13 februarie 1982, a colaborat la „Almanahul literar”, Athenaeum” (Târgu Mureș), „Folclor literar”, „Orizont” și „Drapelul roșu” din Timișoara, „Flamura”, „Semenicul” din Reșița, „Steaua” și „Tribuna” din Cluj, „Veac Nou”, (București) ș.a.

A publicat două volume de poezii: *Oglinzi paralele* (Cu o prefață de Petru Vintilă), Editura noastră, București, 1946, *Bilete pentru imaginație*, Editura Albatros, București, 1970.

A fost cuprins în volumul *Ano, Ano, Lugojano*. Versuri în grai bănățean. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Ed. Facla, Timișoara 1974. A publicat poezii în numeroase culegeri literare, apărute la Reșița.

A fost un bun folclorist, creațiile poetice ale literaturii orale, culese de el, fiind apreciate de Lucian Blaga care a inclus câteva

dintre acestea în antologia lui de poezii populare. O substanţială contribuţie şi-a adus la vol. II *Floclor din Transilvania*. Texte alese din colecţii inedite; cu un cuvânt înainte de Mihai Beniuc, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962 (p. 479-561).

Din bogata sa colecţie de folclor, el a publicat multă poezie populară în culegerile de literatură orală, apărute, local, în Caraş-Severin. La acestea se adaugă şi culegerea *Mult mă-ntreabă inima*, alcătuită de mine, tipărită la Timişoara în anul 1981, volum care nu este consemnat în referinţele bibliografice despre el, apărute în dicţionarele în care este cuprins. (*Dicţionarul scriitorilor din Caraş-Severin* de Victoria T. Bitte, Tiberiu Chiş, Nicolae Sârbu, Editura Timpul, Reşiţa, 1999, *Creatori în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003, precum şi în dicţionarele etnologice, la nivel naţional, publicate în Bucureşti).

A decedat în 20 martie 1982, în Caransebeş. Casa de Cultură „George Suru“ din acest oraş a instituit Festivalul (concurs) de poezie în grai bănăţean care poartă numele „Nichifor Mihuţa“. Prin grija acestei instituţii, au apărut două volume colective, intitulate *Bădia, Mihuţa şi urmaşii lui* (vol. I - 2001, vol. II - 2002), în care sunt cuprinse şi poeziile ale patronului spiritual. De asemenea, Nichifor Mihuţa a fost cuprins, cu prezentare şi versuri, în *Antologie de poezie în grai* din colecţia Festivalului de poezie în grai „Tata Oancea“, Bocşa (1975-2003), Editura Marineasa, Timişoara, 2003.

În anul 1999, Ştefan Pătruţ l-a inclus în *Antologia de poezie în grai bănăţean* (Ed. Dacia Europa Nova din Lugoj).

Muierea

Mă oameni, muierea-i muiere,
Până piere.
Ia ascultă-mă pă mine,

Ca să-ț spun cum vine,
La muiere – bace-o Doamne –
Al cu coarne...
Asară veneam acasă
Dî la coasă,
Șî pă drum,
Dracu șcie,
Mă Ilie,
Cum
Făcui
Dă căzui.
Ea în loc să zăcă, frace,
Nu-i nimic, măi bărbace,
Uni ce-ai lovit, la pișioare?
Sau să zăcă: șie ce doare?
Lasă, nu fii năcăjât,
Finc-o țâră ce-ai lovit
Mi s-apucă să zbiere,
Tunie dracu-n ia muiere!
Unge ce ghingești, la dracu?
Dă ierea ca să-ț rupi capu...
Bată-ce Dumnezeu
Dă tăntălău.
Dă-ț dăgeam să duși și oala,
O spărjeai – călca-ce-ar boala –
Că tu și Niță-a lu Șiocan
Vi-s buni numai dă duan
Toț banii îi cheltuiț
Ca să dooniț
Cu voi ne mâncăm cigneala
Io cu Vioala
Călca-v-ar geala,
Că voi nu vi-s oamini,
Voi vi-s joavini!
Uită-ce, mă vere,

Dân şie înşepe sfada
Năroada
Dă muiere
Păi Dumnezeu
Cân o făcut toace şie să şiere
Una o făcut-o rău:
Pă muiere!

Pă părece

Lume multă, -nghesuială,
Doamne, domni, băieţ dă şcoală,
Stau cu toţ, să ie bilece,
Ca să vadă pă părece,
Pă un om, mă frace,
Care să bace.
Iaca, bată-l sfânta cruşe
P-ăl care conduce
Măşânăria,
Numai iel poace s-arace
Jmecheria
Pă părece.
Un copil, tare cu boală,
Băsancă iera cu şcoală,
Îm scoas-un belet şî mie
Ca să merg la jmecherie,
Şî mă duşe, şie să-ţ spun,
Băiatu,
Să mă pun
Ca tot natu,
Ieu p-un scamn
Şî iel pă altu.
Şî pă lângă noi, pă scamne,
Numa doamne.

Ca să stau,
Mă frace,
Ca pî la noi, pî la sace,
Scamnu, drașe, să ce țâni,
Iera d-ăia cu țâțâni.
Și dă nu mă țâneam bine
Iera vai ș-amar dă mine,
Mă dușiam d-a hura-bura
Pân la călcătura.
Și după aia am stat
Și am așceptat
Până cân băznă s-o făcut.
Ș-atunși, să vez șe-am văzut!...

Un om, să-l bată Dumezău,
Tăman ca Tie-a lu Budău,
Cu v-o șapce piscioale
Pî la foale.
Mă, și nișce oamini,
Să mă bată șieriu,
Niegri păstă tot,
Baș cum îi coșariu,
Țânură tăifasu
În altă parce
Cum să-i rupă nasu
Măi cu carce
Lu ăl cu pișcoale
Pî la foale.
Și cân iera măi cu foc tăifasu,
Mă, să mă lovească frasu,
Să sculă un om dî la mijloc,
O mătăhală
Tare cu boală,
Care-nșepu ca să vorbească
Pă limba lor a păsărească

Că iel să duşe
Să-i pună cruşe
Lu ăl cu pişcioale
Pî la foale,
Mă, cân o auzât
Şe-or vorbit,
Că atunşi cân o venit mătăhala,
Să mă lovească geala,
Dacă n-o fi scos
Pâşcoşiu îl măi frumos
Şî l-o încins spră iel,
Bată-l cruşea dă mişăl
Că iera baş lângă mine...
Ş-atunşi, m-am ghingit, veşine,
Da... dă nu-l ocheşce bine
Şî mă nimereşce baş pă mine?
D-aia, măi bine şe-i bine,
Până cân ăla s-o ghingit
Ieu am şî fujit afară
Şî i-am lăsat dracului
Să s-omoară!

Mastru Miron

Tot satu vorbieşce
Dăspră mastru Miron
Care măistoreşce la un avion
Şietace.
Şî în iel, Doamne fereşce,
Să baje
Tot şe-i trăbuieşce,
Dî la iel până la câne,
Tot şe să ţâne
Şî să şiere

Dă un om și d-o muiere:
Crumpei
Pântru copii jiucărei,
Păsulă
Dăstulă,
Căldare,
Unsoare
Și mai șcie-l dracu, să-l omoare!
Maistru Miron măi spune
Că a lui avion
Îi dă menune:
Merje fără petroleu,
Mă, trăsni-l-ar Dumnezeu!
Și că poace, mă nepoace,
Ca să zboare,
Fără să măi coboare,
Numa să ai dă mâncare.
Maistru Miron să gioară
Să-l omoară pă iel dracu,
Dacă nu la avion,
I-o fi gășât liacu.

Pă funie

Dăspră Laie Închinatu
S-o făcut vorbă-n tot satu
Că iel poace, mă veșine,
Șie nu poace fașie nime,
Ca să miargă, auz, pă funie,
Tunie dracu-n iel, să tunie!
Uice-așa, cum
Merg acum
Ieu pă drum.
Baș asară,

M-o spus baba lu Săcară
C-o văzut şi ia
Pă muşia
Cum pă funie fugia,
Ptui, bătu-l-ar cruşia!
Şică ai dî la oraş
Vreu să-l vadă pă vâlnaş,
Bată-i truda.
Mă, auz tu şie să punie
Ca să miargă şi pă funie?!
Ce pomeni, veşină Floare,
Şi... ca mâne o să zboare,
Tot aşa dă bine
Cum merg eu cu cine
Pă pişioare.
Da să vez să măi spunie,
Că pântru ca să mierji pă funie
Trabă să faşi contracu
Cu dracu.
Vez, dă aia-i studiat:
Că dracu l-o-nvăţat!

Zaharie Moisescu

S-a născut în anul 1939, în localitatea Lăpușnic, județul Timiș. A urmat școala primară în satul natal, gimnaziul și liceul la Timișoara, Facultatea de Filologie în aceeași metropolă.

A activate îndeosebi în cultură.

A colaborat la publicațiile “Heliopolis” (Timișoara), “Tibiscus” (Uzdin), “Redeșteptarea” (Lugoj), “Năddea noastră” (Timișoara), “Tăt Bănatu-i

fruncea”.

Volume: *Timp de poeme și Confesiune fără vârstă*, apărute la Editura AutoTours din Timișoara.

De multă vreme are pregătit pentru tipar un volum de poezii în grai bănățean, care își tot așteaptă ivirea unui sprijin financiar, ca să poată fi publicat.

Ștefan Pătruț l-a inclus pe Zaharia Moisescu în *Antologia poeziei în grai bănățean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999. De asemenea, Pătruț l-a introdus în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat*, personalități care scriu despre graiul bănățean.

Ca după potop

O veste care ne-a zguduit:

„A dispărut satul Spata” (Ziarele)

Dân Lăpușnic la Dobrești,
Dân Șovarna până-n Spata

Şi din Bara-n Rămăneşti,
Parcă toarnă cu găleata.
N'or măi fost atăcea ploi,
Cum amince îş' aduc
Măi bătrânii dâ la noi,
Dân vremuri dân băbăluc.

Pân grăgini şi pân livedz'
Păstă tăt bălceşce apa,
S'or făcut numa buiedz'
Şi o putredzât şi şieapa.

Griu îi făcut polog,
Mişună-n el numa larve;
Măi bine-l lăsam pârlog,
Nu-i bun nişi dă dat la marve!

Era bun barem la hoare,
Da-nverdzt şi putrădzât
L-am făcut cadou la şioare,
Să le steie lor în gât!

Cât o fost cu colectivul,
Nu preă ai şie povesti,
Cu „activu” şi „pasivu”
Tăt' aveam cu şie trăi!

Măi veneau ăi cu raionu
Ogârsăt',o, da-i-ai dracu!
Ei cărau cu camionu,
Noi ne mulţameam cu sacu!

Ş-acu liejia funciară,
Altă operă dă artă!!!
Caii mîncă – boii ară,

Dreptacea-i șiutură spartă!

Poace vine v'un sfârșit,
Cu vândrașii la pucere
Lumea parc'o bolândzît,
Să străfoacă după-avere!

Blastămă și sărășia
Și marea „cuponizare”;
„gângitori” dă Hamangia
Pun regimu la fiertoare!

Așcea-s noile structuri,
Vechi în dogme și principii
Șie, dân orișie fundături,
Scot pă bandă „municipii”!

Cum nimic nu ne măi miră
Vrem, dac'o ieși socoata,
Să ne șpățirim, o țară,
Baș pân municipiu' Spata!

Timișoara 9 Sept. 1995

Toleranța

Stând seara la givan,
Unu tăt dăgea dîn cleanță
Că, d'ar fi el bănățean,
Le-arăta, lor, toleranță.

La veniți dîn Moldova
Și dîn sudica Dobroge,
Cum i-ar vântura-ncontrova,
Fiincă el nu-i șinie goge!

Le-ar da el tăt frontieră,
Nopt' „cu câncec” pîn nălap,
Pă-ăşa vremuri dă zaveră,
Dă le-ar suna apa-n cap!

Cum nu poate fi şie nu-i,
Îl lăsam să latre-ntruna,
O măi fac căţai, dăstui,
Noapcea când s'arată luna!

Aişi Johann, Ion, Ivan,
Itzik, Janos, Pardalean
Dacă îi să fie chef,
Nime nu să crege şăf!

Ei la ruji sau la ospăţ,
N'au probleme cu duşmanii,
Să învăsălesc, cu tăţ,
Până când să schimbă banii!

Trag primaşî dă să rup,
Sunt harcuş vumvăie broanca
Iar, la jiocu ca un stup,
Contraşu să uită poanca!

Jioacă Johann cu Volumea,
Măi tare, ca la chirvai,
Dă să miră tătă lumea
Ş-astea încă n-ar fi bai;

Dar şî Itzik, cu tumult,
O-nvârce pă Hildegard;
Janos o băut cam mult
Ş-acu să ţinie dă gard!

Când îș' iă și Ion avântu,
Ț'o scutură pă Rozalea,
Dă să zgâlțâie pământu
Și i să văd tăce alea!

Pardalean și cu Piranda
Cum îi șcim, îs gură-goală,
Or umblat, tăt timpu, vandra
Ș-acu n-au șie pune-n oală!

Multă lume cască gura,
Cu ochii după muieri,
Iar ai care-ntrec măsura
Dau dă furcă la străjări!

Doar Ivan și cu Iovanka
N'or măi apucat să jioașie;
Cum ăsta tăt dă cu fleanca,
S'or pornit să vină-ncoașie!

Și cum să îngroașă gluma,
Săre Iv: tu să nu-m' „govori”
Că, aișiea dă când lumea,
Unii-s cuscri, alții – șogori!

Așa cum, dîn scoartă-n scoartă,
Sorbi o carce dîn bătrâni;
Aiși nu să ieu la hartă
Alce nații cu români!!!

Ș-acu nu măi arge gazu,
Cred că m-ai cam supărat
Și-ț' răsuc, pă loc, grumadzu
Că preă mult ce-am tolerat!

Timișoara 17 Mai 1996

Cassian R. Munteanu

S-a născut la 29 februarie 1892 în localitatea Vermeș, județul Caraș-Severin. După terminarea școlii primare în satul natal, a continuat învățătura de carte într-un oraș din Croația, apoi la Lugoj și Oradea – gimnaziul; la Oradea și Lugoj urmează liceul, pe care nu l-a terminat. În 1914 a trecut în România, s-a stabilit, o vreme, la Constanța lucrând, aici, ca ziarist la „Drapelul”. După ce a stat, un scurt timp, în București, - (la „Foaia Noastră”, la „Tipografia Românească” și la „Lumina Nouă”) - a plecat la Craiova unde a lucrat la revista „Ramuri”. De acolo, în 1913, s-a dus la Arad, unde s-a angajat la publicația „Românul”. În 1914, la izbucnirea Primului Război Mondial, a fost înrolat în armata austro-ungară și trimis pe front. În anul următor a dezertat din armata austro-ungară și s-a stabilit în România, aici pledând insistent (în paginile „României Mari” și „Tribunei”), pentru ieșirea țării din starea de neutralitate și intrarea ei în război, iar când i s-a împlinit această dorință, s-a înrolat voluntar în armata română, în cadrul căreia a participat la luptele de la Mărășești.

După terminarea războiului a rămas, câtva timp, la Chișinău, ca redactor la „România Mare” și, apoi, la „Sfatul țării”.

În anul 1918 a scos, în București, revista „Banatul”. I se agravează boala de plămâni, tuberculoza având-o încă de pe când a fost pe front, în cadrul armatei austro-ungare. În afară de „Banatul” și „Nistrul” (în Tighina), Cassian R. Munteanu a mai înființat publicația „Gazeta Bocșei” (Bocșa).

Cu toate că și-a căutat de sănătate și la Palermo, necruțătoarea boală l-a răpus în anul 1921. A fost înmormântat în cimitirul din

Lugoj.

Poezii în grai bănățean a publicat în „Drapelul” lugojan, din 1911: *Baba Mărie* (nr. 36), *Liejie noauă* (nr. 36), *Târdzâu* (nr. 42), *Viciejii noștri* (nr. 61). Acestea au fost semnate cu inițialele C.R.M.

Poeziile *Baba Mărie*, *Târdzâu*, *Viciejii noștri* au fost incluse în volumul *Ano, Ano, Lugoiano*. Versuri în grai bănățean. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Editura Facla, Timișoara, 1974. Primele două poezii au fost cuprinse în *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999. *Baba Mărie* a fost reprodusă în *Culegere de texte în grai bănățean*, Editura Eurostampa, 2009, publicată prin grija Consiliului Județean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș.

Opera lui Cassian R. Munteanu: *Atacul* (Consemnări de război), Editura Stănculescu, București 1915 (reeditat de autor sub titlul *Martirul cătanelor*; Lugoj, 1919), *Bătălia de la Mărășești*: zilele de glorie ale Armatei I-a română (versuri și proză, Ed. Librăriei Paul Suru, București, 1919), *Priveag* (versuri) Lugoj, 1919, *Prin Basarabia Românească*. Însemnări de călătorie, Lugoj, 1919. *Rai și iad* (comedie), Tipografia A. Rosner, Bocșa Montană, 1920, *Bătălia de la Mărășești* (schite de război, poezii și însemnări), antologie alcătuită de Nicolae A. Roșu, și Nicolae Țiroi, Ed. Facla, Timișoara, 1977, *Suflet în tranșee* (volum liliput de versuri) Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici”, Reșița 1997.

A fost cuprins în *Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin* de Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiș, Nicolae Sârbu, Ed. Timpul, Reșița 1999 și în lucrarea *Creatorii în grai bănățean, condeierii, plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Despre Cassian R. Munteanu au scris V. Braniște, Petre Nemoianu, V. Bârlea, N. Jucea, Tr. Birăescu, A.E. Peteanu, Nicolae A. Roșu, Pavel Precup, O. Ghibu, Ion Dimitrie Suci, Trandafir Lația, Gh. Jurma, Dorica Botor, N. Țiroi, Petre Călin etc.

Târdzâu...

Abia prin străini m-am pomenit
C-am apucat pră altă cale,
Acu-i târdzâu, dar tăt mi jale,
Că ş-asta-i dor năimplinit.

Să port clăbăţu pră urieche,
Doream să fiu paore-n sat,
Să cânt irmosu-n strana vieche...
Păcat că voi nu m-aţ lăsat!

Viedz, maică, astădz şie flăcău
Aveai dă sciump la bătrâneată!
Ț-aş strânje satu la povieţă –
Doar popa m-ar ţanea dă rău.

Că şcii, vr-odată pră-nsărat
M-aş nimeri la sădzătoare
Ş-aş pişcura vr-o torcătoare,
Dar las că asta nu-i păcat!

Purtare-aş jocu-n sărbători,
Apoi pră ruga Ț-aş aduşie
O noră mândră ca o cruşie,
Să bajie boală în fişiori.

Aşa-aş trăi baş ca un sfânt,
S-ajung chinez şî om dă frunşie,
Când mor, tăt natu să arunşie
În groapă-o mână dă pământ.

Târdzâu, târdzâu m-am dăşceptat
C-am rătăşit pră altă cale
Şî-m plânjiă inima dă jale
C-atâta m-am înstrăinat.

Baba Mărie

Ascultă, babo, din mormincie!
Nu știu, mai țini, o ba, tu mince?
... Cu șiucuri îț nodai războiu,
În taină îț băceai tu boiu
Și-l închinai cu trei vătraie,
Iel șie-chină dîn vârș dă paie;
Da șe zuitai că la fântână,
Îț da oglanicu în mână,
Și numa tu-i șciai scoate spinu...
Măi șcii? – Copilu lui veșinu.
Mânca mălai la voi acasă,
Iar tu ce așădzai la masă
Și dă ierai îmblobojită
Cu cârpa tea folomoșită,
O dăznodai în colț cu ghinți
Țucau crițariu și cu sfinți
Lui i-l gegeai să mulțescă
Și morți tiei să s-oginească;
Mă, șie-l schipeai, să-i feară ochiu,
Givanu rău, obrânca, ghiochiu!
D-ăi fi trăit, babă Mărie,
Ai fi vădzut și-o fost să fie:
Când am plecat la-nvățătură,
Io ce-am lăsat cu grai în gură.
Dar tu mutiș și io crițaru
Mi l-am pierdut și-am găst' pr-amaru.
Să pringe giochiu (vai do mine!)
Și nu mi-s givănit dă binie!
.....
M-audzî, batrâno, dă supt glie?
Bagsam mi scris așa să-mi fie!

Marius Munteanu

S-a născut în 21 august 1920, în satul Murani, judeţul Timiș.

În perioada 1927-1931 a învățat carte (4 clase) la școala din satul natal, apoi a urmat gimnaziul și liceul la Școala Normală (1931-1938) și la Liceul C.D. Loga din Timișoara (1939-1941). Și-a continuat studiile la Academia Teologică din Timișoara (1941-1947) – de aici fiind exmatriculat pe motive politice.

În anii 1947-1948 și-a câștigat pâinea cea de toate zilele, lucrând pe unde putea, ca muncitor necalificat.

În perioada 1948-1953 a fost dascăl la școala din Rusca Montană, județul Caraș-Severin. Apoi a fost angajat bibliotecar la Institutul Interregional de Perfecționare a Cadrelor Didactice din Timișoara, unde și el urmează cursuri de calificare timp de doi ani, după care a fost încadrat în postul de profesor la Școala Pedagogică, aici fiind promovat în funcția de director adjunct al instituției.

Iarși, pe motive politice, în anul 1958, i s-a desfăcut contractul de muncă de la Școala Pedagogică din Timișoara.

În anul 1960 a fost reintegrat în învățământ – dar, de data aceasta, în cel *special*, ca profesor defectolog, la Școala Specială nr. 2 din Timișoara, unde a lucrat până la pensionare, în anul 1980 (Potrivit unei surse biografice, Marius Munteanu a urmat cursuri de calificare postuniversitare – credem la fără frecvență) la Institutul pentru Perfecționarea Cadrelor Didactice din Cluj și din București (1961-1963) în specialitatea Psihologie-Defectologie.

Începuturile publicării creației sale literare sunt legate de publicația școlară „Scânteia vieții”, Revista elevilor Școlii Normale de băieți – Timișoara. În primul număr al acestei publicații (pe lunile decembrie 1938-ianuarie 1939), în cadrul comitetului de elevi din conducerea revistei este trecut și „M. Gh. Munteanu, cl. VI”. El publică în acest număr *Gânduri pentru Rege* („Închinată M.S. Regelui Carol al II-lea) și *De ziua Unirii* (La 1 decembrie 1938 fusese sărbătorită împlinirea a douăzeci de ani de la înfăptuirea Marii Uniri).

Potrivit cercetărilor mele Marius M. Munteanu nu a debutat în „Vestul” cum s-a susținut, ci în „Scânteia Vieții”, nr. 1, pe lunile decembrie 1938 – ianuarie 1939. În „Vestul” am găsit primele poezii publicate de Marius Gh. Munteanu în numerele din 9 aprilie 1939 și din 15 iulie 1939.

A colaborat la publicațiile „Voința Banatului”, „Țara visurilor noastre”, „Generația de mâine”, iar după Al Doilea Război Mondial, în „Drapelul roșu”, „Cuvântul satelor”, „Orizont”, „Renașterea bănățeană”, „Banatul”, „Foaia bănățenilor”, „Libertatea” (Pancevo), „Tibiscus” – Uzdin (Serbia).

A fost ales, în anul 1969, membru fondator al Cenaclului „Ridendo” din Timișoara.

I-au apărut câteva catrene în volumul colectiv „Epigrame, Facla, Timișoara 1973.

Încă înainte de a debuta editorial cu poezie în grai bănățean, lui Marius Munteanu i-au fost incluse creații de acest gen, în volumul *Ano, Ano, Lugojano*. Versuri în grai bănățean. Selecție, prezentare și introducere de Gabriel Țepelea, Editura Facla, Timișoara, 1974 – un asemenea act cultural fiind spre veșnică laudă a autorului antologiei.

Până la prăbușirea regimului comunist, lui Marius Munteanu i-au apărut trei volume: *Parodii*, Editura Facla, Timișoara 1979, *Cântări dă noapce bună*, Ed. Facla, Timișoara, 1984 și *Mimesis. Parodii*, Editura Facla, Timișoara 1986. La acestea se mai adaugă prezența cu poezii în *Ridendo* (două volume), editată de Cenaclul „Ridendo”, Timișoara, 1986, 1987.

În anul 1990 a înfiinţat împreună cu Ion Micu, Cenaclul radiofonic *Gura satului* de la Radio Timișoara. Au fost publicate creații al membrilor acestui cenaclu în *Gura Satului la Radio Timișoara* (volumele 1,2,3), Editura Mirton Timișoara, 1993, 1994, 1996, Marius Munteanu având aici colaborări substanțiale.

În anul 2003 a publicat, la Editura Marineasa (Timișoara) volumul *Poezii*.

Volumul de poezie în grai bănăţean *Lumea asta nu-i a bună!*, Editura Marineasa, Timișoara, 2005, este ultima lui apariție editorială.

S-a stins din viață în 5 mai 2005, la Timișoara, și a fost înmormântat aici, în cimitirul de pe strada I.Russu Șirianu.

În perioada de după '90, lui Marius Munteanu i-au apărut poezii în volumele colective *Antologia poeziei în grai* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2002 și *Culegere de texte în grai bănăţean*, Editura Eurostampa 2009.

Referințe critice despre Marius Munteanu sunt în lucrările *Din galeria personalităților timișene*, Centrul de Conservare și valorificare a Tradiției și Creației Populare Timiș, Timișoara, 1996, *Creatorii în grai bănăţean condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj 2003 și în *Dicționar al scriitorilor din Banat*. Concepție, coordonare și revizie: Alexandru Ruja, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005.

Sunt de reținut mențiunile critice ale lui Cornel Ungureanu, referitoare la poezia lui Marius Munteanu (ultimele fiind textul comemorativ din „Orizont” nr. 6, din 21 iunie 2005” și *Postfața* la volumul *Lumea asta nu-i a bună*) și ale lui Ioan Viorel Boldureanu (*Un spirit al locului. Marius Munteanu* în revista „Tăt Bănatu-i fruncea”. Revistă trimestrială a Asociației Scriitorilor în grai bănăţean, nr. 26-27, august 2005, ediție dedicată comemorării Poetului decedat în primăvara aceluia an).

Buna-bună

Nișce ani d-atunci or fi,
Poace-or fi vo trizăștri,
Cine îi mai poace șci?
Șciu c-o fost dă Sâncilii.

Maica,
Taica, fi-iertați,
Pră tălpoane, la târnaț,
Stau chiciț' și îmbrăcaț',
Să să ducă la lu' Drugă,
Al cu moara pră ierugă,
La givan.

Doamne, doamne, ce mai larmă,
Dăjghinatu' nu-i ca-n palmă!

Spânzuraț' pră huțuluș,
Eu, cu Tie-a lu' Cecuș,
Urizam când ne vegiam,
Când cu tălpili în ceri,
Când la câne, în cineri -

N-auzâi că maica-bună
Boambănă că nu m-adună
Dă prân sat.
N-auzâi eu, fi-iertat, nici pră taica,
Nici la poartă când clențaica
Clențănea, săraca maica -

„D-az gimneată ce-ai pornit
Ca bitanga! Ț-am pricit
Să nu treci la Tie drumu'!
Ce topeșci mai rău ca fumu'!

Las' că-ţi dau io ȕaie, geală!"

Şi cu-n metâr dă dârjală,
Ba mai ia şî nişce bruş'
Drept la noi la huţuluş.

Cum o vege, săre Tie,
Prăstă loitra la cocie,
Şi mă lasă sânşur sus.
Dau să săr. Pră naiba, uns!
Dacă săr,
Tăt mă sparg şî mă dăşăl.

Şi cum vine, maica bună
Țăpă borzî dănt-r-o mână,
Şi c-o mână dă să ȕână
Ştreangu' care mă hăȕână -

Eu, dau şfung,
Mai s-o do-mpung.
Când în ceri, când în fântână;
Cum să poată buna-bună
Să mă prindă, să mă ȕână?

Moaie glasu' şî mă roagă:
„-Dă-ce jos că mi-s beceagă!"

(Ba mai scoace dăn pieptari
Dă boboanȕă, un criȕari)

Mă socot: așă-n zburace
Maica-bună nu mă bace
Şi-i mai dau un şfung pră space...

„- O ieşci surd?"

(Gata, gata s-o îmburd)
Buna-bună, cum o știu,
Iuce ca argintu' viu,
Mă-nchețanie dă pumnaș:
„- Puie-n cine dă potcaș!”

Săre bumbu' rupt dân gaică,
Eu, turbat ca o suvaică,
Sănătace bună, maică!
Mă-mburic p-un gard dă spini,
Curișcapu' la vecini,
Rup nădragii-n nișce rugi,
Și săgeată-mpelițată
Numa fugi, și fugi, și fugi...

Da-n poiată la Belei,
Văd o scară cu fușcei,
Proptă-n cupa dă tului -

Doamne, cum oi fi ajuns
Până-n vârș, pră cupă, sus,
N-or crezut la câț le-am spus.

Și mă pun p-un băonat
Dă ghingeai că-i foc pră sat.

Da' sub mine, dă miraz,
M-am muiat ca un gogleaz.
Marve, hoare, ca socala,
Prân avlii d-a rotogoala,
Și sprâșnice, spăriece,
Uși trâncice dă părece,
Ba mai iasă Cincu On
Mânios ca un muron!
„- Mă, ce larmă ca-n bătaie,

Pântr-un crâmpot dă potaie!
Ia mi-ţi dracu târciţa
C-ai picat pră mâna mea!”

Înzglemen în vârv dă claie
Sâmt în cioareci cum mă ploaie...

Dar dăşchige buna poarta,
Lângă-un şciomp aruncă joarda:
„- Lasă-l, Oane, să nu-l spării,
Că iau boata şi ce perii!

Țucă-l maica, cicilac,
Stăi așa că-ți dau colac!”
Și să suie buna-bună
Cătră soare și m-adună
Ca p-un snop dă aor scump
Să nu pic, să nu mă rup.

Și p-al mai dă sus fuşceu
Ea plângea, plângeam și eu.

„- Hei, d-atuncia buna-bună
Și cu taica-s fum și humă
Iară eu, cum mă veget’,
După ei, cu pașu’ creț,
Cautu-mi steaua prân ochieț.”

Năstăvitu’ dă april

Când cu ploaie, când cu soare,
Ca ș-o hârghie dă copil,
Fașe numa’ năsărâmbe
Năstăvitu’ dă april.

Dă v-o săptămână-ncoasea,
Bace-n poartă cu șelaina
Cu urdzâși propceșce gardu'
Și dăzbracă mozomaina.

Da-l văzui că-n noapcea asta
(După șieva rânduială)
Ș-o țâpat dulama sură,
Într-o baltă cu imală.

Ș-o mai dat d-a curișcapu'
Prân jâredzâli dă paie,
O suflat v-o două țagle
La ștălogu' lu moș Lae.

Și menunea, uice-o-acuma:
Îi străluce într-o mână
Soarili ca ș-o ludaie
Scos cu vadra dân fântână.

La vălău' plin cu aor,
Le-o adus, să beie-n lece,
Și lumină și căldură
Vașili șe stau să fece.

Neșce gonji, abia trezâce,
Or ieșât dân drăgăvei
Să așcepe jeana ierbii,
Și șiooarili dă miei.

Iar să născocoară șeriu,
Îmbufnat, ca un copil;
Joacă-n țarini a năiurea
Năstăvitu' dă april.

Dudu'

Prăstă gard, prăstă cotarcă,
Prăstă curce, prăstă casă,
Dăjghinat să lasă dudu',
Cloţă verge dă mătasă.

În frundzariu lui să scaldă
Ca-n şietârnă, la răcoare,
Golumboania cu golumbii
Ş-alce zăşi dă zburătoare.

Mereuţ şi io mă pitul
Prântră frundză, la scuceală,
Aşceptând să vină amiazu'
Şi copiii dă la şcoală.

Duge negre mânc cu pită,
Prântră cărţ' măi scapă v-una
Dă să ia dă cap şi-ş' zâşie
Că mi-s rău, săracă buna.

Când mă sâmț sătul şi găşce
Lipăie, supt dud, în liece,
Mă apuc şi scutur dudu'
Gâşcile să să îmbece.

Unge-o fi acuma dudu'?
Poace-i punce la părău,
Ori o fi un sămn dă groapă
Şi la buna, copârşău.

Şie n-aş' da să mă cuprindă
Dudu' meu şi adz' cu creanga
Io să-l ȧuc, el să mă ierce

C-am umblat prea mult bitanga.

Sara, la bunișii mei

Ca un panjăne, subțâre,
Toarșe buna neșce fire.
Dân ște lume dă mătasă-s
Firili dân caier scoasă?
Mă tăt uit cum vin, dă sus,
Rază galbene pră fus.
Caieru șî firu-n mână
Îs dă aor șî lumină.
Poace-fi că maica-bună
Toarșe razâli dă lună,
Tata-moșu, dă cu vreme,
Mereuț, le-adună-n gheme,
Leagă firu la sucală
Șî-n suveică, dă băceală.
După care, buna-n spată
Pitulă grăgina toată.

Ca pră spuma dă săpun
Mă căznii șî eu s-adun
Două fire, să-m rămână
Numa sara asta-n mână;
Răsâpice-n păru-m nins
S-or topit șî nu le-am prins...

Sara, la bunișii mei
Sâmt că-s mai bătrân ca ei.

Testament

Să închină lui N. D. Pîrvu

Am murit şi paşie bună,
cum mor paorii, supt dună.
Şi p-o loitră după aia
m-o chicit veşinu' Paia.
M-o fost pus pră ochi un ban,
două pacle dă duhan,
ţoalili dă sărbătoare,
ştrimfi dă lână în pişioare,
cămăşuica-n două iţă,
în fereşti o luminiţă,
o uiagă cu zăicin,
mestecat cu neşce vin,
busuiocu' dă pră grindă,
în peşchiri, păstă oglindă.
Toace aşcea pîntru drum.
Ba m-or mai făcut şi fum
dîn tri boambe dă tămîie
pră jăratec, în cipsîie.

Sufletu', un fel dă vînt,
dîn şcătuła dă pămînt
o ieşît, ca dîn ţigări
fumu slobozit pră nări,
Ştiu că, strâns într-o poneavă,
în pămînt m-oi faşie pleavă
şi imală şi gogleaz
răşîpice pră izlaz.
Baş dă aia mă socot
să mai las şi eu şie pot.
Ochii-nchiş', supt ochilari,
ostăniţ dă mult bucfari

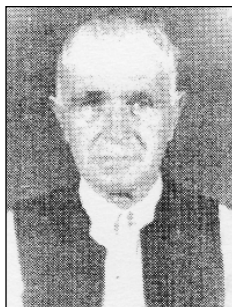
șî dă șieva suferință,
nu-s dă niși o trăbuintă.
Orbu', ăl dîn parcea stângă
o știut numa' să plîngă
dacă unii mă mințau,
osîngiau or mă dripeau.
Șî, s-o strîns ca roua-n prau.
Ăl din dreapta, prîntră ele
să uita numa' la rele.
Să uita cum să fura,
pitula, înșelua,
să fășea că nu vegea.

Gura, care-o tăt zmîncit,
buruiană dă plivit.
Limba, iuce, dă piperi,
fiinc-o spus neșce păreri
care trăbuiiau ascunsă,
mă ghîngesc să fie tunsă
șî urzică să să facă;
între spini, o ști să tacă.
Nasu', șie s-o tăt băgat
în curat șî necurat
poace fi șî el tăiat;
(nu îl las dă moșcenire
c-o fost nărăvit dîn fire)
Capu-m' tare șî pogan,
cuglă-n vreju' dă bostan.
Firili crescuce-n barbă,
pîntru pir șî pîntru iarbă.
Oasîli pîn' la nogeie,
cucurudzu să le ieie.
Tălpile dă umblătură
prîn scăieț', pietriș șî zgură
să să-ntoarcă-n arătură;

poace-ş' faşie dîn călcîie,
pitulişea cuib în grîie.
Dau spinarea, os cu os,
la-i dă m-or întors pră dos
şi cu inimă dă iască,
or căutat să m-o-ncârnească.
Pumnii aşcia, ca dă piatră,
unora care mai latră
ba că-i băznă, ba că-i frig,
ba că nu-i dăstul căşcig.
Lopăciţa şi cu falca,
la copii să joaşie poarca.
Dă pră ghinţ' dă pră măsăle,
pleu' pîntru zdrăngăniele.
Poiezioara mea, dîn carce,
focu-o ia şi focu-o arge.

Mânili pusă pră piept,
tare-aş vrea să le-ngirept
şi s-o gâdzăl lângă coastă
şi în palmă pră nevastă,
iară ea, plângînd, să-m' spună
cîce-n stele, cîce-n lună:
- „Mă, bărbace, lotru eşci
Tu şi mort boscorogeşci!“

Iulian P. Nichi

S-a născut în 14 iulie 1915, în Șistarovăț, județul Arad. A decedat în 6 martie 1993. Având puțină școală - doar școala primară, făcută în satul natal, a fost nevoit să-și însușească o seamă de cunoștințe culturale, ca autodidact.

A fost membru al cenaclurilor „Gluma“, „Lamura“ din Arad și „Lira din Lipova“.

Cea mai mare parte a poeziilor sale au fost publicate în perioada 1937-1944, în „Gura satului“, „Calendarul Banatului“, „Cuvântul satelor“, multe apărute sub pseudonimele Pohțreia și St. Bolovan. A mai colaborat la „Aradul literar“ nr. 2, 1983, la caietele program ale cenaclurilor „Gluma din Arad“ și „Ridendo“ din Timișoara (1986-1987), precum și foaia volantă „Gura satului“, Macea (jud. Arad), 1983.

Pă merișce

Boii-n jiuguri
Trag la pluguri
Întorcând merișcili,
Iar pă gealul al cu muguri
Tica-și paște gășcili.

Zî dă muncă
Șî pă luncă

Eu păzam şiopor dă miei
Şî căutam cu ochii mei
Drept în ochii dumniaei...

Ochii mei
Vrăjâţi d-a iei
Înşepură să mişche
Şî pornii cu tot cu miei
Înspre fata ha cu găşce.

Miei cu găşce
Pă merişce
Să jiucău cu tot d-a valma,
Să jiucău nedându-ş sama
Că io fecii pă merişce
I-am furat dân sân năframa.

Văsălie Birtaşu

Văsălie dă la birt
Într-o zî s-o becejît
S-or umflat la el săracu
Şî picioarele şî capu.
Mânile la fiel umflacie
Ocii la iel ca la broaşcie
Şie să facă? Hai să ducie
La un doftor să-l consulcie.
Doftoru iucie îl ie
Şî-l punie p'o cânăpe.
Îl ascultă, -l caută-ntruna
Pă la unflături cu mâna
Stă oţâr? Să mai socoacie,
Să măi uită într-o carcie

Apoi zâșie: „Văsălie!”
Boala' te nu-i jucărie!
Dracu-șcie șe-ai făcut!
D-atâta apă-ai băut.
Tăt corpu ți plin cu apă
Nu șciu cum o să-ț mai treacă.
Văsălie atuncia sare
La doctor cu gura mare
- Nu vă cred! Na-veți dreptacie!
Așa șieva nu să poacie!
Io vă spun: Șî dacă vrieți
Mă criețieți!, nu mă criegeț?
Io o viață am lucrat
Tăt birtaș la noi în sat
Șî pă cinstia mia vă spun
C-apă n-am băut nișicum!
- Asta da! Io-ți dau crezarie!
Doctoru-i răspunge tare.
Dar să șcii, măi Văsălie!
- Că asta îi apa care
Ai pus-o tu în răchie
Ș-ai vândut-o-n prăvălie.

Ioan Nicola

S-a născut în anul 1926, în 28 septembrie, la Slatina Nera. A învăţat şapte clase în satul natal. Încă din copilărie a citit mult, în casa părintească existând o bibliotecă destul de bogată, constituită de tatăl său, care a lucrat o lungă perioadă de timp la Anina.

În afară de agricultură, a lucrat ca dezinfector la Spitalul din Sasca Montană, muncitor la Anina, paznic la I.P.E.G.

Sasca Montană.

A participat la festivaluri de poezie în grai, îndeosebi la cel din Bocşa, numit *Tata Oancea*, în cadrul căruia i-au fost apreciate creaţiile poetice.

S-a stins din viaţă în 21 mai 1991.

Rugăciunea unui om leneş

fragment

Țâne, Doamne, iarna lungă,
Vara, chiar să nu măi fie,
Fiindcă vara-i anotimpul
Care mi-i măi urât mie.

Nu sciu cum să roagă unii
Ca să țână numa vara,
Că-i dzâua tăman cât anu

Dă gimineața păn sara.

Și noapce-i așa dă mică,
Că nici nu ce-ai culcat bine
Că ș-auzi că-ș bace sapa
Vecinu dă lângă cine.

Chiar dă n-ai face nimica
Să stai rădzâmat în băt
Dă gimineața păn-sara,
Dă când soarele răsare,
Păna sara când sfântășce
Ai să pici dă tăbărât!

Dar să ce măi duci la coasă,
Ori toată dzâua la sapa,
Să mănânci urzici neprinsă
Și să n-ai să bei nici apă.

Să n-ai nici un pic dă umbră
Să-ți ferești capu dă soare,
Iar țărâna să ce ardă
Baș ca jăghiu la picioare.

Șâ-n campanie, măi frace,
Chiar nici noapcea nu să culcă
Și dă îi vro sărbătoare
O sărbătoresc prân muncă.

N-o fost dă când îi pământu
Lume-așa d-afurisâtă:
Dân ce au pământ, măi vere,
Tot măi mult vreu să cuprindă.

Pământ mult cari vreau să aibă

Dă-le, Doamne, şi pră burtă!
Mie dă-mi să am cât îmblu,
Dar să-mi dai răchie multă!

Alţi măi îmi spun că munca
Îi dătătoare dă pucere;
Să lucre ei, să trăiască,
Şi pră mine să mă lasă
Macăr să mor dă şăgere.

Să trăiască cât Vârşăţu^{*)},
N-am nimic cu traiu lor,
Ei iar să mă lasă-n pace,
Ce le pasă că eu mor?

Doctorii, când mergi la dânşii,
Îţi spun să nu faci efort
Şi n-am vădzut dă când lumea
Vrun om dă ogină mort.

Ş-apoi vara nu-s pomene,
Cum îs iarna, bunăoară,
Că zac unii cât-o lună
Şi tot să-mbie să moară.
Lumănările aprinse
Lu altu iar i le ţâne
Şi el, în loc ca să moară,
Să scoală şi i măi bine.

Eu vă spun că-i măi rău vara,
Să mă cregeţi, dragii mei,
Dacă băgaţi bine sama,
Vara şî sfântî-s măi răi.

Să-l luăm pră Sfântu Gheorghe:

Spuneți dacă îi dreptace,
Ca un sfânt așa dă mare
Să-ș țână dzâua cu lapce!

Vin-apoi Pavel și Pătru,
D-a lor dzî, Doamne, mă fiere!
Ei doi, ai măi mari apostoli,
Să-ș țână dzâua cu mieră!

Dar la ășcia tot fu bine,
Că tot ceva or măi dat,
Dar după ei, acu vine
Sfântu al măi blăstămat.

Eu vă spun toată rușânea:
D-ăsta mi-i măi frică mie
Și vi-l spun ca să-l cunoașteți
Că-l cheamă Sfântu Ilie.

Când pleacă prân cer să îmble
Cu cocia lui dă foc,
Să nu-ț ge una cu zbiciu,
Că ce face flomotoc!

Pră unge merge trăzneșce
Și dă ploi dân ălea mari,
Dă n-jungi sara acasă
Uscat nici la brăcinari.

Eu numa să-l sâmt că vine,
Trămur tot dă frica lui
Și mă bag, să nu mă afle,
În fundu podrumului.

*) *Cât cula de la Vârșeț*

Tata Oancea (Petru E. Oancea)

S-a născut în 29 august 1881, în Vasiova, jud. Caraş-Severin. A avut parte de şcolarizare puţină: a urmat patru clase în localitatea natală şi doi ani la o şcoală nemţească.

După propria-i mărturisire, el a fost „hamal, zilier, păstor, plugar, lemnar, măsar, rotar, funcţionar de birou, legător de cărţi, culegător de litere, desenator, pictor, olecuţă de poet şi un foarte mare cerşetor...”

În 1914 a fost mobilizat în armata austro-ungară şi trimis pe frontul din Cehoslovacia.

Cea mai importantă realizare a vieţii lui a fost editarea revistei bilunare „Vasiova”, în perioada 1929-1947, publicaţie scrisă aproape în întregime de el. În revista sa şi-a publicat aproximativ o mie de poezii, din cele 5.000 câte a scris în viaţa lui. El menţionează că: „Nuvele am scris vreo 250.” A mai scris amintiri şi impresii de călătorie.

A colaborat la „Cuvântul satelor” (Şoşdea), „Drum nou” (Bocşa), „Flamura” (Reşiţa), „Gura lumii” (Oraviţa-Bocşa), „Orizont” (Timişoara), „Progresul” (Oraviţa).

A publicat trei volume de poezii: *Primăvara*, 1928, (ediţia II, Timişoara, 1936), *Vara*, Oraviţa, 1928 şi *Toamna*, Timişoara 1936.

S-a stins din viaţă în 4 decembrie 1973, în Bocşa-Vasiova, jud. Caraş-Severin.

În anul 1970, Mihail Deleanu și Iosif Schefer au alcătuit o antologie de poezie și proză din creația lui Tata Oancea, intitulată *Anotimpuri* (cu un glosar de Vasile Ioniță). A fost tipărită la Reșița.

Poezii de-ale sale în grai bănățean au apărut în volumele: *Ano, Ano, Lugojano*. Selecție, prezentări și introducere de Gabriel Țepelea, Timișoara, 1971, *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999; *Culegere de texte în grai bănățean*, Ed. Eurostampa, Timișoara 2009, lucrare apărută sub egida Consiliului Județean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș.

Dar, o excelentă aducere în actualitate a acestei personalități a fost făcută de Cornel Ungureanu în lucrarea *Viața și opera lui Petre E. Oance, scriitor, pictor, jurnalist, eseu/jurnal*, Editura Timpul, Reșița, 1999.

Este inclus în *Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin* de Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiș, Nicolae Sârbu, Editura Timpul, Reșița, în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003; și în lucrarea *Un fenomen bănățean. Țărani scriitori, țărani gazetari, țărani compozitori* de Iosif Stănilă, Ed. Timpul, Reșița, 1994.

Dintre cei care au semnat referințe critice privitoare la Petru E. Oance(a) îi mai amintim pe Petru Vintilă, Gheorghe Jurma, Aurel Cosma junior, Virgil Birou, N.D. Pârveu și Nicolae Țirioi.

La căzan

La căzan, la Mitru Rusu, povestește Moș Ilie
Întâmplări dă când sârvisе zășе ani la Cătănie:
De ibunguri, dă formarșuri și dă lupce cu dujmanii –
Vezi atuncea-n vremea veche slujeau oamenii cu anii.

- „Țuică-i moșul” – face dânsul – „e mai bine la căzane
Decât cum eram pe-atuncea. La Verona, la Cătane...

Mai cu samă, ’riacă lume! Când era vr-o bătalie...

- Aici își făcea o cruce și scuipa-n sân moș Ilie.

- Păi, ia spune mai departe, zăce Ion lu Pavel Crețu

Cum v-ați războit cu praisu, colo unde-i Cînecrețu,

Dară jos lângă Custoza, v-au bătut crunt tălienii,

Ne spunea și moșu Paicu c-or picat rău vasiovenii.

- E, he, he, (începe moșu) iaca pîn fierbe cazanu,

Să vă spun cum ne bătură, praisu ăla cu tălianu,

Fiincă dintr-o luptă d-ălea am rămas „pegieștru” –

n viață,

Dar îi lungă, mă, poviestă, n-o găt nici pân’ dimineață.

Ș-apoi ca să meargă bine, vezi, să se chicească glasul,

Niculăe ia trăgula, ș-apoi știi tu unde-i vasul,

Trage barema o litră, să mai beau o țâr răchie

C-atunci merge în laufșrituri, țucu-mi-vă moș Ilie.

Am plecat cu bătalionu chiar din Mantova cetate

Și am mers v-o zece zile prin câmpii, orașe, sate,

Când deodată dintr-o coastă pușcă tunuri d-ăle grele

Și-omori, baș lângă mine, un căprar cu două stele.

Veneau plumbii baș ca ploaia, să ferească Domnul

sfântul!

Că-ntr-un șeas ne și făcură tăman una cu pământul!

Eu am fost pușcat în pulpă și așa și bietu Chizu,

Iar pe Ion l-or prins franțojii și l-or dus unge-i Parizu.

Dar colo, la Cînecrețu, unde s-o bătut prusacu,

Și mai rău li-o mers le-ai noștri, știi tăman, ca și la dracu.

Cum or loat-o într-o noapte, or mânat-o până-n ziuă,

I-or pisat nemții p-ai noștri, cum pisădзи boabele-n piuă.

După asta, baș la Viena, io cu Chizu împreună,
În spitalu la „Rotcraițu” am zăcut tăman o lună...
Hei, să vă ferească sfântul să-ajungeți la bătaie...
- Ia, mai dă-m o țâr răchie, măi nepoate Niculaie.

Și măi bună sara, pauri!*)

Și măi bună sara, pauri! și voi mândre păuriță
Șie măi fașiet? Daț cu lucru, cum să stă la găsdăriță
Dumniedzău să vă gie binie și năroc mult la tăt pașu,
Vă popciesc la tăt dân sufliet, io Moș Criemienie tobașu.

Hă, hă, hă! îi mult d-atunșia dă când n-am măi scris la
foaie
Șa nam mai umblat prân lume și prân soarie și prân
ploaie

Num'am stat așa în taină ca un urs iarna'n butoară
Tot ghingind că atădz-mânie, m'o veni apă la moară.

Dar cum zmău să vină apă, fâncă să vă spun năcazu:
Iestă apă, cu girieptu, ă! Numai mi-i strâcat iazu
Curie, toată pră dă lături și nu mierjie în ierugă,
Ca să-ntoarcă roata morii și să-ș gie api'n borugă.

Ș'api dă! viedz urși dă aia, șică-s sug iarna dân labie,
Ca să aibie dă mâncarie, povestau v'o doauă babie.
Ă! dar io, dân șie nievoie să măi sug, să caut mâncarie?...
Trăbuii să lie las tăcie și să iau straița'n spinarie.

Și să pliec apoi pră sacie, cum plieca dada Horhumu
Cu țaganca cu purdeii, când venea iarna Crășiunu
Să-ș strângă dă alea gurii, agică viedz să șierșască,
Ca-să poată bariem câta cu hâi lui toț să trăiască.

S'api-acu, ȕcă-vă moşu', iac'aşa tăman ca dada
Ham pliecat dân casă'n casă cu colinda, cu spovada
Agic'am pliecat cu straiţa, că în ea-i năgiejgia-acuma
Nu măi mierjire măi dăparcie nişi cu râsu, nişi cu gluma.

Fincă trăbă, mă! colieşă şi mălai ş'o ȕâr pogaşie
Că fâncă fără dă hăşcia nu să poacie'nimic faşie.
Dacă nu iestă „căleală”, atunşi moarie, criapă omu,
Nişi mârşâna nu măi mierjie dacă îi lipsăşcie ştromu.

Şi dă haia am pliecat, să vă rog, mă! cu frumosu
Baş acu la dzâua asta când ni s-o născut Cristosu
Faşieţ, mă! v'o rânduială şi să'm daţ v'o ȕâr'mâncarie,
Că altecum nu măi bat toba, o trănciesc în drumu marie.

Să s'aleagă prau şi pulbăr şi dă tobă şi dă toacie
N-am nişi bani şi nişi mâncarie, mă! dar aşa şinie poacie?
Că dor nu mi-s spiriduş io, să nu mănânc, nimic'o lună!
Nu vă măi ghingiţ la minie, m'aţ zuitat şi paşie bună!

Bani, dă hăia, dă-i la naiba! nu măi şier dă az'năincie
Fâncă nu măi iest pră sacie, să şciţ binie, potca mincie!
Iacă dă mi-ȕ da o sută, agiecă să dzâşiem doauă,
Ca să fie cu păriechie, dar pucieţ să-m daţ şi... noauă.

Nu'i dă asta nişi un fielăr, că io cried la sărăşie
Nu mă mânii, Doamnie sfincie, nişi să'm daţ, audz o mie
Daţ-m bani, daţ-m mâncarie, fincă io primiesc dă toacie
Numai să nu-m daţ în spacie şi v-o douădzăşi dă boacie.

Daţ-m tăţ să vă gia Domnu, v'un sac, doi, dă fânină
Şi'm măi daţ şie să zgieşcie ori că clisă ori slănină,
Api şoncuri, cărmănaduri, cum lie dzâşie lopăciţă
Cât să-m daţ, să dzâc tăt natu, viedz bariem o cotăriţă.

Păi cârnaț dă porc, dă scroafă, d'ășcia să'm gie lumea
toată,

Lunji cât dzâlilii dă vară, groș cât bușiunu dă roată
Fiincă viedz cârnaț dăășcia tarie buni's mă, la gură
Și să-m daț, iera să uit, mă, ori unsoare, ori untură.

Asta crierd ar fi măi binie să m'o-adușieț, mă, cu vasu
Ca să frig cârnaț și șoncuri și să-m ung barba și nasu
Ș'api mă! șciț șie să cagie și vreun vas cu vin, răchie,
Că dor șciț că băutura tarie binie'm plașie mie!

Hu! când trag io la măsauă, da să fie plin tămientu
Sâmt atunși, sofort îndată cumn îm suie'n criel tălientu
Ca să fac cântări și glumie, să nu moară, să nu turbie
Bieți ăia dă beamtări, că lie fașie fiest la curbie.

Tri protăncie, opt protăncie, șapi hop! măi treisprădzășie
Api șasă, api noauă, api iacă cât măi dzășie,
Ba să nu-ș măi spargă capu, să măi facă, viedz, socoată
Tot făcând merieu la curbie, iacă lie ia plata toată.

Ș'apoi când e plină lada, viedz, cu bani, cu milioanie,
Ia'o'n cărcă ș'apoi nițco! în Elveția, cocoanie!
Și trăieșcie dzâlie albie, las'că își „la noi în țară!
Măi iest bani și să măi poacie să să facă curbie iară!

Și viegieț, țucă-vă moșu, trăbă mă! să'm daț mâncarie
Să fac răs laășci beamtări, c'altcum dau în dăspierarie
Nu măi șciu nimic să scrie, niși să facă cărtț dă vicie,
Niși țăduli lu Ruja voastră, când o fi să să măricie.

C'am rugat pă moș Crășiun, ca să'm gie șieva și mie,
Numai'n tain'am dat rugarea, că m'o șciers dân pășcălie
Ori că niși n-o fi primit-o ori c-o fi pierdut rubrica
Dar dăstul că pân'acum n'am primit, audz nimica.

Poacie fi că nişi în şieruri, ungie şăgie moş Crăşiunu
N’o măi fi răzărva, o fi loat’o toată vrunu
Finc’a loa nu-i lucru marie ba-i uşor păstră măsură,
Că dă haia’n țara noastră tăt să ie şi tăt să fură.

Şi așa mă’mpinsă lipsa, să iau astă straiță-n spacie
Şi să vin la dumneavoastră, ca să’m daț şieva bucacie
Şi să’m daț şi lei dă hăia, să plăciesc cu ei cipariu
Ş’api-atunşi să vă cânt, mamă! şi condacu şi tropariu.

Şi să-m, daț api, măi pauri, după şie m’aț dat dă toacie
Hăi dă prin arietu nostru bariem v’o şindzăşi dă boacie
Nu în cap, o’n căpăţână, nişi în spacie Doamni sfincie,
Dar să mi lie daț în mână, ca să’nvăț pă unii mincie!

Fincă văd că Țepeş Vodă nu măi poacie să învie,
Ca să facă rânduială întru astă Românie!
Mă! că tăcie ălia’n lumie iș au rostu şi măsură
Dar „La noi” nu să măi curmă nişi jafu, nişi furătura!

.....
Şi măi bună sara, pauri! Lăsați somnu’p’altă dată
Fincă mânîe îi Crăşiunu, dzăuă sfântă şi lăudată.
Noapcia asta s’o pietrieşieț în cântări şi viesălie,
Ş’ajutaț pă tăt d-a rându şie trăiesc în sărăşie.

Dumniedzău să vă gie vâlvă şi tărie’n munca voastră
Că dor voi vi-s fundamentu, în frumoasa țara noastră,
Pân vi-s voi, mă! pră pişioarie, nu-i „La noi” nişi o fălincă
Fânc’o dzâs şi împăratu „Că Năgiergia-i în Opincă!”

Oravița, 24 Decembrie, 1930

Moşu Criemienie, săracu

*) Fragment *Dân înțăliepşiunea şi cumînțania lu Moş
Criemiene tobaşu în Săptămâna Cărții*

**Năcuzuri dă prî la sacie
- în dialect bănățean -**

Șăgie bietu uica Niță pră proțapu dî la car
Șuscăindu-se dân sufliet și spunând cu mult amar
Lu moș Stan, șie dă ginienie, prî la iel o măi vienit
Cumcă'n lumie'i Hanticristu, și'i grieu tarie dă trăit.

Măi tu fracie, Măi tu Stanie, dzâșie Niță'ngândurat
Să nu criedz că vorbiesc loază, o să criedz cumva că's biat
Dar să șcii c'acu îi huia! ș'ar fi măi bin' să crieșăm
Că ș'așa îs tăcie'n taină, orișicât lie răntunăm.

.....
Și niși io nu mi-s pliavă, mi-s o țâr la mincie copt
Și prișiep că toacie aliea, mierz ca'n pătrudzăși și opt
Când audz tu șie șiecieșcie taica popa dân țăitunc
Păi cașci gura, cum îi dzâsa, ca la poarta noaua-un jiunc.

Mă, d'ai și tu căcie rălie să întâmplă pră pământ,
Ce-ai mira că nie măi țanie, Dumniedzău și Bog'al sfânt
Și nu dă să nie tresniască, să nie ardă baș dă vii,
Pântru-atăcea mișculanțuri, furcișaguri, porcării.

Ori că și Dumniadzău sfântu ni-o lăsat cui nie rugăm,
Nu nie măi arie grijă, ori trăim noi, ori crieșăm
C'o vădzut că toț d'arându, și d'ai miși și d'ăia mari
Nu plăcim șcii, chiar nimic, toț ni-s porși și ni-s măgari.

Mă, cunoșci tu pră Ion Strâmbu, hăl dă stă lângă părau?
O, să șcii, tu dă și-o dat iel, dă șie pacoste și rău.
Arie bietu doauă fiecie, amândoauă-or fost prân școli,
I-or mâncat avieriea toată, baș tăman ca nieșce moli.
Un'o măritat-o'i (anu) dup'un dascăl dî la sat

Om dă trabă şî dă şinstă, şî om tarie învăţat.
O făcut o nuntă, fracie, cu muzică, cu lăutari
V'o trii dzâlie-o fost pietrieşieri, ca la domni dă hăia
mari.

Când după alcie trii dzâlie, fujie fata înapoi
Şî să plânjie că la sacie îi imală şî noroi
Şî măi binie vrie să moară, decât să măi miargă'n sat
Şî să-i caucie bietu Strâmbu, d'ungie şcie, alt bărbat.

Hai alaltă, ha măi mică, n'o măi făcut cheltuieli
Cu pietrieşieri, şî cu nuntă, cu muzişi şî cu găcieli
Num'o pus mânuţa, fracie, pă căciva mii dă liei
Ş-o pliecat nămăritată, c'un fişior, drăguţu iei.

Şî acuma bietu Strâmbu, şî măi rău, s-o înstrâmbat
Dă trii săptămâni încoaşa, dzaşie biet, fiest, în pat
Nişi avierie şî nişi fiecie, şî nişi jinieri, nişi nepoţ
Păi îi asta omienie, ha, mă Stanie! cum socoţ?

Hă, dar fracie, moşu Pau, hăl dă şăgie lângă pod
Au, sufletu lu săracu, c'o păţât-o şî măi şod.
L-am ţânut şî io şî satu, om cumincie, aşădzat
Şciutu-l-o Cristos dâן şieriuri că-i aşa dă căpiat.

Într'o sară'l punie dracu, că nu cried că Dumnedzău
Şî să laudă c'arie-avierie, tăman ca un fibirău
Şî că arie bani acasă, în strujacu dă pră pat
Baş atâţa, cât îi trabă, ca să cumpiere un sat.

Şî'l augie'o vrăjâtoarie, o ţâgancă dî la cort
Una şcii d'ălie dă puoacie să învie omu mort
Şî să ie p'ângă moş Pau, hu, mhăi chadzo să trhăhesci
Nu vrei thu s'ascuţ dhă balba, să-ţ hajut să'ncinieresci?
Şî-i mincie că'l poacie faşie ca dă 40 dă ani

Șî'l prostășcie până'i fură strojacu cu tot cu bani
D'o aliergat moșu ca prostu, după aia, până la cort
Ingie'l prind țâgani, șî'l bat pân-l lasă mort.

S'o dzăcut bietu moș Pau, în patu fără strojac,
Cu spinarea tolvăită, șiupielit ca un gânsac
Ș'apoi asta nu pot spunie, dacă cumva o'ncinierit,
Dar dă banii dân strojacu-i, șciu cum că s-o liecuit.

E, dar api văru Trifu, alu Ghiță Pătrunjel,
Omu șcii dă șie măi giegie, șie'păți bietu dă iel
C'o ciemat pră Maica Floarie, să-i dăscâncie boabie'n șiur
Că i-or loat lapciile vașii șî o-mpunșie vaca'n...

N'o dat lapcili cum trăbă, nușciu șie i-o fi venit
Șî atunși Trifu mocanu, nu să dușie la cușmit,
Ca să-i gie v'o mieluțâmă, v'un oloi d'ăla dă mac
Numai hai la vrăjătoare, fincă viedz, îi măi cu liac.

Șî îț vinie baba Floarie, ia un șiur dă șiurăit!
Punie boabie dă păsulă, șî s'apucă dă vrăjit
Acolieșcie vaca'ntruna, bombocind dă drași șî zmei
„Na Joiana, fii cumincie, țucă-i baba coada iei”.

Când odată biata vacă, spăriată dă hăl șiur
Să sloboagie dă cu capu, ș'mpunșie pă babă'n...
Larma!... Larma!.... strigă baba, Trifulie, nu mă lăsa
Sări cu maica șî mă scapă, că m'omoarie vaca ta...

Ș'o vândut biet Trifu vaca, nușciu cu v'o patru mii
Ca să vinjiece pă babă, ca să-i ieie doftorii
În loc să-i măi gie în spacie, o potcoavă dă păpuc
Dar la asta, șie dzăși Stanie, bună-i dă pus în grumbuc?

Mă, niși mara nu'i măi astăz, cum o fost la întieput

Ş'o sălbăcişit cu totu, tarie şoadă s-o făcut
Parcă toată îi vrăjâtă, parcă nu-i lucru curat
Iacă baş la minie unu, ia s'aculţ şie s-o-tâmplat:

Am o boală dă găină, faşie ouă la vieşini
Şcii, să bagă ca turbată, baş prin huda ha dă spini
Orişicât am astupat-o, musai să triacă prin ia
Parcă la minie'n avlie, n'arie loc ungie oua.

Aşa astădz, aşă mânîe, trieşie'ntruna la ouat
Până dzâc cătră nievastă, tu! s'o prindz pă însărat
Şi s'o tai că viedz, noi o rănim ş'o ţâniem
Şi cam dă v'o lună'ncoaşia, ouă nicicum nu viegiem.

Şi o pringie-api dă sară, să o taie, cum zisei,
Au, dar şie mai spaimă marie, o păţât suflietu iei!
Cot, cot, cot, tăman ca draşii, îţ înşiep hălie găini,
Că îi scapă şi ţaşnieşcie, oblu'n huda dă sub spini.

Io atunşi iau fug'o boată, mă slobod în urma iei,
După mine sâr şi câni, Mozoc, Bălan şi Grivei,
Altă şi nimic s-o pringiem, să puniem mâna pă ia,
Când colo'm străgă vieşinu: mă! şie vriei cu hoara mia?

Dar şie hoară, şie găină? mă răstăsc io, năcăjit,
Îi a mia, măi tu vieşinie; dî la minie o fujit...
- O fujit, ha! fine'ai prins'o, să o ţâi şi s'o omori -
Îm vorbieşcie iel, ca porcu, dă m'or loat, audz, fiori.

Nu-i dăstul că de v'o lună, fie iel al dracului,
Măncă ouălii găinii, dar măi strigă că-i a lui.
Şcii că năcăjât dă moarie, l-am lovit cu boata-n cap,
Dă s'o dat dă băcicoiu, purţipam, ca şi un ţap.

Şi s'o făcut larmă, fracie, lătrau câni ca niebuni

Și țâpa biata nievastă, parc'am pus-o pă cărbuni
Și găinilii d-a rându: cot, cot, prin curcie zbor
Și vieșinu dă jios strâgă larma! că vriau să-l omor.

După aia hai la liejie, haida pri la avocat,
Pierge vrieime, piergie banii, prin tot locu să răzbat
Șcii că măi la urmă, fracie, am vândut, dzău noa! un bou,
Să plăciesc țircușu-acesta, mânșie'l boala, printr-un ou.

Păi măi dzî, acu, că nu ie Hanticristu pră pământ
A pierienie dă iei șieriu, și cu Dumniedzău hăl sfânt.
Astfiel îș gătă poviesta, șiușcăindu-se amar,
Uica Niță, șezând bietu, pă proțapu dî la car.

*Fibiș, în sala de așteptare a gării
29 februarie, 1936*

În Vinerea și Sâmbăta Paștilor

Sună tocile'nconinuu: tica, toaca! tica, toaca!
Că le bat așa dă mândru, Pătru Rus și Mităloaca,
Costa Belcu, mitru Ghiga, Tuți și Traian Lepoane,
Pătru Anțiloni și Pati și Nicuța lu Gâșcioane.

Crâsnicu, Moș Trifu-i pară, și-i pârjol și e zvârcoală
Are lucru dă nu-i glumă: la biserică, la școală,
La comandă pe la popa, nu e vreme de ședere
Trăbă pregătiri, nu glumă, pentru sfânta Înviere.

Epitropii: uica Paicu și cu uica Mitru Sfântu
Or chicit az dimineată Domnului Cristos mormântu
Ajutați de baba Pietra și de Rina și Pâlcoane
Și de moșu Ginu Șiacra și de Băla lu Leponane.
După străzi, obrațe, uliț, vine muierișu'n cete.

Gingăşe şi dragi neveste, babe vechi şi mândre fete
Şi aduc lumini de ceară, cu flori vinete legate
Şi împodobesc mormântul Celui mort pentru „Dreptate”.

Dup’aceia fac metăanii, în lug şir, tot câte doauă
Şi rog Cerul să le deie o mai bună viaţă noauă
Şi d’atâtea multe rele să le apere moşia
Tot la fel să le păzească mândra ţară, România.

Şi atunci, dup’amiazăzi, babe vechi şi gârbovite
Se apucă, roşesc ouă şi le fac şi chiselite
Cunjurate de nepoate, de nepoţi ce stau grămadă
Ori să’ndeasă p’ângă ele, că mai bine să le vadă.

- Maico! zice câte unul, înroşit şi el la faţă,
Să-mi roşeşti un ou de găscă şi vr’o trei d-ale dă raţă,
Că-s măi tari ca dă găină, îs ca piatra, ca băuţa
Să ciocnesc cu Nică Beri şi şi cu Bencea Nicuţa.

Îş nimic hale de raţă, săre Ion lu Păncelie,
Fincă baba Gărduleasa baş asară m’o spus mie
Că hăle mai tari pe lume sunt oaule de cocleanţă,
Cu aştia, ireacă lume! nu poţ face mişculanţă

Cum o făcut Ghiga Rieţu, avea ou de lemn, poganul,
Şi o spart la toată lumea, ca şi cum spargi cu ciocanul.
Numai aşcea dă cocleanţă îs dă istăn’ăşa tare,
Când ai dat cu el o ţără, sparji ou lu ficare.

Iar cât’a Măicuţ’atunci, zâmbind cu drag şi iubire
Rădicându-se de spate, l’a copiilor vorbire
Zice: „ţucu-mi-vă baba, de nepoţi şi de nepoate
Lăsaţi voi numai pe mine, că le împlinesc pe toate!”

Sâmbătă dă dimineaţă se înalţă mândrul soare

E dar, încă de la patru, toată lumea în picioare,
Fiincă-i ziua cea din urmă și mai trebuie gătate
Câte pregătiri și lucruri, chear până pe înnoptate.

Fete mari spală fereștii, și neveste fac plăcinte,
Moșii mătură prin curte și prin areț dinainte
Și bărbații taie lemne, le'chicesc păi în șoproane,
De la grec, vine acasă, baba alu Vermocoane.

Alte fete-apoi s'apucă și le rânduiesc pe sfoare
Câte catrințe ș-oprege, câte năframe ușoare,
Câte poale carii trăbă, pigluite și călcate;
De la târg întorc grămadă paurii cu miei în spate.

Domnu Guth, pălărieru, hutăr iești glas în țeară
A'nnoit satele toate, acuma de Primăvară.
Câte'o pălărie noauă a vândut la fiecare,
Pălării mândre ca dânsul nici un hutăr nu mai are.

Și fiincă'mnealui mai ține și de var o măgăzână,
Paurii cu toți d'a'rându or luat o traistă plină
Ș'or albit casele mândre, de gândești că-i nins tot satu,
Nu mai albe și frumoase nici când vine împăratu.

Se revarsă dulci miresme de la sălciile'nflorite,
Cocostârcii vin în șiruri dinspre zările'nSORITE;
Se rotesc puțini prin slavă se'ndrept către Monastire
Și dispar apoi spre pustă, într-o lină fâlfăire.

Fluturi dănțuiesc prin aer, zglobii, plini de veselie
Zumzăiesc harnici albine, la stupii lui Moș Ilie
Care a făcut din miere bogăție și tesaur;
Pe măidane găște multe cu pui galben ca de aur.

Moșu Vuc astup'o groapă și cu Nică Buruleanu

Şi cu Mitru lu Ureche, cum făcură în tot anu,
Iară Uica Nică Udrea şi cu moş Krausz rotariu
Pun podele de pe podu ce-i la Franţi argintariu.

La fel vecinii d-a-rându mătură şi grijesc drumu,
Nu mai au un pic stăveală, nu mai ştiu ce e zbuiciumul
Se trudesesc c'acuş se'nseară, îşi pun oamenii puterea,
Ca să fie neted drumul când or trece cu-Nnvierea.

Iacă, primi, baş acuma, Nică Simu-o telegramă
De la Mitru care scrie: Tată şi iubită Mamă!
Vin la noapte, pont la zece, să mă aşteptaţi la gară.
Mitrut ăsta studiază, nu mai ştiu prin care țeară.

Rumba... dumba... bate toba, dumnealui şiacra tobaşu
Şi apoi îş meltuieşte, de aude şi... oraşu:
- Asta vi se dă de ştire!! luaţ seama fiecare!...
Că plecăm la miezul noptii, cu Cristos pe drumul mare.

Şi în oricare fereastră să fie lumini aprinse,
Drumurile măturate, ca şi când ar fi prelinse;
Să nu cadă taica popa, ori că vreun om cutare,
Asta vi se dă de ştire, luaţi seama, fiecare...

Şăd haptac, nici nu răsufală dumnealor doauă cătane,
Cu duruţe-albe ca neaua, cu căciule astrăgane,
Cu opinci, obiele roşii, mândre, cum nu are juru
Unul e Nică lu Crană, ş'unu e Franţ lu Pănduru.

Stau cu puşchile în mână, nemişcaţi ca şi pământu
Precum scrie la Scriptură: Străjuitu-i-au mormântu...
Şi păzăsc mormântul „Celui” răstâgnit de fariseii
Care puseră de strajă, să nu-l fure'nvăţaceii...

Don tucfirăr Nică Trumii chear vine pentru schimbare

Aducând alte cătane și'ncepe cu voce tare:

- Postu vechi! marș! înainte, drept, la casa comunală,
- Postu nou ocupă locul!... suflă'n goarnă! Costa Teală.

Vasiova, 1 aprilie, 1924, Tata Oance

Ştefan Orbulescu

S-a născut în 6 martie 1929, în localitatea Becicherecu Mic. Aici a urmat şcoala primară, a absolvit Liceul C.D. Loga din Timișoara, iar studiile superioare și le-a făcut la Facultatea de medicină Veterinară din Arad, în perioada 1949-1954.

A activat ca profesor de specialitate la liceele tehnico-veterinare din Craiova și Timișoara (1954-1955), ca medic veterinar la CSV Cenei, apoi la Cărpiniș – unități pe care le-a înființat și condus (1957-1958), medic veterinar șef al raionului Jimbolia (1958-1960); revine la CSV Cărpiniș, de unde a ieșit la pensie în 1985.

A publicat articole de specialitate în periodice de medicină veterinară, din care putem reține, între altele că Ștefan Orbulescu a depistat primul focar de boala edemelor la porci în vestul țării (1956), precum și „cistita hemoragică la bovine” (la Cooperativa Agricolă de Producție din Beregsăul Mare, în 1958).

A fost membru fondator al Asociației Scriitorilor în Grai Bănăţean. În anul 2000 a devenit membru al Clubului medicilor veterinari pensionari „Valeriu Pinte” din Timișoara, aici având funcția de secretar.

A publicat în revistele „Nădejdea noastră”, „Tăt Bănatu-i fruncea”, „Valea Cărașului”, „Suflet nou”, „Epigrama”, „Lumina Divină”. Începând din anul 2001 a fost colaborator la emisiunile „Gura Satului” și „Dumineca la prânz” de la Radio Timișoara.

Volume publicate: *Martirii Bărăganului*, 1992, *Studenție, studenție, până la bătrânețe*, 2001, *Poezii și snoave în grai*

bănățean, 2002, *Amintiri, memorii, zâmbete* (în colaborare), 2003, *Catrene cu tâlc și cu pelin*, 2003, *Elegii de toamnă*, 2004.

Avea în lucru un roman de mari dimensiuni și un volum de versuri, pe care n-a apucat să le ducă la bun sfârșit, pentru că a trecut la cele veșnice în 13 iunie 2007.

O murit moșu Cărică

O murit moșu Cărică,
Bărbatul meu, ce mi-am avut,
O murit baș dă oftică,
Că pieptul tare l-o durut,

I s-o tras dăla țigară,
Că dă abia o răsuflat
Ș-o tușit zâua ș-în sară,
Da dă duan nu s-o lăsat.

La bătrâneță i s-o dat
Și o prins dăstul dă bine,
O penzie mică dăla stat
S-aibă până are zile.

Io i-am pricit d-atâcea ori:
- Stai, bărbace, și gângeșce,
Ferească Dumnezeu să mori
Până penzia nu crieșce,
Că nu-ți pun la cap lumină
Și la mormânți nu-ți aduc flori,
Nici popa nu cred să vină
Acasă să-ți facă slujbă,
Cântă la morminți odată
Și iuce ce bagă-n groapă.

Niș groparii nu s-opinesc
Să-ți sape groapa mai afund
Până naince nu-i plăcesc.

Nu am bani niș pântru popă,
Darmice pântru căleşce,
Mort ce țin aici în sobă
Pân ce penzie nu crieșce.

Ai și tu oțăr răbdare
Până să vină Ion poștaș
C-o țără penzie mai mare
S-o iau pă aia dă urmaș,
Că, dă-s vădană fără bani,
Nu mă bagă nime-n samă,
Da cu-o penzie, mică-mare,
S-or găsi, cum bag dă samă
Vră-unu să să însoare.
Că io nu mi-s prea bătrână
Și dacă stau să mă socot,
Fac zupă dăstul dă bună
Și alce lucruri mai pot.

Ș-atunși m-o zâs, parc-o luat foc:
- Tu, muiere, taci ș-ascultă,
Dacă tu n-aprinzi lumină,
Io, acușă-ți fac în ciudă
Ș-am să mor până să vină
Poștașu cu penzie bună,
La pomană – să tai oaia,
Că ia dă mult n-o mai fătăt
Ș-o găină, baș pă aia,
Că dă o lună n-o ouat,
Dacă nu faci ce io îți spun,
Am să mă rog s-ajung străgoi,

Noapce dă noapce fac un drum
Dă la morminți aici la voi
Și dacă aișea îl gădesc
Pă vr-unul din văduvoni,
Atâta am să vă dripesc
Până scot mațilii dîn voi.
Și ține mince ce îți spun,
Când vine coasa la cine
Și vini și tu pă al meu drum,
În groapă iar stai cu mine
Ș-atunci să viedz cât îs dă bun,
Că îți dau în loc dă apă
Numa leșăe cu săpun
Și oțără smoală fiartă.

Uice ce rău m-o blăstămat,
Îl întrabă pă părince,
Că tăt ce-o zîs o fi păcat
Și blăstămul lui nu pringe?
Că io i-am zâs pă rumâneșce
Nu cumva să ce ia dracu
Până penzia nu crieșce,
Că nu pot să dau colacu
La popă pă crieșnineșce,
Niș la cantori vr-un peșchir
Ori la dieci vr-un colăcel,
S-or duce tăț banii din chimir
Și dă vină îi numai iel...
Nu m-o ascultat pă urmă,
Ș-o murit fără să-mi spună!...

Dârjala

Dârjala-i un bun în casă,

Că ce-ajută mai la toace,
La arşău, la zbici, la coasă
Şî dîn riele ia ce scoace.
Sapa, griebła îs dîn oţel,
Coasa, arşău îs la fel.
Toacie, mă, fără dârjală
Nu fac azi nişi-o scofală,
Că-i mai groasă, că-i subţîre,
Că-i mai lungă, ori mai scurtă
Important îi ca să fie
Tarie, şă să nu să rupă.
Când dârjaua îi făcută
Dîn liemn vierge şî dă stăjar
Zîlnic ai la masă zupă _
Ţuică şî vinu în păhar.
Când dârjala îi croită
Din liemn moale şî sorcită,
Fără zî dă fierişire.
Dârjala ce-ajută-n toacie
Şî în casă şî-n grăgină;
Dîn necazuri ia ce scoace
C-o-mprumuţi şî la vieşină.
Când buleandrî îi vieşina
Arşăul, cu dârjală-l vrea
Să îşi sapie-adânc grăgina
Că la al lor dârjala îi rea.
Şî la aliegeri când mă duc
Dârjala-o iau cu minie
Să fiu sigur că nu apuc
Trandafirii să mă-nspine.
Şi-acum ştiţi dă ce îi bună
Şî în casă şî-n grăgină
Şî la griebła care-adună
Şî la zbici şî la vieşină.

Cărtașii

Duba-i tromf și mac să ciere
Nu umbla cu măsluiala.
Cine-nșală acela piere,
Numai ține jumuleala
Bagă roșu și nu vierge,
Că mă faci pă mine-a pierge
D-astă toamnă agoniseala
Și tăt ce am în bugilar.
La cărți lasă șmecheria
Fă în piață, iești pilar
Azi pierzî tăt, și omenia,
Ba pierz caii și coșia.
Asta-i farbă, ăsta-i jocul
Să știi să joci, nu nărocul,
Șielaina mâncă averea
Cu ia poț pierge muiera.
- Dă cie iești George mânios?
- Da cie vrei mă, să cânt să râd,
Cum să mai fiu io bucuros
Când cărțili îmi mierg pră dos;
S-or dus tăț banii, i-am pierdut.
La piață am vândut
Cucuruzul din pătulă
Și o păreche dă purșiei.
Acum n-am nici o pițulă
S-or dus toț banii pă Beghei.
- Cum, baș atâta ai pierdut?
Io câștig abia o mie.
- Taci, că niș ieri nu ce-am crezut
- Mă, bani-s la Văsălie;
Bugilaru lui îi burdușit,
O fost cam gol când o vinit.
- Dă-mi ceva bani în împrumut,

- Nu, ştii tu binie şi dă ce,
Că la cărţi nu să-mprumută
C-atunşi carcea iar să suce,
Carcea-n joc îi mare curvă.
Cât mai ceri, haidă şi joacă
- Păi dubliez cât ţine-o bancă
- Nu ce hocoşi atâta
Tromfu-al mare-l ai dăgeaba,
Că la mine-n mână-i şanta.
Punie banii, plânge masa
C-acuşi pierzi baş şi cimiaşa.
- Taci, acum io-s tare dă tot
Că iau totu ce îi în pot.
Iaca, că ai rămas bancrot!

05.2002

Ioan Olariu

S-a născut în Ciacova, județul Timiș, în 18 iulie 1923.

Școala primară și gimnaziul le-a făcut la Ciacova, apoi a frecventat o școală specială de arte și meserii, după care a urmat Institutul de Artă din București, pe care l-a absolvit în 1949. În același an a fost angajat actor la Teatrul de Stat (viitorul Național) din Timișoara, unde a lucrat până la pensionare, în 1983.

S-a afirmat, ca poet în grai bănățean, îndeosebi la Postul de radio Timișoara. Ion Olariu – alias Taica Pătru – cu începere din 1972, prezintă la acest post cronici ritmate în grai bănățean. După două decenii a făcut parte din Cenaclul radiofonic *Gura Satului* de la același post de radio. Împreună cu membri acestui cenaclu a participat, în multe localități din județele Timiș și Caraș-Severin, la întâlniri cu ascultătorii. În asemenea împrejurări, de fiecare dată prestația lui Ion Olariu, în spectacolul literar, era la mare înălțime.

S-a stins din viață, fără să apuce să-și tipărească măcar un volum de versuri în grai bănățean. Din creația sa de acest gen – bănuim că destul de bogată – au fost publicate poezii în volumul *Gura satului la Radio Timișoara*, Ed. Mirton, Timișoara, 1996, în *Antologia poeziei în grai bănățean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în *Culegere de texte în grai bănățean*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2009, alcătuită și tipărită prin grija Consiliului Județean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș.

Ciorompicu

(Loz în plicu)

Baba Giula, într-o sară
s-o dus până la ducheana
ca să ia ripelţ şi drojdie
şi o paclă cu duhan.

Când o dat să pleşe-acasă,
o văzut într-o cucie
naocol pră drod încinsă
pececuţă dă hârcie.

„Şe năpustu-o fi înuntru
dă-s așa peşetluice?
Costă şinşi suce lifetu!?
Or fi gume învălice

Şe să moflăie în gură,
nişiodată nu să gată,
şic-ar întări jinjia;
cumpăr una lu nepoată.

Dă-m şi mie una d-aia...
zmău' şcie cum să-i dzâcă...
d-a cu capsă buturită
şi-i încinsă pră cărică.”

„Scoace-ţ una, adă banii
şi noroc să ai, mătuşă.”
O dat banii, o tras plicu
ş-o plecat baba pră uşă.

L-o dăşchis pră drum, să vadă
Pră dânuntru şe să fie?
„Iaca bieda, nu-i nimica,

’i o țâdulă-ntr-o hârcie!

Au, beștraga lui dă lucru...
uită cum m-o-nșeluit?!
Și pră dată, mânioasă
în ducheana glonț o buit.

„Bine, Maxo, n-ai rușâne
să îm vînz pră bani nimica??!
Ia-ț hârciili, dă-mi banii
și să-ț ia dracu cărica?”

Cum îl drăcuisă baba,
lumea s-o astrâns grămadă,
Max îș pusă ochelarii
ș-o luat plicu să-l vadă.

N-o șicit niși trii cuvince,
îș holbasă ochii mult,
i s-o-ngălbenit obrazu
ș-o căzut lat lângă pult!

’l d-o mine; săriț oameni,
Max al nost o șloguit,
o-nșeput să strâje baba, -
i să traje dân șicit!”

Max dă jios sărind strâgasă
Zgândărind locu în mână:
„Iaca unge stă norocu,
Giulo-ai câștigat mășână,

„Dacia”, d-a românească,
dă o mie și trii suce!”
Șe s-o petrecut atunșia

ea n-o prişeput prea iuce,

N-o şciut dă „loto”, „prono”,
şî dă „loz câşciğător”,
că-n hârcia învălită
să ascunge un motor!...

Când s-o dumirit şî Giula
dă norocu şe l-o tras,
o-nşeput ea să rîdă,
d-ai ghigit că are fras,

Şî strâgasă dâodată
s-o audă toţ dân sat:
„Faşet fraţâlor ca mine:
am jucat ş-am câşciğat!

Dă duminică-n opt zâle,
dâşchiget televizoru
când îi joacă cu fotbalu,
să vegeţ cum mân motoru!”

Dă atunşi, pensia toată
la „loz în plic” am jucat,
dar motor, ca baba Giula,
pân-acu n-am câşciğat!

Cântu nostru

Aşijgeri graiului şî cântu
lăit dă mii dă ani aşi,
îl cară apili şî vântu
pră valea Cernii ş-a Nerii,

Și Bistra, ori Bârzava-l duse,
Cimișu-l cântă măi duios,
doinind dă vremuri dă răsrușe,
dă pașe și dă plai mănos...

Șinstâm cântarea omenească
dospită-n inimă curată,
doinită-n Țara Românească
Și az, și ieri și altădată...

Că-i cântec dă la sân dă mamă
Și rupt dân glia strămoșască,
șe-n lume cu-altu nu-i d-o samă,
menit pr-orșine să-l uimească.

Ni-s cânceșili populare
născuce-n poale carpatine,
dân curcubeu ș-or strâns coloare,
dân sărbători dă farmec pline...

Nu s-or cules dân piatră sacă,
nu s-or ivit dân întâmplare...
în ele-i nația întragă
și viețuirea ei sub soare!

Ni-s draji și cânceșili care
iș au înfipce rădășini
în locuri dă prăstă hotare
șe-s locuice dă români.

Ni-i drag și graiu, ca și cântu
Șe o-nfruntat mulce nevoi,
ș-oricât dă aspru-o bătut vântu,
o rămâniat curat în noi!

Îl cântă az cu drag poporu
Şi tot românii, că-l iubesc,
Îl cântă ş-ăi şe poartă doru
Dă sfânt pământu românesc.

Să cântă-n hore, nunţ, ospetă,
în joc dă doi, brâu, ori bătută...
dân gură, scripcă, torogoată,
fluieră, frunză, solz, lăută...

Şi căce aminciri stârneşce
în cugetu ălor plecaţ,
ş-a căror inimă tânjeşce
la cânceşili dân Carpaţ!

Sorin Olariu

S-a născut în 8 februarie 1965, în satul Buchin, jud. Caraș-Severin.

A urmat în Caransebeș: școala generală, liceul, studiile teologice. La Timișoara a absolvit Facultatea de Mecanică.

Are pseudonimul Sorin Solaris pentru poezia în limba literară. Cu asemenea poezie a debutat în revista “Meridianul” din Timișoara, în anul 1991. A colaborat la publicațiile “Rostirea românească” (Sibiu-Timișoara), “Renașterea bănățeană” (Timișoara), “Redeșteptarea” (Lugoj), “Semenicul” (Reșița), “Tibiscus” (Uzdin - Serbia), “Tăt Bănatu-i fruncea” ș.a.

A colaborat la TV Eurosat și Radio 11 Plus din Caransebeș, la Radio Timișoara și Radio Reșița. A fost redactor la “Jurnal” și “Cenaclul Artelor” din Caransebeș.

A făcut parte din cenaclurile literare din Caransebeș: “La poșmândre”, “Apostrof”, “Nichifor Mihuța”. A fost redactor la “Jurnal” și “Cenaclul Artelor” din Caransebeș. În Caransebeș a activat, ca profesor-inginer, la Liceul Industrial Nr. 2.

În prezent trăiește în Statele Unite ale Americii.

Volume: *Șapte păcate*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1997, *Uica Nielu dân Buchin*, Editura Ionescu, Caransebeș, 1997, *Uica Nielu să întoarce* (dă două) – poezii de buzunar în grai bănățean, Editura Uica Nielu, Buchin, 2001, (*T*)*Uica Nielu dân Buchin*. Poezii de buzunar în grai, Ed. Uica Nielu, Buchin 2002. Tot în format de buzunar, în același an și în aceeași editură a mai publicat volumele *Soacre, soacre, poame acre*, *Bugigăi cu mânecuță* și *Sama la Covei*.

În volume colective: *Cu pocegu supt pişior* (în colaborare cu Ioan Vodicean și Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998), *Dî la Săbeș la Lugoj* (cu Dorina Șovre și Ștefan Pătruț), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998.

În cele șase culegeri *La poșmândre*, editate de cenaclul omonim radiofonic din Caransebeș, apărute în perioada 1998-2003, precum și în *Bădia Mihuța și urmașii lui*, vol. I, - 2001, vol. II - 2002, Editura Mirton, Timișoara, *Antologia poeziei în grai* de Ștefan Pătruț, *Culegere de texte în grai bănăţean*, Editura Eurostampa, Timișoara 2009 (Lucrare alcătuită și publicată prin grija Consiliului Judeţean Timiș și a Centrului de Cultură și Artă al Judeţului Timiș).

A fost inclus în dicţionarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean*, Editura Europa Nova, Lugoj, 2003.

Ou' sau găina?

Doamne feri d-aşa o sfadă
D-aşa formă dă prişină
Şe-o avut-o nana Nielu
Într-o sară, după şină.

Că nepoţi lui, becherii
Răi dă maţă, bată-i vina
Să sfăgeau şe-o fost întâi:
C-o fost ou', sau găina?

- La-nşeput, o fost găina,
Nu ce măi uita ca bou'!
- Bou eşci tu, dă vrei să şci
Fincă primu o fost ou'!

Ba găina, ba că ou',

Ba că ou', ba găina...
Dă-l făcură pă na' Nielu
Să nu-i măi cicnească șina.

Ba măi mult, d-atâta sfadă,
Să sculară în pișioare
Șî-ncepură să să bată
Dă ghingeai c-o să s-omoare.

Când văzu șî asta, uica
Țî-i șî loă la scuturat,
Îi pusă la loc, pă scamne
Șî le spusă apăsat:

- Amândoi vi-s prostolani!
Ascultaț numa la moșu:
Vă sfăgit tăman în taină,
Fincă primu-o fost... cocoșu.

P-ormă dî la iel dân coastă
O făcut Domnu, găina
Șî găina... hop, cu ou',
Iară proșcii... cu prișina!

Pântru șine are soacră

Mergând io cătră oraș,^{*)}
Cu cursa dă gimineață,
Șe cregeț că am aflat
Dî la Laie, a lu Zgăbeață?

Că la Casa dă Cultură
S-ar fi strâns potop dă lume
Să givană dăspră soacre

Lucruri grele, fără glume.

Că-i şădenţă mare-n care
Sătui ca dă meră acre
Jinerii givăn, săraşii
Cum să pot scăpa dă soacre.

Mă pusăi p-un scamn, la urmă
Ş-ascultai la fiecare
Numa m-apucă, iut, şlogu
Dă aşa minşiună mare.

Fincă unu după altu,
Ăi care suiau pă bină
Cum făşeau, cum nu făşeau
Scoceau soacrili dă vină.

Şică tot şe-i rău pă lume,
Ne' nţălejerea şi sfada
Să întâmplă numa fincă
Soacrili-ş cam bagă coada.

Zâşe unu, ascuţăt
Ca o muchie dă topor:
- Domnilor, io nu măi pot!
Şciţ că-m vine să m-omor?

Altu, cu foalili mari
Înroşăt prăcum un rac:
- Domnilor, dă rău' soacrii
Nu măi şciu şe să mă fac.

Dă vin bucuros acasă
Cum faşe, bat-o s-o bată,
Numa cân o vād la faţă

Zâua toată mi-i stricată!

N-am putut să măi târpesc
Dă așa minșiuni sfruntace
Ș-am suit iuce, pă bină
Să fac soacrilor dreptace:

- Drajii mei, le-am zâs la jineri,
Cu glas molcom și frumos
Cum o fi la voi, nu știu...
Da la mine-s baș pă dos.

Chit că mi-i năcazu mare
Dă îm vine să pocnesc
Cân îi văd privirea blândă
Iuce mă și linișcesc.

C-are ochii mari și negri
Șe să uit-așa dă blând...
Ș-are-un glas așa duios,
Parchie-i raiu pă pământ.

- Doamne, fuji d-aiși, cu ursu
Văd pă unu că se-nfoaie.
Mă cem că zmincit-ai ușa,
Dă vez soare, cân îi ploaie.

Dâncolo-s ecologișcii...
Bagă capu ș-ai să vez:
Cânili, precinu nostu –
Az vorbim dă pichinez.

*) Caransebeș

La beut, cu Mitru Broancă

Uica Nielu-i dă comege:
Cu cât be iel într-o sară,
Linişcit poţ să probeşti
Să dai drumu la o moară.

Într-un an, cu Mitru Broancă
Sara, dă Sântămărie,
S-o chicit uichiţu nostu
Pă o belcă dă răchie.

Da... şe zâc io numa una,
Că dân aia, să făcură
Măi v-o trii, o poace patru
Pline ochi cu beutură.

Şî-i trăsără... noapcea-ntragă,
Da gimineaţa, pî la şasă
Betu Mitru, cum îi cuniu
Durmea, cu capu pă masă.

Nielu, cu o belcă plină
Şe-o adus-o iar, dân pod
Ți-l şî loă la scuturat
Cum erea iel, cam nărod:

- Mitre, bată-ce norocu!
Ia să-m spui acuma mie
Cân ce măi trezăşci odată
Ca să trajem... o beţâie?

- Un șeas cu cuc -

Ion lu' Jurmă dân Buchin,
Un veșin fără măsură,
Avea pacimă năroadă
Pă țâgări și beatură.
Toată zâua sta la bert
Cu uiejili 'năince;
Să-mbeta, să dezbeta...
Că n-avea prea multă mince.

Ș-uice cum, că într-o sară,
Stând așa, la una mică,
Numa' să trezăște-n bert
Cu nepotu-su, cu Tică:

- Curi, mă bunule, acasă...
Las-o naibii beatură!...
Să-njupi Tică să-i ieie
Beușagu' dî la gură.

- Păi șe drac s-o întâmplat?
Să-ndreptă el dă mijloc;
Șe tot zberi ca nima-n lume,
Că do' n-o luat casa foc?!

- Cum, șe drac s-o întâmplat?
Stai aiși și bei întruna,
Iară șeasu' dumitale
O căzut pă bieta bună!

- Stai mă Tică... măi ușor!...
Măi slăbește-mă un pic!
Șe-i tot dai atât cu șeasu',
Că io nu prișep nimic?!

- O' n-auz'  e tot  ' spun?
Cum o tras ea dă fereang,
Cum era să-i cadă-n cap
 easu'  l cu cuc, d n gang.

Zău d   ciu  e s-o-nt mplat!...
S-o d sprins d  p n     ni?...
C-o căzut în urma ei
 -o lovit-o-ntr-un c lc ni.

Num-un „ anti” o fălit...
Doamne feri-ne,  e soartă!...
   acuma buna noastră
Ar fi fost p  masă, moartă!

- Fire-ar mama lui d   eas!
Sudui' nea Ion lu' Jurm ,
Că dă c n' l-am cumpărat
Tot mereu rămâne-n urmă!

Marinela Panțiru

S-a născut în Timișoara în 12 iunie 1969. a început studiul vioii în clasa I, la Liceul de Muzică din Timișoara. A fost cooptată în orchestra de muzică populară a Casei Pionierilor din Timișoara, condusă de maestrul Gheorghe Galetin, despre care a scris o amplă lucrare intitulată *Cântul leac inimii știe* (Editura Eurostampa, Timișoara, 2006). Aceasta cuprinde și articole de folclor – autoarea scrutând un domeniu pentru care a manifestat, încă din copilărie, o permanentă pasiune, așa după cum învederează interesul său pentru muzica tradițională, devenind o bună interpretă instrumentală și vocală, precum și o pricepută culegătoare de creații etnomuzicale și de literatură orală. Aceste calități ale sale au fost recunoscute și mediatizate de specialiști la posturi de radio și televiziune din Timișoara. Ea însăși a colaborat la Tv Europa Nova Timișoara, Radio Europa Nova Timișoara, TVR Timișoara și Radio Timișoara, abordând, în intervențiile sale, variate aspecte etnomuzicologice actuale. Pe aceeași temă Marinela Panțiru a publicat numeroase articole și poezii în „Renașterea bănățeană” și în suplimentele acestui ziar – „Paralela 45” și „Cu cât cânt atâta sunt”, precum și în revistele „Tăt Bănatu-i fruncea”, „Anotimpuri” și „Coloana Infinitului”.

Nu zuitaţi...

Motto:

*Şine crege-n Dumnedzău
Nu şcie să facă rău!*

I
Şine s-o ruga dă mic
N-o fi un om dă nimic,
Eu dă mică m-am rugat
Ş-Ăl dă Sus m-o ajiutat!

II
Oaminilor, masa plină
Radză sfântă-i dă lumină,
Nu luaţi dăn şe-i pă ea
'Năince d-a vă-nchina!

III
Nu zuitaţi, la pită coaptă,
Să îi faşeţi cruşe dreaptă
Şi să spuneţi, oamini buni,
Rugăşiunea dăn străbuni!

IV
Înăince dă culcare
Rugaţi-vă cu glas tare,
Iar d-acasă când plecaţi,
Nu zuitaţi să vă-nchinaţi!

V
Nu sminciţi cu vorbe răle
Să trajeţi păcace grele,
Lu-al dă gura-i ca o coasă
Nu i-o fi viaţa frumoasă!

Doina-dor, dîn fluieraș

*În memoria în veci neuitatului Marius Munteanu
(Ciaica), la doi ani de când a luat calea zenitului*

I
Cântă-un greoruș pân iarbă,
Cum dă inimă-i lăsat,
Ș-un băgic, când marva pașce,
Îi țâne hangu-apăsat!

II
Dasupra, șeriu' sănin,
Cu soarili-n pom p-o cracă,
Lumină, cu drag, s-ajiuce
O pasăre cuib să-și facă.

III
Purtată ușor dă vânt,
Doina-dor, dîn fluieraș,
O aud, da' ăl d-o dzâs-o
Nu-i cu turma pă imaș...

IV
Bat arânjele, să cântă,
Și cu ele plânje natu',
Că-s doi ani dă când tânjășce,
După CIAICA, tot Banatu'!

V
I-or bătut ortași la ușă,
CIAICA le-o răspuns... în lece:
„Nu-s acasă! Numa' umbra
Mi-i-ngropată în părece”.*

**citată din poezia „Numa' umbra”
– Marius Munteanu*

Iarna

Supt fireang dă şeaţă, şeriu'
O picit soarili iară,
Vicodolu', zăbunit,
S-o pornit nebun d-asară!

Cu pusliușele dă neauă
O-nvelit cășile toace,
Pomii-ncărunțit' dă vreme
Să-nchină, să-i lasă-n pașe!

O pămucă albă poartă
Și grăginile dân sat,
(Ostănice îs și ele
Dă căge roage or dat!)

Socășelele, baș toace,
Tac, da' în gând sococesc
Câce urme au pă dună,
Căț' păpuși le-o zotronesc.

Doauă hoare, negre tare,
Să gorgoane p'îng-un pom
Nu-și află locu' și pașe,
Pân' nu le zogoane-un om.

Luminiță pân ferești
S-arătă dân orișe casă,
Larma dă copii dân drum
Să să stângă nu le lasă.

Un miros dă pită coaptă
Ceamă-acasă p-ai plecaț',
Iar dîn crumpii dîn cipsâie
Fac cu ochiu' tri cârnaț'.

Zdreanță dă ou, năstăvice,
Cu zama dă părădaică,
Saltă-n oala-nșinsă bine,
Dă sorocu' parcă jioacă.

Scoasă-acuma dîn cuptor
Stă plășinta cu ludaie,
Pă o parce-i rumânită,
Iar p-ailaltă îi bălaie.

După șina cu dă toace,
Căldura dîn soba mare
Moaie oasăli-ostănice
Și le mână la culcare.

Rând pă rând, lumini să stâng,
Numa' luna nu să culcă,
s-oglingeșce în zăpadă
Ș-o apucă dor dă ducă...

O bătut moarcea la ușă

O bătut moarcea la ușă
Și i-o dășchis o mătușă,
Da' muierea, mânioasă,
O lăsat-o fără coasă!

Az'-vară iar-o venit,

Da' pă nime n-o găsat
(Când pământu' şere trudă
Nu umblă lumea zăludă!)

Umbla moarcea, fără coasă,
Tot căutând din casă-n casă
Ş-o dat d-un moş blăstămat,
Şe socoata i-o-ncurcat...

Moarcea i-o dat dzâua bună,
Moşu – răchie pă plac,
O băut. Şi s-o-mbătat!

S-o dus ea, păşând suşit,
(Dă ruşâne-ar fi fujit!)
Socăşelu-i părea mare
Şi-l vegea cu geal şi vale...

S-o-mbătat şi moşu tare
Ş-o pornit-o pră cărare,
C-o lumină-n mână, noapcea,
Umbla să găsească moarcea!

N-o găsat-o şi s-o-ntors
Cătreă casă, mânios,
Ş-o-aşceptat-o mult să vie,
S-aibă ortac la răchie!

Ștefan Pătruț

S-a născut în 7 octombrie 1938 în Ohaba-Fergaci, județul Timiș.

A urmat școala primară în satul natal, gimnaziul la Belinț, școala pedagogică la Timișoara, Facultatea de Filologie la Cluj, unde a avut teza de licență *Schița monografică din folclorul comunei Ohaba-Forgaci*. După ce, în perioada 1956-1963, a fost învățător la Școala elementară din Drăgoești, județul Timiș, a fost angajat în postul de profesor de limba și literatura română la Școala Generală cu clasele I-VIII din Sinersig, județul Timiș, unde a lucrat până la pensionare, în anul 2002. Aici a fost director de școală timp de 36 de ani.

A debutat în 1972, în ziarul „Drapelul roșu” din Timișoara, la rubrica *Hai să zâmbim serioș* versuri în grai bănățean. A colaborat la publicațiile „Redeșteptarea” din Lugoj, „Timisiensis” și „Foaia bănățenilor” din Timișoara, „Timpul” și „Semenicul” din Reșița, „Gazeta de Seleuș” (Seleuș, Serbia) și „Tibiscus” din Uzdin (Serbia), „Tăt Bănatu-i fruncea”.

Împreună cu Ion Căliman și Ion Ghera a condus revista *Tăt Bănatu-i fruncea*, publicație a Asociației Scriitorilor în Grai Bănățean care a apărut în august 2000.

A fost președintele Uniunii Scriitorilor în Grai Bănățean, constituită în 1 aprilie 2000 la Uzdin (Serbia), devenită Asociația Scriitorilor în Grai Bănățean care și-a delimitat activitatea pentru spațiul din Banatul României.

Din 1991 a fost membru al cenaclurilor *Gura satului* de la Radio Timișoara, *La Poșmândre*, Radio 11+ din Caransebeș și a

condus cenaclurile *La givan* de pe lângă Radio Tv Europa Nova din Lugoj (1994-2001) și *Victor Vlad Delamarina* de la Radio Europa Nova din Lugoj (1994-2001).

Volumele publicate: *Paorii*, Editura Hestia, 1992 Timișoara, *O lume de rai*, Ed. Hestia, Timișoara, 1993, *Când vântu nu bace*, Ed. Eubeea, Timișoara, 1996, *Paori pogani sau Bănăan în țoalele mele*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998, *Așceptăm să fiecic vaca*, Ed. Eubeea, Timișoara, 1998, *Antologia poeziei în grai bănăţean*, Ed. D.E.N. Lugoj, 1999, *Cârpa, Sacu și Nădragu*, Ed. D.E.N., Lugoj, 2000, *Dicționar regional de cuvinte – zona Banat*, Editura D.E.N. Lugoj, 2002. în dicționarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean* de Ștefan Pătruț (Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003), în încheierea fișei sale se precizează: „*Are terminat pentru tipar: Monografia comunei Boldur; în pregătire: Dicționarul creatorilor în grai, folcloriști și condeieri țărani din Banat și lucrează la monografia Tata Oancea și poezia în grai de la revista Vasiova*”.

În acel an grava boală a lui Ștefan Pătruț s-a manifestat necruțător, sfârșindu-i zilele în 3 august.

Dintre lucrările la care a osârdit până când a putut să țină condeiu în mână, în 2003 i-au apărut lucrarea *Tata Oancea și literatura dialectală a Banatului* și un volum de versuri *Șâr de ani și anotimpuri făr' de bani, Creatorii în grai bănăţean, Condeierii plugari din Banat, Personalități care scriu despre graiul bănăţean*, iar în anul 2006 a văzut lumina tiparului *Monografia comunei Boldur*, toate acestea ieșind în lume sub auspiciile generoase ale Editurii „Dacia Europa Nova” din Lugoj. Volume în colaborare: (cu Ion Farcaș) *La givan*, Ed. D.E.N. Lugoj, (cu Sorin Orbulescu și Ioan Vodicean); *Cu pociegu subt pișior*; Ed. D.E.N. Lugoj, 1998; (cu Dorina Șovre și Sorin Olariu), *Dă la Săbeș la Lugoj*, Ed. D.E.N. Lugoj, 1988; (cu Iacob-Bencei și Petru Chira), *Ca-n sat la noi*, Ed. D.E.N. Lugoj, 1999; (cu I. Ghera și P. Andraș), *Săra și bogăț*, Ed. D.E.N. Lugoj, 1998.

În culegeri cenacliere: volumele I-III *Gura satului* (1993-1996) ale cenaclului omonim de la Radio Timișoara; Ed. Mirton, Timișoara; volumele *La poșmândre*, editate de cenaclul omonim de la postul de Radio *II Plus* din Caransebeș (vol. III, Caransebeș, 2001; vol. IV, Ed. Tibiscus din Uzdin, 2001; vol. IV, Ed. Societății Literar-Artistice „Tibiscus” din Uzdin, 2002; *Antologie de poezie în grai*, publicată de Cenaclul „Tata Oancea” de la Casa de Cultură a orașului Bocșa, jud. Caraș-Severin, Ed. marineasa, Timișoara, 2003.

În Săptămâna Mare

În Săptămâna Mare, Doamne,
răsună toaca prăstă sat
cu glasu ei dă tătdăuna:
o toacă, o' măi mulce bat?!

Îm pare că-n cântarea ei
o oablă pace s-o lăsat,
cemând creșcini la fapce bune:
o toacă, o' măi mulce bat?

Ciulesc înfiorat cum toaca
îș poartă cântecu curat
sub streășină dă sară sfântă:
o toacă, o' măi mulce bat?

Dă doauă mii dă ani creșcini
nu ș-or zuitat a lor zăneat
șî toaca spune Vestea Mare:
o toacă, o' măi mulce bat?!

S-auge toaca-n geal, pră vale,
șî tăt măi mulce-n scăpătat

împacă gânduri tăbărice:
o toacă, o' măi mulce bat?

Dân Postu Mare toaca sună,
dă parică-un sfânt dă sus picat
cuminică lumina lumii:
o toacă, o' măi mulce bat?!

În Săptămâna Mare, Doamne,
dă când mă şciu, n-am apucat
să poată-opri ciniva toaca:
O toacă, o' măi mulce bat?!

Cheii...

Dorm... şî-n somn odată vineri
un miros du pă fereastră:
neşce-mbinături aleasă
nu oricând în lumea noastră.

Mă răgic, să gust menuna
şi când colo-n grăginuţă
cheii prântră crengi ş-or prins
galbene lumănăriţă.

Dau să ieu o floare-n mână:
cerceluş pr-un fir ş-o frundză;
o acing un pic cu fruncea
şî m-o apropii dă budză...

Cheii, faini ficiori dă suflet,
stau ca boactării în noapce;
prântră crengi stropice-n aor
un vântuţ prăsară şoapce...

Și-i adoarme ca în leagăn,
florii să pitulesc,
io rămân boactăru vremii
cu parfumu' îngeresc!

Strigoniu

„Auz cum să clacină podu
șî oalilii îmblă ponchiu.
Taci! Iar o vinit maica Ana;
cum merge ca omu al viu!

Stăi, nu ce-ntoarce-n părece,
o sâmtșî tu că-i în pod;
pst, las-o să bicenguie-n voie,
ce ce scormeni, dă nărod!

Mă Laie, vârcelnița îmblă,
ciuleșce cum merge urdzoni;
na, să măi dzâci că mi-s proastă!
că la noi nu vine strigoni!

N-audz? Bată-ce pita dă surd!
Cum? N-audz paș prăstă cindă?
O, Doamne, audz cum zgânțăne
dă reza din ușă la cindă!

Un' ce scoli? Nu ce duce, mă Laie,
nu stau fără cine în pat;
fu, cum dă inima să sară,
numa' audz cum bace în șolocat!

Nu, Laie! Măi stai numa o'țără!
Dă pleci ca să vedz, șciu că vine;
poace țâie nu ți s-arată,
pră mine mă caută, vedz bine!

Uice-o că dă-n uşa la sobă,
ciuleşce că-i pri la şpoieri,
Doamne, nu ne lasă, că ne strânge,
na, că iar o spart un cineri!...

Acu Laie ce scoală să vedz:
bogicăie întruna prin casă,
până bogicăie, ea tăt sparge
şi după aia poace să iasă!

Tăminea unge-am pus-o d-asară?
caut-o sus pră poliţă,
îi în şcătulă cu bumbi dupră colţ;
îf, îi cu mâna pră ponebiţă!

Mor, Laie! Să suie pră mine,
sări, mă Laie, că mor!
Iacăt-o-i la pernă cu mâna!
Aşa-i dă rece, ca apa-n izvor!

Uice, îi simt păru pră faţă,
au, că-i la ea c-un codoni;
d-acuma ce scoală, mă Laie,
s-o vedz pră mumă-ta Ana strigoni!”

„Ce-i, proasto? Potoali-ce-odată,
nu vedz că-i mâţu al mic?
Ce spărie amaru dă tăce,
Să credz, miroasă-i coada un pic!”

„Nu Laie, pră mine nu mă păcăli,
o simt că-i aicea în pat,
poace c-o fi şi mâţu ăl sur!
Uită-ce, orbule, vedz ţolu' tărcat!”

„Măi tacă-ce Iuda odată,
n-audz că îi mâțu ăl sur?
Cască-ți măi bine tu ochii,
nu-i țâne ca sâta la ciur.

Gimineată când merg întră oameni,
le duc io strângoniu, să-l vadă!
Cine îi prost, tăt asta rămâne,
măcar să aibă un cap cât o... cadă!”

În oraș

Iarna groasă-n Cimișoara
cu flaștoru-ncărunțit
șî un ger, să-l tai cu briciu,
cum dă mult n-am pomenit!

În căputuri, cu cojoace,
cu păpuci și-n cijme 'nalce,
domni și doamne pășăsc creț,
dă ghingeșci că-s la notace.

Nu-i dășchis nici un ducheau;
nu-i o gură dă răchie,
cum are omul la casă,
cum ar trăbui să fie!...

Întuneric dă gimineată,
musai d-aia domnii îmblă;
unu-i trage cu pardonu
ș-ălalalt măi mult să strâmbă.

Pî la șapce – viermuială,
văicărit și suduice

d-alea ca la uşa broncii,
da' parică şi măi prăjâce...

Larma creşce, să înşără,
unii să duc, alţi scapă;
trec mărşâni şi trec trăivane,
tăce îm fac crelu apă.

Şi ghiesâmea-i tăt măi groasă:
când te uiţ tot vin şi vin,
dă parică nu măi au capăt –
să-i numeri, ar fi un chin!

Da' prân tătă-n neverpeleala
îm trecu pră loc mânîa,
că-ntră domni şi-ntră trăivane
unu îmblă cu cocia!

Dă cincî dzâle

Dă cincî dzâle, dă cincî nopt,
bace vântu pră la port,
vre s-ajungă pân la-i morţ...
Bace la noi, la vecini,
rupe lozâlii la vini,
spîngică crengilii-n tei,
rupe frundza la tulei,
fuşică şi bieţi pruni,
măi ales, pră ai bătrâni!...

Vântu nu să măi ogoaie!
Dă tri dzâle stă să ploaie,
flişcăie, dă prau-l moaie
ş-altă nu! Cumă-i acuma
şăge, ca să pice bruma:

măi dă asta lipsă-ar fi!
Piparca ni s-ar topi,
tăț ce-i verge-ar otânci,
cear iarba s-ar prăpăgi.

Vântu ăsta 'nalt ficior –
îi dăscuț cu capu gol,
c-o chimeșă ruptă-n space,
d-a dân frundzălii picace,
păr dân chici dă cucurudz,
cu ochi plini dă lacrimi udz,
cu gură pră șuierace,
șî el bace șî să zbase!

Dă cinci dzâle, dă cinci nopt,
bogenicăie pră la port,
nicidăcum nu să ogoaie;
nu lasă ploaia să ploaie!
Pârâie grinda la casă
șî el bace, nu să lasă;
prân grăgină, prân voreț
dă cu pumnii în păreț,
să îngheasă prân ochet!...

Vre să să culce în pat,
da-i pustâni, tăț or plecat!
Jăgu s-o strâns în șpoieri,
pră masă nu-i nici cineri,
numa pocimpu zuitat!...

Mirare

Or încărunțat ca-n taină
ulițâlii dî la noi,
fluturi albi cam cu șielaină,

prântră crengi spândzură roi...

Plină-i şi grăgina noastră
dă pămucă şi dă ne,
io, zăbunit, la fereastră
ascut brişiu pră cure

şi rad tăt şi-o fost o iarnă:
frig şi tusă, bani puţâni,
le las florilor să-ş şearnă
albu lor şi la veşini!...

Satu tăt îi iorgovan
prins pră frundza dî la geal;
pră supt pruni stau la givan
neşce oi şi cu un cal.

Pasc cumiņţ şi dîn băgişe
cresc stropuşeii dă soare;
gimineaţa după prişie
dă să pleşie pră pişioare.

Şî-n atâta florărime,
că n-ai vorbe să le spuni,
măi bogicăi după rime
şi ţuc florilii la pruni...

Când vântu nu bace!

Florilii dîn soarie,
ţarinilii toace,
paric-au sărbătoare
când vântu nu bace!

Cucurudzu-ș creșce
chișilii pră space,
grâu gălbeneșce
când vântu nu bace!

Șieriu – noapciea-așceaptă
dî la holge șoapce?
luna-i măi gireaptă,
când vântu nu bace!

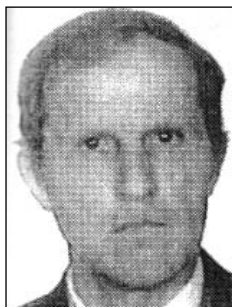
Foiomfiu-ș poartă
șiepsălii cum poace;
să dășchige-o poartă,
când vântu nu bace!

Niși o clăcinare
la cătrilii lace;
un crin dă cemare
când vântu nu bace!...

Roaua stă pră iarbă,
linișci înghețace;
luna toarnă farbă
când vântu nu bace!

Macu-n grâu să culcă,
dă somn pică toace.
Șieru să sufulcă,
când vântu nu bace!

Ioan Peia

S-a născut în 20 septembrie 1952, în Dobreşti, judeţul Timiș. A urmat școala elementară în satul natal, clasele V-VI la Lăpușnic, jud. Timiș, clasele VII-VIII la Găvojdia și școala profesională la Timișoara.

O bună parte din viață a lucrat la Uzinele Mecanice din Timișoara și la Atelierul Mecanic Drumuri și Poduri Lugoj.

S-a afirmat, pe tărâm literar, în cadrul Cenaclului literar *La givan* din Lugoj și la emisiunile R-TV Europa Nova – Lugoj.

A fost cuprins de Ștefan Pătruț în *Antologia poeziei în grai bănăţean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în dicționarul, de același autor, *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care știu despre graiul bănăţean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Copile drag,

Copile drag, adă-ț amince
Dă șin-ț-o pus plivasiu-n mână
Și ce-o-nvățat să șcii cuvince,
Povești cu zmei și lupi la stână.

Și primii paș ce-o ajiutat,
Având răbdare și mult har,
Să poț păși năînfricat

Pân' foilii d-abecedar

Timpu ște-ntruna să dușe
Mereuț fără ogină,
Roata vieți să tăt sușe...
Dăscălița-o fi bătrână!

Poace-acu ai fi om mare,
La propriu și figurat,
Ce rog puneț o-ntrebare:
Șine pași ț-o-ndrumat?

Ciar dă ce-o măi ocărit
Când nu i-ai pre dat respect,
Sau urechea ț-o lungit,
N-a făcut-o pă nădrept.

Și poace-n măi mulce rânduri,
Calea vi s-o întâlmit,
Și-n loc să-i dai bună zâua,
Capu țî l-ai răsușit.

După mine, nu-i pre greu
Drept la ea ca să ce duși,
Și scoțându-ț pălăria,
Cu drag mâna să i-o țuși.

Să o-ntrăbi dă sănătate,
Poace-i sângură ca cucu,
Ușili i-or fi stricace,
N-o ave' pre mull dă lucru!

Fă-i o vizită acasă,
Cu-un buchet dă ghioșei,
Ș-ai să vez, dă bucurie,

Jioacă-n lacrimi ochii ei.

Dân vâltoarea multor treburi,
Ai puce ca să ce zmulji,
Şi la fosta-ţi dăscăliţă,
Pă furiş la ea să fuji.

Ea ți ca a doua mamă,
Şi dă ce-o vege în prag,
Ce primeşce bucuroasă,
Cu căldură şi cu drag.

Fluturi albi...

Io nu ştiu cât îi dă bine,
Să ai mamă lângă cine,
Dară ştiu cât îi dă rău,
Să îi duşi doru mereu.

Fluturi albi cum îi pămuca,
Să slobod mereu dân şeri,
Şi mă ține priponit,
În casă d-alaltăieri.

Numa gândurili-m zboară,
Iuce fără pocicniri,
Scormonind pulberea tătă,
În grămada d-aminciri,

Şi mă poartă legănat,
Ca un duh ocrocitor,
Mereuţ să nu să spargă
Valul amincirilor.

Ungeva în dăpărtare,
Parcă mi să năzărește,
Chipul unei ființă draji,
Șe-apare și să topește.

Doamne, Doamne, cât am vrut,
Rugându-mă dânagins,
Pă măicuța mea a bună,
Să o văd barem în vis.

Nu pre vre să mi s-arece,
Lăsând umbra anilor,
Să răgișe un părece,
Șe nu pot să-l trec ușor.

Vremea șe tăt cure-ntruna,
Mulce șcerge-n a mieu gând,
Ca și neaua șe s-așcerne,
La măicuța pă mormânt.

Petru Peţa

S-a născut în 27 august 1947, în satul Ficătar, judeţul Timiş.

Este economist, absolvent al I.S.E. – Universitatea Timişoara.

Cu toate că scrie poezie de multă vreme, nu s-a remarcat pe tărâm literar, fiind o fire mai retrasă, în destul de izolata localitate Nădrag, în care îşi trăieşte viaţa. A publicat versuri doar în „Foaia Nădragului”.

S-a afirmat în domeniul artelor plastice, în sculptura în lemn, integrându-se începând din anul 2003 în Asociaţia Artiştilor Plastici „Romul Ladea” din Timişoara. A expus lucrări la *Saloanele de artă plastică*, organizate, în Timişoara, de această organizaţie.

Poeziile de faţă fac parte din ciclul *D-ale bănăţene*.

Ruga în Banat (fragment)

.....
Cu mulce dzâle-năince,
Tot gospodaru' cu mince,
Casa dă rug-o găceşce
Şî goşcii la rugă-i pofceşce,

Că nu-i altă mare fală
Să ai casa-n rânduială,

Bucace bune pră masă
Petrecerea fain să iasă,
Goșcii ce-n prag o să-ți vină
S-aibă parce dă ogină,
Tot așa să ce șinstească.
La-a lor rugă țărănească.

Și cum, Doamne, rău să fie,
Cu gustări și cu răchie,
Cu zupă, sarme, friptură
Ș-alce bunătaț la gură...!

Ș-apoi joc și voie bună
Cu muzicanți-mpreună
Că acasă n-ai pleca
Un an d-ar țâne ruga!

Vremea însă iuce trece
Când omu' bine-ș petreșe...
Și rugăanii, tot așa,
Acasă n-ar măi pleca...!!

...Dar, iacă ce-o pățit odat'
Unu leneș și obraznic,
Șe-acasă n-o măi plecat
După zâlili dă praznic...

După rugă-n zâua-tria,
Omu nostu-nșet să scoală,
(... dar șcergura nu-i acia
Obrazu ud să ș-îl sceargă
După ce cu-apă să spălă...)

- Frace Ioane, nu-i prosopu' -
Zișe omu cu năcaz;

- Ce să faci cu el, măi frace,
Pă-ce tu măi ai obraz?...

**Cu vaca la târg
(după o glumă populară)**

Dân Darova, dă şvabi un sat,
Dă la noi dă prân Banat,
Un neamţ îş duşea cu sârg,
Vaca s-o vindă la târg,
Că ş-o făcut neamţu socoata
Să scăpe dă ea şî gata,
Că aşa mică şî slabă
Nu-i măi dă lapce dăgrabă.
În târg îi lume şî ţară
Că-i o dzî faină dă vară
... şî iacă, unu că-ntrabă:
- Cum vindz vaca asta slabă?
- Na, io pă ea mult nu cere,
Că nu face o avere,
Mică, slabă, cu suspin
Şî o ţără cam batrin...

- Mă neamţule, stai şî taşi,
Dzîce un pilari dă vaşi,
Lasă să îţ vind io vaca
Şî duşi banii-acas cu troaca.

„Ia văcuţa şe-are daru’
Că trage plugu’ şî caru’
Şî-ţ umple dzîlnic şîstaru’
Cu lapce gras, cu smântână,
Cum dau oili la stână!
Ş-an dă an să vedz că-ţ faşe
Un viţâl şî jumătace,
Cum făşea şî mama ei

Tot la doi ani tri vițai!!!

S-adună gavăt dă lume
Să vadă vaca minune...
Vădzînd cum s-adună gloata,
Neamțu-ș făcu iar socoata,
Vaca-n târg să n-o măi vindă
Că și lui bine-o să-i prindă
Șiștaru ăl plin cu lapce
Ș-un vițal și jumătace...

Luă neamțu vaca dă lanț
- Nu-m trăbă pă ea un șfanț,
Fiindcă, uită măi rumun,
Dacă vaca-i așa bun,
Io nu măi vindge la ea,
Las în grajd la min' să stea...
... Ș-am să-i cumpăr și un jug,
S-o pun să tragă la plug!

Nădrag iul. 2008

După răvoluție

Dă prân nouăzăși încoașe
Trecu timpu', n-ai șe fașe
Și șe mulce să schimbară...
.... „Eră” răvoluționară!

Îm aduc amince baș,
Șe-am vădzut pî la oraș:
Îm fu dat la ochi să vadă
Oamenii mergând pă stradă
Cu o mână la ureche
Și vorbind ca prinș dă streche

Fiindcă şî-n țară la noi
Îi modernizarea-n toi,
Şî d-acu îi dă <bon ton>
Toți s-avem şî telefon.
S-o schimbat şî moda tare
Dar cum? Asta da-ntrăbare!

Fece-n bluză num-un pic,
Să să vadă c-au buric!
Şî şe freză la băieți,
Parcă au în cap scăieți!
Ori îs rași în cap cu brișiu'
Ori sperliți ca şî arișiu'
Şî-n urechi ş-or pus şî ei,
Ca şî fecili, şerșei!?!

Şî fece-am vădzut chiluge
Şî purtând la nări belciuge!?!
Oare, d-acu' înăince
Cum să poace, Doamne sfince,
Dân dăparce ca să şci
Şe-i? Băiat sau fat-o fi?

Nu şciu cum să povestesc
Cum îi aud că vorbesc!
(Săraca limba română,
Poace-n rafturi să rămână,
Că-n al lor strâmt anturaj,
Jargonu' e-al lor limbaj)!?!

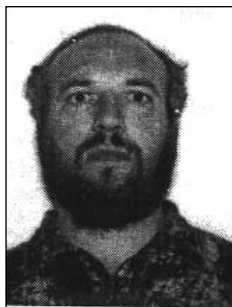
“Hai, mă lași? De nu, ai pus-o!”
Supărată-o fată spus-o.
“Du-te-n măta, fraieră”!...
... Ş-odată să-ncaieră...
Ş-apăi la-nceput dă frază,

Au expresia dă bază...!?!
“Să-m bag...” (să avem pardon
Șe-au și ei în pantalon)...

Ne-ntrebăm dă-i vreo scofală,
Că măi trec și pă la școală?!?
Pă la școală, poace vin
Să s-oginească puțin,
Dă cu sară ca să poată
Să petreacă noapcea toată
În centru la discotecă
(că doar nu la bibliotecă!)

Să-nveță carce nu vor,
Șe le trăbă carce lor?!?
Că doară pot ei ș-așa
La căpșuni prân Spania!
Că măi tare-i ăl dă șcie
Să pună preț la prostie!!!

Tiberiu Popovici

S-a născut în 27 august 1955, în Bocşa, jud. Caraş-Severin. A urmat şcoala (primară – gimnazială, liceul, în localitatea natală). A lucrat ca tehnician la I.C. Bocşa. În prezent este pensionar.

A debutat în revista „Săptămâna” din Bucureşti, în perioada pe când era elev. A publicat în „Flamura”, „Fruncea”, „Timpul” (Reşiţa), „Eminescu” (Timişoara), „Albina”, „Magazin istoric” (Bucureşti), „Deşteptarea” (Lugoj), „Conflenţe” (Oraviţa), „Floare de latinitate” (Novi Sad), „Bocşa culturală”, „Tăt Bănatu-i fruncea”.

Este membru fondator al Asociaţiei Scriitorilor în Grai Bănăţean şi al Cenaclului literar „Aurel Novac” din Bocşa. Coordonează revista „Valea Bârzavei”.

Este cuprins în volumele: *Grai şi suflet* (Cenaclul literar „Aurel Novac”, Editura Timpul, Reşiţa 2002), *Antologie de poezie în grai* (din colecţia Festivalului de poezie în grai „Tata Oancea”), Ed. Marineasa, Timişoara 2003, *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean* de Ştefan Pătruţ, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj 2003, *Izvor de frumuseţi* (Almanah de literatură română în grai bănăţean), Ed. Banatul Montan, Reşiţa, 2007; coautor, cu Iosif Cireşan Loga, al lucrării *Oameni şi locuri din Bocşa*, vol. I-II, Ed. Reşiţa, 2006, 2008, coautor, cu I.C. Loga şi Dimitrie Acea, la volumul *Şie ne facem oameni bun?* Ed. Marineasa, Timişoara 2003.

A alcătuit şi îngrijit lucrarea *Iosif Cireşan Loga – o viaţă de*

condeier țăran (Editura Marineasa, Timișoara, 2005).

Despre învățătorul confesional Miron Popovici (1884-1956) a elaborat lucrarea *Un apostol al literiei*, care își așteaptă necesara sponsorizare pentru costurile de tipar.

După ghiocei

Dântr-o marjine dă luncă,
Dă după un geal împădurit,
Râge soarile ca și o pruncă,
Bucuros că toace-or înverdzât.

În șpoiertul al dân cuină
Liemne verdz borborosăsc
Și-n vălăile d-afară
Munț dă gheață să topesc.

Spânzurat în colț la cindă
Un sloiece să bâzgoaie
La cuibu gol aflat în grindă
Leagăn pântru rânduniși, o-droaie.

În duruț, cu nasu roșu
Lângă foc stă să pripeșce
Ca și bâza, Tata moșu
Și astâmpăr nu-ș gășășce

Șchipând în sân, făcându-ș crușie
Cu clăbățu pră o urechie
Spră săivan au să dușe
La oili-i șie n-au păreche.

Dus îi să le spună iară
La câni dar și la mielușăi
Că pr-afar miroasă-a primăvară
Ș-acuș pleca-vor după ghiocci.

Îi bai mare

La Lugoj, domnu Pătruț -
Ni-o spus, unu dă pră bină -
C-o stat în peșac ca un struț
Și că noi am fi d-asta dă vină.

Că i-o spus dascălu Ioniță
Că scriem poeziile dă duzină
Ș-am scris-o numa când mi-s criță
Și că foaia dă smincieli îi plină.

D-aia s-o ghingit dom profesor
Să nu măi concurăm la Festival
Că ni-s Bătrâni, și să ni-e fie ușor
Să stăm pră scamn și s-ascultăm dân sal'

Să îi lăsăm și pră ai cineri
D-amu năince să să-ntreacă
Iar noi să ni-e rugăm la Sfânta Vineri
Dă năcaz măi iuce să ni-e treacă.

In lumiea da acuma

S-o dus o lume veche,
S-o dus ca aizambanu
Nimic nu are az pareche
In lume,D-zeu ii banu!

Dan bisariși goale și dân școli
Nu mai vine prasta noi lumina,
Nu-s mai dacine la sace, dar îs boli
In fruncea țării acolo ii vina

S-o dus cu lumea aia rugășiunea
Creginta, iubirea, omenia, postu;
Doamnie sufletu-l invie fă menunea
In lumea asta nouă, șiie nu-ș află rostu!

La moalar (dân audzâce)

Într-o dzî un crasovan
S-o ivit iar la oraș,
Că d-atâcea dat în an
Tot cu lapce și cu caș

O gătat cu tâgovina.
La un moalar o plecat
Și să vedz, bățul-ar vina,
Mincea atunși șiie i-o fâtat

-Am vint sa molaresci pe tata
Nu țân cont cât fașie-n lei
-Io lucru fain și iuce-s gata,
Dar tata-tu ungi da vrei?

Tata-i acasa la salaș,
Nu poace să vină la voi.
El mulje oi, fașie alt caș
Ne ințălejem numa noi.

-Cum sa-l molaresc, da nu-i?

Dzase maistoru mirat.

-Dar asta siei aişi în cuni?

Intrabă pacurariu mâniat

-Îi Sfântu Pătru, Sfântu Ioan

-Şi ei aişea or vinit?

Ai vădzut pe ei odată în vr-un an?

-Nu!

-Vedz, şi tot i-ai molarit!

Ion Vornic-Râcu Moș Ion Râcu

S-a născut în 3 ianuarie 1934 în localitatea Vârciorova, jud. Caraș-Severin. Trăiește în satul natal, aici fiind șofer și agricultor. În prezent este pensionar.

Satu' drag

Vârșiorova, cuibu-n care
Am vădzut pământ și soare,
Merii,perii, tot' în floare,
Ca-ntr-o mare sărbătoare;
Dă părint' ,purtat dă mână,
Să nu schioapăt prîn țărână,
Ori să cad în gropi cu spini,
Ori în negre vizuini;
Învățai dă prima dată
Vorbe sfince: mamă, tată,
Litărele dă cipari
Le-nvâțai dîn călindari,
După care, cu sfială,
Am ajiuns copil dă școală....
Măi târzău, fiind și noi,

Lângă marve, lângă oi,
Anii ni s-or scurs sîroi.
Ca să-nţăleg cum îi viaţa,
Dă pră ochi mi-i s-o dus şeaţa
Am sîmţit la mine-n sat,
Cîţ îi seriu dă curat,
Cîţ îs oamenii dă buni
Ca şî bunii mei străbuni...
Astădz' seva s-o-ntâmplat,
Văd satu' că s-o-nschimbă...
Unge-o fi, unge-i plicată
Vremea me dă altădată?
Cînd cu mare bucurie,
Puneam flori la pălărie,
Şî cântam în toată slova
Soare drag dîn Vârşiorova!!!

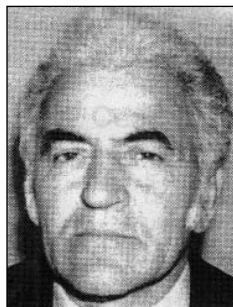
Moarcea morilor pră apă

Dă cînd s-o pus electricu' în sat,
Lumina-n casă prîn becuri o intrat...
Unge ni-s morile pă apă, mărjele dîn sîreag
Erau tare frumoasă, ţi-era aşa dă drag
Cînd le priveai! Adz' şine le măi scie,
Povasta lor? I-aproape trecută-n amincire:
Stăcea căruţa, frace, în rînd, frumos chicită
Să maşine dîn boabe dă cucurudz şî pită;
Rîndaşî, feşiorii zdraveni, veneau cu saşii plini,
Îmbujorat' la fată, voiosî, cu ochi sînini
Sî ortăşit' în rînduiala bătrînească,
Răgicau stavila, ca moara să pornească...
Curjea fînina albă, miresmă sî ispită,
Aducătoare dă belşug sî mană-n sfînta pită:
Or' căce basne, snoave curjeau la măciniş

Ti-era măi mare dragu' să prinz' givan aiși!.
Veneau muierile cu sacu-n space, încrosnace
Să ia fânina pîntru, fiertură sî bucate;
Colesa sî mălaiu' să cură ca un râu
Cu pita parfumată din pronnoitu' grâu;
În vatră să să coacă, sporind pofta măi tare,
Copii să-i atragă, ca fata-n șazătoare;
Să-nvesăleau săceni.Cu mâna din bucate,
Cu belșug la fânină...în casă ai dă toace!

Morile pă apă?... să topiră păstă noapce,
Parcă o mână năvădzută le-o sfărâmat pă toace;
Parcă le-o loat apa s-or intrat în pământ,
Rândași' care-or fost lî ei îs în mormânt!
În rînduiala noauă s-ar tras fire dă strum
Adusă până-n casă din stâlpii dă pă drum
Și lămpile? Pieriră fără urmă,
Dă parcă noutacea ,vechimea o răzbună
Măsănila dă mășinat, adusă-n casă,
Acuma-s tot la strum...
Dă morile pă apă nu să măi scie, nișidăcum
Da, nu-i dulșeața sfântă se da fânina fină,
Venind pă buduroane, din apa dă tulbină;
Nu-i frumușăța simplă, înmiresmată boare,
Că morile pă apă se strălușeau în soare.

Pătru Fara-Răcolţ

S-a născut în 15 septembrie 1944, în satul Bratova, comuna Târnova, judeţul Caraş-Severin.

După ce a absolvit ciclul primar și gimnaziul în comuna natală, a urmat o școală profesională la Reșița.

A fost angajat la U.C.M. Reșița. În prezent este pensionar.

Colaborator la *Gura satului* de la Radio Timișoara, la Terra Sat Reșița, membru al Cenaclului *La Poșmândre* de la Radio 11 Plus – Caransebeș și al Cenaclului literar “Nichifor Mihuța” de la Casa de Cultură – “George Suru” din Caransebeș.

A debutat editorial cu volumul *Pișie-m ștrinfii dă vă mint*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998.

A fost cuprins în culegerile *La poșmândre*, vol. I-VI, editate în anii 1998-2002, la Editura Ionescu din Caransebeș și la Editura Tibiscus din Uzdin (Serbia), în *Antologia poeziei în grai bănăţean* de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în cele două volume *Bădia Mihuța și urmașii lui* (vol. I – 2001, vol. II - 2002) apărute la Editura Mirton din Timișoara.

După faptă și răsplată

Un boieri, pră nume Gică,
Nu măi știu dâncare sat,
Cam dă cinăr, într-o noapce,
Veni moarcea și l-o luat.

Om strâcat și rău la suflet,
Pătimaș dar și becheri,
Cum dă fapt, în lume asta
Or fost ai măi mult boieri.

La o lună după asta,
O murit și sluga lui,
Unu Ion, curat la suflet,
Dar sărac cum altu nu-i...

Cam după un an dă dzâle,
Dă la driapta judecată,
Sfântu Pătru l-o chemat
Pră Ion, la el la poartă:

- Ioane, fiincă-ai fost cumince
Și purtarea ți aleasă,
Dă la mine primești slobod
Ca să merji trei dzâle-acasă.

Dară, vedzi, bagă dă samă,
Să nu fași vre un păcat.
Că după alea trei dzâle
Ce trimet girept în iad!

Ion făcu o crușe largă
Și o dzâs o mulțămire:
Iar dă restu, Sfinte Petre,
Să nu ce-ndoiști dă mine!

N-o ajiuns Ion bine-acasă,
Pră pământ la iel în sat,
C-o audzât boieroanea
Și îndată l-o chemat.
- Ioane, spune-mi, tu preacolo,

Prin şieri, sau de unge vii,
Ai vădzut pr-al meu bărbat?
Şî cum o mai duşie, şcii?

- Cum să nu îl văd, cucoană,
Stă culcat pr-un pat dă fier,
Că şine-i boier aşia,
Şî în şier îi tot boier!

Iar io mi-s tot ca slugă,
Nu-i schimbare-n nişi un fiăl,
Toată dzâua car la lemne
Pântru focu dă sub iel.

Că dă când îi luat la şieruri
Baş nimic, nimic nu faşie
Stă legat pră patu-acela
Şî su iel un foc tot arge!

.....

Drajii mei, povestea asta
Nu-i o glumă, nu-i o şagă,
Io îl las pră fiecare
Baş şie vreă iel înţăleagă!

Făşiet, fraţâlor pră lume
Baş şie inima vă-nvaţă
Dar să şciţ că pân la urmă
După faptă-i şî răsplată!

Spovedanie

Cu mincea, curată
Eu vouă azi mă spovegesc:
Nu beau dă vr-o doi ani dă dzâle,
Dă vr-o treidzăși nu dohănesc.

Mă jior că nu am alt păcat
Dă când mă șciu și pân acum,
Dăcât că-mi scapă dă-ntorc capu,
Când văd șiăva frumos pră drum.

Dar și nevastă-mea-i întoarșiă
Și soacră mia d-atâcia ori.
Îi driept că iale cu-alce gânduri
Și ochii dă închizători.

Și doară șcie lumea
Că asta-i scris (nu c-o spun eu)
Muierea, și ia fâșia parce
Dân... lucrările lui Dumnedzău?!

D-aia ce-ntreb, orișine-ai fi
Creșcin, păgân sau chiar ateu:
Păcat îi oare să iubești
Lucrările lui Dumnedzău?

Dacă să-ntâmplă să-ntorc capu,
Cu ură niși-odat n-o fac,
Și niși să fur în viața mea,
Io noapcea n-am sărit vr-un gard.

Iar dacă gardu l-am sărit,
În viața me, noapcea vrodată,
Nu l-am sărit, ca să fur mielu

Şi nişi viţălu dă la vacă.

Io l-am sărit ducând cu mine
Vr-o ciocolată sau bobonţ
Şiă n-am putut să le duc dzâua,
Dar nişiodată ca un hoţ.

Iar dacă mai greşesc vr-odată,
O fac ca omu ăl sărac
Care, dă năcăjât, orbăţu,
Să suie şî la altu-n pat.

Pacima

Moş achim al lu Persîda
Om potcaş şî prişeput
Avea doar o smintă mare:
Pacima prântu beut.

O avea dîn cinereaţă
Dar pătrunşi era măi tare
Acuma şăgea tot bat,
Cât era dzâua dă mare.

Persîda, vedz, ca muiărea
Întruna-i fâşia năcaz:
- Dar măi stai, mânşie-ce buba
Barim o dzî şî tu treaz.

Dară biă şî tu ca omu
Cum să biă; mai cu măsură
Nu ca porcu, toată dzâua
Darea-n ia, dă beatură.

Într-o dzi, Achim să jioară
- Să îm cadă ochi-n gură
Babo, dacă d-az-năince
N-oi biă dăcât cu măsură.

Ș-uice-așa baba, Persâda
Io măi acordat o șansă
Jiurându-șă că, dă nu,
Iel să șcie că ia-l lasă!

D-a-ntr-o dzi Persîda noastră
S-o găcit dă mers la moară
Dar pricindu-i dă „măsură”
Și s-aibe grijă dă hoară.

- Gata babo, da' Ț-am spus -
Am pus punct la beătură,
Mă jior iar ca, d-az năince,
N-am să beu fără măsură.

Îș luă Persîda sacu
Și la moară o plecat
Dară crușia ș-o făcut
Acas când s-o'năpoiāt:

Hoarăle moarce dă foame
Iară Achim: mort dă bat
Căzut în mijlocu vetri,
N-o măi ajiuns pân la pat.

- Tii, bătu-ce-ar Dumnedzău
Și pră ia dă beătură!
Dar și-ai spus?! Strâcatu lumii
Că bei numa cu măsură.

Achim, doar atât putu
Să arăce cătră masă
Şi Persîda când s-uită
O rămas trăsniţă, proastă...

Pră masă, drajiu lu uica,
Să nu credz dîn şiă audz,
Era plină cu răchie
Măsura... dă cucurudz...

- Lua-ce-ar şlogu, o dzâs Persîda
Dă beţâc şi dărânat
Că-m vine să plec în lume
Şi storănie să-m fac.

Şe să-i faşi, tuşi-vă uica,
Aşa-i vorba românească.
Când dzâşi vorba, dzâşi că-i bine
Dar ce miri cum e-nţăleasă...

Delia Maria Rădmăneștean

S-a născut în 29 martie 1951, în localitatea Seceani, județul Timiș. A urmat ciclul primar la Școala generală din satul natal, gimnaziul la Timișoara, studiile medii la Liceul Pedagogic „D. Țichindeal” din Arad.

A profesat, ca educatoare, la Zăbălț, jud. Arad, Iosifălău, Șuștra, jud. Timiș, la Grădinița P.P.5 – Caransebeș, înființată din inițiativa Deliei Maria Rădmăneștean

și condusă de ea – ca directoare – timp de zece ani.

În 1994 s-a întors în satul copilăriei sale, unde este, printre altele, fondatoarea *Casei Doina* – locul mai multor grupuri de inițiativă, dintre care cel mai însemnat s-a dovedit a fi „Grupul Doinelor”, care s-a făcut cunoscut pe plan național. Delia Maria Rădmăneștean este o neobosită promotoare a păstrării și valorificării scenice a folclorului autentic, pasiunea pentru creația populară dându-i aceleași satisfacții pe care i le-a oferit activitatea din învățământ, aceea a educării a numeroase generații de copii.

În colaborare cu Muzeul Satului Bănățean, a comasat programul „Întâlnirea Doinelor” – ce îi aparținea – cu „Șezătoarea” – manifestare organizată de Maria Mândroane Ciclovan – din acest proces de simbioză culturală rezultând *Festivalul condeierilor țărani din Banat*, ajuns, în 200 la cea de a treia ediție.

În anii adolescenței a colaborat la „Tribuna școlii”, publicație

editată de Liceul Pedagogic din Arad. Apoi a publicat articole în revista „Educatorea”.

La început a scris poezii pentru copii. Dar, pe când era educatoare la Caransebeş, îndemnată fiind îndeosebi de regretatul profesor, folclorist și poet Nicolae Cristescu, Delia Maria Rădmănăștean a început să scrie poezii în grai bănăţean. Creații de acest gen a publicat în „Vatra Caraşului”.

Răspuns grabnic

Dacă şinievală mă-ntriabă
Şie mi mie drag în viaţă,
I-aş răspungie-n mare grabă:
Îzlazu plin dă viergeaţă,
Copiii zburdând ca miei
Când să-ncălzăşcie p-afară
Şi înfloriesc cârlinjeii
Cie viestăsc că-i primăvară.
Doamnie, oare cini-ar spunie
Că nu dă cu drag biniată
La tăt cie-i frumos pă lume:
Păsări, flori, miei şi viergiaţă.
Ş'api dă mă mai întriabă
Iar cie mi-i măi drag pă lume,
I-aş răspungie-n mare grabă:
Omu' bun cu vorbe bune
Dân înaltu cierului,
Pân' la câmpu cu viergiaţă,
Omu' cu vorbii lui
Lasă ferişire-n viaţă.

Hănașu lu Ion Bogatu'

Ion și Creți, niam cu mine,
După șine nu știu bine,
Numa că atâta știu
Că Ion vria să fie viu.
Creți-i așa dă făloasă
C'are tăt șie-i trăbă-n casă
Da și când ei să sfăgiesc,
Să n'auz șie bleucocesc
Cie miri dâ la ie pornesc.
Iacă într-o bună zi
Pă cap mie șie-m vini:
Să mierz la ei pă gostie,
Că șine poacie să șie
Când și cum am să apuc
Pă gostii să mă măi duc.
Așa că merg la mătușa,
Niși bine nu dăschid ușa,
Că aud: „Trăznici-ar sfântu,
Trăbă să-m vind tăt pământu
Moșcenit dân tată-n fiu
C'altfial nu aș măi fi viu
Pântră oaminii dân sat.
Vez, d'aia umblu tăt biat,
Că tu șcii să cie făleşci
Cu firanguri la fireșci
Dă milioane dă lei,
Ba la noru-ta îi iei
Țoalie dă mătasă fină
Parc'ai șâni-o tăt pă bină,
Să o cunoască tăt satu
Că-i nora lu Ion Bogatu.
Îi dai bani și la fișior
Poacie crez că io mi-s chior,

Nu-l văd tătă zâua-n birt
Cum golieşce rînd pã rînd
Uieji şî halbe dă bere
Pă, tu poţ să fii muiere?
„Măi taşi, biano, zâşie Creţi,
Că s-or umplut şî păreţi
Dă sudăluri şî vorbe proaşce.
Oare, nu poţ să cunoaşti
Cînd şî cum să cie oprieşti?”
Ion nişi vorbă să s-opriască,
Înşiepe să să răstască
Şî măi tare p'ai dîn casă,
Pîna cînd dîn sobă iasă
Noru-sa, fată frumoasă.
Şî dăşciaptă foc şie mai,
Întrebîndu-ş socru: „Ci-ai,
Cie apucă, dîntr-odată,
Dă-ntorşi pã dos casa toată,
Să rîdă dă noi tăt natu
Că-n casă la Ion Bogatu
Să sfăgiesc zâlnic toţ proşcii,
Ba să spărie şî goşcii
Cie vriaui să vină-n gostie,
Auz, asta-m trăbă mie?
Dacă nu cie oceşăşci,
Cie fac stană-ntră fereşci.”
Ion o înţalies acuma
Că s-o întrecut cu gluma,
Taşie mîlc nu scoaci-o vorbă
Cînd îi noru-sa în sobă
S-o dus viastă-n tăt oraşu
Că Ion alu Bogatu
Ş-o găsât iuce nănaşu!

Întră veșini

- Zâua bună, mă veșinie!
- Bună îi, dacă tu zâși.
Da, di ci-am vinit, ia ghiși?
- Păi, bagsamă că îți trăbă...
- Nu că-m trăbă, da ce rog
Dacă ai crițari să-m dai
Să-m cumpăr nișce duhan
Pântru pipă, că nu am.
- Crițari nu măi iestă, Petre,
Aia dă mult s-or gătat,
Acuma numa dolarii
Circulă la noi în sat.
Bani aduș dân țari străine
Dă care nu are-orîșine,
- Baș dă aia, mă veșine,
Fiincă tu nu ești orîșine
Și cie știu un om avut,
Dăm și mie împrumut,
Poacie nu îi vez măi mult...
- Asta, dară, țe-o fost gându,
Sau ai zâs că s-o-ntâlnit,
Cumva, prostu cu bolându;
Baș că nu ai nimerit,
Așa că fă cale-ntoarsă,
Duce fain la a ta casă
Și, d'acuma înăince,
Ușa nu m-o mai dășchige!

Cătălin Suba

S-a născut în 28 martie 1981. Am găsit date despre el numai în *Antologia poeziei în grai bănăţean* (1999) de Ştefan Pătruţ, care, în prezentarea pe care i-a făcut-o în această lucrare scria despre Cătălin Suba: “Un tânăr în plină adolescenţă, cu aliură de sportiv, sigur că el va însemna ceva în lumea Lugoşului, urbea poeţilor în grai bănăţean”. Pe vremea când a apărut antologia aceasta, Cătălin Suba era elev

la Grupul Şcolar Agricol “Ştefan Odobleja” din Lugoj, activ în Cenaclul “Victor Vlad Delamarina” din Lugoj şi avea preocupări jurnalistice. Colabora la radio şi televiziunea locală şi participa cu entuziasm la manifestările dedicate creaţiei literare în grai bănăţean, poezia sa fiind preţuită de public.

Nu mai ştiu ce s-o mai fi întâmplat, în continuare, cu destinul literar al tânărului Cătălin Suba. Un temător semn de întrebare mă nelinişteşte, pentru că Ştefan Pătruţ nu l-a inclus în generosul său dicţionar *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalităţi care scriu despre graiul bănăţean*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Cântă găina

Nu ştiu dacă v-am măi spus,
Da' m-am luat şî io muiere,
Nu ştiu şine zmău m-o pus,
Că parică-o am în ţânere.

Dă doi ani și jumătate
Mă întoarșe, bat-o focul!
Și așa cred io, mă frace,
Că m-o cam lăsat nărocu.

Nu be și nu dooneșce
Cum și fac alce muieri,
Să-i dau pașe. Până ieri...

Nu știu cum o fost cu treaba,
Numa' vine mama soacră,
Ș-a dracului cum îi baba...
Pun la cale să m-o coacă.

Și să pun, frace, pră mine,
Îm dă soacra, 'm dă nevasta,
Amândouă dzâc: „Na! Țâne!”
M-o cădzut pră cap năpasta!

Io mă scol ca vai dă mine
Și înșep să merg ca moșu...
„La mine-n casă nu țâne,
Că aiși cântă cocoșu!”

Mama soacră stă-n pișioare
Și ie sușitoru-n mână,
Dă-m dă două pră spinare
C-am stat șerc o săptămână!

Az', n-am casă, niși muiere,
Nu știu pră șin să pun vina,
Am ajiuns io în țânere,
Că acas'... cântă găina!

Măicuţa

Pră o bancă dân grăgină,
Stă măicuţa ha bătrână,
Frundzălii şe or picat
Întră ani or picurat.

Floarea capului albită,
Şi inima îmbătrânită
„Iaca, nepoace, Ț-o spun
Că m-aşceptă altu drum”.

Maica să uită năpoi
Întră anii grei şi goi,
Îi pare rău dă noi toţi:
Dă copii şi dă nepoţi!

Are în ochi spic dă rouă,
În suflet durere noauă
Şi ar fi ciar ferişită,
Fără griji, îi linişcită...

D-or măi şăge s-ar măi plânje,
Doru nostu l-ar măi stânje.

Banca-i goală, maica nu-i,
O luat drumu' şeriului!

Flori albe cad dă prân vâni,
Maică bună, când măi vini?
Că dă când tu ai plecat,
Parică dă noi ce-ai zuitat.

Vara

Trec tractoare și combine
Prăstă tăt în lung și-n lat,
Cu griu și cucurudz pline,
Trec prân fiecare sat.

Dî la treierat vinind,
Cu remorșili-ncărcace
Roada câmpului ducând
Să să-mpartă prăstă sace.

Lae Trifu p'-un tractor,
Mână bucuros năince,
Vege-n fața lui un nor
Ș-așa-ș dzâșe el prân mince:

„Bace vântu' dă-năince,
Cre' că dușe noru'-n space.
Da! Că șăfu' îi cumincie
Să ste' la vorbă îi plașe!

Că d'-atunșia noi gătam,
Și dușeam griu' acasă,
Și dăloc îl dăscărcam,
Dacă nu stăcea la masă!

Bat-o vina, mă, pră ploaie,
Că pră drum s-așcerne-imală,
Apa lunică șîroaie,
Drumu' dă prauri îl spală.

Bine c-am ajiuns acasă,
Și m-așceptă-a me muiere
Răchia-i pusă pră masă,

Că, dă nu, şî pofta-ţ pierre!”

Dân remorcă griu' pică
Pră năiloanilii uscate,
Să prăvele în grămedz
Prăstă frunzâlii picace.

Vara asta s-o cam dus,
Nu-i ca anu 'ăl dă vine...
C-aşa o vre „Ăl dă Sus”,
Să trăim şî noi măi... bine.

Virgiliu Șchiopescu

S-a născut în 17 februarie 1922, în Turnu-Severin. Familia lui s-a mutat, în anul 1929, în Lugoj. Aici, Virgil Șchiopescu va urma școala primară și liceul. Studiile superioare le-a făcut la București, aici absolvind, în anul 1945, Academia Comercială.

Proaspătul absolvent a fost numit director al Băncii Naționale din Făget. În localitatea aceasta s-a împrietenit cu George Gârda, de la care – după propria mărturisire – „a prins gustul pentru poezia în grai bănățean”. În perioada 1949-1965 a activat în Lugoj, având funcțiile de inspector și de director la Banca Națională; totodată, în anii 1957-1960 a fost lector la cursurile profesionale pe țară.

În anul 1965 s-a stabilit la Timișoara, fiind angajat în postul de conferențiar la Facultatea de studii economice a Universității de aici. În anul 1973 și-a luat doctoratul în științe economice.

S-a afirmat, în primul rând, prin creații literare umoristice. A fost între fondatorii Cenaclului „Ridendo” din Timișoara și „Gura Satului” de la RADIO Timișoara.

În anul 1974, Gabriel Țepelea l-a inclus în volumul *Ano, Ano, Lugojano*. Versuri în grai bănățean, apărut la Editura Facla din Timișoara.

A publicat un volum de versuri în grai bănățean: *D-ale șoage*, Editura Nagard, Milano, 1991. Creații în grai are și în volumele colective *Gura satului la Radio Timișoara* (vol. I, II, III, 1993-1996), Editura Mirton, Timișoara (împreună cu Marius Munteanu, Ionel Iacob-Bencei, Ioan Viorel Boldureanu,

Petru Chira, Ion Olariu și Ștefan Pătruț). La „Gura Satului” a fost cunoscut sub numele de Uica Vică.

Un volum colectiv este și *Catrene bănăţene*, în care Șchiopescu are publicate epigrame, alături de cele semnate de M.Ar. Dan, N.D. Pârvu și I. Martin.

Opera sa umoristică se întregește cu volumele: *Epigrame și madrigaluri*, Editura Sedona, Timișoara 1992, *Dueluri epigramatice*, Ed. Sedona, Timișoara, 1993, *Versuri satirice*, Ed. Sedona, Timișoara 1993, *Epigrame selecționate la sfârșit de Mileniu*, Editura Mirton, 1993.

A decedat în luna mai 1997.

Ca poet în grai bănăţean, Ștefan Pătruț l-a inclus în *Antologia poeziei în grai bănăţean*. (Ed. Dacia Europa Nova – Lugoj, 1999) și în dicționarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean* (Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003).

Fotbalu

Doi veșini, bolânz cu sportu, mă cam bățjocoreau
Fiincă nu șciu șe-i fotbalu și-n tăt felu mă blămau.
Într-o zî cu Tică Popa la fotbal ne-am dus înșet.
Jiucau vulturișcii noșci c-o echipă dâן Făjet.

Tică ne-o luat țâdule și pră clup ne-am așăzat,
Ca să stăm și noi ca domnii, vez că d-aia ne-am șpezat!

Lângă mine, Ginu Zamă, unu gras și tare-n mâni,
Să zgâi urât și-m spusă: „Da’ tu, mă, cu șine țâni?”

Io, cu frica dă bătaie, i-am răspuns lu Ginu-așa:
„Cu șine să țân Bași Gine? Cu-ăi dă țâni și dumeta!”

Nu gătat-am bine vorba și-n arenă or întrat,

Ăia albi, a' noștri roșii, ș-unu-n negru îmbrăcat.

Io găngii atunși în mine: ăsta-n negru-i șefu lor,
Bag-sam' ăsta-i dirighează, cum îi Stan la noi la cor.
Am aflat și cum îi zășe, când Ginu s-o mâniat
Și când, roșu ca piparca: „huo, arbitre” o strâgat.

La-nșeput, cum merge jocu, n-am prea înțales ușor,
Dar vegeam cî tăt feșiorii dup-o loptă fug dă zor.

Și mare îm fu mirarea că unu d-o ajiunjea,
Jiucătoriu, d-o ajuns-o, dăgea cu pișioru-n ea.

Io l-am întrebat pră Tică, dă șe ei s-omoară așa
Dacă, după șe prind lopta, nu o țân și dau în ea!

Tică, vez, ca ăl dă șcie, m-o spus c-ăia dâן ocol
Dau să baje lopta-n poartă la ăilalt, ș-atunșea-i gol!

Când s-o-ncins mai tare jocu, unu gras s-o nărăpvat
Dân ștănit o scos sāmânță și în cap mi le-o țapat!

Unu Pedi, lângă Ginu, era tare inimos:
Când a' noșci fășeau o zmintă, suduia rău, mânios.

Lali, când trăjeau la poartă, dăgea și el dâן pișior,
Ca bolându: c-așa-i șticu, că și el era d-a' lor!

Ion, un jiucător d'a nostru, feșioru, lu un căsap,
S-o-nvârcit pră lângă loptă, până i-o picat în cap.

Altu-o pus mâna pră loptă, da' arbitru-o fluierat.
M-am găngit atunși: cu mâna nu îi slobod dă jucat!

Și când logojăni noșci la ăilalt. Gol or băgat,

Ai găngit c-ăi dân tribună parcă fras or căpătat.

Ginu să ţucă cu Pedi, Ghengher s-arunca în vânt,
Iară Lali pălăria s-o ţapat-o dă pământ.
Io, ghingind c-aşa să faşe, dă pră loc m-am răgicat
Şi în stânga mea, d-odată, o nemţoane am ţucat!

N-am vădzut că îi cu Hanzi, omu ei, ăl dă-i căsap,
Şi mi să şupoare neamţu, dă-m dădu trii pumni în cap.

Iar când s-o găta fotbalu am plecat acas înşet
C-am primit şi io bătaie, şi echipa dân Făjet.

Dar mă duc şi altă dată, că jiocu l-am învăţat,
Numa stau lâng-o nemţoane care-o fi fără bărbat...

Poganii

Ieri în birtu dă la poştă, să-ngemănu la un păhar
Un finaţ, vo trii buhaltări, doi fişcali ş-un păcicar,
Şi dân vorbă-n vorbă, unu o zâs după şe-o beut,
Că Logoju nu mai are oameni mari, ca în trecut!
D-ăi pogani ca Brediceanu, Taica Vidu, Trăian Vuia,
Victor Vlad şi Grozăvescu s-or dus tăţ şi... aleluia!

Un fişcal o zâs atunşea, dup-o duşcă dă răchie,
Că Logoju-o dat şi astăz oameni mari şi d-omenie!
Feşioru lu Hazi Barbu, dă-i negru ca un ţigan,
Al dă-i maistor la cântare, la lăută şi pian.
Ale lui cântări frumoase şinstesc viaţa românească
Că să cântă şi în Franţa, şi în ţara a nemţescă.

„Şciu şi io, o zâs finanţu, un om tare învăţat,
Că Ioan Curea, dascăl mare tăt d-aişea-i răgicat.

Ăsta o făcut un cucăr dânu uiagă și dânu fer
Dă să vege, pântră stele, și se fașe Pătru-n șer.

Un buhaltăr săre iuce și zâșie cu glasu tare,
Că Logoju, și-n Milano, are az un om dă-l mare.
Costi, fișioru-ăl măi mare, a lu ledăru Drăgan.
Ăsta, spun ai dă știu bine, cum c-ar fi ăl măi pogan!
Are și făbriși și casă, ș-o-nvățat și șimbi, și școli,
Dă-i domn mare la Milano, și-i domn și-ntră spanioli!
Numa, spun ai dă văzut-or, că feșioru lu Drăgan,
O rămas tăt om d-a nostru, tăt român și bănățan!

Măi la urmă, păcicariu, om glumeț și dărinat,
Zăsă cătr-ăilalț șasă: „Să spun io șe am aflat!
Îi un logojan d-a' nostu, om dă frunce-n Cimișoara,
Iestă mare păstă doftori și-l cunoașce tăt țara!
Ăsta, mă, iestă copilu lu canonicu Brânzeu,
Taie la becegi cu bripta și coasă la ei dânu greu.
Și dă v-un beceag îi moare, el îi sușe una-două,
Și în space-l butureșce cu o meduțână nouă.
După șe îl butureșce, doftoru îi ie dă nas
Și cu mortu măi givâne încă un furtari dă șeas!”

La-nșeput, tăt ăia șasă tare s-or mai menunat,
Până când sări finanțu și zisă mâniat:
„Io nu cred! Și pân-acolo, doftorii nișicând n-ajung.
D-ar fi istina isprava, s-ar fi scris și la țăitung.”
Și bulhaltării or spus-o, tăt pă rând, ca la raport,
Că nu-i om în lumea asta să givană cu ăl mort!
Păcicariu, bleștămatu, zis-atunșea: „Da' dă unge,
El cu mortu givăneșce, numa mortu... nu răspunge!”

După păcăleala asta, măi șpezat-or neșce bani,
Să mai beie în șinstirea logojenilor pogani!

Dorina Şovre

S-a născut în satul Peştere, judeţul Caraş-Severin, în 11 mai 1955. A urmat şcoala elementară în localitatea natală, gimnaziul şi Şcoala populară de Artă - secţia actorie, din Reşiţa.

A activat ca actriţă şi instructor la Teatrul Popular din Caransebeş. Primele versuri scrise în grai i-au fost prilejuite de un concurs al unei ediţii a Festivalului literar *Nichifor Mihaşa* de la Casa de Cultură din Caransebeş, la care a participat cu poezie şi a fost laureată cu premiul I.

Are o mare contribuţie la dezvoltarea poeziei în grai bănăţean în zona Caransebeş, prin crearea şi îndrumarea, împreună cu Constantin Şovre, şi îndrumarea Cenaclului *La Poşmândre* de pe lângă Radio 11 Plus din Caransebeş. Mărturii semnificative ale eficienţei activităţii cenacliere a Dorinei Şovre şi a dăruirii sale radiofonice la emisiunea *Şeasu gugulanilor* de la postul de radio din Caransebeş sunt şi volumele *La Poşmândre*, publicate, cu începere din anul 1998. Dar, desigur, impunerea Dorinei Şovre ca „poietă de frunce” s-a făcut prin propriile volume de poezie în grai bănăţean.

A publicat cărţile: *Vă port în suflet*, Editura Ionescu, Caransebeş, 1997, *Dî la Săbeş la Lugoj* (în colaborare cu Sorin Olariu şi Ştefan Pătruţ), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj 1998, *Plină-i lumea dă menuni*, Ed. D.E.N. Lugoj, 1999.

La acestea se adaugă prezenţa sa cu grupaje substanţiale de poezie în volumele *La Poşmândre*.

A mai publicat volumele: *Dor de cântec şi cuvânt*, Editura

Mirton (Colecția „Folclor”), Timișoara, 1999, *Șurubel... nițel...*
Catrene, fabule, parodii, Editura Ionescu, Caransebeș, 1999,
Anotimpul îngerilor (poezie), Editura Junimea, Iași, 2002,
Exerciții de dialog, Editura Popa’s Art, Timișoara, 2002.

Este cuprinsă în volumele: *Toamna se numără epigramiștii...*
Editura Ionescu, Caransebeș, 1998, *Apostrof(ații)* – Epigramă,
Ed. Ionescu, Caransebeș, 1998. *Antologia epigramei românești*,
2000, Șt. Pătruț – *Antologia poeziei în grai*, Ed. D.E.N. Lugoj,
1999.

A colaborat la publicațiile: „Renașterea bănățeană”, „Vrerea”,
„Orient Latin” (Timișoara), „Redeșteptarea”, „Banatul nostru”
(Lugoj), „Timpul”, „Semenicul”, „Revista noastră” (Reșița),
„Cuvântul libertății” (Calafat), „Cenaclul Artelor” (Caransebeș),
„Epigrama”, „Tăt Bănatu-i fruncea” etc.

Zî dă piaț la gugulani

Jioia după cum șă șcie
Dân făcut dă gimineață,
Gugulanii-au obișeu
Să vină-n oraș la piață.

Unii vin să vindă șeva,
Alți vin să târguiască
Da’ mă vin și curios,
Vasădzăcă gură-cască.

Tărăbe cât vedz cu ochii
Cu șe-ț trăbă, șe pofcești:
Șeapă, crumpi, ouă, vergețuri,
Curechi și ludăi turșești.

- Hai la mama! (Dzășe-o babă,
În cotrântă și cu fustă)

După port, cric'ăi venită
Cu nuşi tăman dî la pustă.

Un moş roşu cum îi sfecla,
Mă îmbie cu răchie:
- Hai la uica, c-o dau lezne,
Două păhăruţ' o mie!

Doda Floare dân Ilova,
Vinge mieră ionătane
Ş-un cipezăr nu-m dă paşe:
- Schimb vălută, iau cupoanie!

Gavăt mult ca la comegie,
Pă doi îi umflă jândariu
Şî dă spaimă mă apipii,
Să văd un'mi bugilariu.

Lume'nghesuială mare,
Unii-s grăbiţ alţi's cu legea
Ş-alţi să'mburdă dă parcă
S-ar da şeva pă d'afecea.

Nişce răţă ogârsâce
Într-un țecăr şăd pă space
Măcăne şî să prăvăl
Păstă un ghiscant cu lapce.

Măi încolo sibienii
Ce îngeamnă cu brânzeturi,
Lângă ei zbiar' un țagan:
- Vînd prucoviţ noi şî mături!

Unu mă ie dă căput
Băsancă-i cam stau în drum,

Altu m-ar vinge-un clăbăț
Și mi-l laudă că îi bun.
Un copil s-o rățășit
Și d'un șeas suspin'a jale,
Iacă, mumă-sa-l găsășce
Și îl scarmână pă șale.

Măi d'o lătore, șelăii,
Au bulendre-nșâruiice,
Și șică le dau la chilă
Numa' cu opt mii șiniși suce.

Șeoroveșă-n toată forma,
Stau pă mesă rânduice
Păstă drum miroas'a turce
Ș-a tot felu dă plășince.

Doamne băle și măi negre
Cu cocori și cam vopsâce,
Să șpător numa' să vadă
Lumea cât îs dî chicice.

Boarăie un cântăreț
Baș la minie în ureche,
Și mă strâmb la ăl dă vinge
La tărăba cu căsece:

- Dă-i măi mereuț, ortășe,
Taie-i șfungu, scoace-i mațu!
După șe cântă ca porcu
Măi surzășce și piațu!

Să fașe că nu m-auge,
Io îm caut dă trăbuință
Și ca să nu-m fac givan

Târgui un şol cu sămânţă.
În nişce vedre dă pleu
Stau chituşă şi cam ghesă.
Florilii ca în grăgină
Una ş-una pă aleasă.

- Hai la linguri şi la oale,
Vină să-ţ cumperi bureţ,
Atul dzâşe: - Nu îs buni,
Hai să-ţ dau eu crăstrăveţ!

- Veniţ, loaş păpuşi dă gumă,
Ştrimfi, răsaduri şi boboanţă!
Glăsuie dân toţ bojoşii
Una ca o cotoroanţă.

Un drac dă aurolac
Fură v'o şinşi căisânie,
Hăl furat blastămă-n taină,
Tot cu paguba rămânie.

Mare-n chişuiri şi în şăle
Iut mă traje-o pilăriţă
Să văd şe părădăis mândre
Are ea în cotăriţă...

O băbuţă cocârjată
Mică rău şi tare slabă
Mă întrebă: - Tuşi-o Miţa,
Nu îţ trăbă tăfăragă?

Preţurili îs ca focu
Baş' dă aia la o parce,
Nişce domni pomen Guvernul
Cu „Urări dă sănătace...”

După ște am umblat vandra
Cât îi piațu'n lung și-n lat,
Socot c-am gătat bugetu
Și mă uit ște-am cumpărat:

Șeapă, crumpi căce o chilă,
Morconi, miară dă compot,
Șapce ouă, niscai brândză
Și cam asta ar fi... tot.

Văd io ște-oi fașe cu ele,
Până la leafa dă vine...
Pân'atunși mă duc să bag
Șeva-n oală pântru mânîe.

Astădz nu măi mânîc nimic
Că spun drept, m-am săturat,
Numa' dîn ște pui la masă,
Una, alta am gustat.

Îmi iau valea și mă duc
Cu ște-am târguit în straiță,
Până luna a dă vinie
Niși în vis nu-m trăbă piață.

Buna bună n-o murit

Buna bună n-o murit,
Numa s-o dus până-n rai,
Ca să facă pântru sfinț
Căce-o turtă dă mălai.

Și plășintă cu ludaie,
Colași, turce și scrijăle,

Suşitură d-a cu mac
Şi vo doauă pogăşele.

Un cineri dă cotoroaje,
Zupă, carne pohoită
Şi pită-n țăst cât roata,
Băşca, păsulă mleşită.

Să le facă în ciganie
Păpăruţă şi cârnaţ.
Şi pă înjeri să-i sfăgească
Dacă-s răi şi dăzbârnaţ.

Înjerii, dacă-s cuminţ,
Buna le spunie poveşci,
Cu Ilene Cosânzănie
Şi fişiori împărăcieşci.

Da să îi ferească sfântu,
Să să piciască-n v-un nor,
Că dacă-i găşasce buna,
O fi vai dă pielea lor!

Înjeri buni şi Doamne-Doamne!
Sloboziţ acas pă buna,
Doru ei să măi îm treacă
Şi să nu măi plâng întruna.

Sfince Petre, fă un binie!
Poarta şerului dăşcunie,
Ca să poată buna dragă
Să măi vin-un pic la minie.

Suflet drag

Ești șeriu mamă și pământu,
Ești primăverili cu flori,
Ești pita dă pă masă și cuvântu
Și io ce-am năcăjît d'atâcea ori.

M-ai dat viață într-o primăvară
Și m-ai udat cu lacrimi ca să cresc,
M-ai legănat cu drag sară dă sară
Și nu m-am prișeput să-ț mulțănesc.

Tu ai trugit, măicuțo, toată viața
Ca noauă să ne fie-un pic măi binie.
Dîn șe în șe ți tot măi scurtă ața
Și nu ce-am prețuit și mi-i rușânie.

Mă tot petreși până la poartă
Și ai în ochi o pustă dă suspinie
Și mi-i năcaz pă viața și pă soartă,
Că n-am dăstulă vreme pântru cinie.

În sufletu-ț bogat dă bătrânică,
Tu ai un loc anume pântru toț
Și trâmuri pântru noi ș-acu dă frică
Și nu ce întrebăm, dacă măi poț.

Ai mânili prea mult bățătorice
Dă parcă ai veni dâ alce vremi,
Pișioarili ți-s tot măi ostănice
Și n-ai avut răgaz să ce hogeni.

Ți-s țoalili tot negre și șernice
Dă parcă ai jăli potop dă morț,
Durerili ți-s toace răstâgnice

Când nu venim şi ne aşcept la porţ.

Atâta dă frumos miroşi, măicuţă,
Cum nu miroasă-n lumie altă floare,
A pită caldă, ouă-n cigănuţă,
A Crăşiuun ş-a Paşci ş-a sărbătoare.

Atâcea zile nu măi ai sub soare
Şi n-o s-ajungă nişi zilile mele,
Câce m-ar trebui să-ţ şer iertare
Şi n-am atâcea lacrimi să ce spele.

Măi zăboveşce tu o vreme-n lume,
Ca să măi pot să şciu că-n prag,
Mă măi aşceptă şi pă minie
Un suflet dă măiculiţă drag.

În ajiun dă Crăşiuun

Iacă-o venit Crăşiuunu
Pî la noi să zăbovească,
Şi o dat Domnu hăl bunu,
Sănătoş să ne găsească.

Faşe mama pită-n ţăst
Şi frământă la colaşi,
Vre după atâta post,
Să-i împartă la săraşi.

Dîn cigane fur cârnaţ
Şi îl mânc cu colăşei,
Şăge soru-mea-n târnaţ
Să plecăm în piţărăi.

Mama scoace acu dîn dobă
O plășintă cu ludaie,
Stau cu tata bun dă vorbă,
Că trăbă să fece – o oaie.

Or venit copii la poartă
Să ne ceme-n pițării.
Lom străicuili dă toartă
Și zbierăm: venim și noi!

Pi la căș dîn cotăriță
Căpătăm mieră și nuși
Și ne măi dă căce-o babă
Coțche dă zăhar, că-s dulși.

Ne călcăm toț în pișioare,
Măi căgem și pîn imală.
Și cât țanie drumu-ăl mare,
Îi tot numai morșileală.

Oțârică dac'ar fi nins,
Ne-am fi dat pă luniecuș,
Iar dacă s-ar fi prins
Ne fășeam și un ghețuș.

Străițâli ni-s încărcace,
Și ne-ntoarșem năzdrăvani,
Să vegem căce-s bucate
Și să numărăm la bani.

Buna-n poartă ne așceaptă,
Să venim că-i amânat:
- Haidaț, măi iuce odată,
Potchilor, c-ai înghețat!

Vinerea Mare

Îi mare larmă-n sat,
Cocoşu cântă pă gunoi,
C-o venit Vinerea Mare
Şi îi negeie pî la noi.

Mama şiu piele o găscă,
Buna-nvăluire la sarme,
Tata bun taie viţălu,
Fincă ne măi trebă carne.

Eu cu văruica Florica,
Într-un cliet, stăm dup-o uşă,
Dîn piecişe şi dîn aţă,
Faşem ţoale la păpuşă.

Faşe buna crumpi în raină,
Zupă, carne pohăită,
Că d-or nu le-om da la goşci,
Astăz, păsulă mleşită.

Nu şciu şe-m veni în gând,
Să-l întreb pe tata bun.
- Şe-ar fi dac-ar arge casa
Şi cu clănilu cu fân?

Zîşe buna: - Eşti cam proastă!
Taşi şi nu măi bulgui!
Păi dacă ne-ar arge casa,
În lume om pustâni.

Punie mama-n soba mare,
Un măσαι dă-l înflorat.
Iaca, or venit şi goşcii,

La masă s-or așezat.

Goșcii stau și povestăsc,
Pîntră ei mi-s cam pierdută,
Stau cu ochii toț pă minie,
Să nu fac vo năfăcută.

Iaca, vinie șeasu-ăl rău
Și mă-mpinjie ăl cu coarne,
Dau cu cotu și răstorn,
Pita și blidu cu sarme.

N-ar fi fost acu nimic,
D-aș fi loat vo palmă - două,
Numai vez c-am morșilit
Și sugnița asta nouă.

Fug iuce cătră voreț,
Buna țîne-n mân-o joardă:
- Nu fuji, că tot ce prind,
Bată-ce-n cap dă năroadă!

Hoarăli fug spăriace.
Fug să nu mă prindă buna,
D-aș pucea ca să o duc,
Numa-oțără, cu minșiuna:

- Țucu-ț mânili, mă iartă,
Baci-mă c-un mestecău,
Da nu mă pârî la mama,
Că mă bace și măi rău.

Petru Talianu

S-a născut în 11 iunie 1934, la Vinga, judeţul Arad.

A absolvit şcoala primară şi gimnaziul în localitatea natală, Şcoala Tehnică Veterinară din Timişoara şi Facultatea de Zootehnie din Bucureşti, promoţia 1958, devenind inginer zootehnist.

Activitatea profesională şi-a desfăşurat-o ca şef de fermă zootehnică în unităţi din judeţul Timiş, inginer principal la Direcţia Agricolă Timiş şi director de complex taurin în comuna Cenei. În prezent este pensionat.

Din anul 2002 este membru al Asociaţiei Scriitorilor în Grai Bănăţean – Făget. A publicat în “Tăt Bănatu-i fruncea” (Făget), “Suflet nou” (Comloşu Mare), “Lumina divină” (Timişoara), “Nădejdea noastră” (Timişoara), “Lumina satului” (Giroc), “România apicolă” (Bucureşti), “Iosif Vulcan” (Australia) şi a colaborat cu poezii în grai bănăţean la emisiunea “Gura satului” de la Radio Timişoara.

Volume în grai bănăţean, toate fiind apărute la Editura Eurostampa din Timişoara: *La givan cu bănăţenii* (2003), *Păţanii* (2005), *Ca la noi la Vinga* (2006), *Iarna pră oraş* (2008). La acestea se adaugă volumul scris în limba literară *Albină, tu... Regină!*, Ed. Eurostampa, Timişoara, 2009.

Una-i să cunoşti tu pomu',
După rodu' dân grăgină,
Ş-alta-i să îl vedz cum creşce

Și să-nalță dân tulpină.

L-o luvat în căpitală,
Ceaica „Moisă Belmustață”,
Dirighent și domn cu școală,
Ca să-i facă altă viață.

Bănățeni, în capitală,
Am vădzut cum bietu' omu',
O crescut cu lauta-n mână
Ș-o dat rodu', ca și pomu.

Dă ce-ntrebi, șîne-o fi oare
„Lăutașu bănățanu”?
N-o fost unu' oarecare,
O fost „Iepta Jăbeleanu”.

Noi, i-am dat la școli cu carcea;
Iel, ștudent, porni iar anu',
Ștudia fest, dzâua, noapcea,
Ciar, cu „Luca Bănățanu”.

Doamne, șe cântări dă lume
Ne cânta duminica;
Ne-ntâlneam la iel anume,
S-ascultăm șe învăța.

Ne unjeau la suflet tare,
Doine dă la noi dân sat
Și sorocuri, brâuri, care
Ne fășeau d-am lăcrimat.

Izvora dân noi durerea
După „pusta bănățană”,
Lauta ne-o fost mângâierea,

Parc-am fost făcuţ' dî-o mamă!

An cu an, trecură iuce
Şî gătarăm tăţ cu şcoala,
„Iepta” înşepu să cânce
La Bănat, să-i ducă fala.

O cântat „privighetoarea”
Şe-o avea în lăuta iel,
D-o lăsa să împle zarea,
Ca acasă, la Jăbel.

Să-l asămăn, n-am cu şine;
Să nu-l treşem în zuitare;
Să-l şinstâm cum să cuvine,
Iepta nost cu suflet mare!

Cu „Zamfir, Cebzan, Cuibaru”,
Bănăţanu', cu-a lui lăută
O dus faima românească
Şî pă „lumea ailaltă”.

Mustu'

Nana Sofi şî cu Tie,
S-or trugit şî or' gătat,
Strugurii tăţ coţţ dăn vie,
C-o fost fain şî n-o ploiat.

Mustu', negru ca şî via,
Le umplură vasâli,
Că, probindu-l uica Bria,
O dzâs: - Poţ cu iăl să scrii!

Nana Sofi, găzdărița,
Tri uieji umplu dăloc,
Să le ducă la Reșița,
La nănașă-sa, la bloc.

Și a tria dzî, în țecăr,
Cu șioclodz' le-o astupat;
Pră măesai, o pus un vecăr,
Ca să sune dă sculat.

La oraș cu aizâmbanu
O ajiuns după un șias;
La nănașă, cu trăivanu,
S-o oprit girept acas'.
Șasă caturi, ca pr-o coastă
Pră pișioare le-o suit,
C-o probit să-l folosască,
Numa' liftu n-o pornit.

Când sună dăschisă ușa
Ciar nănașa, mintunaș,
- Bine-ai vin't, că-i și mătușa,
În gostie, la oraș.

Tri uieji dân țecăr scoasă,
Nana Sofi le-o pus jios;
- Am adus un must d-acasă,
Să-l probiț', că îi gustos!

Nașa o luvat ciar mustu,
Tri păhară cu pișior:
- Hai, daț', să-i probim baș gustu',
Merem toace-n prânzător!

Cu uiaga-n mâna stângă,

Dreapta pă şioclod o pus,
Da', n-o apucat să-l scoată,
„Damfu” l-o puşcat în sus.

Dân tăvan pân' la pogele
Mustu' tăt o morşilit,
Pră păreţ' cu vânăţale,
Ca şi pompa-o şpriţuit.

Pră firang, cădrof şi masă
Pă mărame şi obraz,
Mustu' dulşe-adus d-acasă
O făcut mare năcaz.

Când s-o potolit pră masă,
Că tăt damfu' s-o gătat,
Sofi-n lcarămi, la nănaşă,
Să o ierce, s-o rugat,

Că o vrut să facă bine,
Să aducă dă beut,
Numa' asta n-o şciut nime:
Mustu, rampaş s-o făcut.

O şină faină

Az'-noapce, baş când am vinit
N-am măi zbierat: - „Hai, scoală”!
Ajiuns în cuină, m-am gânşit
Să mânc girept dân oală.

Să nu vărz dzama jios dân cioc,
Am pus oala pră masă,
Da' n-o fost baş dăloc

Și carnea tare-ațoasă.

Da' n-o lăsa-i și chinuit,
Am scos-o cu o mână
Și pră căsap l-am suduit
C-o fost vaca bătrână.

Că mintunaș mă întrebai
Dă unge fras o are?
N-o giuimicat-o pră măesai
Așa ca dă mâncare.

Io, om vigan, nu m-am lăsat,
Că-s tare dă socoată,
Cu ghinți fest am mestăcat
Și o-nghița-i pră toată.

Să lunișe măi iuce-n jios,
Trăsă-i o jumătate,
Cu vin dă-l roșu, sănătos,
Găta-i cu șina frace.

Sătul dă dzamă, carne, vin
M-am dus în soba mare,
Fălos că am scăpat dă chin,
Să-m' rându-i dă culcare.

Gimineța, nana Floare
Caută oala c-o lăsat
Apă-n ea ș-o spălătoare,
Ca s-o gace dă spălat.

Vege oala că-i pră masă,
Când să uită, o-nlemnit,
Că dân apa unsuroasă

Jumătăce o fălit.

Spălătoarea, nu-i ca-n palmă,
Nişi în oală nu-i dăloc,
O mâncat-o bat, bagsamă,
I-o fi-n foale foştomoc.

Iuce-o curs în soba mare,
Ca să vadă şe-i cu iel,
Da' hârcoane, grijă n-are,
Să hogene ca un miel.

Pră la-amiadz, sculat, cea Laie
Dzâsă: - Somnu' m-o fost chin,
Sâmt în foale jâgăraie.
Floare!
Adăm' un bocal dă vin!

Ionică

Dzâua baba, noapcea moşu
Ca soldaţi la armie,
Aşceptau să fece scroafa
Că le-aduşe bucurie.

Tare-i greu la sărăcuţă,
Să-ncovrigă, să-ngireaptă,
Baba scarpină la ţâţă,
Moşu-n dos, la „plod”, aşceptă.

Numa' jeme, biata scroafă,
Să tot screme, sărăcuţa,
Nu măi iasă purceluşî;
- „Nu-i dă stat!”, o dzâs băbuţa.

- „Curi, să vină iut Ionică,
Ca să baje-n scroafă mâna,
Că dă nu, creapă, săraca!”
Strângă baba, ca năbună.

Cu untură, năsărată,
Ca să lunișe măi bine,
Lu’ ,icuț i-o uns mânuța;
Dzâsă pruncu: „- Vai d-o mine” ... ”

Că dă frică, dă mușcare,
Să-nchină, ca și la „sfinț”;
- Poț să baji, că nu ce mușcă!
„Gura asta n-are ghinț”.

Când șiuli că nu îl mușcă,
Pruncu s-o încins pră foale
Și bagă cu grijă mâna,
Ș-o dzâs: „ – iăstă șeva-n cale”.

- Pringe-l, dragă, dă-l afară!
Și o scos purșelu mort,
După care, ca pră bandă
Or ieșât ca la raport,

Dzeșe purceluș’ minună,
Unu măi frumos ca altu’:
Că șie o făcut Ionică
O aflat în sat tăt natu.

Pântru fapta lui frumoasă,
Când purșeii i-o-nțârcat,
Doi, ales, tăman pră faită
Baba, lu’ copil, i-o dat.

C-o dzâs moşu lu' veşina:

- Tare ocoş îi Ionică,
Are sâmţ ca omu' mare,
Că băiatu' n-are frică.

- „Să îl faşi doftor dă marve!”

Deie „Domnu” să trăiască
Şi Ionică-n toată casa
Marve să „tămăduiască”!

Dorel Teodorescu

S-a născut în 5 august 1936, în satul Duleu, județul Caraș-Severin.

A urmat școala primară la Duleu și Liceul Pedagogic din Deva.

A fost învățător la școala din Duleu și la cea din Valea Pai, unde a avut și funcția de director. A decedat în 23 februarie 1993. A fost preocupat îndeosebi de cercetarea unor aspecte ale culturii populare. A publicat lucrările *Elemente comune între orațiile de nuntă din zona folclorică a Făgetului și zona folclorică Ilia; strigături de horă și strigarea darurilor de nuntă; Fanfarele de pe Valea Pogăniciului și literatură orală în culegerea Trandafir cu creanga-n apă* (Folclor poetic din Caraș-Severin), volum îngrijit de Marcu Mihail Deleanu, Reșița, 1976.

A scris poezie atât în limba literară, cât și în grai bănățean, dar și proză, piese de teatru (i-au fost jucate două: *S-au ridicat flămânzii și Stâlpii de țară*).

A fost inclus în *Antologie de poezie în grai* (din colecția Festivalului de poezie în grai "Tata Oancea", Bocșa, 1975-2003), Editura Marineasa, Timișoara, 2003 și în dicționarul *Creatorii în grai bănățean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean* de Ștefan Pătruț, Ed. Dacia Europa Niva, Lugoj, 2003.

Țărâie singurătatea

Moș Trăian stă pră scăunel
Ici lângă vatra luminii
Și pune pe foc pormece
Că acuș îi vreme cinii –

Baba Chiva nu-i vinită
Dă dasneață s-o fost dus
Să măi taie dă la porție
Care-o au cu cucuruz

El iară o fost la lucru
Că are lot dă vițai
Ș-api dupăamiaz spră sară
O legat nișce tulei

Păru-i înalbit dă ani
Că îs mulți dă-i în bestragă
Numai ochii-s măi vioni
Ei mă au o țără vlagă

Șuşcăie dân când în când
Șî-are un nod în grumaz
Îi cam greu că stă tot sângur
Șâ acas șâ pră izlaz

Copiii toț îs plecaț
La oraș ș-acu ni-s sânguri
Âârâie singutătacea
Intră ale patru zăduri

Ei acuma-s oameni mari
Cu nepoace șî nepoț
Io i-am ajiutat cu baba

Și le-am dat parce la toț

La oraș îs mult plecaț
În fabrică și-n uzîni
Vin acas cu straița goală
Și d-ăicea pleacă plini

Tot îi bine că-au dă unge
Îs școlați, dară nu știu
Că pământu-îi cam plînge

Iaca ici în gealu Tărnii
În Octosu și Cașună
Îi tot așceptă pământu
Prî la el să măi biet vină

Acu mult îs și plecaț
Satu-i sat, dar nu-i măi lume
Nu să măi țîn șazători
Și nici clăci cu mulce glume

Cusa babă-mea la lampă
Chimeș ciupage și poale
Și țasă-n război cu dunge
Ori ponevi dă ghinciloane

Când am fost în munți Tatra
M-am tot gângit în tranșău
Acasă la șazători
Și la satul meu Dulău

Uice că s-o însărat
Mă duc să-nchid la obor
Ș-api până vine baba
Mă uit la televizor.

Violeta Tipa

S-a născut în Timișoara, în 28 septembrie 1968.

Prin descendență familială este foarte legată sufletește de localitățile Ghilad și Petroman, jud. Timiș, așa cum învederează, în primul rând, cele două albume de folclor ale sale. Acestea, apărute în 2004 și 2009, se numesc *Din Ghilad și Petroman*. De asemenea, legătura sa cu localitățile amintite este dovedită de excepționala ei colecție de artă populară, constituită din 200 de piese. Reflexul literar al acestei legături organice cu cele două așezări timișene s-a relevat și la nivelul expresiei literare, în volumul său de versuri în grai bănățean, *Ne țineau dzilile-n palmă*, Editura Marineasa, Timișoara, 2008, apărut sub oblăduirea semnificativă a lui Ioan Viorel Boldureanu. Binecunoscutul creator în grai și reputat teoretician al literaturii dialectale I.V. Boldureanu menționează, pe coperta acestui volum, că: „Talentata interpretă creatoare de folclor muzical, Violeta Tipa – sora poetului Marian Oprea – nu e ocolită nici de harul versului, har pe care, însă, și-l exprimă în poezia dialectală”. Desigur, că lui Ioan Viorel Boldureanu îi aparțin și folositoarele *Precizări cu privire la redarea în scris a rostirii dialectale bănățenești* care deschid volumul menționat, acesta fiind exemplar, prin punerea în practică, a cerințelor transcrierii fonetice unitare a poeziei în grai.

Vine sara dînspră luncă

Vine sara dînspră luncă,
La fereastră stă ș-ascultă;
Dînspră lună să prăvale
Noapcea – ca o ursitoare.

Fie om ori fie floare
Îș fac culcuș dîn răcoare
Și stau toropiț cu toți
Ca năluca-n umbra nopți...

Gimineța suie iară
Soarili cu-a lui vârpală,
Și-n fereastră dî la cindă
Să uită ca-ntr-o oglindă.

Vorbă dîn bătrâni

Dîn pămînt pîna la soare
Toace-s umbre trecătoare,
Iar dî la soare-n pămînt
Toace să cuprind în gând.

Lumea, culdușă, s-ascunge,
Șeasu-i treaz, dar nu-i nișiunge,
Băznă gându îl pângeșce
Și omu păcătuieșce...
Viața fără dă păcat
Doar la șeri s-o înălțat,
Iar d-acolo spră pămînt
Să pogoare Duhu Sfânt.

Vara, ca o găzdăriţă

Găzdăriţă prăstă sat
Vara iar s-o aşdizat;
Spic cu spic să givăneşce
Cum aoru-n țarină creşce.

Zburdă vântu prîn avlie
Cemând ploaia pră gostie
Pământu să-l cumincească,
Țarina să o sfințască.

Păsări, flori și voie bună
Stau dzîlii dă az cunună;
Creşce pita în cuptori
Ca dragostea-n sărbători.

Moşu

Tăt natu-l şcie plecat
Pră moşu bitangă-n sat
Sara cu şpențălu-n space
Flușturat ca vântu-n noapce,
Lunacic dă lună plină
Și cântând prîn bolbocină
“Răchia dă pră la noi
Îi ca sarea prîntru oi!”
Iar când probeşce păharu
(Doar ca să-ș stâmpere-amaru...)
Îi lunecă pră grumaz
Și-i stâmpăr-orşe năcaz,
Îl scapă dă tătă greața
Amincindu-i cinereața...
(... Dă-l apucă gimineața!...)

Vasile Bucur Uica

S-a născut în 21 septembrie 1940, în satul Comeat, comuna Bogda, județul Timiș.

Clasele I-IV le-a făcut în satul natal, clasele V-VII – la Alioș, apoi a continuat învățătura la Timișoara. Ce? Nu știm. El spune că: „În Timișoara am făcut atâta școală cât a fost nevoie ca să mă pot descurca în viață. Am lucrat de la pilă și strung și până la calculatoarele de azi, și

consider că m-am descurcat”.

A început să scrie poezie în clasa a VI-a. După ce a făcut prezentări de spectacole pe scenă și a recitat poezii din operele lui Tata Oancea, Marius Munteanu, Victor Vlad Delamarina, Gheorghe Gârda și alte creații umoristice ale unor autori bănățeni, Vasile Bucur-Uica a scris poezie în grai bănățean, pe care a recitat-o în deverse împrejurări: spectacole sau emisiuni Radio și TV.

A publicat două volume: *Mi-e dor de satul meu bătrân*. Poezii în grai bănățean, Editura Eurostampa, Timișoara, 2002 și *La givan cu paorii*, Editura Eurostampa, Timișoara 2006.

Moșu Chentu la notari

N-o credzut dă fiel Moș Chenta că acu la bătrânieță
O să umble prân fișcaluri, că n-o umblat în cinărieță
Nu s-o nădăit vr-odată, că făcând la alții binie
O să umble ca bolându, că nu îl ajiută nime

Iacă şie o păţât săracu, după şie s-o insurat
Ş-o luat pră Moşu Ţurai ca să-l ţână pră forpalt
S-o chinuit ca pră cruşie, foarte mult o păcimit
Că moşu cu Baba Ţurai n-or murit. Or şlogoit
Ş-or trăit ani mult cu Uica, suta şâ unu şâ altu
Dă la Chenta şi Persida le-o ieşât pră ochi forpaltu
Iar când s-o făcut Colectivu, în şinşidzâşi şâ nuşciu cât
Or rămas doar cu căsuţa, fără breazdă dă pământ
Mare bucurie o fost pră Chenta, acu după optzâşi
şâ noauă

Când o vădzut că guvernânţii or şi dat o lejie noauă
Să să deie tăt pământu şie atunşi o fost luat
Doamnie să-l fi vă dzut pră Chenta cât dă mult
s-o bucurat

După şie ai dă la primărie i-or dat bucfarile tăce
O dat fuga la notariu să le vadă tăbulace
O strâns bani pră nişce ouă, o vindut şâ nişce caş
Şâ cu bani în bugilaraş o dat fuga la oraş
Dar la notăraş alce baiuri, când i-o vădzut şiererea-n
mână

L-o mânat notărăşiţa, să le bată la maşână
Că scrisă dă mână acuma, nu pot fi legalizace
Că așa-i pră la oraşă, nu ca la ei pră la sace.
O ieşât săracu-afară, ţinând hârciile-n mână
Să găsească o căntălarie, să le bată la maşână
O luat pră uliţă, s-o uitat tăt gură cască
O vădzut doar blocuri mulce, unge-i casă d-a domnească
Până la urmă o găsit una, nu așa înaltă dar tăt mare
Şâ s-o ghingit Moş Chenta atunşia, aişia-i musai
căntălarie

N-o avut pră şinie să-ntrebe, nişi un domn sau o cătană
Şâ el nu o şciut, săracu, ca-i Poliţia Jugheţană
O ieşit la urmă unu, ţânându-şâ iancălu în mână
Şi iuce l-o-ntrebat Moş Chenta: Aişi să bace la măşână?
S-o oprit atunşi fişioru, s-o inclenţat la iancăl bunbii

Să Ț-o spun Uico pra gireaptă, pră minie m-or bătut
cu pumnii

Șa căce unu mai porav, să nu obosească tare
N-o mai dat cu pumnii, Uico, m-o luat șâ la pișoare
Tare s-o mai spăriat Moș Chenta, și s-o dus acas la baba
Că drumu ăsta la oraș, dzau l-o făcut cam dăgeaba
Șâ le-o dzâs la ăi dâs sat, ținând strâns bucfariu în mână
Să-i ferească Dumnedzău, dă bătutu la mășână.

Timișoara 13 noiembrie 2003

Otravă dă hârșioși

Jios în birtu lu jâdanu, unge-ș fac bețâșii veacu
Intr-o dzî tristă dă toamnă, stăcea Neluțu lu Căsapu
Amarât și năcăjât, și dăspărtât dă muiere
Sta săracu la o masă, el cu o halbă dă biere
Să uita la bere-ntruna, nu beia doar șușcăia
Șâ să uita prân birt roată, ghingeșci că pră altu așcepta.
Birtu gol, lumie puțână, dzâua în amneadza mare
Lumea era pră la holdă, nu la birt în dzâua marie
Dodată scârțâie ușa, și să bagă foștomoc
Bolându ăla dă doi metări, Nicolită lu Moțoc
Niși nu o dat bună dzâua, sau o vorbă mai aleasă
O tunat ca și simplonu, girept la Nieluțu la masă
Niși năroc, niși bună dzâua, dă cum s-o băgat pră ușă
O luat berea lu Nieluțu, și o dat-o girept pră gușă
O tras și o rângâială, s-o șciers cu mânica la gură
Șâ ca să îi cihnească berea o mai tras ș-o urătură
Dar săracu Nieluțu atunșea, dă jale și dă năcadz
O plâns ca copiii ai miși, baș cu lacrămi pră obradz
Doamne, atunșia Nicolită, cum îi iel ca șâ un munce
S-o ghingit că bietu Nieluțu baș are năcadzuri mulce
L-o apucat și mila, Nieluțu plinjea cu durere
S-o dus șâ o cumpărat, pântru Nieluțu altă biere

S-o pus lângă el la masă, o căutat să-l îmbunească
Când prântră sughiţuri Nieluţu, o-nşieput
să-i povestească
Că l-o părăsât muierea, după mulţ ani împreună
- Las-o dracului muiere, că-ţi găsăşci alta mai bună
- Da dar o luat d-acasă, tăţ banii şie i-am avut
Tăce ţoalile dâd dolafuri, nu-i pră pat un aşcernut
Şâ când m-am dus la făbriică, ăia baş m-or dat afară.
M-or lăsat fără sârvişi şi m-or făcut dă ocară
Dă năcadz şi dă durere, dă ruşânea tuturor
Am vrut s-o gat cu viaţa, să-mi pun capăt dzâlilor
M-am dus la ştreac, să vină trenu, să mă taie dâdtr-o dată
Dar ametâtu dă acari, l-o pus pră linia aialaltă
Şâ-n loc să mă taie iuce, bucăţale să mă facă
M-am uitat cum miere trenu, baş pră linia aialaltă
Am mai făcut o înşiercarie să mă spândzur în poiata
Dar, bată-l Dumnedzău dă ştreang, s-o dăsfăcut
dâdtr-o dată
Ş-am picat jios pră pogele, dă tăt m-am chilăvit
Nu pot să mor în lumea asta, să trăiesc doar chinuit
Am luat puşca lu Gore, veşinu dă prăstră grăgină
Dar nu-i bună dă nimica, tătă-i plină dă rujină
Şâ atunşea am vinit, aşi la birt ca să mai beau
Ultima halbă dă biere, şi viaţa să mi-o iau
- Nu ce mânîa pră minie, că ţ-am bieut Ionele berea
Dar parcă nişi n-o fost pre bună, o fost amara ca şi ferea
Ţ-am luat io altă bere, ia şi bea-o sănătos
Că io nu-ţi mai fac năcadzuri, şi o să mă port frumos
Năcadzul nu ar fi cu berea, că mi-ai adus tu altă halbă
Dar berea mea şie ai beut-o, era plină dă otravă
Am pus jiumatace dă halbă, dă otravă d-aia tare
Când o beau să mă duc iuce, nu să chinui prân şpitale
Aşa că Nicolîţă dragă, fuji iuce la dispensari
Şâ roagă-i să ceme salvarea, să ce ducă la spitari
C-ai beut acuş o halbă, d-aia dă hârşioşi otravă

Că tu ești tare și mare și cu nimic nu ai treabă
Io nu am plâns după biere, ci da șiudă frațâlor
Că nu pot pră lumea asta, niși dacă vreu ca să mor.

Timișoara 8 august 2006

Nu nie mai guiță porcu

Dă când ai dân guvernare or dat în noi cu nărocu
Iarna nu-i mai larmă mare, nu nie mai guiță porcu
Nu să mai astrâng veșinii, să-ț ajiuce la tăiat
Să trâncească porcu lângă coșini, că nu-i slobot guițat
Acu lejiea-i tare aspră și nu ce jioși cu comegia
Cum guiță oțără porcu, cum ce și mânca vârmegia
Și nu-i vorbă goală acuma, șie-o calcă rău pățasc
După lejea noauă porcu, trabă musai doftorit
Nui slobod ca până acuma, ca să moară dă cuțat
Istina ca până acuma, porcu trăbă ca să moară
Dar după noaua lejie dată, nu mai trăbă ca să-l doară
El nu trabă ca să sâmtă, când cuțitu l-ai băgat
Îi dă leacuri ca să râdă, nu să-i gea guițat
Șciu că năince era fală, cam pră vremea lu Ignat
Ca să-ți guiță porșii, că-i cam vremea dă tăiat
Ai bogaț taiau 3, 4 că aveau mult, și turme mulce
Ai sărași taiau doar unu, că ei nu aveau dă unge
Dar ca să fie larmă mare șâ la ei pră după șură
La ăla care-l tăiau, îi băgau tolșieriu-n gură
Guița saracu porc, pră voci în voreț la noi
Ș-atunși cregeau veșinii că am tăiat și noi vr-o doi.
Lejea noauă ne mai spunie, că poace fi și pușcat
Dar dă unge dracu pușcă, că ce ia la scuturat
Și ce ia ăl dân poliție dacă cumva ai permis
Și dă nu o dai dă dracu, că tăt vârmegie îi scris
Mai binie cu domnii dân oraș, la ei lejie nu există
Că ei porcu, țuce-i Uica, l-or cam tăiat după listă

Ei să bagă la duchian şâ cu pensia după o lună
Îşi cumpără şinşi kile dă carnie, şi încă una dă şoric
Şâ dâns pensia după o lună, nu le-o mai rămas nimic.
La noi la sace nu să poace, ca să n-ai porc dă tăiat,
Cât îi dă sărac ţăranu, tăt punie doi la-ngrăşat
Şâ atunşia când îi taie, faşie şfoarcă şi cârnaţ
Călbăşăţ şi sânjierce, doamnie tare-s minunaţ!
Mai topeşce orţără clisă, ies jumere rumenice,
Bagă carnie-n saramură, doamnie tăce-s rânduice!
Să nu mai vorbesc, dă clisă, sau dă şoancă, că sughiţ
Şâ căce alce bunătăţuri, nişi nu va închipuiţ
Să nu cregeţ că la sace, nu avem oameni cu mince
Treaba asta cu guiţatu, or făcut-o mai năince
Şciu că văru meu Doniesie şi cu veşinu Nicolaie
Or făcut odată una, dă or fost serieş girept în foaie
Ca să nu mai taie porcu, să-l chinuie să-l trâncească,
Or găsât altă metodă, cum ca să îl oceşască:
Or luat o butelie, dă aia dă să faşie foc
Şi i-or băgat maţu în gură, dă n-o mai dzis porcu ioc
Şi l-or lăsat să să umfle, n-or scos maţu mincenaş
Ca să moară porcu binie, umflat ca un butoiaş,
Când l-or vădzut că nu mai mişcă, or pus paie ş-or dat foc
Şâ vă spun girept cu Uica, or avut mare năroc
Când o-nşieput focu să ardă să ia porcu la pârlit
Or picat cu tăţ grămadă, când o tras un bubuit.
Ca şi tunu o tras dă tare, dă tăt satu o urlat
Ş-or ieşât cu tăţ pră uliţ, să vadă şie o tunat.
In voreţ la ei pră garduri, pră uşă, fereşci şi şolocat
Erau numa sărăbie dă carnie îmbinace cu... c...
Maţă-ncinsă sus pră şură, pră uşa dă la ştalog
Era acăţata pr-un cunie, lopăşiţa dă la porc
Sus pră cupa dă tulei şi pră jâreada din grăgină
Capu şâ cu nişce maţă, le şiupilea o găină.
N-or ales dâns porc nimica, d-atunşi s-or astâmpărat
Şi s-or învăţat şi mince, că porcu tăt trabă tăiat

D-acu nu șciu șie ne-om fașie, că eu lejea asta noauă
Nu șcim, vedz, țânie cât lumea, sau numa o lună-doauă,
Că lejiurile așcea dace-n fugă, m-o spus văruțu Vasile
Că orișie minunie dată, țânie numa vro tri dzâle.

Timișoara 28 decembrie 2002

Tălifoane șielularie

Umblă lumea ca fleznită după șielularie noi,
Că așa-i acu modelu dă vr-o nișce ani la noi.
Am întrebat și io muierea, șie îs la alea șielularie,
Dă îs scrisă în tăt locu șâ în doi și în bucfarie.
Ea o ragicat dân umeri, ș-o făcut o crușie marie
Și s-o jiuat să-i sară ochii că n-o vădzut șielularie.
O audzât că Vetuța, zgâmbicioasa lu Fleznitu
O cumpărat șâ ea unu, dă la Ion a lu Sușitu
Ș-acu moșu-so a lu Niene când scoace vașile-n izlaz
Or și-l leagă dă izmenie, o-l acață dă grumadz,
Ca să-l vadă tătă lumea, ca-i hocoș cu tălifon
Ciar dacă a lui nu mere, c-am audzât ca n-are ton.
M-o dzâs Floarea lu Flișcica, c-o vădzut la un notari
Unu mic, numa o țărica, dă-l țânea în pozonari.
La oraș șica tăt natu are la el șielulari
Și vorbeșce unge-l apucă, în tramvai, pră trotuari.
Unii șică și în mășină, ciar dă nu-i slobod ei vorbesc,
Nu să uită unge umblă, și cu alți să șiocnesc.
Unu acolo-n parcu ăl mare, când ș-o preumblat cățalu
Asta v-o spun că-i istina că m-o dzâso văru Nielu,
Ș-o sunat iuce muierea, n-o mai umblat cu șielaina,
Că pră javra lor dă cânie, l-o cam apucat căcaina,
Șâ că vinie acuma acasă cu cățalu zgribulit
Ca să-i facă ea baie, că-i săracu șufărit
Unii poartă tălifonu, legat strâns la brășinari,
Doamnile într-o jientuță, alți numa-n pozonari

Am să-mi cumpăr şi io unu, dar cum n-am nişi o jientuţă,
Fără nişi o supărare, o să-l port în cotăriţă.
Îl iau cu minie la coasă, ca să-mi sun muierea-acasă
Când vin sara dă la lucru, să fie şina pră masă,
Să deie mâncare la marve, să dăjlejie cânila
Să zbârnâie şi la sace, aşcea şielularile,
Să nu fie ca naince, când aveam şieva dă spus
Zbieram tare prăstă gealuri dar... primeam iuce răspuns.

20 sept. 2002

Ioan Văcariu

S-a născut în comuna Dudeștii Vechi, jud. Timiș, în 15 iulie 1941. A urmat școala primară la Nerău și școala elementară la Teremia Mare, jud. Timiș. În anul 1959 a absolvit Institutul Pedagogic de Învățători.

A activat, ca învățător, la școlile din Biniș, jud. Caraș-Severin, Cheglevici, jud. Timiș, Nerău, Sânnicolaul Mare. S-a pensionat în anul 1999.

Bițiglu

Dă doi ani și două luni
Laie a lu moș Pătruț
Ș-o luat, mă, oameni buni,
Un bițiglu nou-nouț.
Cum să-l mânîie o-nvățat,
Niși prea greu, niși prea ușor.
Acuma oriunge-n sat,
Pă bițiglu-i parcă-n zbor.
O mers fără niși un bai
Până mai alaltăieri,
Când s-o dus la Ion Mihai
S-oltoniască nișce meri.
Pă drum șie o fi pățat?
Șie rău pă cap i-o vinit?

Că d-odată s-o trezât
Cu biţiglu-nţepenit.
Roata mică, dă pă lanţ,
Nu să suşie baş dăloc.
Şie să facă? Hai la Hanţ!
Că ţ-o faşie neamţu ştoc.
Caută Hanţi cu folos
Şî p-acolo, şî p-aişi
Apăi spune serios:
-Tu l-ai uns pre mult! Şie zişi ?
-Nu l-am uns! N-ai nimerit!
Râge Hanţ –Oîl nu-i dai
Biţigli tău ţepenit
Asta fost la el tot bai!

Cântec lui Achim Nica

Doamne, iuce mai suşi roata,
Astăz, mânie viaţa-i gata
Ş- ai să mă întrebi anume
Ce-am făcut pră astă lume.

Am făcut ca orişicine
Nici prea rău, da' nici prea bine.
N-am trăit ca orişicare,
Am trăit pântru cântare!

Am cântat dă veselie
La oameni dă omenie.
Am cântat doina dă jele,
Doina dorurilor mele.

Acum cu arjint pîn pleată
Îmi adun cântarea toată.

Vreau s-o las ca moșcenire,
Să-mi fie dă pomenire.

Vreau s-o las la lumea toată
Să îș aminceasc-odată
La oraș ca și la sat
D-Achim Nica din Banat.

Vreme fără suflet

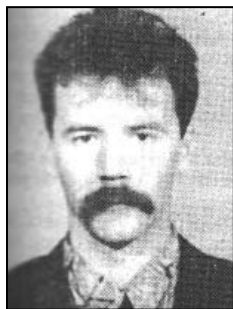
Vreme fără suflet, vreme,
Tu mi-ai pus arjint la tâmple;
Vrei să vez dacă să cieme
Viersul meu, ce viața-mi împle?

Nu să cieme el dă cine
Că-i pornit dân gânduri bunie,
Poace-un pic mai lin el vinie
Dorul meu cât îl mai spunie.

Că-am cântat din cinerețã
Veselia, dorul, jalea,
Și acum la bătrânețã,
Iar prân viersuri îmi caut calea.

Strâng acum cunună vie
Dă scriere bănățanã.
Vreme fără suflet, ție
Astãz eu ț-o las în samã!

Ioan Vodicean (Ion lu' Habu Pircişanu)

S-a născut în 21 iulie 1967 la Birchiş, judeţul Arad.

Studii: şcoala generală în localitatea locală şi Facultatea de Drept, la Timişoara.

O legislatură a fost primar al comunei Birchiş. Lucrează ca inspector pe probleme financiare pentru zone din judeţul Arad.

S-a implicat în viaţa culturală făgeţeană, integrându-se în Cenaclul “George Gârda” şi în Ansamblul “Datina” din Făget.

Colaborează la “Redeşteptarea” şi “Tăt Banatu-i fruncea” (Lugoj), “Informaţia Lipovei”, “Tibiscus” (Uzdin – Serbia). A participat, cu poezie în grai, la emisiuni de radio şi televiziune de la posturile din Arad, Timişoara, Lugoj, Caransebeş, Reşiţa.

A debutat editorial în volumul *Cu pocegu supt pişior* (în colaborare cu Sorin Olariu şi Ştefan Pătruţ), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1998.

În anul 2003, Ioan Vodiceanu (Ion lu' Habu Pircişanu) a publicat volumul *Gi la Murăş în Petrari* (Prefată – *Treaptă spre lumină* – de prof. Ştefan Pătruţ), Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Soacra

Soacra mea, s-o ţână Domnu',
Îi cu şcinţă, bat-o ploaia,

Sara n-o apucă somnu'
Până nu șiceșce foaia.

Nime-n lume nu-i rezistă
Gi să ia cu ea la gură,
O poși fașie analistă
Că plezniescie gi cultură.

Da' să viedz alaltăseară,
Frasu-o șcie șe-o făcut
Că s-o socotit să moară
Și io nu că n-aș fi vrut,

Numa' știț cât îi gi scumpă
Az la noi o-ngropăciunie
Și l-așa o bucurie
Nu ce-ai fașie gi rușânie.

O gischis televizoru',
Cum v-am spus, alaltăieri
Ș-o prins baș „Observatoru'”.
Mă! nu-i proastă! Șe ce miri?

Când colo auge numa
Că tri jiuni cu minț cam slabe
Și mai unu cât huiduma
Ar fi rușânat tri babe.

Am văzut-o io că iei i
Rău; da', n-am știut șe-o pațât.
Mușca buza cu jinjelii
Până tăt-o vânațât.

Cu gându' giparce dus
Și on oci cam șloguit

Să uita numa' în sus
Şi așa o glasuit:

„Ce rog, Doamnie, şî îm spunie,
Că mi-s mânioasă foc,
Cu şe-or fost ăscia mai bunie
Gi le-ai dat așa noroc?”

La braconaj

Într-o zî Traian Cârnaţu
Şî cu moşu Lăzărescu,
Bună samă Ion Calitu
Şî cu Ştefi Lupulescu,

S-or vorbit așa-ntr-o doară,
După şe s-o-ntunecat,
Dacă-i lună plin-afară
Să pleşie la braconat.

Şî tăţ bine, pa moment,
Unanim or aprobat
Ca şî ăi gin Parlament
Când salariu şe-or votat.

Pa la zăşie jiumatace
Să-ntâlniră în Fiac
Şî cu puşcile-ncărcace
s-or pornit la braconat.

După şe-or umblat a lila
Pân padure ca bolânz,
Gi-i vegea-i ce rupea mila,
Morţ gi frig şî gi flamânz.

S-or vorbit că numa-on șias
Să mai steie și la pândă
Ca să nu să duc-acas
Fără zgramă gi dobândă.

După șe s-or așazat
În căce on loc tăt natu,
Or tras pecica la pușcă
Așceptând să vină... dracu.

La o vreme Lăzărescu,
Trămurând și sughițând,
Lâng-on pom văzu o umbră
Și auzi grohaind.

Atunși zăsă: „doamnie-ajiuță,
Ăsta îi on ver gel' gras
Vo doi paș în jios să mută
Ca să aibe loc gi tras.

Vazu și Traian Cârnațu
C-ar fi șeva gi pușcat,
Ca și mâța sare șanțu'
Și în șoapt-o cuvântat:

„Aciu George, asta-i scroafă,
Lasă-mă să o nimer.”
Numa primu îi răspunsă:
„Duce dracului că-i ver”.

Pusă pușca strâns în umăr
Și lanterna ș-o fixat
Da' noroc că baș atunșia
Aciu George-o sughițat.

Fluierând să dusă plumbu'
Pastă cap la momâiaţă
Când Traian îş scapă puşca
Ş-o niegrit gi tăt la faţă.

Mai putu geabea să spună:
„George! Aido-mine Doamnie
Momâiaţa-i Ion Calitu,
Care doarme şî hârcoanie.”

Spariat gi-mpuşcătură
Sări-n sus vo patru pălmi
Şî să slobozi la gură
În blastăme şî sudălmi:

„Puşci-vă, ardă-vă focu,
Şe potop v-o apucat?
M-aţ fi sfrigilit colopu
Şî acu' l-am cumpărat.

La taiatu porşilor

Mai an țărt, până-n Crăşiu,
Pa când porşi-n sat să taie,
Chimu Penţ şî Ion Majiun
Durmeau beţ în birt la Naie.

Pa la tri şî jiumatace
Când pomneau gi frig bulvanii,
S-or trezât în tramurace
Şî-n latrat gi câni, sărmanii.

Calea li s-o parut greuă

Ș-or mers ca doi bebeluș,
Că gi flușturii gi neauă
S-o prins șeva luniecuș.

Când fu zăuă bine-afară
Or ajiuns șî iei acasă,
Inge-i așcepta Marioară,
Vânăță gi mânioasă.

Să nu-i treacă pa naince
Șî pa iei să-ș stângă focu,
Pân gragin-or mers naince
La Majiun, să taie porcu.

Cum în grajgi n-o fost lumină
La iei în cap... niși atât,
Or prins porcu gi slaină
Șî-l propciră în cuțât.

Pântru iei o fost osândă,
După șe-or beut o noapce.
Da tașeau ca mâța blândă
Care-ș bagă botu-n lapce.

A lu Ion muiere-i neagră.
Șî pă nări parc-o dat fum.
Gi tri ori o dus o veadră
Când în casă, când în drum.

Da' să-ntoarsă ca veninu:
„Chime!, strigă ea în sâlă,
M-ai taiat, taia-ce-ar trinu,
Tumnaș scroafa gi prasâlă.

Acu' n-ai gicât, veșinie,

Să vini sara, vrei - nu vrei,
Să-l iei şi pa Ion cu cinie,
Să daţ țăță la purşei.

Cu murături

Mniercuri sara, gi nu jioi,
Precini buni, unu şi unu,
Să-mbetară amândoi
La birt, Gâşu şi Pendulu.

S-or scapat la beatură
Cum scăpi vaca-n cucuruz
Ş-apăi şe-or mai scos gin gură
Veac nu ți mai dat s-auz.

Şi prostii şi o gramadă:
Bancuri, snoave şi minşuni,
Ba să luară şi la sfadă
Învrăjbiţ gi gargauni.

Când i-o dat birtaşu-afară,
Câtă casă or plecat,
Merjeau greu gin cale-afară,
Zâşi că-n lut s-or împluntat.

Şi umblară fără haltă
Ca Burcuş în jiuu cozi
Petrecându-să p-o laltă
Tătă noapcea ca nărozî.

Cam pa când cântau cocoşî,
Poaci că a triea oară,
Unu ş-o pierdut galoşî,
L-altu-i era rău, să moară.

Or ajiuns la Gâșu-n șură
Ș-o zâs omu: „hai la mine,
Să mâncăm o murătură
Că musai ne-o fi mai bine.”

Să buiră în podrom,
Or gasât ș-on șaf cu brânză
C-or beut atâta Rum
Gi s-or becejât la rânză.

N-or mai povestit prea mulce,
Vai sarmanii oameni beț
clucuiau calări pa buce,
molfaind la castraveț.

Pân-odată când Pendulu
Sudui gi șeva sfinț
C-ar fi nimerit pa unu
Șe nu-l pucea rupe-n ghinț.

La on capăt ca andreaua
La mijloc gros și molconi
Ș-avea gust ca și cureaua
șe o porț în pântăloni.

Și lunjindu-l ca p-o gumă
S-o uitat cam bobioc
O mai apucat să spună:
„Doamnie bace-l că-i hârțoc”!

Gheorghe Vuia

S-a născut în 16 ianuarie 1927, la Lugoj, judeţul Timiș.

În oraşul natal a urmat şcoala primară și gimnaziul.

Însă, toată viaţa a fost un autodidact temeinic, astfel însușindu-și o bogată cultură, îndeosebi aceea din trecutul Banatului.

S-a afirmat, în primul rând, ca artist plastic, având la activ numeroase expoziții, organizate în localități din judeţul Timiș, dar și din altă parte a țării.

Volume: *Versuri în grai bănăţean*, vol. I, Editura autorului, Lugoj, 1995; vol. II, Lugoj, 1996, Editura autorului, *Ion și Mitru*, proză în grai bănăţean, Editura autorului, Lugoj, 1999.

A fost cuprins în *Antologia poeziei în grai bănăţean* de Ștefan Pătruț, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 1999 și în *Antologie de poezie în grai* – din colecția Festivalului de poezie în grai “Tata Oancea”, Bocșa, 1975-2003. E de menționat că Gheorghe Vuia a participat la toate edițiile acestui festival și, de fiecare dată, a fost premiat.

Ștefan Pătruț l-a introdus în dicționarul *Creatorii în grai bănăţean, condeierii plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănăţean*, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003.

Să-mplineșce Apocalipsa

Nu mai vezi oameni pă holge
Azî tot îi mecanizat,
Grâu-l sămeni cu mașâna
Șî-l aduni motorizat.

Caii îs doar dă părage
Boii niși nu să mai vâd,
Să-mplineșce apocalipsa
Vai dă noi! O fi prăpăd.

Tăt așa să vâicăreșce
Moș Doniesie-alu Pârvan,
Să crușieșce când auge
Cum gunoaie-un eroplan.

Cu fișioru-i tot în sfadă
Dă când s-o lăsat dă cai
Șî-l amenință cu iadu
Șî că n-o s-ajungă-n rai.

Niși cu baba nu vorbeșce
Că îi fierbe pă-aragaz,
Zâșie iel că cu d-aginsu
Vre să-i facă în năcaz.

La cămin nu să mai dușie,
Dă când ăia or adus
Dân Lugoj pă năcuratu
Și-n televizor l-or pus.

Iac-așa moșu Dopnesie,
Mânios pă-ntregu sat,
Stă-n cămară pă o buce
Dă cu zori până-nsărat.

Mihai Petru Vucu

S-a născut în 8 noiembrie 1960 în Reşiţa. A urmat şcoala generală şi primele două clase de liceu în Bocşa, apoi a frecventat Seminarul Teologic din Caransebeş (1977-1982) şi şi-a continuat studiile superioare la Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1983-1987). A fost hirotonosit diacon, apoi preot pe seama parohiei Măureni; din anul 1989 slujeşte ca preot la Dognecea, jud. Caraş – Severin.

A debutat în 1998, cu volumul de editorial *Petale de gând*, publicată la „Helicon”, Reşiţa.

În perioada 1996-1998 a editat la Dognecea revista „Făclia ortodoxă”. A colaborat la publicaţiile „Valea Bârzavei”, „Reflex”, „Patrimoniul”, „Tăt Bănatu-i fruncea”.

Poveste la Sfânta Blagoveşce,

Pră la Sfânta Blagoveşce,
tăt țăganu mănca peşce,
numa Dada cel bătrân,
alb ca fundu dă ceaun,
numa Dada nu mânca,
nu mânca, că nu avea.
Și tare să tânguieşce,
că nu poatce fără peşce,
chiar dă Sfânta Blagoveşce.

El pră loc să hotărășce
să să suie la Christos
dup-un cioc dă lapce gros.
Șî-ș făcu o scară dă ceară
să să suie la Christos
dup-un cioc dă lapce gros.
Iar când soarele ieșea
scara să topea, Dada jos cădea
șî pră sfeți el îi striga
să-i așcearnă ceva moale
ca să nu-l doară la foale.

Șfeții iuce alergau
și Dadei îi așcerneau
la cap o greblă, la pișioare-o sapă
și la space-o grapă.

Atunși Dada jos cădea
și oasăle-și sfărâma
iar pră sfeți îi blăstăma:
„Fir-ați voi afurisâți,
dă Dumnezău părăsâți,
să n-aveți pră astă lume
niși o șinstă, niși un nume,
s-aveți chipu tășiunelui
și fața cărbunelui.

***Povestită de bunica mea Livia Vuc și
adoptată de mine pr. Mihai Vucu, azi,
25.03.2008, Pesac.***

Anexă

Pentru o transcriere fonetică a graiului bănăţean

Câteva lămuriri

Cartea de față, prin felul în care transcrie poezia exprimată în graiul bănăţean din Sculia (com. Gătaia, jud. Timiș), de unde este de baștină poetul dialectal Dimitrie Acea, se constituie într-un experiment editorial care vizează unificarea sistemelor atât de diverse la care au recurs și recur scriitorii dialectali din Banat, în dorința lor de a prezenta cititorilor cât mai exact particularitățile de rostire ale unor graiuri transmise din vechime prin „țâța mummii”.

Am ales pentru încercarea noastră cartea lui Dimitrie Acea, în prezent unul dintre cei mai populari creatori de literatură scrisă în subdialectul bănăţean, fiindcă poezia lui satisface pe deplin cerințele unei astfel de producții: provine de la un real și sensibil talent artistic și un cunoscător în profunzimi și nuanțe al graiului natal.

Sistemul de notare pe care-l propunem are la bază următoarele principii și exigențe:

1. Adoptarea, într-o măsură cât mai mare cu putință, a literelor din alfabetul nostru, în care ni se înfățișează *varianta literară* a limbii române cultivate prin școală. Aceasta în ciuda faptului că grafia limbii noastre literare nu este absolut fonetică! De pildă, scriem cu *e*- formele verbului *a fi* (*ești, este, e, eram etc.*) sau ale pronumelor personale (*eu, el, ea, ei, ele*), deși toți românii pronunță, după cum ne și recomandă lucrările normative, *ie*-sau (în cazul lui *ea*) *i*-. Această regulă o vom respecta și noi în scrierea cuvintelor respective care apar în textele scriitorilor dialectali. Deci pronunțăm *iești, iel, ia, iei, iele* (*ielie* în multe localități din Banat), dar scriem *ești, el, ea, ei, ele* (*elie*). Un alt caz în care principiul fonetic e ignorat în scrierea noastră standard este notarea prin același semn a două sunete diferite: literele *e, i*,

o, *u* redau fiecare atât o vocală, cât și o semivocală. Bunăoară, în cuvântul bisilabic *codri*, *i* este vocală, iar în monosilabicul *pomi*, *i* este semivocală. Păstrăm și noi această anomalie, deoarece ne-am obișnuit cu ea din școală.

2. Vom respecta întru totul normele în vigoare cu privire la ortografia limbii române, deci și a scrierii cu *â* și *î*, chiar dacă numărul cazurilor cu *â* din interiorul cuvintelor va spori considerabil în comparație cu situația din limba ierară, prin transformarea lui *i*, după unele consoane, în *â*: *dân*, *dântră*, *prân*, *prântră*, *strângă* etc.

3. Există în graiurile bănățene, dar și în altele, trei sunete cu care rostirea literară a limbii române nu operează, deci nu avem semne specifice pentru ele în alfabetul nostru. În aceste situații vom recurge la sistemul de transcriere fonetică (elaborat de Asociația Fonetică Internațională și publicat de D. Jones în *Lautzeichen und ihre Anwendung in verschiedenen Sprachgebieten*, Berlin, 1928, p. 18-27; v. „Fonetică și dialectologie”, V, 1963, p. 163-168) utilizat de dialectologi pentru notarea sunetelor respective în culegerile lor de texte dialectale ori în redactarea unor lucrări lexicologice (glosare, dicționare) sau cartografice (atlase lingvistice); adică:

dz (africată dentală sonoră; notată, de fapt, printr-un *d* cu sedilă, ca în cazul lui *ț*, africată dentală surdă, cu care face pereche; din păcate, semnul respectiv nu figurează în fonturile utilizate în programele de scriere electronică, obligându-ne să apelăm la grupul *dz*, care, prin tradiție, a devenit foarte popular la noi): *dzâc* „zic”, *dzâuă* „ziuă”, *frundză* „frunză” etc.;

ś (fricativă alveolo-palatală surdă): *faśe* „face”, *porś* „porci” (dar: *porśi* „porcii”), *śoară* „cioară”, *sprânsană* „sprânceană” etc.;

ź (fricativă alveolo-palatală muiată, corespondenta sonoră a lui *ś*): *aźunze* „ajunge”, *merźe* „merge”, *źană* „geană” etc.

4. Marcarea prin semne diacritice a numeroaselor palatalizări și muieri de consoane ar complica inutil o transcriere fonetică pe care o vrem mult simplificată. Maxima concesie pe care o putem face aici este notarea lui *n* urmat de semivocalele *i* (*bani*) sau *e* (*neam*) ori de vocalele *i* (*nimic*) sau *e* (*vine* „vie, podgorie” sau formă a verbului *a veni*), care provoacă palatalizarea sa, printr-un

n̄: *bañ, ñam, ñimic, viñe*. Ținem la acest *n* palatalizat, întrucât e o moștenire din latină întâlnită în unele cuvinte numai în Banat (*cuñ* „cui”, *încuñă* „încuia”) sau numai în Banat și Țara Hațegului (*călcăñe* „călcâi”), chiar dacă, prin folosirea lui *n̄* în transcrierea unor cuvinte din graiurile bănăţene, acestea își schimbă puțin aspectul cu care suntem obișnuiți din scrierea formelor literare: *ierñ* „ierni”, *ñauă* „neauă”, *pân-o fi dăstulă* „pâine-o fi destulă”, *pruñ* „pruni” (dar: *pruñi* „prunii”), *doru rădășiñi* „dorul rădăcinii”, *viñam* „veneam” etc. Menționăm că sunetul *n̄* este specific și altor limbi romanice, însă e notat diferit, ca, de pildă, în cuvântul care înseamnă „vie, podgorie”: *gn* (fr. *vigne*, it. *vigna*), *ny* (în catalană: *vinya*), *ñ* (sp. *viña*; de remarcat că Iosif Constantin Drăgan a folosit, dar inconsecvent, acest *n* cu tildă, ca și pe *ç* pentru *ş*, în volumul *D-ale șoage* al lui Virgil Șchiopescu, Nagard, Milano, 1991).

În rest, scrierea cu *ie* (semivocală + vocală) a lui *e* accentuat și chiar neaccentuat, în unele graiuri bănăţene, după labiale (*aproapie, glumiesc, loviesc, scroafie, vorbiesc*) și după sonante (*cried, pliec*) suplinește marcarea palatalizării consoanelor precedente (*b, p, m, f, v, l, r*) prin semne diacritice.

Nu scriem însă *ie* pentru *e* care urmează după *ś* (*śe* „ce”), *ź* (*źezer* „deger”), *c* și *g* din *ce, ge* (*mulce* „multe”, *bage* „bade”), *ñ* (*spuñe*, nu *spunie*), fiindcă toate aceste consoane sunt palatalizate, deci includ semivocala *i*.

Inutilă este și transcrierea diftongului *ea* (*bea, mea, mireasă* etc.), după consoanele labiale și sonante, prin *ia* (*bia, mia, miriasă* etc.), pentru că, oricum l-am scrie, noi tot muiat pronunțăm consoanele care-l precedă. În plus, nu ne îndepărtăm în felul acesta de formele din limba literară.

5. Pentru **accent**, numai acolo unde este cazul, folosim același semn ca la *ñ*, pus deasupra vocalei accentuate: *păsarie* „pasăre”.

6. **Apostroful** [’], singurul semn exclusiv ortografic (celelalte pot fi și de punctuație), nu poate lipsi din nicio transcriere a literaturii în grai, atât din necesități prozodice (eliminarea unor sunete sau a unei silabe), în cazul poeziei, cât și pentru a marca dispariția unor sunete sau silabe în cazul reproducerii vorbirii regionale în tempo rapid a personajelor dintr-o operă epică sau

dramatică. Ex. : *da* '„dar”, *o* 'și *or* '„ori”, *pân* 'la „până la”, *un* 's-o *dus*? „unde s-a dus?” ș.a.

Nu-i necesar să marcăm prin apostrof lipsa articolului hotărât *-l* la substantive, întrucât în percepția populară locul lui este ținut de *-u*: *plațu* „plațul”. Dacă însă substantivele se termină în diftong: *-au*, *-âu* etc. (*mau*, *grâu* etc.), apostroful e necesar să se pună, fiindcă atunci el indică hiatul, adică anularea diftongului și mărirea cu o silabă a cuvintelor respective: *mau* '(*ma-u*), *grâu* '(*grâ-u*) etc.

În cazul dispariției (eliziunii) unei vocale, atunci când se ntâlnește vocala finală a unui cuvânt cu vocala inițială a altui cuvânt, nu se folosește apostroful, ci **cratima** (linioara sau liniuța de unire/despărțire): *cântă-ntruna*; *câșcigă pop-un ban*; *d-ai-ai și strâgat* „de aia ai și strigat”; *iarna-i lung-afară-i frig*; *lâng-un pom*; *mam-avea răbdarie*; *num-un prost*; *să străcoar-otrava* ș.a.m.d.

7. **Glosarul** reclamă indicarea localității sau zonei în care autorul a deprins graiul matern și răspunde unor minime cerințe lexicografice: redarea formei nominale a cuvintelor (substantivele în cazul nominativ, numărul singular și plural, nearticulate, cu precizarea genului; verbele la modul infinitiv, fără a fi precedate de prepoziția *a*, redarea formei persoanei I, singular, indicativ prezent, precizarea conjugării și a felului: tranzitiv, intransitiv, reflexiv). Accentul se pune, la toate cuvintele, numai dacă este cazul.

Nu ne îndoim că cititorii de literatură redactată în graiurile bănățene se vor familiariza repede cu felul de scriere propus aici, iar creatorii unei astfel de literaturi vor înțelege că acest sistem va fi un bun vehicul prin care operele lor să poată ajunge și să se verse fără opreliști în marea literatură română.

Simion Dănilă

glosar

A

- (a) afufui, vb = a mirosi, a
adulmeca
abăr, conj. = dar, însă
aizâmban, s.n. = tren
albiele, s.f. pl. = pudră pentru
fardat
anţărţ, adv. = cu doi ani în urmă
ariet, s.n. = preajmă, împrejmuire
arvăluc, s.n. = aldămaş, cinstirea
cuiva prin băutură
(a) astrânge, vb. = a aduna avere

B

- babiţă, s.f. = moară
bancă, s.f. = bancnotă
băgrin, s.m. = salcâm
băuţă, s.f. = pietricică de râu, rotundă,
albă
bedreag, adv., = constrâns, strâns,
prin mare presiune
belcă, s.f. = sticlă de băutură
beştreagă, s.f. = naiba
bitangă (biceangă), s.f. = hoinar;
în expresia „a umbla
bitanga“ = a umbla
creanga,
a umbla fără rost
(a) bitângui, vb. = a umbla
anapoda
biefârc, s.n. = judecătorie de ocol
boactâr, s.n. = paznic
boambă, s.f. = bob de cereale
boighie, s.f. = căpiţă, claie de fân
sau de paie
borugă, s.f. = iazul morii de apă,
canal de aducţie sau de scurgere

- bribeţ, s.m. pl. = vrăbii
buhfar, s.n. = carte, condică
budilarăş, s.n. = portmoneu
buhaltă, s.m. = contabil
bure, s.f. = vas de lemn în care
curge ţuica la cazan
butoară, s.f. = gaură

C

- cafă, s.f. = cafea
cantă, s.f. = vas din lut ars pentru
apă
căfană, s.f. = cafea
călărabă, s.f. = gulie
căletcă, s.f. = colivie, cuşcă
căpiţă, s.f. = piesă de îmbrăcăminte
femeiască pentru acoperirea
capului, specifică Banatului
(scufiţă, căciuliţă)
căptâlan, s.n. = brusture
cărică, s.f. = cerc
căşap, s.m. = măcelar
cătrânţă (cotrânţă), s.f. = piesă de
îmbrăcăminte femeiască, bogat
ornamentată, purtată peste poale
ceacea, s.m. = nenea
celaină, s.f. = înşelătorie
cinéri, s.n. = farfurie
ciomvică, s.f. = cucuvea
cârceag, s.n. = ulcior
chiscant, s.n. = vas de metal pentru
apă sau pentru untură
chiţoran, s.m. = şobolan
Cânecreţ - Königgrætz = oraş din
Cehoslovacia
clăbăţ, s.n. = căciulă
cobileţ, s.n. = firidă în perete,

cu poliță pentru
păstrat vesela
cocleanță, s.f. = bibilică
colduși, adj. = invidios, pizmos
conși, s.n. = piesă de port popular
pentru acoperirea capului
la neveste; coafură;
coc; ac de păr
cotarcă, s.f. = pățul
cotăriță, s.f. = coș de nuiele
cotrânță, s.f. = piesă de
îmbrăcăminte femeiască,
șorț
criel, s.m. = creier
(a) cucăi, vb. = a ațipi
cucă, s.f. = vârful de deal
cupă, s.f. = clăie de coceni
curișcap, adv. = de-a berbeleacul

D

d-a ficea, adv. = degeaba, gratis
(a se dădea, vb.,
a se obișnui)
danf, s.n. = abur, aer, miros urât
de băutură
dăbalat, adj. = lăbărțat (pentru
buze și urechi)
dărinat, adj. = neastâmpărat,
prăpădit, dat naibii,
netrebnic
dârjală, s.f. = coadă de sapă
dăunoasă, adj. = pofticioasă
dobă, s.f. = tobă; lăcașul de tablă
al cuptorului, pentru copt
plăcinta
dohan, s.m. = tutun
(a) dripi, vb. = a călca în picioare
drod, s.n. = sârmă
drugă, s.f. = sucitor pentru presat
aluatul de tăiței
sau plăcintă
dudă, s.f. = țevă, sirenă
care sună intrarea

în schimburi (șată)
a muncitorilor
duruț, s.n. = dulamă, suman,
căbăniță (manta țărăneasă)
din aba

F

faită, s.f. (despre animale) = rasă,
soi
(a se) fălăni, vb. = a se lăuda,
a se mândri
fardă, s.f. = vopsea
fârtai, s.m. = sfert
fest, adv. = neîncetat, întruna
fiacăr, s.n. = caleașcă
fioc, s.n. = sertar
firang, s.n. = perdea la fereastră
fișcal, s.n. = avocat
fleancă, s.f. = gură
fleatcă, s.f. = botul măștii
zoomorfe (de capră,
de cerb) folosită la colindat
flit, s.n. = botul porcului
floaștăr, s.n. = loc pavat cu pietre
sau cu dale de ciment
folomoc, s.n. = ghemotoc, mototol
foștomoc, s.n. = cârpă de spălat
vase
fras, s.n. = apoplexie
fruștuc, s.n. = micul dejun
(a) fufli, vb. = a mirosi
(a) fufui, vb. = a mirosi

G

gavat, s.n. = lume multă
gârgoveană, s.f. = încheietura
genunchiului
geală, s.f. = supărare, boală
(a se) gida, vb. = a se obișnui
givan, s.n. = adunare de oameni
care stau de vorbă
givăr, s.n. = chemător la nuntă,
vornicel, cavaler

de onoare
gloabă, s.f. = amendă, pedeapsă
gloată, s.f. = odraslă, urmaş
gogleaz, s.n. = resturi de plante,
gunoi
(a) gorgoni, vb. = a alunga
gost, s.m. = oaspete
gostâie, s.f. = ospeţie
griflu, s.n. = condei de piatră
pentru tăbliţa de scris
(a) guguli, vb. = a ocroti în mod
exagerat, a răsfăţa
gungulă, s.f. = gălăgie, larmă

H

haidadară, s.f. = persoană
fără niciun plan în viaţă
harâng, s.n. = clopotul bisericii
hăioane, s.f. = vrăjitoare, duh rău
hârţ, s.m. = şoarece
hoară, s.f. = pasăre de curte
hobă, s.f. = casă fără stăpân
hurligan, s.m. = strigoi,
duh necurat
huidară, s.f. = naiba
huzuc, s.n. = petrecere
(a) hureza, vb. = a chiu
(pe uliţa satului,
sau la nuntă
şi alte petreceri)

I

ibung, s.n. = exerciţiu
ierugă, s.f. = iazul morii
imală, s.f. = noroi
istina, adv. = adevărat
izământ, s.n. = examen
izâmban, s.n. = tren
izdat, s.n. = crampe, colici; diavol

Î

(a) îmblezna, vb. = a încremeni
împupită, adj. = înmugurită

(a) îmburda, vb. = a răsturna
(a) înzglemeni, vb. = a înmărmuri

J

jăd, s.n. = jar
jigoriţă, s.f. = jigodie
jâmb, adj. = strâmb
jâreadă, s.f. = şiră de paie
joavină, s.f. = jivină, fiară sălbatică

L

lece, adv. (în expresia *cu (în) lece*)
= domol, încet
lopăciţă, s.f. = partea de carne
corespunzătoare de pe
osul care susţine
articulaţia membrelor
la animale
lotaş, s.m. = lăutar

M

maistor, s.m. = meseriaş
mandră, s.f. = mămăligă
marvă, s.f. = vită
mau, s.n. = putere, curaj
mămuică, s.f. = maimuţă
mediţân, s.n. = medicament
metâr, s.m. = unitate de măsură
de 100 kg
mintunaş, adv. = îndată
mişculanţă, s.f. = şmecherie
(a) molări, vb. = a fotografia
(a se) morşeli, vb. = a se murdări
morminţ, s.n. = cimitir
mozomaină, s.f. = sperietoare
de păsări
muron, s.m. = strigoi

N

(a) nădăi, vb. = a bănuî,
a presupune
năimit, adj. = angajat la muncă
pe bani
nălap, s.n. = noroi, murdărie

năloagă, s.f. = aglomerație,
adunătură,
învălmășeală
(a) născocori, vb. = a se împăuna;
a interveni brutal
cu amenințări
nătântoc, s.m. = prostălău
nemoșag, s.n. = neamuri, rudenii

O

obraț, s.n. = drum în câmpie
ocheș, s.m. = sticlă de la geam,
fereastră
ogârșăt, adj. = slab, pipernicit
ogârșeală, s.f. = slăbiciune fizică;
neseriozitate
(a se) ogoi, vb. = a se liniști
opreg, s.n. = piesă de port popular
femeiesc, compusă
dintr-un „petec“
dreptunghiular de pânză
de la care atârnă franjuri.
Se poartă peste poale
orândă, s.f. = curățenie, ordine
ostreță, s.f. = împrėjmuire
din lănteți

P

paclă, s.f. = pachet de tutun tăiat
patică, s.f. = farmacie
paticar, s.m. = farmacist
paure, s.m. = lucrător al ogorului
pălugă, s.f. = prăjină, persoană
lungană
pămucă, s.f. = vată
părage, s.f. = paradă
părădaisă, s.f. = pătlăgea roșie
păsulă, s.f. = fasole
peciță, s.f. = grămadă de snopi
sau de fân
pegiestru, s.m. = invalid,
olog, șchiop

piglais, s.n. = fier de călcat,
încălzit cu cărbuni
încinși
pilări, s.m. = negustor, precupeț
pițărău, s.m. = copil colindător,
în ajunul Crăciunului
plivais, s.m. = creion
plomadă, s.f. = prăsilă
poancă, adv. = cruciș

(în expresia
„se uită poancă“)

pobir, s.m. = știulete de porumb
cu boabe puține și mici
pociumb, s.n. = vatra de origine
a unei familii
podrum, s.n. = pivniță
pogan, adv. = vrednic, isteț;
om de seamă
pomoroancă, s.f. = portocală
poșmândră, s.f. = glumă
poșovoaică, s.f. = joc popular
bănățean

potcă, s.f. = pozna
potcaș, s.m. = persoană care
face șotii; certăreț
pozonar, s.n. = buzunar
prau, s.n. = praf
priusluc, s.n. = bluză femeiască
prograge, s.f. = cimitir
pup, s.m. = mugur; bobocel
de floare

R

raină, s.f. = cratiță
răchiat, adj. = amețit de răchie
răstaniță, s.f. = marginea, dinspre
interiorul camerei,
a unui pat așezat
la perete
răpelț, s.n. = chibrit
rățăpt, s.n. = rețetă
(a) răzni, vb. = a despărți
rugan, s.m. = oaspete la rugă

rugă, s.f. = sărbătoare ținută
de hramul bisericii

S

scamn, s.n. = scaun
(a) schipi, vb. = a scuipa
scrijală, s.f. = jumară
sfârloagă, s.f. = opincă ruptă
slagnă, s.f. = mâncare de dulce,
de fruct
sloiete, s.m. = țințur de gheață
smintă, s.f. = greșeală
(a) sminti, vb. = a greși
somot, s.m. = catifea
sumnă, s.f. = fustă

Ș

șăgaci, adj. = glumeț, poznaș
șăgârț, s.m. = ucenic
șăreghe, s.f. = partea din față
și partea dinapoi
a unei căruțe
șât, s.n. = locul pentru șezutul
persoanelor în căruță
șcățulă, s.m. = cutie
șelaină, s.f. = înșelăciune
șfung, s.n. = avânt, viteză
șioareci, s.m. = pantaloni de aba
șitāv, adj. = om întreg la trup
și la minte
șloguit, adj. = paralizat
șneilțug, s.n. = tren accelerat
șogor, s.m. = cumnat
șorț, s.m. = pahar
șolocat, s.n. = rulou, oblon
șozănie, s.f. = minune, poznă
șpais, s.n. = cămară
pentru alimente
șpățareală, s.f. = plimbare
șpiculant, s.m. = trișor, speculant
șpoieri, s.n. = cuptor, sobă
ștal, s.n. = grajd, poiată
șteamp, s.n. = ștampilă

ștergură, s.f. = ștergar
ștrec, s.n. = linie de cale ferată
ștrof, s.n. = pedeapsă
ștrum, s.n. = curent, putere, forță
șuhă, s.f. = sperietoare
(a) șupi, vb. = a se repezi
șușară, s.f. = șosea, drum de țară
(a) șușcăi, vb. = a ofta
șuștăr, s.m. = cizmar
șutură, s.f. = paletă de lemn
de la roata morii
de apă; vas din coajă de
dovleac din care se bea
apă; cap

T

taină, s.f. (în expresia „a fi de
taină“)
= a fi de mirare
tandăr, s.m. = om fără ocupație,
vagabond
taț, s.n. = tavă
tăbăreală, s.f. = oboseală
tândărai, s.f. = vechituri,
haine vechi
târgovină, s.f. = marfă
pentru vânzare în târg
(a) târpi, vb. = a răbda
târpeală, s.f. = răbdare
târțiță, s.f. = fund de pasăre;
troacă pentru apă
tocmă, s.f. = învoială, acord
(a) tocmi, vb. = a negocia,
la vânzare
tomna, adv. = tocmai
tovară, s.f. = povară
trăgulă, s.f. = obiect cu care
se scoate vinul din butoi
(a) trăgni, vb. = a se speria
trâcnitură, s.f. = sperietură
(a) tuna, vb. = a intra în forță
turvin, s.n. = taifas
tutcan, s.m. = curcan

tutcă, s.f. = curcă

Ț

țantavai, s.n. = petrecere

țeitung, s.n. = ziar

țădulă, s.f. = chitanță, bilet,
document pentru ceva

țără, s.f. = bucată mică, firimitură
(în expresia „o țără”,
adv. = puțin)

țecăr, s.n. = coș de mână din
papură sau din pănușă
de porumb

țol, s.n. = haină

țuțuluș, s.n. = scrânciob

U

uiagă, s.f. = sticlă

uică, s.m. = unchi

uină, s.f. = mătușă

(a) ugi, vb. = a rămânea, a prisosi

ugitură, s.f. = lăpădătură

ugit, adj. = uitat, rămas undeva
în părăsire, lepădat

ugitor, s.m. = judecător

(a) ureza, vb. = a chiui

urlab, s.n. = permisie în armata
austro-ungară; în zona
Făgetului: serviciul

urșinat, adj. = răutăcios

ustă, s.f. = poftă

V

vandră, s.f. = hoinăreală,
vagabondaj; expresia
„a umbla vandra“

= a umbla teleleu,
pierzând vremea

varmege, s.f. = închisoare

vândraș, s.m. = vagabond

vână, s.f. = părauaș; baltă mică

(a) vârvoni, vb. = a umple cu vârf

vecher, s.n. = ceas mare de perete

voreț, s.m. = curte

vraniță, s.f. = porțița
dinspre grădină

(a) vumfâi, vb. = a vorbi fără sens

Z

(a) zăbuni, vb. = a înnebuni
pe cineva, cu multă vorbă

zăbunit, adj. = înnebunit, năucit,
zăpăcit

zăcătoare, s.f. = locul unde
stau oile la amiază

zăluzeală, s.f. = prosteală

zăneat, s.m. = meserie, ocupație

zăton, s.n. = stăvilar, baraj

(a) zlgemeni, vb. = a înțepeni

zgleamăn, s.n. = stană;
înmărmurire

zgoadă, s.f. = nimereală

(a) zgodî, vb. = a nimeri

znoavă, s.f. = snoavă, glumă

zmintă, s.f. = greșală

(a) zminti, vb. = a greși

(a) zogoni, vb. = a alunga,
a îndepărta cu forța

zogonitură, s.f. = alungare

zuituc, adj. = uituc

zvon, s.n. = clopotul bisericii

CUPRINS

Dimitrie Acea	7
Ioan Albu	14
Viorel Ancateu	18
Petru Andraş	28
Iancu Almăjan Bănăţanu	36
Delia Pia Bârlea	41
Ionel Iacob-Bencei	45
Gabriela V. Berculean	59
Florin Bogdea	64
Sergiu Boian	71
Gheorghită Brebenar	75
Grigore Bugărin	80
Ana Caia	85
Gelu Cîmpeanu	90
Ioan Cîrdu	95
Pătru Chira	98
Iosif Chirilă	108
Arcadie Chirşbaum	111
Ion Colojoară Vrani	122
Ion Curea	126
Iosif Romulus Dobrin	134
Victor Vlad Delamarina	138
Ioan Fărcaş	149
Ande Pătru-Făgeţeanu	155
Ion Frumosu	159
George Gârda	161
Adrian Gherhard	173
Radu Georgescu	178

Nicolae Gheju	182
Ion Ghera	185
Livia Ilcău	197
Petru Ionică	204
Ion Jorz.....	214
Lică Lăzărescu	221
Constantin Miu-Lerca	228
Iosif Cireșan-Loga	233
Marcel Luca	237
Maria Mândroane.....	243
Nichifor MiHuță	253
Zaharie Moiesescu.....	261
Cassian R. Munteanu	266
Marius Munteanu	270
Iulian P. Nichi.....	283
Ioan Nicola.....	286
Tata Oancea.....	290
Ștefan Orbulescu.....	306
Ioan Olariu	313
Sorin Olariu.....	319
Marinela Panțiru.....	327
Ștefan Pătruț.....	333
Ioan Peia.....	344
Petru Peța	348
Tiberiu Popovici.....	354
Ion Vornic-Răcu	359
Pătru Fara-Răcolț	362
Delia-Maria Rădmănăștean.....	369
Cătălin Suba	374
Virgiliu Șchiopescu	379
Dorina Șovre	384

Poezie în grai bănăţean

Petru Talianu	396
Dorel Teodorescu	405
Violeta Tipa	408
Vasile Bucur Uica	411
Ioan Văcariu	419
Ion Vodicean	422
Gheorghe Vuia	430
Mihai Petru Vucu	432
Anexa	434
Glosar	438
Cuprins	444